

UNIVERSITY
OF CENTRAL ASIA

THE WORLD BANK

РУССКО-КЫРГЫЗСКО-АНГЛИЙСКИЙ ГЛОССАРИЙ
ТЕРМИНОВ И ПОНЯТИЙ В СФЕРЕ ГОСУДАРСТВЕННЫХ
ФИНАНСОВ И БЮДЖЕТИРОВАНИЯ

МАМЛЕКЕТТИК ФИНАНСЫ ЖАНА БЮДЖЕТТӨӨ
ЧӨЙРӨСҮНДӨГҮ ТЕРМИНДЕРДИН ЖАНА ТҮШҮНҮКТӨРДҮН
ОРУСЧА-КЫРГЫЗЧА-АНГЛИСЧЕ ГЛОССАРИЙИ

RUSSIAN-KYRGYZ-ENGLISH GLOSSARY OF TERMS AND
CONCEPTS IN PUBLIC FINANCE AND BUDGET PROCESS

Александр КИЛИЕВИЧ

Oleksandr KILIEVYCH

Александр Килиевич

**РУССКО-КЫРГЫЗСКО-АНГЛИЙСКИЙ ГЛОССАРИЙ
ТЕРМИНОВ И ПОНЯТИЙ В СФЕРЕ ГОСУДАРСТВЕННЫХ
ФИНАНСОВ И БЮДЖЕТИРОВАНИЯ**

Александр Килиевич

**МАМЛЕКЕТТИК ФИНАНСЫ ЖАНА БЮДЖЕТТӨӨ
ЧӨЙРӨСҮНДӨГҮ ТЕРМИНДЕРДИН ЖАНА
ТҮШҮНҮКТӨРДҮН ОРУСЧА-КЫРГЫЗЧА-АНГЛИСЧЕ
ГЛОССАРИЙИ**

Oleksandr Kiliievych

**RUSSIAN-KYRGYZ-ENGLISH GLOSSARY
OF TERMS AND CONCEPTS IN PUBLIC
FINANCE AND BUDGET PROCESS**

УДК 80/81
ББК 65.9 (2) я 2

К 40

Рецензент: Ибрагимов Суюнбек Ибрагимович, доктор филологических наук, профессор.

Килиевич А.

К 40 Русско-кыргызско-английский глоссарий терминов и понятий в сфере государственных финансов и бюджетирования / Пер. А. Р. Оморов. – 2-е изд. Б.: 2012. – 144 с.

ISBN 978-9967-26-753-4

Глоссарий содержит около 500 терминов и понятий в сфере государственных финансов и бюджетирования, 42 из них термины по Кыргызской Республике.

Глоссарий предназначен для широкой аудитории пользователей: журналистов, госслужащих, студентов и аспирантов, представителей органов власти, переводчиков.

Глоссарий подготовлен *Александром Килиевичем*.

Перевод определений и терминов с русского языка выполнен *Абдыкайымом Оморовым*.

Редактирование – *Жазгуль Кыдыкеевой*.

2-е издание
Издано в 2012 году
Университет Центральной Азии,
ул. Токтогула, 138, г. Бишкек,
720001, Кыргызская Республика.

Опубликовано в типографии
ОсОО «V.R.S. Company»,
ул. Кулатова, 8/1, г. Бишкек,
720021, Кыргызская Республика.

К 4602030000-12
ISBN 978-9967-26-753-4

УДК 80/81
ББК 65.9 (2) я 2
© Университет Центральной Азии, 2012.

Содержание

Предисловие.....	4
Котормочудан кириш сөз.....	5
Термины по КР.....	6
А.....	20
Б.....	29
В.....	33
Г.....	38
Д.....	49
Е.....	55
З.....	55
И.....	57
К.....	60
Л.....	66
М.....	67
Н.....	69
О.....	78
П.....	86
Р.....	105
С.....	113
Т.....	124
У.....	126
Ф.....	129
Х.....	129
Ц.....	129
Ч.....	132
Э.....	133
Список использованной литературы.....	139

Предисловие

Государственные финансы и вопросы формирования бюджетов имеют важное значение как для общества в целом, так и для отдельных специалистов, будь то государственные служащие или предприниматели. Говоря о государственных финансах, нас интересует, как повысить доходы правительства, и каким образом эти средства распределяются. Бюджет является основным документом, который показывает, каким образом доходы будут собраны и расходы распределены, а бюджетный процесс демонстрирует как были приняты решения.

Понять концепцию формирования государственных доходов и расщепления расходов не легко, и такие понятия, как налоговое администрирование, налоговая политика и децентрализация могут оказаться довольно сложными для понимания неспециалиста. Даже если информация открыта и доступна, она может показаться скучной. Тем не менее, необходимо подчеркнуть, что говоря о государственном финансировании речь идет о деньгах граждан, финансировании развития страны, повышении качества образования, достижении улучшения здоровья граждан, стимулировании экономического роста, и о том, что деньги были использованы эффективно и в целевом назначении, и их не присвоили. Все граждане должны иметь представление о государственных финансах, и в этом они полагаются на журналистов, так как зачастую пресса является единственным наиболее важным источником получения информации по этому вопросу.

Публикация данного глоссария является частью проекта Всемирного банка «Вопросы информационной прозрачности и подотчетности в Кыргызской Республике». Данный проект реализуется Университетом Центральной Азии в консорциуме с Институтом развития политики, Пресс-клубом Кыргызской Фондовой Биржи, Альянсом «За прозрачный бюджет». Проект финансируется программой «Механизм партнерства в управлении» и администрируется Всемирным банком.

Учитывая, что журналисты в основном не имеют экономического образования, им сложно оперировать экономическими понятиями. Особой проблемой является терминология о государственных финансах и бюджетном процессе на кыргызском языке. Этот словарь является нашим вкладом в улучшение качества информационной прозрачности и подотчетности. Книга будет особенно полезна для государственных служащих и экспертов в обсуждении данных тем с зарубежными коллегами. Разъяснение значений терминов на трех языках будет способствовать процессу обсуждения тем по существу.

Университет Центральной Азии был создан на основе международного Договора и Устава правительствами Республики Казахстан, Кыргызской Республики, Республики Таджикистан и Его Высочеством Ага Ханом. Миссией Университета является содействие социально-экономическому и культурному развитию стран Центральной Азии, в частности, в ее отдаленных горных регионах. Университет будет строить студенческие городки в трех странах. В Кыргызской Республике в г. Нарын будет размещена Школа точных и гуманитарных наук (бакалавриат) и Школа развития (магистратура). Среди других подразделений – Школа профессионального и непрерывного образования (ШПНО), Проект по Человековедению Ага Хана, Центр исследований горных сообществ и Институт государственной политики и управления, которые являются действующими.

Проект Всемирного банка реализуется Школой профессионального и непрерывного образования, которая была открыта в октябре 2006 года. С момента открытия ШПНО было обучено более 42 500 слушателей, Школа имеет представительства в шести регионах Центральной Азии, в том числе имеет Учебный центр в г. Бишкек. ШПНО предлагает целый ряд программ, направленных на обеспечение учащихся профессиональной и профессионально-технической квалификациями и предлагает гибкий формат обучения для взрослых и молодежи.

Университет выражает благодарность Всемирному банку за поддержку в публикации глоссария. Мы выражаем благодарность Александру Килиевичу. Его англо-русский глоссарий терминов и понятий в области общественного анализа, государственного управления и экономики общественного сектора (издательство УЦА) лег в основу данной работы. Благодарим Абдыкайыма Рысбековича Оморова за перевод терминов на кыргызский язык, и Жазгуль Кыдыкееву за неустанную редакционную и техническую работу.

Богдан Кравченко
Генеральный директор
Университета Центральной Азии
Июль 2012

Котормочудан кириш сөз

Экономикалык терминдердин түшүндүрмөлөрү англис, орус жана башка тилдердеги сөздүктөрдө ар түрдүү варианттар менен ар башка булактарга таянып берилип келе жатат. Алардын кыргыз тилинде котормолору жок. Айрым терминдер которулуп, мыйзамдарга киргизилген. Кыргыз Республикасынын Президентине караштуу Мамлекеттик тил боюнча улуттук комиссия гана кыргыз тилин өнүктүрүү максатында басып чыккан орусча-кыргызча сөздүктөрдө экономикалык терминдердин котормолору такталып келе жатат. Эң негизги фундаменталдык булак маркум Муса Ашимовдун 2007-жылы толукталып, оңдолуп жарык көргөн «Экономикалык терминдердин орусча-кыргызча сөздүгү» болуп эсептелинет. Бул кыргызча которулган булактар адистерге, массалык-маалымат каражаттарында иштегендерге жетишсиз болуп, ар түрдүү которуулар, ар башкача түшүндүрүүлөр орун алып жатат.

Борбордук Азия Университетинин демилгеси менен даярдалган Александр Килиевичтин «Саясатты, мамлекеттик башкарууну жана коомдук сектордун экономикасын талдоо чөйрөсүндөгү түшүнүктөрдүн жана терминдердин англисче-орусча глоссарийинен» 458 термин тандалып, англисче-орусча-кыргызча түшүнүктөр менен басылышы жалпы кыргыз коомчулугуна, илимпоздоруна жана адистерине чоң жардам гана болбостон, кыргыз экономикасын өз тилинде баяндоону өнүктүрүүгө жолду кеңейте баштайт. Мындан сырткары, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында колдонулган 42 терминдин түшүнүктөрү такталып, глоссарийге кошулду.

Бул сөздүктү даярдоодо айрым сөздөрдү сөзмө-сөз которуу туура болбогондуктан экономикалык мааниси сакталды. Мисалы: «налог на вступления в права» деген сөз тизмеги «укукка киришүүгө салык» деп сөзмө-сөз которулбастан, экономикалык маанисине ылайык, «укукту пайдаланууга салык» деп которулду. «Анализ результативности издержек» сөзмө-сөз «чыгымдардын жыйынтыктуулугун талдоо» деп которулушу керек, бирок экономикада «чыгымдардын натыйжалуулугун талдоо» деп которгондо, мааниси туура берилет. Ошондуктан, сөздү которгондо сөз тизмегинин тобу менен кароо абзел, себеби жанындагы сөз анын маанисин да, түшүндүрмөсүн да өзгөртүп жиберүүсү мүмкүн. Орус тилинен айрым сөздөрдү кыргыз тилине которгондо эки сөз болот, бирок бир сөз менен жазуу оң. Мисалы: «выбытие» деген сөз «кетип калуу» деп сөздүктөрдө которулат, аны экономикада «чыгарып салуу» деп которсок болот, бирок бир сөз менен «чыгаруу» деп которгон туура.

Массалык маалымат каражаттарында «бюджет» деген сөз «капчык», «инфляция» – «таңсык» деп которулуп жүрөт, бирок жалпы бир нече тилде айтылып жүргөн сөздөрдү которуунун зарылчылыгы жок. Ал эми «кредит», «ссуда», «грант» деген сөздөрдү которгондо мааниси бузулат, ошондуктан сөздү бузбай пайдалануу абзел. «Кредит» деген сөздүн «насыя» деп которулушу туура эмес, себеби кыргыз тилинде «насыя» берилген буюм же акча кайтарымсыз, бекерге берилерин, «кредит» убактылуу аманат катары үстөк пайыз төлөө шарты менен кайтарыларын эске алсак. «Субсидирование» деген сөздү «субсидия берүү» деп которсок болот, бирок маанисине ылайык «жардам берилүүчү акча» деп которуу маанисин сактайт. «Адекватность» деген сөздү «адекваттуулук» деп пайдалансак болот, бирок ал маанисине жараша «шайкеш келүүчүлүк» же «шайкештүүлүк» деп айтылганы оң. Ал эми «рынок» деген сөз «базар» деген мааниде которулганы менен анын илимий маанисин толук бузуп коет. Ошондуктан «рынок» деген сөз которулбастан, кеңири пайдаланылышы абзел.

Жалпыга белгилүү «финансы» деген сөз «каржы» деп которулуп калды, бирок Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында «Финансы министрлиги» деп которулбай жазылгандыктан, бул терминди мыйзамдарга ылайык кабыл алганыбыз туура.

Мындай мисалдарды көп келтирсек болот, алар сөздүктүн түшүндүрмөлөрүндө такталып берилди. Бул азырынча кыска түшүндүрмө сөздүктү даярдоодо кемчилдиктер болушу мүмкүн, ошондуктан сын-пикирлер, калоолор болсо, кийинки чыгарылыштарда такталып, сөздүктүн жакшыртылышына жардам болорун билдиребиз.

А. Р. Оморов

Термины по КР

акция

Акцией признается ценная бумага, удостоверяющая право ее держателя (акционера) на получение части прибыли акционерного общества в виде дивидендов, на участие в управлении делами акционерного общества и на часть имущества, оставшегося после его ликвидации.

Акции могут быть предъявительскими либо именными, свободно обращающимися либо с ограниченным кругом обращений.

[Статья 47 Гражданского кодекса Кыргызской Республики (часть I) от 8 мая 1996 года № 15]

акция

Дивиденддер түрүндө акционердик коомдун пайдасынын бир бөлүгүн алууга, акционердик коомдун иштерин башкарууга катышууда жана ал жоюлгандан кийин калган мүлктүн бир бөлүгүнө аны кармоочунун (акционердин) укугун күбөлөндүрүүчү баалуу кагаз акция деп таанылат.

Акциялар талап кылуучуга же аты жазылып, эркин жүгүртүлүүчү же жүгүртүү чөйрөсү чектелүү боло алат.

[1996-жылдын 8-майындагы № 15 Кыргыз Республикасынын Граждандык кодексинин (I-бөлүгү) 47-беренеси]

share (stock)

A share is a security which certifies the right of its holder (shareholder) to receive part of a joint-stock company's profits in the form of dividends, to have a voice in the management of the joint-stock company, and to own part of its property left after its liquidation.

There may be bearer shares (stocks), or registered shares, freely circulated shares or shares limited in circulation.

бенефициарный собственник (выгодоприобретатель)

Лицо, обладающее правом собственности на денежные средства или имущество и от имени и/или за счет которого клиентом совершается операция (сделка) с денежными средствами или имуществом, либо в соответствии с заключенным договором между таким лицом и клиентом, имеющее возможность прямо или косвенно влиять на совершение клиентом операций (сделок) с денежными средствами или имуществом.

[Статья 2 Закона Кыргызской Республики «О противодействии финансированию терроризма и легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем» от 31 июля 2006 года № 135]

бенефициардык менчик ээси (пайда табуучу)

Акча каражаттарына же мүлккө карата менчик ээсинин укугун алып жүргөн жана анын атынан же анын эсебинен кардар тарабынан акча каражаттары же мүлк менен операцияларды (бүтүмдөрдү) жасаган адам, же акча каражаттары же мүлк менен операциялардын (бүтүмдөрдүн) кардар тарабынан жасалышына андай адам менен кардардын ортосундагы түзүлгөн келишимдерге ылайык тике же кыйыр түрдө таасир көрсөтүүгө мүмкүнчүлүгү бар адам.

[2006-жылдын 31-июлундагы № 135 «Терроризмди каржылоого жана кылмыш жолу менен алынган кирешелерди легализациялоого (адалдоого) каршы аракеттенүү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 2-беренеси]

beneficial owner (beneficiary)

A person who ultimately owns money or property and on whose behalf and/or at whose expense a client conducts an operation (transaction) with financial means or property in accordance with a contract made by and between such person and client, and a person influencing, directly or indirectly, on the client's performance of operations (transactions) with financial means or property.

бюджетная классификация

В Кыргызской Республике используется единая классификация доходов и расходов бюджета для республиканского и местных бюджетов, утверждаемая Министерством финансов Кыргызской Республики.

Бюджетная классификация должна обеспечивать унификацию форм бюджетной статистики и сопоставимость с международной практикой.

Проект республиканского бюджета представляется на утверждение в Жогорку Кеңеш Кыргызской Республики в соответствии с бюджетной классификацией, которая включает в себя организационную (административную) классификацию (по министерствам, государ-

бюджеттик классификация

Кыргыз Республикасында Финансы министрлиги бекитүүчү республикалык жана жергиликтүү бюджеттер үчүн бюджеттин кирешесинин жана чыгымынын бирдиктүү классификациясы пайдаланылат.

Бюджеттик классификация бюджеттик статистиканын формаларын бир түргө салууну жана эл аралык практикага салыштырмалуулугун камсыз кылууга тийиш.

Республикалык бюджеттин долбоору бюджеттик классификацияга ылайык Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин бекитүүсүнө сунуш кылынат, ал өзүнө (министрликтер, мамлекеттик комитеттер, администрациялык ведомстволор, мамлекеттик комиссиялар, агентстволор жана баш-

budget classification

A uniform classification of budget revenues and expenditures for republican and local budgets, approved by the Ministry of Finance, is used in the Kyrgyz Republic.

Budget classification ensures uniformity in budget statistics and comparability with international practice.

The draft of the Republican Budget shall be submitted for the approval to the Jogorku Kenesh of the Kyrgyz Republic in accordance with the budget classification, which includes organizational (administrative) classifications (by ministries, state committees, administrative agencies, state commissions, agencies and other bodies of the executive).

ственным комитетам, административным ведомствам, государственным комиссиям, агентствам и другим органам исполнительной власти).

[Статья 14 Закона Кыргызской Республики «Об основных принципах бюджетного права в Кыргызской Республике» от 11 июня 1998 года № 78]

бюджет развития (капитальный)

Капитальный бюджет государства в Кыргызстане; включает план инвестиционных проектов государства и прогноз внешних и внутренних ресурсов для их финансирования; это часть бюджета, которая формируется в составе капитальных расходов бюджета и используется для кредитования инвестиционных проектов. [«Власть цифр или цифрами о власти: Как писать о государственном и местном бюджетах?» Бюджетный справочник для средств массовой информации (серия «Экономическая журналистика» под ред. Н. Н. Добрецовоной, Бишкек 2011)]

взаиморасчеты

Денежные средства, перечисляемые в местные бюджеты или из них в течение бюджетного года в связи с изменениями в доходах и/или расходах в силу решений/обязательств, принятых Правительством Кыргызской Республики или иными органами исполнительной власти, не предусмотренные в утвержденных бюджетах; и/или в силу изменений в уровне производства, ценах или других процессах, имеющих место в национальной экономике, и которые отличаются от бюджетного среднесрочного прогноза, используемого в качестве основы для формирования бюджета.

[Пункт 11 статьи 1 Закона Кыргызской Республики «О финансово-экономических основах местного самоуправления» от 25 сентября 2003 года № 215]

внебюджетные фонды

Самостоятельные финансовые организации, финансирующие средства в мероприятия и проекты государственного или местного значения. В России в число таких фондов входит пенсионный фонд РФ. В Кыргызстане такой организацией является фонд развития. [«Власть цифр или цифрами о власти: Как писать о го-

ка аткаруу бийлик органдары боюнча) уюштуруу (администрациялык) классификациясын камтыйт.

[1998-жылдын 11-июнундагы № 78 «Кыргыз Республикасындагы бюджеттик укуктун негизги принциптери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 14-беренеси]

өнүгүү бюджетти (капиталдык)

Кыргызстанда мамлекеттик капиталдык бюджет; өзүнө мамлекеттин инвестициялык долбоор пландарын камтыйт, ошондой эле аларды каржылоо үчүн тышкы жана ички ресурстардын божомолу; бул бюджеттин капиталдык чыгымдарынын курамында түзүлгөн бөлүгү жана инвестициялык долбоорлорго насыя берүү үчүн колдонулат. [«Сандар бийлиги же сандар бийлик тууралуу: Мамлекеттик жана жергиликтүү бюджет тууралуу кантип жазыш керек?» Массалык маалымат каражаттары үчүн бюджет тууралуу маалыматнаама («Экономикалык журналистика» түрмөгү Н. Н. Добрецованын ред. астында, Бишкек 2011)]

өз ара эсептешүүлөр

Жергиликтүү бюджеттерге же бюджеттик жыл ичинде Кыргыз Республикасынын Өкмөтү же бекитилген бюджеттерде каралбаган, аткаруу бийлигинин башка органдары тарабынан кабыл алынган чечимдерден, милдеттенмелерден улам кирешелерде жана/же чыгашаларда болгон өзгөрүүлөргө байланыштуу алардан которулуучу; жана/же улуттук экономикада өз орду бар өндүрүш деңгээлинде, бааларда же дагы башка процесстерде жүргөн өзгөрүүлөрдөн чыккан жана бюджетти түзүү үчүн негиз катары пайдаланылуучу бюджеттик орточо мөөнөттүү прогноздон айырмалуу акчалай ыктыярдуу каражаттар.

[2003-жылдын 25-сентябрындагы № 215 «Жергиликтүү өз алдынча башкаруунун финансы-экономикалык негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренесинин 11-пункту]

бюджеттик эмес фонддор

Мамлекеттик жана жергиликтүү маанидеги чараларга жана долбоорлорго каржылануучу акчалар өз алдынча финансы уюмдары. Россияда мындай фонддор санына РФ Пенсиялык фонду кирет. Кыргызстанда мындай уюм өнүктүрүү фонду болуп саналат. [«Сандар бийлиги же сандар бийлик тууралуу: Мамлекеттик жана жергиликтүү бюджет

development budget (capital)

The state capital budget in Kyrgyzstan includes plan of investment projects and forecast of internal and external resources to finance them; it is that part of the budget which is formed in the capital expenditures budget, and is used to credit of investment projects.

mutual settlements

Cash transfers to/from local self-government budgets during the budget year due to changes in revenues and/or expenditures arising from decisions/mandates adopted by the Government of the Kyrgyz Republic or decisions of other executive bodies which were not considered in the approved budgets; and/or arising from changes in levels of output, prices or other processes in the national economy which differ from the Medium Term Budget Forecast used as a basis for the preparation of the budget.

extra budgetary funds

Independent financial institutions that do not money into activities and projects of state or local significance. In Russia, the number of such funds includes pension fund of the Russian Federation. In Kyrgyzstan this organization represents development fund.

сударственном и местном бюджетах?» Бюджетный справочник для средств массовой информации (серия «Экономическая журналистика» под ред. Н. Н. Добрецовоной, Бишкек 2011))

тууралуу кантип жазыш керек?» Массалык маалымат каражаттары үчүн бюджет тууралуу маалыматнаама («Экономикалык журналистика» турмөгү Н. Н. Добрецованын ред. астында, Бишкек 2011))

выполнение работ или оказание услуг

Выполнением работ или оказанием услуг признается любая предпринимательская деятельность, не являющаяся реализацией товаров.

[Статья 27 Налогового кодекса Кыргызской Республики от 17 октября 2008 года № 230]

жумуштарды аткаруу же кызматтарды көрсөтүү

Жумуштарды аткаруу же кызматтарды көрсөтүү деп товарларды сатуудан башка бардык ишкердик иш эсептелет.

[2008-жылдын 17-октябрындагы № 230 Кыргыз Республикасынын Салык кодексинин 27-беренеси]

execution of works or delivery of services

The execution of works or delivery of services is not considered as the sale of goods.

выравнивающие гранты

Выравнивающие гранты – это трансферты, предоставляемые из республиканского бюджета, для обеспечения финансирования расходов местных бюджетов в соответствии с минимальными государственными социальными стандартами с целью поддержания стабильного социально-экономического положения.

Выравнивающие гранты рассчитываются и распределяются на основе формулы, утвержденной Правительством Кыргызской Республики, которая учитывает финансовый разрыв между потенциалом доходов и потребностями местного бюджета на финансирование расходов местного сообщества.

Выравнивающие гранты распределяются Министерством финансов Кыргызской Республики местным бюджетам в соответствии с установленными методами и формулой.

[Пункт 9 статьи 1 Закона Кыргызской Республики «О финансово-экономических основах местного самоуправления» № 215 от 25 сентября 2003 года и статья 35 Закона Кыргызской Республики «Об основных принципах бюджетного права в Кыргызской Республике» № 78 от 11 июня 1998 года]

теңдештирүүчү гранттар

Теңдештирүүчү гранттар – бул турукташтыруучу социалдык-экономикалык абалга колдоо көрсөтүү максатында мамлекеттик минималдуу социалдык стандарттарга ылайык жергиликтүү бюджеттердин чыгашаларын каржылоону камсыз кылуу үчүн республикалык бюджеттен берилүүчү трансферттер.

Теңдештирүүчү гранттар жергиликтүү коомдоштуктун чыгымдарын каржылоодо кирешелердин потенциалынын жана жергиликтүү бюджеттин керектүүлөрүнүн ортосундагы финансылык ажырымды эске алуу менен Кыргыз Республикасынын Өкмөтү бекиткен формуланын негизинде эсептелинет жана бөлүштүрүлөт.

Теңдештирүүчү гранттар белгиленген ыкма жана формулага ылайык жергиликтүү бюджетке Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги тарабынан бөлүштүрүлөт.

[2003-жылдын 25-сентябрындагы № 215 «Жергиликтүү өз алдынча башкаруунун финансы-экономикалык негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренесинин 9-пункту жана 1998-жылдын 11-июнундагы № 78 «Кыргыз Республикасындагы бюджеттик укуктун негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 35-беренеси]

equalization grants

Equalization grants are transfers provided from the national budget to finance expenditures by local budgets in accordance with the minimum state social standards in order to maintain socio-economic stability.

Equalization grants are calculated and allocated on the basis of formulas approved by the Government of the Kyrgyz Republic, which takes into account the financial gap between the income and needs of local budget to finance the expenditures by the local community.

Equalization grants are distributed by the Ministry of Finance of the Kyrgyz Republic to local budgets in accordance with fixed methods and formulas.

гарантированный государственный минимальный социальный стандарт

Минимальный уровень гарантий предоставления общедоступных, бесплатных и льготных социальных услуг и выплат.

[Статья 3 Закона Кыргызской Республики «О гарантированных государственных мини-

кепилденген мамлекеттик минималдык социалдык стандарт

Жалпыга жеткиликтүү, акысыз берилүүчү жана жеңилдетилген социалдык жактан кызмат көрсөтүүлөрдү жана төлөмдөрдү берүүнүн кепилденген минималдык деңгээли.

[2009-жылдын 26-майындагы № 170 «Кепил-

guaranteed state minimum social standard

A minimum guaranteed level of accessible, free and subsidized social services and payments.

мальных социальных стандартах» от 26 мая 2009 года № 170]

денген мамлекеттик минималдык социалдык стандарттар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 3-беренеси]

гарантия

Обязательство нести ответственность за долги или невыполнение обязательств другими лицами. Гарант несет вторичную ответственность за долги или действия других лиц в отличие от основной гарантии, которую, главным образом, предоставляет главный должник.

[Пункт 10 статьи 1 Закона Кыргызской Республики «О государственном и негосударственном долге Кыргызской Республики» от 21 сентября 2001 года № 83]

кепилдик

Карыз үчүн же башка жактар тарабынан милдеттенмелерди аткарбагандык үчүн жоопкерчилик тартууга милдеттенме. Кепил негизинен башкы карыз алуучу өкүлдүк кыла турган негизги кепилдиктен айырмаланып, башка жактардын карыз же аракети үчүн экинчилик жоопкерчиликти тартат.

[2001-жылдын 21-сентябрындагы № 83 «Кыргыз Республикасынын мамлекеттик жана мамлекеттик эмес карызы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренесинин 10-пункту]

guarantee

An undertaking assuming responsibility for debts or failure to discharge obligations by other parties. A guarantor bears secondary responsibility for debts or actions of other parties unlike the primary guarantee that is usually extended by the principal borrower.

государственные закупки

Приобретение закупающей организацией товаров, работ, услуг и консультационных услуг любыми методами, установленными настоящим Законом, финансируемое полностью или частично за счет государственных средств.

[Статья 1 Закона Кыргызской Республики «О государственных закупках» от 24 мая 2004 года № 69]

мамлекеттик сатып алуулар

Мамлекеттик каражаттардын эсебинен толук же жарым-жартылай каржылануучу, ушул Мыйзамда белгиленген ар кандай усулдар менен сатып алуучу тарабынан товарларды, жумуштарды, кызмат көрсөтүүлөрдү жана консультациялык кызмат көрсөтүүлөрдү сатып алуу.

[2004-жылдын 24-майындагы № 69 «Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренеси]

public procurement

Acquisition by an entity financed fully or partially with state funds of goods, works, services and consulting services by any means established by law.

государственный (консолидированный) бюджет

Государственный бюджет представляет собой сметы доходов и расходов соответствующих органов государственной власти и местного самоуправления. Он является основным финансовым планом образования и использования фонда денежных средств государства.

[Статья 3 Закона Кыргызской Республики «Об основных принципах бюджетного права в Кыргызской Республике» № 78 от 11 июня 1998 года]

мамлекеттик (бириктирилген) бюджет

Мамлекеттик бюджет тийиштүү мамлекеттик бийлик менен жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын кирешелер жана чыгымдар сметасы болуп эсептелинет. Ал мамлекеттин акча каражаттар фондун түзүүчү жана пайдалануучу негизги финансылык план болуп саналат.

[1998-жылдын 11-июнундагы № 78 «Кыргыз Республикасындагы бюджеттик укуктун негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 3-беренеси]

state (consolidated) budget

The state budget is the main legal document presenting expenditures and revenues by the central government, and financial plan for establishment and use of state funds; and, it represents income and expenditures of the state authorities and local self-government.

гранты

А. Гранты – это трансферты, предоставляемые республиканским бюджетом местным бюджетам на безвозмездной основе.

[Пункт 7 статьи 1 Закона Кыргызской Республики «О финансово-экономических основах местного самоуправления» № 215 от 25 сентября 2003 года]

Размеры грантов и их перечень могут пере-

гранттар

А. Гранттар – республиканын бюджетинен жергиликтүү бюджеттерге бекер жана кайтарылбас негизде берилүүчү трансферттер.

Гранттардын өлчөмдөрү жана алардын тизмеси республикалык бюджет жөнүндөгү мыйзамда жыл сайын каралып турушу мүмкүн. Гранттарды берүүнүн ыкмасы, эсептөө формуласы жана шарттары үч жыл бою өзгөртүлбөшү керек.

grants

A. Grants are transfers provided by the central budget to local budgets on a non-reimbursable basis.

The size of the grants and allocation may be reconsidered on annual base in accordance with the Law of State Budget. Methods, calculation formulas and grant conditions shall not be changed within three years.

смагиваться ежегодно в Законе о республиканском бюджете. Методы, формулы расчета и условия предоставления грантов не подлежат изменению в течение трех лет.

[Статья 35 Закона Кыргызской Республики «Об основных принципах бюджетного права в Кыргызской Республике» № 78 от 11 июня 1998 года]

Б. Грант – это безвозмездное финансирование инициатив и проектов физических и юридических лиц в любой сфере деятельности, осуществляемое государством, негосударственными и международными физическими и юридическими лицами. Выбор инициативы или проекта для финансирования осуществляется грантодателем по его усмотрению.

двухуровневый бюджет

Государственный бюджет Кыргызской Республики состоит из республиканского и местных бюджетов.

Республиканский бюджет – это централизованный денежный фонд, формируемый за счет налоговых и других поступлений, предназначенный для финансового обеспечения задач и функций центральных государственных органов, подведомственных им бюджетных учреждений и реализации общереспубликанских направлений государственной политики.

Местный бюджет – это бюджет местного сообщества айла, поселка, города и района, формирование, утверждение и исполнение которого осуществляют органы местного самоуправления.

[Пункты 2-3 статьи 1 Закона Кыргызской Республики «О финансово-экономических основах местного самоуправления» № 215 от 25 сентября 2003 года и статья 46 Закона Кыргызской Республики «Об основных принципах бюджетного права в Кыргызской Республике» № 78 от 11 июня 1998 года]

Комментарий: В определении местного бюджета слово «район» создает промежуточный третий уровень бюджетной системы, исключение которого в 2007 году позволило работать в Кыргызской Республике по принципу двухуровневого бюджета. Двухуровневый бюджет – республиканский и местный – в котором будут отсутствовать отдельные областные и районные бюджеты. Местный бюджет составляют бюджеты муниципалитетов (айыл

Б. Грант – бул мамлекет, мамлекеттик эмес жана эл аралык жеке жана юридикалык жактар тарабынан жүргүзүлгөн, ар түрдүү иш аракеттердин чөйрөсүндөгү жеке жана юридикалык жактардын демилгелер менен долбоорлорду акысыз каржылоо. Каржылоо үчүн демилгени же долбоорду тандоо грант берүүчү тарабынан анын каалоосу боюнча жүргүзүлөт.

эки деңгээлдеги бюджет

Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетти республикалык жана жергиликтүү бюджеттерден турат.

Республикалык бюджет – бул борбордук мамлекеттик органдардын, аларга ведомстволук баш ийген бюджеттик мекемелердин маселелери менен милдеттерин каржылык жактан камсыз кылуу жана мамлекеттик саясаттын жалпы республикалык багыттарын ишке ашыруу үчүн тиешелүү салыктар менен башка түшүүлөрдүн эсебинен түзүлгөн борборлоштурулган акчалай фонд.

Жергиликтүү бюджет – бул айылдын, шаарчанын, шаардын жана райондун жергиликтүү коомдоштугунун бюджетти, анын түзүлүшүн, бекитилишин жана аткарылышын жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жүзөгө ашырат.

[2003-жылдын 25-сентябрындагы № 215 «Жергиликтүү өз алдынча башкаруунун финансы-экономикалык негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренесинин 2-3-пункту жана 1998-жылдын 11-июнундагы № 78 «Кыргыз Республикасындагы бюджеттик укуктун негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 46-беренеси]

Түшүндүрмө: Жергиликтүү бюджеттин аныктамасындагы «район» деген сөз ортодо бюджет тутумунунун үчүнчү деңгээлин түзөт, аны 2007-жылы алып таштоо менен Кыргыз Республикасында эки деңгээлдүү бюджеттин принциби менен иштөөгө мүмкүнчүлүк түзүлгөн. Эки деңгээлдүү бюджет – республикалык жана жергиликтүү бюджеттер – анда өз алдынча областтык жана райондук бюджеттер жок болуш керек. Жергилик-

B. Grants represent non-reimbursable financing for the funding of projects and initiatives of activity undertaken by government agencies, non-governmental organizations or international legal and physical entities. The project or initiative chosen for financing is made by the grantor at his discretion.

two-level budget

State budget of the Kyrgyz Republic consists of republican and local budgets.

The Republican budget is a centralized fund of financial resources collected through taxes and other receipts that are intended to finance the activities and functions of central government agencies, and institutions support by them in the implementation of the central government's policies.

The local budget is the local community budget of ail, village, town or district whose sources, approval and performance is carried out by organs of local self-management.

Comments: In the definition of the local budget the word “area” creates an intermediate third level of the budget system, the exception of which in 2007 allowed to work in the Kyrgyz Republic on the basis of a two-level budget. Two-level budget, republican and local, in which there will be no separate regional and oblast budgets. The local budget makes budgets of municipalities (aiyl okmotu) and cities. Regional and oblast state administrations will be funded entirely by the republican budget.

окмоту) и городов. Областные и районные государственные администрации будут финансироваться исключительно за счет республиканского бюджета.

туу бюджеттерди муниципалдык (айыл өкмөт-төрүнүн) жана шаарлардын бюджеттери түзүшөт. Областтык жана райондук мамлекеттик администрациялар республикалык бюджеттин эсебинен гана каржыланат.

депозитарий

Уполномоченный государственный орган, осуществляющий депозитарную деятельность, которая включает в себя учет ценных бумаг и/или хранение ценных бумаг, выпущенных от имени Правительства Кыргызской Республики, связанных с членством в международных организациях.

[Статья 1 Закона Кыргызской Республики «О членстве Кыргызской Республики в международных финансовых организациях» от 13 августа 2004 года № 118]

депозитарий

Эл аралык уюмдарга мүчөлүгүнө байланыштуу Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн атынан чыгарылган баалуу кагаздардын эсебин алууну жана/же баалуу кагаздарды сактоону өзүнө алган депозитардык ишти жүргүзүүчү ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган.

[2004-жылдын 13-августундагы № 118 «Кыргыз Республикасынын Эл аралык финансы уюмдарына мүчөлүгү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренеси]

depository

An authorized government body that carries out depository activities, which includes accounting for securities and/or storage of securities issued on behalf of the Government of the Kyrgyz Republic due to membership in international organizations.

займствование

Процесс, включающий в себя процедуры принятия решения о необходимости привлечения заемных средств; определение порядка и условий привлечения, использования, погашения и обслуживания займа; процедуры переговоров; гарантий исполнения обязательств; оформление и подписание соответствующих документов по займу; ратификацию договора займа (при государственном внешнем займствовании); получение, использование средств займа; погашение и обслуживание займа, включая процедуры учета, контроля и анализа исполнения обязательств сторонами.

[Пункт 18 статьи 1 Закона Кыргызской Республики «О государственном и негосударственном долге Кыргызской Республики» от 21 сентября 2001 года № 83]

карыз алуу

Зайымдык каражаттарды тартуунун зарылчылыгы жөнүндө чечим кабыл алуу; зайымды алуунун тартибин жана шарттарын аныктоо, зайымды пайдалануу, төлөө жана тейлөө; сүйлөшүүлөрдүн жол-жоболорунун; милдеттемелерди аткаруу кепилдиктеринин; зайым боюнча тийиштүү документтерди жазып-каттоо жана кол коюу; зайым келишимин ратификациялоо (мамлекеттик тышкы карыз алганда); зайым каражаттарын алуу; пайдалануу; тараптардын милдеттемелерди аткарышын эсепке алуу, контролдоо жана талдоо жол-жоболорун кошуп алганда зайымды тындыруу жана тейлөө процесси.

[2001-жылдын 21-сентябрындагы № 83 «Кыргыз Республикасынын мамлекеттик жана мамлекеттик эмес карызы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренесинин 18-пункту]

borrowing

A process that includes procedures of making decisions with respect to the need to attract debt funds; procedures of determining conditions and terms of attracting, using, repaying and servicing debt; procedures of negotiations; procedures of guaranteeing fulfillment of obligations; procedures of completing and signing relevant documents with respect to borrowing; ratification procedures of the borrowing agreement (for external state borrowing); procedures for receiving and disbursing loan proceeds, repaying and servicing loans, including accounting, control and analysis of the fulfillment of the parties' obligations.

категориальные гранты

Категориальные гранты – это трансферты, предоставляемые из республиканского бюджета на безвозмездной основе для финансирования определенных видов расходов местного бюджета, гарантированных государством.

Категориальные гранты выделяются из республиканского бюджета органам местного самоуправления на основе формулы, рассчитывающей потребность в финансировании государственных программ на местном уровне. Методы и формула расчета категориальных грантов оп-

категориялык гранттар

Категориялык гранттар – мамлекет тарабынан кепилдик берилген жергиликтүү бюджеттин чыгымдарынын айрым түрлөрүн каржылоо үчүн акысыз жана кайтарымсыз негизде республикалык бюджеттен берилүүчү трансферттер.

Категориялык гранттар жергиликтүү деңгээлдеги мамлекеттик программаларды каржылоонун керектөөлөрүнө эсептелген формуланын негизинде жергиликтүү өз алдынча башкаруу органына республикалык бюджеттен берилет. Категориялык гранттарды эсептөөнүн ыкмалары жана формуласы

categorical grants

Categorical grants are transfers provided from the republican budget on a non-reimbursable basis to finance specific local budget expenditures that are guaranteed by the state.

Categorical grants are allocated from the republican budget to local governments based on a formula, which calculates the need for funding of public programs at the local level. Methods and formulas for categorical grants are determined by the Government of the Kyrgyz Republic.

ределяются Правительством Кыргызской Республики.

Конкретизация размеров категориального гранта на образование ежегодно устанавливается в объемах, необходимых для обеспечения исполнения государственных минимальных социальных стандартов.

[Пункт 8 статьи 1 Закона Кыргызской Республики «О финансово-экономических основах местного самоуправления» № 215 от 25 сентября 2003 года и статья 35 Закона Кыргызской Республики «Об основных принципах бюджетного права в Кыргызской Республике» № 78 от 11 июня 1998 года]

Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан аныкталат.

Билим берүү үчүн категориялык гранттын өлчөмдөрүн конкреттештирүү мамлекеттик минималдуу социалдык стандарттардын аткарылышын камсыз кылуу үчүн зарыл болгон көлөмдөрдө жыл сайын белгиленет.

[2003-жылдын 25-сентябрындагы № 215 «Жергиликтүү өз алдынча башкаруунун финансы-экономикалык негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренесинин 8-пункту жана 1998-жылдын 11-июнундагы № 78 «Кыргыз Республикасындагы бюджеттик укуктун негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 35-беренеси]

The specific size of the categorical grant for education is established annually and represents the minimal amount required to meet social standards.

косвенные налоги

Косвенными налогами являются налоги на товары, работы и услуги, устанавливаемые в виде надбавки к цене или тарифу, непосредственно не связанные с доходами или имуществом налогоплательщика, такие, как налог на добавленную стоимость, акцизный налог и налог с продаж.

Налоговая база, сумма и ставка косвенного налога отражаются налогоплательщиком в учетной документации и налоговой отчетности в порядке, устанавливаемом уполномоченным налоговым органом.

[Статья 20 Налогового кодекса Кыргызской Республики от 17 октября 2008 года № 230]

кыйыр салыктар

Товарларга, жумуштарга жана кызмат көрсөтүүлөргө баасына же тарифине кошумча түрүндө белгиленүүчү, салык төлөөчүнүн кирешесине же мүлкүнө түздөн-түз байланышпаган кошумча наркка салык, акциздик салык жана сатуудан салык сыяктуу салыктар кыйыр салык деп эсептелет.

Кыйыр салыктын салыктык базасы, суммасы жана ставкасы салык төлөөчү тарабынан эсептик документтерде жана салыктык отчетто Кыргыз Республикасынын Өкмөтү белгилеген тартипте көрсөтүлөт.

[2008-жылдын 17-октябрындагы № 230 «Кыргыз Республикасынын Салык кодексинин 20-беренеси]

indirect taxes

Indirect taxes are taxes on goods, works and services that are set in the form of an addition to the price or tariff and that are not directly related to the income or property of the taxpayer, such as value-added tax, excise tax and retail sales tax.

The taxable basis, the amount and rate of an indirect tax is recorded by the taxpayer in reporting and tax documents in the manner established by the tax authorities.

межбюджетные отношения

Совокупность отношений между органами государственного управления, органами местного самоуправления по вопросам регулирования бюджетных правоотношений, а также организации и осуществления бюджетного процесса.

Межбюджетные отношения основаны на четком разграничении функций и полномочий между государственными органами и органами местного самоуправления, едином распределении доходов и расходов между республиканским и местными бюджетами, единстве методологии бюджетного регулирования.

[Статья 6 Закона Кыргызской Республики «Об основных принципах бюджетного права в Кыргызской Республике» № 78 от 11 июня 1998 года]

бюджеттер аралык мамилелер

Бюджеттик укуктук мамилелерди жөнгө салуу маселелери, ошондой эле бюджеттик процесстерди уюштуруу жана жүзөгө ашыруу боюнча мамлекеттик башкаруу органдары менен жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын ортосундагы мамилелердин жыйындысы.

Бюджеттер аралык мамилелер мамлекеттик органдардын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын ортосундагы иш-милдеттерди жана ыйгарым укуктарды так ажыратууга, республикалык жана жергиликтүү бюджеттин ортосунда кирешелерди жана чыгымдарды бирдиктүү бөлүштүрүүгө, бюджеттик жөнгө салуунун бирдиктүү методологиясына негизделет.

[1998-жылдын 11-июнундагы № 78 «Кыргыз Республикасындагы бюджеттик укуктун негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 6-беренеси]

intergovernmental fiscal relations

The set of relations between state-bodies and local self-government administration relating to the regulation of budgetary authority, and the organization and implementation of the budgetary process.

Intergovernmental fiscal relations is based on a defined division of functions and powers between state agencies and local authorities, distribution of income and expenditures between the republican and local budgets, a unified methodology of budgetary regulation.

местный налог

Местным налогом признаются налоги, устанавливаемые Налоговым кодексом Кыргызской Республики и вводимые в действие нормативными правовыми актами местных Кенешей, обязательные к уплате на территориях соответствующих административно-территориальных единиц.

К местным налогам относятся: 1) земельный налог; 2) налог на имущество.

[Статья 31 Налогового кодекса Кыргызской Республики, № 230 от 17 октября 2008 года]

муниципальная собственность

Собственность местных сообществ, находящаяся во владении, пользовании, распоряжении органов местного самоуправления, служащая источником получения доходов местного самоуправления и необходимая для осуществления функций местного самоуправления, в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

[Статья 1 Закона Кыргызской Республики «О муниципальной собственности на имущество» от 15 марта 2002 года № 37 и пункта 16 статьи 1 Закона Кыргызской Республики «О финансово-экономических основах местного самоуправления» от 25 сентября 2003 года № 215]

налог

Под налогом понимается обязательный, индивидуально безвозмездный денежный платеж, взимаемый с налогоплательщика в соответствии с налоговым законодательством Кыргызской Республики.

[Статья 19 Налогового кодекса Кыргызской Республики от 17 октября 2008 года № 230]

национализация

Обращение имущества, принадлежащего гражданам и юридическим лицам, в государственную собственность путем его национализации допускается только на основании принятого в соответствии с Конституцией закона о национализации этого имущества и с возмещением лицу, имущество которого национализировано, стоимости этого имущества и других убытков, причиняемых его изъятием.

жергиликтүү салыктар

Жергиликтүү салыктар деп Кыргыз Республикасынын Салык кодексинде белгиленүүчү жана жергиликтүү кенештердин ченемдик укуктук актылары менен колдонууга киргизилүүчү, тиешелүү администрациялык-аймактык бирдиктердин аймактарында төлөнүүгө милдеттүү болгон салыктар түшүнүлөт.

Жергиликтүү салыктарга төмөнкүлөр кирет: 1) жер салыгы; 2) мүлк салыгы.

[2008-жылдын 17-октябрындагы № 230 «Кыргыз Республикасынын Салык кодексинин 31-беренеси]

муниципалдык менчик

Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын карамагында, пайдалануусунда, тескөөсүндө турган, жергиликтүү өз алдынча башкаруунун кирешелерин алуучу булак катары кызмат кылуучу жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жергиликтүү өз алдынча башкаруунун иш-милдеттерин жүзөгө ашырууга зарыл жергиликтүү коомдоштук менчиги.

[1998-жылдын 11-июнундагы № 78 «Кыргыз Республикасындагы бюджеттик укуктун негизги принциптери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 46-беренеси жана 2003-жылдын 25-сентябрындагы № 215 «Жергиликтүү өз алдынча башкаруунун финансы-экономикалык негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренесинин 16-пункту]

салык

Салык түшүнүгү деп Кыргыз Республикасынын салык мыйзамдарына ылайык салык төлөөчүдөн милдеттүү түрдө, жекече кайтарымсыз түрдө алынуучу акчалай төлөм түшүнүлөт.

[2008-жылдын 17-октябрындагы № 230 «Кыргыз Республикасынын Салык кодексинин 19-беренеси]

мамлекеттештирүү

Граждандарга жана юридикалык жактарга тиешелүү мүлктү мамлекеттештирүү аркылуу мамлекеттин менчигине айландырууга бул мүлктү мамлекеттештирүү жөнүндө Конституцияга ылайык кабыл алынган мыйзамдын негизинде гана жана мүлктү мамлекеттештирилген жакка бул мүлктүн наркынын жана аны алып коюуга байланыштуу келтирилген башка чыгымдардын ордун толтуруу менен жол берилет.

local tax

Local tax recognized as taxes established by the Tax Code of the Kyrgyz Republic and entered into force by regulations of the Local Kenesh; payment of these taxes are mandatory in the respective administrative-territorial unit.

Local taxes are: 1) land tax; 2) real estate tax.

municipal property

Property of local communities, owned, used, disposed by the local self-government bodies which serves as the source of income for local self-government and which is necessary for discharging the function of local self-administration according to the laws of the Kyrgyz Republic.

tax

Tax is a mandatory, individually non-repayable monetary payment that is recovered from a taxpayer in accordance with the tax legislation of the Kyrgyz Republic.

nationalization

Transfer to state ownership of property owned by citizens and legal entities by virtue of nationalization shall be allowed only on the basis of the law on nationalization of such property, adopted in accordance with the Constitution, and pursuant to reimbursement to the person whose property was nationalized, of the value of the property and other losses caused.

[Статья 288 Гражданского кодекса Кыргызской Республики (часть 1) от 8 мая 1996 года № 15]

[1996-жылдын 8-майындагы № 15 Кыргыз Республикасынын Граждандык кодексинин (1-бөлүгү) 288-беренеси]

недвижимое имущество

Земельные участки, участки недр, обособленные водные объекты и все, что прочно связано с землей, то есть объекты, перемещение которых без несоразмерного их назначению ущерба невозможно, в том числе, леса, многолетние насаждения, здания, сооружения и др.

[Статья 3 Закона Кыргызской Республики «О залоге» от 12 марта 2005 года № 49]

кыймылсыз мүлк

Жер участкалары, кен байлык участкалары, обочолонгон суу объекттери жана жер менен бекем байланышкандардын бардыгы, б. а. өлчөмсүз аларды бир жерден экинчи жерге жылдыруу мүмкүн болбогон объекттер, анын ичинде токойлор, көп жылдык көчөттөр, имараттар, курулмалар ж. б.

[2005-жылдын 12-мартындагы № 49 «Күрөө жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 3-беренеси]

immovable property

Land parcels, sections of subsoil, separate water objects and everything that is firmly connected to land, i.e. objects that cannot be moved without inflicting disproportional damage to its intended use, including forests, perennial plants, structures, etc.

«недоимка»

Сумма налога, не уплаченная в срок, установленная налоговым законодательством Кыргызской Республики.

[Подпункт 10 пункт 2 статьи 4 Налогового кодекса Кыргызской Республики от 17 октября 2008 года № 230]

«салык калдыгы»

Кыргыз Республикасынын салык мыйзамдарында белгиленген мөөнөттө төлөнбөгөн салыктын суммасы.

[2008-жылдын 17-октябрындагы № 230 «Кыргыз Республикасынын Салык кодексинин 4-беренесинин 2-пунктунун 10-пунктчасы]

arrear

Amount of tax that was not paid within the time frame established by the tax legislation of the Kyrgyz Republic.

неналоговые доходы

Поступления денежных средств в республиканский и местные бюджеты Кыргызской Республики в виде сборов, платежей и иных неналоговых доходов, предусмотренных законодательством Кыргызской Республики, а также поступления денежных средств за оказанные органами государственной власти и местного самоуправления услуги и работы в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

[Статья 19 Закона Кыргызской Республики «Об основных принципах бюджетного права в Кыргызской Республике» от 11 июня 1998 года № 78]

салык эмес кирешелер

Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган жыйымдар, төлөмдөр жана башка салык эмес кирешелер түрүндө Кыргыз Республикасынын республикалык жана жергиликтүү бюджетке түшкөн акча каражаттары, ошондой эле Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык мамлекеттик бийлик жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына кызмат көрсөтүүдөн жана иш аткаруудан түшкөн акча каражаттары.

[1998-жылдын 11-июнундагы № 78 «Кыргыз Республикасындагы бюджеттик укуктун негизги принциптери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 19-беренеси]

non-tax revenue

Cash revenues of the republican and local budgets of the Kyrgyz Republic in the form of payments, fees and other non-tax revenues envisaged by the legislation of the Kyrgyz Republic, and charges and fees for works and services provided by the state and local self-government bodies in accordance with the legislation of the Kyrgyz Republic.

плата за пользование недрами (роялти)

Текущие платежи собственнику ресурсов (государству) за погашаемые запасы полезных ископаемых.

[Статья 3 Закона Кыргызской Республики «О недрах» от 2 июля 1997 года № 42]

жер казынасын пайдалануу үчүн төлөм (роялти)

Жер казынасынын ресурстарынын ээсине (мамлекетке) пайдалуу кендердин тындырылуучу корлору үчүн учурдагы төлөмдөр.

[1997-жылдын 2-июлундагы № 42I «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 3-беренеси]

payment for use of subsoil (royalty)

Current payments to the owner of resources (the state) for extraction of mineral resources.

плата за право пользования недрами (бонус)

Разовая плата собственнику ресурсов недр (государству) за предоставление права их освоения.

[Статья 3 Закона Кыргызской Республики «О недрах» от 2 июля 1997 года № 42]

жер казынасын пайдалануу укугу үчүн төлөм (бонус)

Жер казынасынын ресурстарынын ээсине (мамлекетке) аларды өздөштүрүү укугун бергендиги үчүн бир жолку төлөм.

[1997-жылдын 2-июлундагы № 42I «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 3-беренеси]

payment for right to use subsoil (bonus)

A one-time payment to the owner of subsoil resources (the state) for the right to their exploration.

платеж

Обязательный денежный взнос, периодически уплачиваемый юридическими и физическими лицами, пользующимися услугами государственных органов, за выполнение государственных функций.

[Статья 2 Закона Кыргызской Республики «О неналоговых платежах» от 14 апреля 1994 года № 1480-XII]

төлөм

Мамлекеттик милдеттерди аткаргандыгы үчүн мамлекеттик органдардын көрсөткөн кызматынан пайдалануучу юридикалык жактар жана кишилер мезгил-мезгили менен төлөй турган акчалай салым.

[1994-жылдын 14-апрелиндеги № 1480-XII «Салыктык эмес төлөмдөр» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 2-беренеси]

fee

A mandatory monetary payment that is periodically paid by legal and natural persons that use the services of government agencies for the discharge of government functions.

преференции

Преимущества, предпочтения, льготы, предоставляемые отдельным государствам, предприятиям, организациям для поддержки определенных видов деятельности; осуществляются в форме снижения налогов, скидок с таможенных пошлин, освобождения от платежей. В отношении между государствами преференции предоставляются как на началах взаимности, так и в одностороннем порядке.

[Пункт 29 статьи 9 Таможенного кодекса Кыргызской Республики от 12 июля 2004 года № 87]

преференциялар

Иштин белгилүү түрлөрүнө колдоо көрсөтүү үчүн айрым мамлекеттерге, ишканаларга, уюмдарга берилген артыкчылыктар, өзгөчөлүктөр, жеңилдиктер, салыктарды төмөндөтүү, бажы алымдарын азайтуу, төлөмдөрдөн бошотуу формасында жүзөгө ашырылат. Мамлекеттер ортосундагы мамилелерде преференциялар өз аралык башталыштарда да, бир тараптуу тартипте да берилет.

[2004-жылдын 12-июлундагы № 875 Кыргыз Республикасынын Бажы кодексинин 9-беренесинин 29-пункту]

preferences

Advantages, considerations and privileges granted to certain states, enterprises and organizations for the purposes of supporting certain types of activity; they are administered through reduction of taxes, discounts from customs duties, exemptions from payments. In relations between states preferences may be provide both on the basis of reciprocity and unilaterally.

прожиточный минимум

Стоимостная оценка минимального набора материальных благ и услуг, равных по величине стоимости минимальной потребительской корзины, необходимых для обеспечения жизнедеятельности человека и сохранения его здоровья, а также суммы обязательных платежей и сборов (взносов).

[Статья 3 Закона Кыргызской Республики «О гарантированных государственных минимальных социальных стандартах» от 26 мая 2009 года № 170]

жашоо минимуму

Минималдык керектөө корзинасынын наркынын чондугуна барабар жана адамдын жашоосун камсыз кылуу жана анын ден соолугун сактоо үчүн зарыл болгон материалдык жыргалчылыктардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн минималдык топтомунун, ошондой эле милдеттүү түрдөгү төлөмдөрдүн жана жыйымдардын (салымдардын) суммасынын нарктык бааланышы.

[2009-жылдын 26-майындагы № 170 «Келтирилген мамлекеттик минималдык социалдык стандарттар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 3-беренеси]

subsistence minimum

The estimated value of a minimum set of material goods and services equal in value to that of the minimum consumption basket and that is necessary to provide for the vital needs and health, of an individual, including the value of mandatory payments and fees (contributions) that have to be made.

распределение поступлений от общегосударственных налогов и доходов (расщепление налогов)

Распределение поступлений от общегосударственных налогов и других доходов между республиканским и местными бюджетами устанавливается Законом о республиканском бюджете. Нормативы отчислений от общегосударственных налогов и других доходов утверждаются Жогорку Кенешем Кыргызской Республики.

Утвержденные нормативы отчислений от общегосударственных налогов и других доходов Министерством финансов Кыргызской Республики доводятся до органов местного самоуправления.

[Статья 34 Закона Кыргызской Республики «Об основных принципах бюджетного права в Кыргызской Республике» № 78 от 11 июня 1998 года]

Порядок распределения поступлений от общегосударственных налогов и доходов устанавливаются в соответствии со статьей 6 Закона Кыргызской Республики «О финансово-экономических основах местного самоуправления».

жалпы мамлекеттик салыктардан жана башка кирешелерден түшкөндөрдү бөлүштүрүү (салыктарды бөлүштүрүү)

Жалпы мамлекеттик салыктардан жана башка кирешелерден түшкөн каражаттарды республикалар аралык жана жергиликтүү бюджеттерге бөлүштүрүү республикалык бюджет жөнүндөгү мыйзам тарабынан белгиленет. Жалпы мамлекеттик салыктардан жана башка кирешелерден чегерүүлөрдүн ченемдери Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши тарабынан бекитилет.

Жалпы мамлекеттик салыктардан жана башка кирешелерден чегерүүлөрдүн бекитилген ченемдерин Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына жиберет.

[1998-жылдын 11-июнундагы № 78 «Кыргыз Республикасындагы бюджеттик укуктун негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 34-беренеси]

Жалпы мамлекеттик салыктардан түшкөн төгүмдөрдү жана кирешелерди бөлүштүрүүнүн тартиби «Жергиликтүү өз алдынча башкаруунун финансы-экономикалык негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 6-беренесине ылайык белгиленет.

distribution of revenues from state taxes and revenues (distribution of taxes)

Normative deductions from national taxes and other revenues are approved by the Jogorku Kenesh of the Kyrgyz Republic. The distribution of the proceeds of national taxes and other revenues between republican and local budgets is established by the Law on the republican budget.

The approved normative transfers of tax and other revenues of the Ministry of Finance is reported to local government.

The order of the distribution of national taxes and revenues is established in accordance with the Article # 6 of the Law “On the financial and economic foundations of local self-government”.

санкции

Предусмотренные Законом меры имущественного воздействия, применяемые к нарушителям.

[Статья 2 Закона Кыргызской Республики «О неналоговых платежах» от 14 апреля 1994 года № 1480-XII]

санкциялар

Тартип бузуучуларга карата колдонула турган мүлктүк жактан таасир көрсөтүүнүн Мыйзамда каралган чаралары.

[1994-жылдын 14-апрелиндеги № 1480-XII «Салыктык эмес төлөмдөр» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 2-беренеси]

sanctions

Actions against assets stipulated by law and applied to offenders.

сбор

Обязательный, установленный государством за оказываемые государственными органами услуги денежный взнос, носящий разовый характер. Размер сбора соотносится со стоимостью предоставляемой услуги.

[Статья 2 Закона Кыргызской Республики «О неналоговых платежах» от 14 апреля 1994 года № 1480-XII]

жыйым

Мамлекеттик органдар көрсөткөн кызмат үчүн мамлекет тарабынан белгиленгенге милдеттүү, бир жолку мүнөздөгү акчалай салым. Жыйымдын өлчөмү көрсөтүлгөн кызматтын наркына ылайык келет.

[1994-жылдын 14-апрелиндеги № 1480-XII «Салыктык эмес төлөмдөр» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 2-беренеси]

charge

A mandatory one-time monetary payment established by the government for services provided by government bodies. The amount of the fee is proportionate to the cost of the services.

секвестр расходов

Под секвестром расходов понимается сокращение в установленных пропорциях статей рас-

чыгымдардын секвестри

Чыгымдардын секвестри деп бюджеттин киреше бөлүгүнүн аткарылбай калышы күтүлгөн шарт-

sequestration of expenditures

Expenditure sequestration is the reduction, in pre-established proportions, of approved ex-

ходов республиканского бюджета в условиях ожидаемого невыполнения доходной части бюджета, а также в целях предотвращения образования задолженностей по выплате пенсий и заработной платы работникам бюджетной сферы. Решение о введении секвестра на текущий бюджетный год принимается на основе анализа фактического исполнения республиканского бюджета за квартал и ожидаемой оценки исполнения доходов до конца бюджетного года. Секвестр расходов республиканского бюджета утверждается Жогорку Кенешем Кыргызской Республики по представлению Правительства Кыргызской Республики.

Перечень статей, подлежащих секвестеризации, а также размер сокращения устанавливаются Координационным советом по макроэкономической и инвестиционной политике при Правительстве Кыргызской Республики по единой ставке. По отдельным статьям расходов может быть установлен льготный режим секвестра.

Секвестеризация бюджетных средств, предусмотренных законом на финансирование судебной системы Кыргызской Республики в текущем финансовом году, допускается только с согласия Совета судей Кыргызской Республики.

[Статья 29 Закона Кыргызской Республики «Об основных принципах бюджетного права в Кыргызской Республике» от 11 июня 1998 года № 78]

специальные средства

Специальными средствами признаются доходы бюджетных учреждений и организаций, финансируемых из государственного бюджета, получаемые от реализации товаров, выполнения работ, оказания услуг и/или осуществления иных видов деятельности, при наличии разрешений, выданных в соответствии с действующими нормативными правовыми актами Кыргызской Республики. В целях налогообложения не включаются в специальные средства спонсорская и гуманитарная помощь, а также привлеченные гранты.

[Статья 377 Налогового кодекса Кыргызской Республики от 17 октября 2008 года № 230]

та, ошондой эле бюджеттик чөйрөнүн кызматкерлерине пенсия жана эмгек акы төлөп берүү боюнча карыздардын топтолушун болтурбоо максатында республикалык бюджеттин чыгымдар статьясын белгиленген пропорцияларда кыскартуу түшүндүрүлөт. Учурдагы бюджеттик жылга секвестр киргизүү чечими республикалык бюджеттин кварталдагы иш жүзүндө аткарылышын талдоонун жана бюджеттик жылдын акырына чейин кирешенин аткарылышын баамдоонун негизинде кабыл алынат. Республикалык бюджеттин чыгымдарынын секвестри Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн сунушу боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши тарабынан бекитилет.

Секвестрлештирүүгө жаткан статьялардын тизмеси, ошондой эле кыскартуунун өлчөмү бирдиктүү ставка боюнча Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн алдындагы Макроэкономикалык жана инвестициялык саясат боюнча координациялык кеңеш тарабынан белгиленет. Чыгымдардын айрым статьялары боюнча секвестрдин жеңилдетилген режими белгиленеши мүмкүн.

Үстүдөгү финансы жылында Кыргыз Республикасынын сот системасын финансылоого мыйзам менен каралган бюджеттик каражаттарды Кыргыз Республикасынын Судьялар кеңешинин макулдугу менен гана секвестеризациялоого жол берилет.

[1998-жылдын 11-июнундагы № 78 «Кыргыз Республикасындагы бюджеттик укуктун негизги принциптери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 29-беренеси]

атайын каражаттар

Атайын каражаттар деп Кыргыз Республикасынын колдонулуудагы ченемдик укуктук актыларына ылайык берилген уруксаттар болгон учурда товарларды сатуудан, жумуштарды аткаруудан, кызмат көрсөтүүдөн жана/же ишмердиктин башка түрлөрүн жүргүзүүдөн алынуучу, мамлекеттик бюджеттен каржылануучу бюджеттик мекемелердин жана уюмдардын кирешелери эсептелет. Салык салуу максатында атайын каражаттарга демөөрчүлүк жана гуманитардык жардам, ошондой эле тартылган гранттар киргизилбейт.

[2008-жылдын 17-октябрындагы № 230 «Кыргыз Республикасынын Салык кодексинин 377-беренеси]

penditure items of republican budget under conditions of an expected non-fulfillment of the revenue side of the budget, as well as in circumstances where it is necessary to prevent arrears in pensions and salaries to public sector employees. A decision on sequestration for the current budget year is made on the basis of an analysis of the actual performance of the republican budget for the given quarter and of expected revenue execution by the end of the budget year. The republican budget's expenditure sequestration has to be approved by the Jogorku Kenesh of the Kyrgyz Republic upon submission by the Government of the Kyrgyz Republic.

The list of items to be sequestered, as well as the amount of reduction, is set out by the Coordination Council for Macroeconomic and Investment Policy under the Government of the Kyrgyz Republic at a single unified rate. For certain expenditure items a preferential sequestration rate may be used.

Sequestration of budget funds that are intended by the law for funding of the court system of the Kyrgyz Republic in a current fiscal year is allowed only with the consent of the Council of Judges of the Kyrgyz Republic.

special means

Special means are revenues of agencies and organizations funded from the State Budget that are derived from the sales of goods, execution of works, delivery of services and performance of other types of activities, provided the entities performing such sales and other activities have permits duly issued under applicable normative acts of the Kyrgyz Republic. For taxation purposes, funds received from sponsorship, grants and humanitarian aid is not considered special means.

стимулирующий грант

Долевые (стимулирующие) гранты – это трансферты, предоставляемые из республиканского бюджета органам местного самоуправления, в целях стимулирования эффективного расходования бюджетных средств, средств по государственным приоритетным программам и проектам, увеличения доходов местных бюджетов и более полной мобилизации местных источников доходов.

Долевые (стимулирующие) гранты предоставляются органам местного самоуправления на конкурсной основе. Органы местного самоуправления вправе подавать заявки на получение долевых (стимулирующих) грантов в соответствии с условиями, утвержденными Правительством Кыргызской Республики.

[Пункт 10 статьи 1 Закона Кыргызской Республики «О финансово-экономических основах местного самоуправления» № 215 от 25 сентября 2003 года и статья 35 Закона Кыргызской Республики «Об основных принципах бюджетного права в Кыргызской Республике» № 78 от 11 июня 1998 года]

трансферты

Трансферты – это бюджетные средства, предоставляемые бюджетом одного уровня бюджету другого уровня бюджетной системы Кыргызской Республики.

[Пункт 6 статьи 1 Закона Кыргызской Республики «О финансово-экономических основах местного самоуправления» № 215 от 25 сентября 2003 года]

Взаимоотношения между республиканским и местными бюджетами регулируются посредством установления нормативов отчисления от общегосударственных доходов и трансфертов.

В систему трансфертов включаются:

- выравнивающие гранты;
- стимулирующие гранты;
- категориальные гранты;
- средства, передаваемые по взаимным расчетам из одного бюджета в другой;
- бюджетные ссуды.

[Статья 6 Закона Кыргызской Республики «Об основных принципах бюджетного права в Кыргызской Республике» № 78 от 11 июня 1998 года]

дем берүүчү грант

Үлүштүк (дем берүүчү) гранттар – бюджеттик каражаттарды, мамлекеттик артыкчылыктуу программалардын жана долбоорлордун каражаттарын натыйжалуу чыгымдоого дем берүү, жергиликтүү бюджеттердин кирешелерин көбөйтүү жана кирешелердин жергиликтүү булактарын кыйла толугу менен мобилизациялоо максатында жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына республикалык бюджеттен берилүүчү трансферттер.

Үлүштүк (дем берүүчү) гранттар жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына конкурстук негизде берилет. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары Кыргыз Республикасынын Өкмөтү бекиткен шарттарга ылайык үлүштүк (дем берүүчү) гранттарды алууга талаптама берүүгө укуктуу.

[2003-жылдын 25-сентябрындагы № 215 «Жергиликтүү өз алдынча башкаруунун финансы-экономикалык негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренесинин 10-пункту жана 1998-жылдын 11-июнундагы № 78 «Кыргыз Республикасындагы бюджеттик укуктун негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 35-беренеси]

трансферттер

Трансферттер – бул Кыргыз Республикасынын бир деңгээлдеги бюджетинен башка деңгээлдеги бюджеттик тугумуна жеке же юридикалык жакка бюджеттен берилүүчү бюджеттик каражаттар.

[2003-жылдын 25-сентябрындагы № 215 «Жергиликтүү өз алдынча башкаруунун финансы-экономикалык негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренесинин 6-пункту]

Республикалык бюджеттин жана жергиликтүү бюджеттердин ортосундагы өз ара мамилелер жалпы мамлекеттик кирешелерден жана трансферттерден чегерүү ченемдерин белгилөө аркылуу жөнгө салынат.

Трансферттер тугумуна төмөнкүлөр кирет:

- тендештирүүчү гранттар;
- дем берүүчү гранттар;
- категориялык гранттар;
- өз ара эсептешүү боюнча бир бюджеттен башка бюджетке берилүүчү каражаттар;
- бюджеттик ссудалар.

[1998-жылдын 11-июнундагы № 78 «Кыргыз Республикасындагы бюджеттик укуктун негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 6-беренеси]

stimulation grant

Stimulation grants are transfers provided from the republican budget to local authorities to promote effective spending of budgetary resources on state priority programs and projects, to increase incomes of local budgets and a more robust mobilization of local revenue sources.

Stimulation grants are available to local governments on a competitive basis. Local governments may apply for stimulation grants in accordance with conditions approved by the Government of the Kyrgyz Republic.

transfers

Transfers are budgetary resources provided by one level of the budget to the budgetary system of another level of the Kyrgyz Republic.

The relationship between the republican and local budgets is regulated by norms established for deductions from state revenues and transfers.

The system of transfers includes:

- equalization grants;
- stimulation grants;
- categorical grants;
- funds transferred by mutual settlements from one budget to another;
- resources transferred on the basis of mutual calculations from one budget to another.

уровень жизни

Совокупность материальных и духовных благ и услуг, обеспечивающих удовлетворение жизненно необходимых потребностей населения.

[Статья 3 Закона Кыргызской Республики «О гарантированных государственных минимальных социальных стандартах» от 26 мая 2009 года № 170]

жашоо деңгээли

Калктын жашоосунун зарыл болгон муктаждыктарын канааттандырууну камсыз кылуучу материалдык жана руханий жыргалчылыктардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн жыйындысы.

[2009-жылдын 26-майындагы № 170 «Кепилденген мамлекеттик минималдык социалдык стандарттар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 3-беренеси]

living standard

An aggregate of material and non-material goods and services required to meet the essential needs of the population.

финансовый агент

Уполномоченный государственный орган, осуществляющий привлечение от имени Кыргызской Республики заемных средств и выполняющий операции и сделки в соответствии со статьями соглашений, конвенций, правил и положений международных финансовых организаций, членами которых является Кыргызская Республика.

[Статья 1 Закона Кыргызской Республики «О членстве Кыргызской Республики в международных финансовых организациях» от 13 августа 2004 года № 118]

финансылык агент

Кыргыз Республикасынын атынан карыз каражаттарды тартууну жүзөгө ашыруучу жана Кыргыз Республикасы мүчөсү болуп саналган эл аралык финансы уюмдарынын эрежелерине жана жоболоруна, макулдашууларынын, конвенцияларынын статьяларына ылайык операцияларды жана бүтүмдөрдү аткаруучу ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган.

[2004-жылдын 13-августундагы № 118 «Кыргыз Республикасынын Эл аралык финансы уюмдарына мүчөлүгү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренеси]

financial agent

An authorized government body that attracts borrowed funds on behalf of the Kyrgyz Republic and that carries out operations and transactions in accordance with articles of agreements, covenants, rules and statutes of international financial organizations to which the Kyrgyz Republic is a party.

холдинговая компания

Организация независимо от ее организационно-правовой формы, в состав активов которой входят контрольные пакеты акций (долей, паев) других организаций.

[Статья 3 Закона Кыргызской Республики «О Государственной службе по регулированию и надзору за финансовым рынком Кыргызской Республики» от 24 июля 2009 года № 249]

холдинг компания

Уюштуруу-укуктук формасына карабастан активдеринин курамына башка уюмдардын акцияларынын (үлүштөрүнүн, пайларынын) контролдук пакеттери кирген уюм.

[2009-жылдын 24-июлундагы № 249 «Кыргыз Республикасынын финансылык рыногун жөнгө салуу жана көзөмөлдөө боюнча мамлекеттик кызмат жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 3-беренеси]

holding company

An organization, regardless of its organizational – juridical form, whose assets include controlling stakes (shares, units) in other organizations.

хронометражное обследование

Проводится органами налоговой службы совместно с представителями органов местного самоуправления и отраслевой бизнес-ассоциации, аккредитованной в уполномоченном налоговом органе, с целью определения средней доходности по отдельным видам деятельности и регионам, необходимой для применения специального налогового режима.

[Статья 347 Налогового кодекса Кыргызской Республики от 17 октября 2008 года № 230]

хронометраждык иликтөөлөр

Атайын салык режимин колдонуу үчүн зарыл болгон ишкердиктин өзүнчө түрлөрүн жана региондор боюнча орточо кирешени аныктоо максатында салык кызматы органы менен жергиликтүү өз алдынча башкаруу органынын жана ыйгарым укуктуу салык органында аккредиттелген бизнес-ассоциациясынын өкүлдөрү менен биргеликте жүргүзүлөт.

[2008-жылдын 17-октябрындагы № 230 «Кыргыз Республикасынын Салык кодексинин 347-беренеси]

time and motion studies

Time and motion studies are performed by units of the tax service together with the representatives of local self-governments and relevant industry business association (provided the latter is accredited with the authorized tax body) to determine average profitability for certain activities and regions for the purposes of administering special tax treatment.

A

авторитетный/весомый аргумент

Аргумент политики, который использует одно или несколько подтверждений и доказательств в отношении достигнутой или приписываемой надежности источника информации для убеждения в том, что утверждение, сделанное на основании данного источника, является правдоподобно истинным.

адекватность/соответствие

(как критерий выбора инструментов политики)

А. Адекватность позволяет оценить, насколько далеко мы можем продвинуться к цели с имеющимися ресурсами.

Б. Критерий, согласно которому альтернативный вариант политики рекомендуется, если он обеспечивает определенный уровень удовлетворения потребности, ставшей причиной возникновения проблемы.

административная децентрализация

Перераспределение полномочий, обязанностей и/или финансовых ресурсов для предоставления **государственных услуг**. Это передача ответственности за планирование, финансирование и управление определенными государственными функциями от центральных органов власти и их ведомств органам на местах, подчиненным подразделениям или органам государственной власти более низких уровней, частично автономным государственным органам или корпорациям, либо региональным или функциональным органам власти. Существуют три основные формы административной децентрализации – **деконцентрация, делегирование и передача полномочий**.

административная коррупция

Преднамеренное искажение реализации существующих законов, правил и постановлений с целью создания преимуществ либо государственным, либо негосударственным структурам в результате незаконной передачи или перенаправления частных средств должностным лицам в органах власти.

авторитеттүү/салмактуу аргумент

Берилген булактын негизинде жасалган ырас-тоо чындыкка жатат деп ишеним кылуу үчүн маалымат булагынын жетишилген же катталган ишенимдүүлүгүнө карата бир же бир нече тастык-тоолорду жана далилдерди колдонгон **саясат аргументи**.

шайкештүүлүк

(саясат куралдарын тандоо критерийи катары)

А. Шайкештүүлүк болгон ресурстарыбыз менен биз канчалык узак максатка жыла ала турганыбызды баалоого мүмкүндүк берет.

Б. Эгерде ал көйгөй пайда кылуучу себептерди койгон керектөөлөрдү канааттандыруунун белгиленген деңгээлин камсыз кылса, анда ага ылайык саясаттын атаандаш варианты сунушталган критерий катары каралат.

борбордон администрациялык ажыратуу

Мамлекеттик кызматтарды көрсөтүү үчүн ыйгарым укуктарды, милдеттерди жана/же финансы ресурстарын кайра бөлүштүрүү. Бул белгиленген мамлекеттик иш-милдеттерди пландаштыруу, каржылоо жана башкаруу жоопкерчилигин башкаруунун борбордук органдарынан жана алардын ведомстволорунан жер-жерлердеги органдарга, мамлекеттик бийликтин бир кыйла төмөнкү деңгээлдериндеги бөлүмдөрүнө же органдарына, айрым өз алдынча мамлекеттик органдарга, же корпорацияларга, же бийликтин аймактык, функционалдык органдарына өткөрүп берүү. Борбордон администрациялык ажыратуунун үч негизги формасы бар – **деконцентрациялоо, өкүлдөө жана ыйгарым укукту өткөрүп берүү**.

администрациялык коррупция

Бийлик органдарындагы кызмат адамынын жеке каражаттарын мыйзамсыз түрдө берүүнүн же кайра багыттоонун натыйжасында мамлекеттик, же мамлекеттик эмес түзүмдөрдүн артыкчылыктарын түзүү максатында болгон мыйзамдарды, эрежелерди жана токтомдорду ишке ашырууну алдын ала бормалоо.

authoritative argument

A **policy argument** that uses one or more **warrants** or **backings** that refer to the achieved or ascribed status of a source of knowledge to certify that a claim made by the source is plausibly true. [Dunn, 131]

adequacy

(as criterion for choosing policy instruments)

A. Measures how far towards an objective we can proceed with resources available. [Brown, 4-21]

B. A criterion according to which an alternative is recommended if it satisfies a specific level of need that gave rise to a problem. [Dunn, 328]

administrative decentralization

Redistribution of authority, responsibility, and/or financial resources for providing **public services**. It is the transfer of responsibility for planning, financing, and managing certain public functions from the central government and its agencies to field units, subordinate units or lower levels of government, semi-autonomous public authorities or corporations, or regional or functional authorities. Administrative decentralization has three major forms – **deconcentration, delegation, and devolution**. [WB-Civ. Serv. Glos.]

administrative corruption

The intentional imposition of distortions in the implementation of existing laws, rules and regulations to provide advantages to either state or nonstate actors as a result of illegal transfers or redirection of private funds to public officials. [WB-Civ. Serv. Glos.]

административная осуществимость

(как критерий выбора инструментов политики)

Данный критерий – это вопрос административных издержек и простоты реализации или же интенсивности использования ресурсов. Административную осуществимость можно определить, ответив на ряд вопросов. Насколько практически осуществима предлагаемая политика или программа в политическом, социальном, и – самое главное – в административном контексте? Имеется ли необходимая обеспеченность кадрами? Готовы ли работники к сотрудничеству при предоставлении необходимых услуг? Имеются ли необходимые производственные ресурсы? Реальны ли установленные сроки?

администрациялык жүзөгө ашыруучулук

(саясат куралдарын тандоо критерийи катары)

Бул критерий – административдик чыгымдардын жана ресурстарды пайдалануунун интенсивдүүлүгүнүн же ишке ашыруунун жөнөкөйлүк маселеси. Администрациялык жүзөгө ашыруучулукту бир катар суроолорго жооп берүү менен аныктоого болот. Сунушталган саясатты же программаны саясий, социалдык, эң негизгиси административдик контекстте канчалык денгээлде иш жүзүнө ашыруу мүмкүндүгү бар? Керектүү кызматты көрсөтүүдө кызматкерлер кызматташууга даярбы? Керектүү өндүрүштүк ресурстар барбы? Белгиленген мөөнөттөр аныкпы?

administrative operability

(as criterion for choosing policy instruments)

This criterion is the issue of administrative cost and operational simplicity, or resource intensiveness. The issue of A.O. may be set up as a series of questions to be answered: How possible it is to actually implement the proposed policy or program within the political, social and, most important, administrative context? Is the staffing available? Will employees cooperate in delivering the service? Do we have the physical facilities necessary? Can it be done on time? [Brown, 4-28]

I. администрирование; управление;

II. администрация

A. I. 1) Осуществление **менеджмента/управления** каким-либо учреждением, предприятием или организацией. 2) Функция политического государства в осуществлении его управленческих полномочий. 3) Обязанность или обязанности управленца при выполнении им своих должностных функций.

II. 4) Группа управленцев, особенно в органах власти. 5) Исполнительная ветвь власти в США, во главе с президентом, управляющая страной в течение срока его полномочий.

B. I. Процессы как **формулирования политики**, так и **менеджмента** в узком смысле – исполнение поставленных задач в рамках данной политики. Рассмотрение – в общественной сфере – закона, контроль за его исполнением и пересмотр; а также принятие решений по тем или иным вопросам данной сферы, находящимся в компетенции **государственной службы**.

I. администрациялоо; башкаруу;

II. администрация

A. I. 1) Кайсы-бир мекеме, ишкана же уюм тарабынан **менеджментти/башкарууну** жүзөгө ашыруу. 2) Саясий мамлекеттин, анын башкаруу укуктарын жүзөгө ашыруусундагы иш-милдети. 3) Башкаруучунун анын кызматтык иш-милдеттерин аткаруусундагы милдети же милдеттери.

II. 4) Айрыкча башкаруу органдарындагы башкаруу топтору. 5) Ыйгарым укугунун мөөнөтү бүткөнгө чейин өлкөнү башкаруучу президенттин башчылыгындагы АКШдагы бийликтин аткаруучу бутагы.

B. I. Тар маанидеги – саясаттын белгиленген алкагында коюлган милдеттерди аткаруудагы **саясатты түшүндүрүү** сыяктуу **менеджментти** түшүндүрүү процесстери. Мыйзамды коомдук чөйрөдө карап чыгуу, анын аткарылышын көзөмөлдөө жана кайра карап чыгуу; ошондой эле **мамлекеттик кызматтын** карамагындагы бул чөйрөнүн тигил же бул маселелери боюнча чечимди кабыл алуу.

administration

A. I. 1) The **management** of any office, business or organization. 2) The function of a political state in exercising its governmental duties. 3) The duty or duties of an administrator in exercising the executive functions of the position.

II. 4) A body of administrators, esp. in government. 5) The executive branch of the

U.S. government as headed by the President and in power during his or her term of office. [Webster, 26]

B. I. Is the processes both of **policy formulation** and of **management**, in the limited sense of getting things done, within a given framework of policy. The review, in an area of public life, of law, its enforcement and revision; and decision making on cases in that area submitted to the **public service**. [Lexicon, 7]

административные цены

Цены, устанавливаемые сознательным решением определенного лица или организации, а не объективным взаимодействием рыночных сил. Установление административных цен обычно возможно там, где товар продает монополия фирма или государственная организация.

административдик баа

Рынок күчүнүн объективдүү аракеттери тарабынан эмес, белгилүү бир тараптын же уюмдун аң-сезимдүү чечими менен белгиленген баа. Товарды монополдук фирма же мамлекеттик уюм сатып жаткан жерде адатта административдик бааны белгилөөгө мүмкүн болот.

administered prices

Prices which are established by the conscious decision of some individual or agency rather than by the impersonal play of market forces. Administered pricing is generally possible where a good is sold by a monopoly firm or public body. [Macmillan, 7]

актив

То, что имеет ценность, а особенно физические активы, такие как оборудование или сельскохозяйственные угодья, или же денежные активы (которые можно использовать для приобретения физических активов).

актив

Баалуулуктарга ээ, айрыкча, жабдуу же айыл чарба жерлери, сыяктуу физикалык активдер, же акчалай (физикалык активдерге ээ болуу үчүн пайдаланууга мүмкүн болгон) активдер.

asset

Anything of value, but especially physical assets, such as machinery or farmland, or monetary assets (which can be used to finance the purchase of physical assets). [*Benefit-cost analysis, 89*]

альтернативные варианты политики

А. Потенциально возможный курс действий, который может способствовать приобретению ценностей и разрешению **проблемы политики**.

Б. «Выбор политики» (курса действий), как утверждают MacRae & Whittington, состоит в сравнении ряда конкретных вариантов политики». «Определить варианты политики означает описать различные подходы к решению проблемы, а не различные мероприятия в рамках одного и того же подхода» (Скотт). Веймер и Вайнинг предлагают: «учитывая, что внимание клиентов и время аналитиков ограничены, целесообразно разрабатывать от 3 до 7 вариантов политики, не более».

саясаттын атаандаш варианттары

А. Баалуулуктарга жетүүгө жана **саясаттын көйгөйлөрүнүн** чечилишине көмөктөшкөн аракеттердин мүмкүн болгон потенциалдык курсу.

Б. MacRae & Whittington айтымында «саясаттын тандоосу» (аракеттер курсу) «саясаттын аныкталган варианттарынын катарын салыштыруудан турат». «Саясаттын варианттарын аныктоо дегенибиз бир ыкма алкагындагы түрдүү иш-аракеттерди сүрөттөбөстөн, ал маселени чечүүдөгү түрдүү ыкмаларды сүрөттөп берүүнү билдирет» (Скотт). Веймер жана Вайнинг сунушташат: «кардарлардын көңүл буруусу жана талдоочулардын убакыты чектелгендигин эске алганда саясаттын 3төн 7ге чейинки вариантынан көп эмесин иштеп чыгуу максатка ылайыктуу болот».

policy alternatives

А. A potentially available course of action that may contribute to the attainment of values and the resolution of a **policy problem**.

[*Dunn, 84*]

Б. “Policy choice”, say MacRae & Whittington [*MacRae, 112*], “involves comparison among specific alternatives”. “To define options (policy alternatives) is to describe different approaches to solving the problem, not to describe several measures that are all combined in one approach” [*Scott, 275*]. Weimer & Vining [*Weimer, 227*] suggest that “Given clients’ limited attention span (and analysts’ limited time), somewhere between three and seven policy alternatives is a reasonable number”.

[*Brown, 4-17*], [*Brown-Seminar, 284*]

амортизация

Термин, не используемый в **анализе выгоды и издержек**. В других финансовых схемах амортизация – это распределение стоимости активов во времени. Она необходима для рабочих расчетов производственных издержек, но поскольку нормы амортизации, как правило, определяются юридическими и бухгалтерскими требованиями, величина амортизации часто имеет мало общего с фактической нормой использования оборудования или расходами на его замещение.

амортизация

Пайда жана чыгымды талдоодо колдонулбаган термин. Башка финансы схемаларында амортизация – бул убакыттын өтүшү менен активдердин наркынын бөлүштүрүлүшү. Ал өндүрүштүк чыгымдардын жумушчу эсептери үчүн зарыл, бирок амортизация ченеми канчалык, эреже катары, юридикалык жана бухгалтердик талаптар менен аныкталат, амортизация чондугу жабдууну пайдалануунун факт жүзүндөгү ченемдери же аны алмаштырууга кеткен чыгымдар менен аз жалпылыкка ээ.

depreciation

Not a term used in **benefit-cost analysis**. In other financial frameworks, depreciation is the allocation of the cost of an asset over time. This is necessary for a working estimate of production costs, but because rates of depreciation are usually determined primarily by legal and accounting requirements, the amount of depreciation often has little relationship to the actual rate of use or cost of replacement. [*Benefit-cost analysis, 90*]

анализ воздействий/влияния

А. Связан с определением предела, до которого **политика**, как курс действий вызывает изменения в нужном направлении.

Б. Общее название методов, с помощью которых определяют влияние на региональную или местную экономику заданного изменения экономической активности.

таасир этүүнү/таасир берүүнү талдоо

А. **Саясат** аракеттердин курсу катары керектүү багытта өзгөртүүлөрдү пайда кылган чекти аныктоо менен байланышкан.

Б. Экономикалык активдүүлүктүн берилген өзгөртүүлөрүнөн жергиликтүү же аймактык экономикага таасир этүүнү аныктоого жардам берген методдордун жалпы аталышы.

impact analysis

А. Concerned with examining the extent to which a **policy** causes change in the intended direction. [*Lexicon, 55*]

Б. A general name given to techniques which attempt to measure the effect on a regional or local economy of a given change in economic activity. [*Macmillan, 192*]

анализ государственной/общественной политики

Определение того, какие из различных вариантов политики, решений или средств являются наилучшими для достижения данной совокупности целей с точки зрения соотношения альтернативных вариантов политики и поставленных целей.

анализ зависимости; тест на зависимость

(как подход к реализации политики)

Анализ зависимости помогает определить меру согласия и сотрудничества между участниками. Ключевыми вопросами данного теста являются следующие: 1) Какие компоненты политики должны быть приемлемыми для определенных личностей и групп, а какие должны зависеть от сотрудничества между ними? 2) Каковы взгляды, отношения и возможности этих личностей и групп? 3) Насколько важны они для достижения успеха? 4) Какие планы или мероприятия по достижению соглашения предусмотрены в случае отсутствия сотрудничества? 5) Согласуются ли эти планы/мероприятия с **задачами политики** и соответствуют ли они сложившейся ситуации?

анализ минимизации издержек

А. Систематическое изучение смет расходов (разновидность **анализа результативности издержек**), в ходе которого осуществляется анализ стоимости альтернативных вариантов, позволяющих получить аналогичные выгоды, с целью определения наиболее «дешевого» из них.

Б. Вид экономического оценивания, в ходе которого взвешиваются издержки при различных подходах к реализации программ с целью определения самой дешевой альтернативы, позволяющей достичь некоторого определенного результата.

анализ оптимального выбора; базовый анализ выгод и издержек

Выбор альтернативного варианта государственной политики. Каждая из альтернатив яв-

мамлекеттик/коомдук саясатты талдоо

Саясаттын жана коюлган максаттардын атаандаш варианттарына тиешелүү көз караштан алганда, максаттардын бул жыйындысына жетишүү үчүн эң мыкты болуп саналган саясаттын, чечимдердин же каражаттардын ар түрдүү варианттарынын ичинен аныктоо.

көз карандылыкты талдоо; көз карандылыкка тест жүргүзүү

(саясатты жүзөгө ашыруу мамилеси катары)

Көз карандылыкты талдоо катышуучулардын ортосундагы макулдашуу жана кызматташуу ченин аныктоого жардам берет. Бул тесттин негизги суроолору болуп төмөнкүлөр саналат: 1) Саясаттын кайсы курам бөлүгү белгиленген инсандар жана топтор үчүн алгылыктуу болушу керек, ал эми, кайсынысы алардын ортосундагы кызматташууга көз каранды болушу керек? 2) Бул инсандардын жана топтордун көз караштары, мамилелери жана мүмкүнчүлүктөрү кандай? 3) Ийгиликке жетишүү үчүн алар канчалык маанилүү? 4) Кызматташуу жок болгон учурда макулдашууларга жетишүү боюнча кандай пландар жана иш-чаралар караштырылган? 5) Бул пландар/иш-чаралар **саясаттын милдеттери** менен дал келеби жана алар пайда болгон кырдаалдарга ылайык келеби?

чыгымдарды азайтууну талдоо

А. Чыгымдардын сметаларынын (**чыгымдардын натыйжалуулуктарын талдоонун** ар түрдүүлүгү) жүрүшүндө, алардын ичинен бир кыйла «арзандарын» аныктоо максатында окшош пайдаларды алууга мүмкүндүк түзгөн атаандаш варианттардын наркына талдоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырган системалык изилдөө.

Б. Бир кыйла аныкталган натыйжаларга жетишүүгө мүмкүндүк түзгөн эң арзан атаандаштарды аныктоо максатында программаларды ишке ашырууга ар түрдүү мамилелерде чыгымдар тараалоонун жүрүшүндөгү экономикалык баалоонун түрлөрү.

оптималдуу тандоону талдоо; пайдаларды жана чыгымдарды базалык талдоо

Мамлекеттик саясаттын атаандаш вариантын тандоо. Атаандаштыктардын ар бири аракеттердин

public policy analysis

The determination of which of various alternative policies, decisions, or means are best for achieving a given set of goals in light of the relations between the alternative policies and the goals. [*Nagel, 11*]

analysis for dependency; dependency test

(as approach to policy implementation)

A.F.D. helps to determine acceptance and cooperation levels of internal players. Key questions in a test: 1) Which part(s) of the **policy** must be acceptable to, or rely on cooperation from, particular individuals or groups? 2) What are the perceptions and capabilities of those individuals or groups? 3) How critical are they to the success of the policy? 4) What contingency plans or remedial measures are available in the event of lack of cooperation? 5) Are these plans or measures consistent with the **objectives of the policy**, and adequate for the situation? [*Brown-Seminar, 311*]

cost minimization analysis, CMA

А. A systematic study of expenditure programs (the specific type of *CEA*). It analyzes the costs of the various alternatives that attain similar benefits in order to determine the lowest costs solution. [*Public finance, 450*]

Б. A type of economic evaluation that weights costs of a variety of programmatic approaches to determine the least expensive alternative to accomplish a defined outcome.

[*Weiss, 329*]

optimum choice analysis; basic benefit-cost analysis

Choosing among alternative public policies in which each one is a discrete policy that

усматривает возможности частичного или комбинированного выбора.

толук курсу болуп саналат жана толук эмес же комбинацияланган тандоонун мүмкүнчүлүгүн караштырбайт.

does not allow for partial or multiple adoptions. [Nagel, 433]

анализ полезности издержек

A. Систематическое изучение смет расходов, при котором сопоставляются издержки и **полезность** в неденежном выражении (как, например, зависимость продолжительности жизни от ее качества).

B. Вид экономического оценивания, при котором осуществляется сравнение издержек и последствий некоторого набора программ. Последствия программы выражаются в показателях **полезности** – ценности или стоимости конкретного результата для индивида, группы или общества.

чыгымдардын пайдалуулугун талдоо

A. Акчалай эмес (мисалы, анын сапатынын жашоо узактыгынан көз каранды болушу сыяктуу) чыгымдарды жана **пайдалуулукту** салыштырууда чыгымдардын сметаларын системалык изилдөө.

B. Программалардын бир катар топтомдорунун чыгымдарын жана натыйжаларын салыштырууну жүзөгө ашырууда экономикалык баалоонун түрү. Программанын натыйжалары **пайдалуулуктун** – жеке тарап, топ же коом үчүн конкреттүү жыйынтыктын баалуулугунун же наркынын көрсөткүчтөрүндө чагылдырылат.

cost utility analysis, CUA

A. A systematic study of expenditure programs that relate costs to utility (like quality adjusted years of life). [Public finance, 450]

B. A type of economic evaluation that compares costs and consequences of a set of programs. The program consequences are expressed in terms of utility – the value or worth of specific outcome for an individual, group, or society. [Weiss, 329]

анализ политики (государственной)

A. Анализ политики – это ориентированные на клиента и базирующиеся на общественных ценностях советы относительно принятия государственных решений.

B. Квалифицированное использование интеллекта в решении общественных проблем.

B. Интеллектуальная и практическая деятельность, направленная на создание, критическую оценку и передачу знаний о **процессе разработки политики** и участия в данном процессе. Процесс анализа политики состоит из пяти взаимозависимых этапов, которые вместе создают сложные нелинейные циклы или раунды интеллектуальной деятельности. Эта интеллектуальная деятельность упорядочена хронологически и воплощается в жизнь в процессе разработки политики, который является комплексным, нелинейным и в значительной степени политическим.

саясатты талдоо (мамлекеттик)

A. Саясатты талдоо – мамлекеттик чечимдерди кабыл алууга карата кардарга багытталган жана коомдук баалуулуктарга негизделген кеңештер.

B. Коомдук көйгөйлөрдү чечүүдө интеллекти кесипкөй пайдалануу.

B. **Саясатты иштеп чыгуу** процесси жөнүндөгү билимдерди түзүүгө, сындап баалоого жана берүүгө, берилген процесске катышууга багытталган интеллектуалдык жана практикалык иш-аракет. Саясатты талдоо процесси татаал бир өңчөй эмес циклдарды же интеллектуалдык иш-аракеттердин раунддарын биргелешип түзгөн өз ара байланышкан беш этаптан турат. Бул интеллектуалдык иш-аракет хронологиялык тартипте келтирилген болуп, ар тараптуу жана комплекстүү, бир өңчөй эмес жана бир кыйла саясий деңгээлдеги деп эсептелинген саясаттын иштелип чыгуу процессинде иш жүзүнө ашат.

policy analysis

A. P. A. is client-oriented advice relevant to public decisions and informed by social values. [Weimer, 1]

B. The disciplined application of intellect to public problems. [Pal, 16]

C. An intellectual and practical activity aimed at creating, critically assessing, and communicating knowledge of and in the **policy-making process**. The process of P. A. has five interdependent phases that together form complex, nonlinear cycles or rounds of intellectual activities. These activities are ordered in time and embedded in a policy-making process that is complex, nonlinear, and essentially political. [Dunn, 29]

анализ практических примеров; исследование конкретных ситуаций

A. Стратегия исследования, согласно которой явление рассматривается в своей естественной среде с использованием различных источников информации.

B. Анализ практических примеров направлен на детальное изучение небольшого количества конкретных ситуаций как примеров,

практикалык мисалдарды талдоо; конкреттүү кырдаалдарды изилдөө

A. Кубулуштар өзүнүн табигый чөйрөсүндө маалыматтардын ар түрдүү булактарын пайдалануу менен каралышы камтыган изилдөө стратегиялары.

B. Практикалык мисалдарды талдоо өлкөнүн калкы үчүн типтүү болуп саналган мисалдар сыяктуу конкреттүү кырдаалдардын көп эмес санын

case study

A. A research strategy that investigates a phenomenon in its natural setting using multiple sources of evidence. [Weiss, 328]

B. C.S. aims at thoroughly exploring a small number of cases as examples of a situation that may be prevalent throughout a population. The “case” may consist of a specific event or object. [Performance auditing, 80-81]

которые могут быть типичными для населения страны. Пример может представлять собой конкретное событие или объект.

деталдуу изилдөөгө багытталган. Мисал катары конкреттүү окуя же объект алынышы мүмкүн.

анализ процесса

Анализ процесса касается способа реализации конкретной политики или программы. Его значимость можно сформулировать так: конкретную **государственную политику** и ее влияние на тех, чьи интересы эта политика затрагивает, можно существенно модифицировать, детализировать или даже опровергнуть во время ее реализации.

процессти талдоо

Процессти талдоо конкреттүү саясатты же программаны ишке ашыруу ыкмаларына тиешелүү. Анын маанилүүлүгүн төмөндөгүдөй чечмелөөгө болот: конкреттүү **мамлекеттик саясатка** жана анын бул саясат кимдин кызыкчылыктарын козгой тургандыгына таасир этүүсү, олуттуу жакшыртуу, деталдаштыруу же аны ишке ашыруу убагында жокко чыгаруу да керек.

process analysis

Concerns the way in which a particular policy or program is implemented. Its importance can be stated as the content of a particular **public policy** and its impact on those affected may be substantially modified, elaborated, or even negated during its implementation.

[*Lexicon, 92*]

анализ прямых воздействий/влияния

Это оценка того, кто и в какой степени является непосредственным объектом влияния изменения политики. Этот анализ не предполагает никакой поведенческой реакции со стороны домашних хозяйств или групп, являющихся объектом такого воздействия, т. е. если изменяются цены, то количество покупаемых товаров соответственно не корректируется. Предполагается, что показатели эластичности равны нулю, включая показатели эластичности по собственной цене. Это предположение оправданно для оценивания краткосрочных воздействий, преобладающих в период, когда экономические агенты осуществляют корректировки. Это ограниченный подход с тенденцией завышения оценки последствий для благосостояния домашних хозяйств.

түз таасир этүүнү/таасир берүүнү талдоо

Бул саясатты өзгөртүүнүн таасирлеринин түздөн-түз объектилери ким жана кайсы деңгээлде болуп саналарын баалоо. Бул талдоо мындай таасир этүүлөрдүн объектилери болуп саналган үй чарбасы же топтору тарабынан эч кандай жүрүм-турум реакциясын болжолдобойт, б. а. эгерде баалар өзгөрүлсө, анда сатып алынган товарлардын саны ага карата ондолбойт. Ийкемдүүлүктүн көрсөткүчтөрү, жеке баасы боюнча ийкемдүүлүктүн көрсөткүчтөрүн кошуп, нөлгө барабар болгондугу болжолдонот. Бул болжолдоо экономикалык агенттер ондоону жүзөгө ашырган мезгилде кайра түзүлүүнүн кыска мөөнөттүү таасирлерин баалоо үчүн далилденген. Бул үй чарбасынын жыргалчылыгы үчүн натыйжаларды баалоону ашыра көтөрүү тенденциялары менен чектелген мамиле.

direct impact analysis

This is an assessment of who is directly affected by the policy change, and by how much. It assumes no behavioral response from affected households or groups, i. e. if prices change, quantities do not adjust. Elasticities are assumed to be zero, including own-price elasticities. This assumption is appropriate for assessing short-term reform impacts, before economic agents have time to make adjustments. It is a limited approach and will tend to overstate the impact on household welfare. [*WB PSIA*]

анализ работы/обязанностей

Процесс сбора данных о работе, выполненной отдельным сотрудником. Такой отчет может включать результаты наблюдений за сотрудником и/или проведения собеседований, к которым прилагаются комментарии руководителя.

жумуштарды/милдеттерди талдоо

Ар бир кызматкердин аткарган иштери жөнүндө маалыматтарды чогултуу процесси. Мындай отчет жетекчинин түшүндүрмөлөрү тиркелген сүйлөшүүлөрдү өткөрүү жана/же кызматкерлер үчүн көзөмөлдүн жыйынтыктарын камтышы мүмкүн.

job analysis

This is the process of recording information about the work performed by an employee. It is done by observing or interviewing the worker, with the corroboration of the supervisor.

[*Lexicon, 58*]

анализ расходов

Тщательное оценивание программ государственных и/или муниципальных расходов.

чыгымдарды талдоо

Мамлекеттик жана/же муниципалдык чыгымдардын программаларын кылдаттык менен баалоо.

expenditure analysis

The careful evaluation of public expenditures programs.

анализ решений

Мы разделяем анализ решений на четыре этапа: 1) выбор **критериев оценивания**;

чечимдерди талдоо

Биз чечимдерди талдоону төрт этапка бөлөбүз: 1) **баалоо критерийлерин** тандоо; 2) **саясаттын**

solution analysis

We decompose S.A. into four steps: 1) the choice of **evaluation criteria**; 2) the specifica-

политики; 3) оценивание альтернативных вариантов на основании их прогнозируемых **воздействий** на критерии; 4) представление рекомендаций.

атаандаш варианттарын аныктоо; 3) атаандаш варианттарды алардын критерийлерге **таасир этүүлөрүнүн** болжолдоолорунун негизинде баалоо; 4) сунуштарды берүү.

tion of **policy alternatives**; 3) the evaluation of alternatives in terms of their predicted **impacts** of the criteria, and 4) the presentation of recommendation. [Weimer, 223]

анализ рисков

A. Анализ выгод и издержек, который рассматривает одновременное изменение величин нескольких **затраченных ресурсов** в пределах определенных диапазонов и с определенными **вероятностями** и который анализирует результирующую изменчивость конечного итога.

B. Анализ рисков – это анализ или оценка факторов (названных в **логической структуре** предположениями), которые влияют (или, вероятно, повлияют) на успешное достижение целей, на что направлены соответствующие действия. Для проведения анализа рисков необходимы: детальная экспертиза потенциально нежелательных и отрицательных последствий для человеческой жизни, здоровья, собственности или окружающей среды, вызванных **действиями по развитию**; систематический процесс предоставления информации относительно таких нежелательных последствий; определение количественных показателей вероятностей и ожидаемых воздействий для идентифицированных рисков.

тобокелдиктерди талдоо

A. Белгиленген **ыктымалдуулук** менен белгиленген көлөмдүн чегинде айрым **сарпталган ресурстардын** чондуктарынын бир мезгилдеги өзгөрүүсүн караган жана акыркы жыйынтыктын натыйжалуулугунун өзгөрүлмөлүүлүгүн талдаган **пайданы жана чыгымды талдоо**.

B. Тобокелдиктерди талдоо – бул аракет багыт алган максаттарына ийгиликтүү жетишүүгө таасир этүүчү (же, ыктымалдуу таасир этүү) факторлорду (аталган **логикалык түзүмдөгү** болжолдоолор) талдоо же баалоо. Тобокелдиктерди талдоону жүргүзүү үчүн **өнүктүрүү боюнча аракеттерден** улам пайда болгон адамдын өмүрү, ден соолугу, менчиги же курчап турган чөйрө үчүн мүмкүнчүлүктүү кааланбаган терс натыйжаларды толук эксперттөө зарыл; мындай кааланбаган натыйжаларга карата маалыматтарды берүүнүн системалык процесси; идентификацияланган тобокелдиктер үчүн күтүлгөн таасир этүүлөрдүн жана ыктымалдуулуктардын сандык көрсөткүчтөрүн аныктоо.

risk analysis

A. A **benefit-cost analysis** that recognizes the simultaneous variation of the values of several **inputs**, according to specified ranges and **probabilities**, and analyzes the resulting variability in the bottom line. [Benefit-cost analysis, 94]

B. An analysis or an assessment of factors (called assumptions in the **logical framework**) affect or are likely to affect the successful achievement of an intervention's objectives. A detailed examination of the potential unwanted and negative consequences to human life, health, property, or the environment posed by **development interventions**; a systematic process to provide information regarding such undesirable consequences; the process of quantification of the probabilities and expected impacts for identified risks. [OECD Eval. & RBN Glos.]

анализ/оценка регулятивных воздействий; анализ/оценка регулятивного влияния

Предполагаемый **анализ** последствий предложенного регулирования или фактическая оценка существующего.

жөнгө салгыч таасир этүүлөрдү талдоо/ баалоо; жөнгө салгыч таасир берүүлөрдү талдоо/баалоо

Сунушталган жөнгө салуунун натыйжаларын болжолдуу **талдоо** же бар болгондорду чыныгы баалоо.

regulatory impact analysis/ assessment, RIA

The *ex-ante* **analysis** of the effects of a proposed regulation, or the *ex-post* assessment of an existing one. [OCED-SD Glos.]

аналитические инструменты

Методы, используемые для обработки и интерпретации информации в процессе ее оценивания.

талдоо куралдары

Маалыматтарды баалоо процессинде иштеп чыгуу жана түшүндүрүү үчүн пайдаланылган ыкмалар.

analytical tools

Methods used to process and interpret information during an evaluation. [OECD Eval. & RBN Glos.]

аналитический доклад (по вопросам политики); аналитическая записка

Документ, объясняющий позицию правительства относительно политики в определенном вопросе. Иногда называется **белой книгой**, потому что традиционно печатается на бумаге белого цвета.

аналитикалык баяндама (саясат маселелери боюнча); аналитикалык жазуу

Белгилүү бир маселедеги саясат боюнча өкмөттүн көз карашын түшүндүрүүчү иш кагаз. Кээде **ак китеп** деп аталат, анткени адат боюнча ак түстөгү кагазда басылат.

policy paper

A document explaining the government policy position on a particular issue. Sometimes called a **white paper** because it was traditionally printed on white coloured paper. [Political Glos.]

анкета; опросный лист

Вопросы в письменной форме, обычно рас-
сылаемые по почте.

анкета; сурам барагы

Адатта почта аркылуу жөнөтүлүүчү жазуу
жүзүндөгү суроолор.

questionnaire

Written questions usually sent by post.
[*Performance auditing, 81-83, 121-122, 132-133*]

антидемпинговые меры

Антидемпинговые меры могут приниматься после проведения расследования в стране-импортере, если произошел демпинг, и в результате демпинга стране-импортеру был нанесен материальный ущерб. Демпинг имеет место, когда продукция экспортируется по цене, которая ниже ее нормального значения, т. е. сопоставимой цены аналогичной продукции, потребляемой в стране-экспортере в ходе обычной торговли. Антидемпинговые меры могут осуществляться в виде антидемпинговых пошлин или ценовых соглашений. Антидемпинговыми пошлинами, как правило, облагается определенная продукция конкретных предприятий с целью компенсации демпинговой разницы. Антидемпинговые ценовые соглашения могут быть предложены экспортерами с целью избежания введения антидемпинговых пошлин.

антидемпингдик чаралар

Эгерде демпинг жүргүзүлүп, демпингдин жыйынтыгында импорттоочу-мамлекет моралдык зыянга учураса, анда импортоочу-мамлекетте изилдөө жүргүзүлгөндөн кийин антидемпингдик чаралар колдонулушу мүмкүн. Кадимки сооданын жүрүшүндө экспорттоочу-мамлекет тарабынан керектелүүчүгө окшош продукциянын салыштырмалуу баасын, б. а. продукция анын нормалдуу маанисинен төмөн баада экспорттолсо, анда демпинг орунга ээ болот. Антидемпингдик чаралар антидемпингдик алым же баа макулдашуусу түрүндө ишке ашырылышы мүмкүн. Антидемпингдик алымдарга, эреже катары, демпингдик айырмаларды компенсациялоо максатында конкреттүү ишканалардын белгиленген продукциялары коюлат. Антидемпингдик баа макулдашуулары экспортторлор тарабынан антидемпингдик алымдарды киргизүүдөн качуу максатында сунушталышы мүмкүн.

anti-dumping measures

A.-D.M. can be adopted after an investigation of the importing country, when dumping and material injury resulting there from has occurred. Dumping takes place when a product is exported at less than its normal value, *i. e.* the comparable price, in the ordinary course of trade, for the like product when consumed in the exporting country. Anti-dumping measures may take the form of anti-dumping duties or of price undertakings. Anti-dumping duties are generally enterprise-specific duties levied on certain goods to offset the dumping margin. Anti-dumping price undertakings may be offered to exporters to avoid the imposition of anti-dumping duties. [*OCED-ED Glos.*]

антиконкурентные действия/практика

К антиконкурентным действиям относятся многочисленные формы деловых отношений, применяемые одной фирмой или группой фирм и направленные на ограничение конкуренции между фирмами для сохранения либо улучшения своего положения на рынке и увеличения прибыли, не обязательно используя для этого предоставление товаров и услуг по более низким ценам или лучшего качества.

атаандаштыкка каршы аракеттер/практикалар

Атаандаштыкка каршы аракеттерге бир фирма же фирмалардын топтору тарабынан колдонулган жана пайданы көбөйтүү жана рынокто өзүнүн абалын сактоо же жакшыртуу үчүн жана бул үчүн, товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү мыкты сапатта же бир кыйла арзан баада милдеттүү түрдө пайдаланбастан, фирмалардын ортосундагы **атаандаштыкты** чектөөгө багытталган иштиктүү мамилелердин көп сандаган формалары кирет.

anticompetitive practices

Refers to a wide range of business practices in which a firm or group of firms may engage in order to restrict inter-firm **competition** to maintain or increase their relative market position and profits without necessarily providing goods and services at a lower cost or of higher quality. [*OCED Compet. Glos.*]

антитрестовское законодательство; антитрестовская политика

А. Американский термин, обозначающий законодательство, контролирующее рост рыночной власти, осуществляемой отдельными фирмами. Данный термин относится не только к антимонопольной политике, но и к деятельности, которая нарушает свободу конкуренции, осуществляемой отдельными фирмами, группами слившихся компаний (трестами) и группами сговорившихся фирм (**картелями**).

Б. Антитрестовской именуется область экономической политики и законодательства, которые направлены на борьбу с **монополией**

антитресттик мыйзамдар; антитресттик саясат

А. Өз алдынча фирма тарабынан жүзөгө ашырылуучу рынок бийлигинин өсүүсүн көзөмөлдөгөн мыйзамды түшүндүрүүчү америкалык термин. Бул термин монополияны жөнгө салуу саясатына гана эмес, компанияларга бириккен топтор (тресттер) жана фирмалар менен тил табышкан топтор (**картелдер**), өз алдынча фирмалар тарабынан жүзөгө ашырылган атаандаштык эркиндигин бузган ишмердүүлүккө да тиешелүү.

Б. Монополия жана монополиялык аракеттер менен күрөшүүгө багытталган экономикалык саясат жана мыйзам тармагы антитресттик аталат.

antitrust [law or/and policy]

A. An American term for legislation to control the growth of market power exercised by firms. The term relates not only to antimonopoly policy but also to restrictive practices operated by individual firms, groups of amalgamated companies (trusts) and groups of cooperating firms (**cartels**). [*Macmillan, 16*]

B. Antitrust refers to a field of economic policy and laws dealing with monopoly and monopolistic practices. Antitrust law or antitrust policy are terms primarily used in the United States, while in many other countries

и монополистическими действиями. Термины «антитрестовское законодательство» или «антитрестовская политика» применяются, как правило, в США; в других же странах используются термины «законодательство в области конкуренции» и «конкурентная политика». В некоторых странах применяются термины «законы о честной торговле» или «антимонопольное законодательство». Интеллектуальной основой экономической теории антитрестовской политики служит подотрасль теории организации промышленности, рассматривающая особенности поведения фирм, действующих в условиях различных **рыночных структур**, и то воздействие, которое они оказывают на экономическую деятельность. Большинство антитрестовских законов или законов о конкуренции включают статьи, регулирующие такие явления, как **слияние фирм**, **монополия**, доминирующее положение на рынке и **концентрация**, а также такие действия, как **сговор**, **фиксация цен** и **грабительское ценообразование**.

«Антитресттик мыйзам» же «антитресттик саясат» термини, эреже катары АКШда колдонулат; башка өлкөлөрдө «атаандаш жаатындагы мыйзам» же «монополияны жөнгө салуу мыйзамы» терминдери колдонулат. Айрым өлкөлөрдө «калыс соода жөнүндөгү мыйзамдар» же «антимонопольдук мыйзам чыгаруу» терминдери пайдаланылат. Антитресттик саясаттын экономикалык теориясынын интеллектуалдык негизи болуп, ар түрдүү **рынок түзүмдөрүнүн** шарттарында аракет кылуучу фирмалардын жүрүм-турумдарынын өзгөчөлүктөрүн караган өнөр жайды уюштуруунун теориялык кошумча тармак жана ошол экономикалык ишмердүүлүккө таасир этүүлөр кызмат кылат. Антитресттик мыйзамдардын же атаандаштык жөнүндө мыйзамдардын көпчүлүгү фирмалардын **биригүүсү**, рыноктогу абалга үстөмдүк кылуучу **монополия** жана **топтолуу** сыяктуу кубулуштарды, ошондой эле дагы **көмүскө бүтүм**, **бааны белгилөө** жана **талоончулук баа түзүлүшү** сыяктуу аракеттерди жөнгө салуучу беренелерди камтыйт.

the terms competition law or policy are used. Some countries have utilized the phrases Fair Trading or Antimonopoly law. The intellectual basis for antitrust economics or policy is the sub-field of industrial organization economics which addresses issues arising from the behavior of firms operating under different **market structure** conditions and the effect this has on economic performance. Most antitrust or competition laws have provisions dealing with structure such as **mergers**, **monopoly**, dominant market position and **concentration**, as well as behavior, such as **collusion**, **price fixing**, and **predatory pricing**.
[OCED Compet. Glos.]

арбитражная операция; арбитраж

Операция, включающая синхронную покупку и продажу активов (например, товаров или валюты) на двух или более рынках, между которыми имеются расхождения в ценах.

арбитраждык операция; арбитраж

Ортосундагы бааларда айырмачылыктар болгон эки же андан көп рыноктордо активдерди (маселен, товарларды же валюталарды) синхрондук сатып алууну же сатууну камтыган операция.

arbitrage

An operation involving simultaneous purchase and sale of an asset, e. g. a commodity or currency, in two or more markets between which there are price differences or discrepancies. [Macmillan, 17]

атрибуция

Определение причинной связи между наблюдаемыми (или ожидаемыми) изменениями и определенными действиями. Атрибуция относится к факторам, благодаря которым достигнуты заметные изменения или результаты. Она представляет собой степень, в которой наблюдаемые результаты развития могут быть приписаны определенному действию или работе одного или нескольких партнеров, принимая во внимание постороннее вмешательство, факторы противодействия (ожидаемые или неожиданные) или внешние потрясения.

атрибуция

Көзөмөлдөнгөн (же күтүлгөн) өзгөрүүлөрдүн жана белгиленген аракеттердин ортосундагы себептүү байланыштарды аныктоо. Атрибуция белгилүү өзгөрүүлөргө же натыйжаларга алып келген факторлорго тиешелүү. Ал сырткы доо кетүү же карама-каршы аракеттердин (күтүлгөн же күтүлбөгөн) факторлорду, четтен кийлигишүүлөрдү көңүлгө алган бир же бир нече өнөктөштөрдүн ишине же белгиленген аракеттерине катталышы мүмкүн болгон өнүгүүнүн көзөмөлдөнгөн натыйжалары болгон деңгээлди өзүнөн көрсөтөт.

attribution

The ascription of a causal link between observed (or expected to be observed) changes and a specific intervention. A. refers to that which is to be credited for the observed changes or results achieved. It represents the extent to which observed development effects can be attributed to a specific intervention or to the performance of one or more partner taking account of other interventions, (anticipated or unanticipated) confounding factors, or external shocks. [OECD Eval. & RBN Glos.]

аудит

Независимая, гарантирующая достоверность результатов деятельности, предназначенная для повышения показателей и улучшения работы организации. Она помогает организации выполнить поставленные перед ней задачи, ис-

аудит

Уюмдун ишин жакшыртууга жана көрсөткүчтөрүн жогорулатууга багытталган көз карандысыз, жыйынтыктардын аныктыгын кепилдеген ишмердүүлүк. Ал тобокелдикти менеджменттөө жана башкаруу процесстерин контролдоонун на-

audit

An independent, objective assurance activity designed to add value and improve an organization's operations. It helps an organization accomplish its objectives by bringing a systematic, disciplined approach to assess and

пользуя систематический дисциплинирующий подход к оценке и повышению результативности контроля, процессов управления и менеджмента рисками. Следует различать обычный (*финансовый*) аудит, который сосредоточивает внимание на соответствии деятельности существующим законам и нормам, и **аудит выполнения**, который сосредоточивает внимание на уместности принимаемых решений, их **экономичности, эффективности и результативности**. *Внутренний аудит* обеспечивает оценку внутреннего управления/контроля, проводимую подразделением, подотчетным руководству организации, в то время как *внешний аудит* проводится независимой организацией.

аудит контрактов

Аудит, направленный на инвестиционные проекты, финансируемые различными донорскими организациями; основное внимание такого аудита, как правило, сосредоточено на качестве инвестиций. Также используются наименования: *сертификационный аудит*, *аудит донорских проектов*.

тыйжалуулугун жогорулатууга жана баалоого системалуу тартиптүү мамилени пайдалануу менен анын алдыга койгон милдеттерин аткарууну уюштурууга жардам берет. Ишмердүүлүгү иштеп жаткан мыйзамдарга жана ченемдерге ылайык келүүсүнө көңүлдү бурган кадимки (*финансылык*) аудит менен кабыл алынган чечимдин **үнөмдүүлүгүн, таасирдүүлүгүн** жана **натыйжалуулугун**, анын орундуулугуна көңүлдү бурган, **аткаруу аудитин** айырмалоо керек. *Ички аудит* уюмдун жетекчилигинин отчеттуулугу менен кошумча бөлүм тарабынан өткөрүлгөн ички башкаруунун/контролдун баасын камсыз кылат, ал эми *тышкы аудит* уюмга көз карандысыз өткөрүлөт.

контракттардын аудити

Ар түрдүү донордук уюмдар каржылаган инвестициялык долбоорлорго багытталган аудит; мындай аудиттин негизги көңүлү, эреже катары, инвестициянын сапатына багыт алган. Ошондой эле *сертификацияланган аудит*, *донордук долбоорлордун аудити* аталышында колдонулат.

improve the effectiveness of risk management, control and governance processes. A distinction is made between regularity (*financial*) auditing, which focuses on compliance with applicable statutes and regulations; and **performance auditing**, which is concerned with relevance, **economy, efficiency and effectiveness**. *Internal auditing* provides an assessment of internal controls undertaken by a unit reporting to management while *external auditing* is conducted by an independent organization.

[OECD Eval.&RBN Glos.]

contract auditing

Auditing focuses on investment projects financed by different donor organizations and usually concentrates on the quality of the investment. Also known as *certification auditing*; *donor project auditing*. [Performance auditing, 24]

Б

база/основа прогноза; базовый период

База прогноза – набор допущений или данных, используемых для установления правдоподобности оценок последствий существующих или новых направлений политики, содержания новых направлений политики, либо поведения **заинтересованных лиц политики**. Существуют три основные разновидности базы прогноза: 1) *экстраполяция тренда* (распространение на будущее тенденций, наблюдаемых в прошлом); 2) *теоретические допущения* (систематически структурированные и эмпирически подтверждаемые правила и положения, которые позволяют сделать **предсказание** о наступлении одного события в случае наступления какого-то другого); 3) *суждения на основе информированности* (знания, базирующиеся на опыте и интуиции, а не на индуктивном или дедуктивном мышлении).

Период времени, используемый в качестве базы для сравнения с некоторым более поздним периодом.

болжолдун базасы/негизи; базалык мезгил

Болжолдун базасы – саясаттын жаңы багыттарын же **саясаттын кызыкдар тараптардын** жүрүм-турумун кармоонун, саясаттын болгон же жаңы багыттарынын зыяндуу жактарын баалоонун чындыкка жакындыгын белгилөө үчүн колдонулган божомолдордун же маалыматтардын топтому. Болжолдун базасынын негизги үч түрү бар: 1) *трендин экстраполяциясы* (мурда көзөмөлдөнгөн тенденцияларды келечекке таратуу); 2) *теориялык божомол* (кандайдыр-бир башка башталуу учурунда бир окуянын башталышы жөнүндө **алдын ала айтуу** мүмкүн болгон системалык түзүмдөлгөн жана эмпирикалык тастыктыкталган эрежелер, жоболор); 3) *маалымдоо негизинде ой жүгүртүү* (индуктивдик же дедуктивдик ой жүгүртүүдөн эмес, ички туюмга жана тажрыйбага негизденген билим).

Бир кыйла кеч мезгил менен салыштыруу үчүн база катары колдонулган убакыттардын мезгили.

basis of a forecast; base period

The B.F. is the set of assumptions or data used to establish the plausibility of estimates of consequences of existing or new policies, the content of new policies, or the behavior of **stakeholders**. There are three major B.F.: 1) *trend extrapolation* (the extension into the future of trends observed in the past); 2) *theoretical assumptions* (systematically structured and empirically testable sets of laws or propositions which make **predictions** about the occurrence of one event on the basis of another); 3) *informed judgments* (refer to knowledge based on experience and insight, rather than inductive or deductive reasoning).

[Dunn, 198-200]

A point in time used as a reference point for comparison with some later period. [Macmillan, 35]

бедность

Бедность можно рассматривать как абсолютное или относительное понятие. Для определения *абсолютной бедности* необходимо установить минимальный уровень дохода, необходимый для поддержания жизни. *Относительную бедность* определяют, сравнивая различные группы населения.

жакырчылык

Жакырчылыкты абсолюттук жана салыштырмалуу түшүнүк катары кароого болот. *Абсолюттук жакырчылыкты* аныктоо үчүн жашоону колдоп туруу үчүн зарыл болгон кирешенин төмөн чектеги деңгээлин орнотуу керек. *Салыштырмалуу жакырчылык* калктын ар түрдүү топторун салыштыруу менен аныкталат.

poverty

P. can be viewed as an absolute or a relative concept. The *absolute P.* approach defines minimum levels of income required to sustain life. The *relative P.* approach defines P. relative to appropriate comparator groups. [Macmillan, 338]

**безвозвратная потеря;
чистые потери благосостояния;
потери чистой выгоды**

A. Сокращение **совокупного излишка** в результате рыночного искажения, такого, например, как налог.

B. Суммарное сокращение **излишка потребителя и излишка производителя** на несовершенных рынках (по сравнению с состоянием совершенной конкуренции).

**кайтарымсыз жоготуу;
жыргалчылыкты таза жоготуу, таза пайданы жоготуу**

A. Маселен, салык сыяктуу базардын катарынын жыйынтыгында **жалпы артыкбаштарды** кыскартуу.

B. Иштей элек рыноктордо (**болгон атаандаштыктын** абалы менен салыштыруу боюнча) **керектөөчүнүн артыкбаштарын** жана **өндүрүүчүнүн артыкбаштарын** суммалык кыскартуу.

**deadweight loss;
deadweight welfare losses;
net benefit losses**

A. The fall in **total surplus** that results from a market distortion, such as a tax. [Mankiw]

B. The loss of **consumers' plus producers' surplus** in imperfect markets (when compared with **perfect competition**). [Sloman]

**бенефициар(ий);
выгодополучатель**

Группа, для которой ценны или выгодны результаты определенной политики. Бенефициары (например, дети, пострадавшие от промышленного загрязнения) не обязательно являются **целевой группой**.

**бенефициар(лар);
beneficiaryпайда алуучулар**

Белгиленген саясаттын натыйжалары баалуу жана пайдалуу болгон топтор. Бенефициарлар (маселен, өндүрүштүк булгануудан жапа чеккен балдар) сөзсүз түрдө **максаттуу топ** болуп саналбайт.

beneficiary

A group for whom the effects of policies are beneficial or valuable. Beneficiaries (e. g., young children exposed to industrial pollution) are not necessarily a **target group**. [Dunn, 396]

бонусные торги

Денежные торги за право аренды с выплачиваемым органу власти фиксированным размером **роялти**.

бонустук соода

Роялтинин белгиленген өлчөмүндө бийлик органдарына ижара укугу үчүн төлөнүүчү акчалай содалашуулар.

bonus bidding

Cash bids for the right to a lease with fixed **royalty** shares for the government. [Weimer, 152]

**бухгалтерская стоимость;
бухгалтерские/учетные издержки**

A. Фактические расходы плюс амортизационные отчисления за капитальное оборудование.

B. Это **явные** издержки фирмы, т. е. расходы на приобретение ресурсов, затрачиваемых при производстве благ; эти ресурсы следует приобретать на соответствующих рынках.

Следует отличать от **неявных издержек**.

**бухгалтердик баа;
бухгалтердик/эсептик чыгымдар**

A. Капиталдык жабдуулар үчүн амортизациялык чегерүүнү кошкондогу факт жүзүндөгү чыгашалар.

B. Бул фирманын **анык** чыгымдары, б. а. жыргалчылыкты өндүрүүдө сарпталган ресурстарга ээ болууга кеткен чыгымдар; бул ресурстарды тиешелүү рыноктордун алуу керек.

Анык эмес чыгымдардан айырмалоо керек.

accounting costs

A. Actual expenses plus depreciation charge for capital equipment. [Pindyck, 669]

B. That are explicit costs to the firm, i.e. the cost of resources acquiring expended in the production of inputs; these resources should be acquired in the relevant markets.

It should be distinguished from the **implicit costs**.

бухгалтерская/балансовая прибыль

A. Равняется разнице между выручкой и расходами.

бухгалтердик/баланстык пайда

A. Түшкөн акча менен чыгымдардын ортосундагы айырмага тең келет.

accounting profit

A. The latter is revenue minus expenditures. [Weimer, 37]

Б. Прибыль, которая рассчитывается как разница между выручкой и бухгалтерской стоимостью. Бухгалтерскую прибыль следует отличать от экономической прибыли.

Б. Түшкөн акча менен бухгалтердик баанын ортосундагы айырма катары эсептелген пайда. Бухгалтердик пайданы экономикалык пайдадан айырмалоо керек.

B. The profit is calculated as the difference between revenue and cost accounting. Accounting profit should be distinguished from economic.

бюджет

Со времен Второй мировой войны принято считать, что государственный бюджет является главным инструментом регулирования общей экономической ситуации в стране. Традиционно принятие бюджета в Великобритании является поводом для внесения правительством изменений в уровень и структуру **налогообложения**. Однако планы государственных расходов, как это ни странно, составляются отдельно, хотя бюджет определяется как планы текущих и капитальных государственных расходов, а также как планы текущих и капитальных государственных доходов. Концептуально бюджет включает три функциональные направления. Это размещение, распределение и стабилизация. Все они сводятся в одном бюджете по причинам административной целесообразности. На самом же деле проблемы каждого направления требуют отдельного решения.

бюджет

Экинчи дүйнөлүк согуштун учурунда мамлекеттик бюджет өлкөнү жалпы экономикалык кырдаалын жөнгө салуунун башкы куралы болуп саналат деп эсептөө кабыл алынган. Улуу Британияда бюджетти салттуу кабыл алуу **салык салуунун** деңгээлине жана түзүмүнө өкмөттүн өзгөртүү киргизүү үчүн түрткү болуп саналат. Бирок мамлекеттик чыгымдардын пландары, бул таң калаарлык болуп көрүнгөнү менен, бюджет күндөлүк жана капиталдык мамлекеттик чыгашалар сыяктуу, ошондой эле күндөлүк жана капиталдык мамлекеттик кирешелер сыяктуу аныкталганы менен, өз алдынча түзүлөт. Концепция жагынан алганда бюджет үч функционалдык багыттарды камтыйт. Бул жайгаштыруу, бөлүштүрүү жана туруктуулук. Булардын баары административдик максатка ылайык себептер боюнча бир бюджетке кошулат. Иш жүзүндө ар бир багыттын көйгөйү өз алдынча чечим чыгарууну талап кылат.

budget

Since the Second World War it has been accepted that the government budget is a major instrument for regulating the overall economic situation in the economy. Traditionally the budget in the UK was the occasion when Government made changes to the level and structure of **taxation**. Strangely, government expenditure plans have been made separately, though a budget is defined as the plans for current and capital government expenditure as well as current and capital government revenue. Conceptually a budget has three branches. These are the allocation branch, the distribution branch, and the stabilization branch. They are brought together in one budget for reasons of administrative expediency. Each branch actually requires its own separate solution. [Macmillan, 45]

бюджетирование по выпускаемым продуктам

Система учета, в которой издержки классифицируются в соответствии с выпускаемыми **продуктами**, при производстве которых они имеют место, а не на основании **затрат** на приобретение ресурсов. Такой метод применяется для совершенствования принятия решений и размещения ресурсов среди организаций, особенно в сфере **общественных расходов**, где в идеале следовало бы классифицировать все расходы органов власти скорее по целям расходования, а не по ведомствам. Иногда используемыми альтернативными наименованиями являются **программное бюджетирование** и **система планово-программного бюджетирования**.

чыгарылган продукт боюнча бюджеттөө

Ресурстарга ээ болууга кеткен **чыгымдын** негизинде эмес, өндүрүүдө алар орунга ээ болгон **продуктуларды** чыгарууга тиешелүү классификацияланган чыгымдарды эсептөө системасы. Мындай ыкма уюмдар арасында, айрыкча, **коомдук чыгымдар** чөйрөсүндө, бийлик органдарынын бардык чыгымдары ведомстволор боюнча эмес, максаттар боюнча идеалдуу чыгымдалганы классификацияланган ресурстарды жайгаштырууну жана чечим кабыл алууну жакшыртуу үчүн колдонулат. Кээде колдонулган атаандаш аталыштар **программалык бюджеттөө** жана **пландык-программалык бюджеттөө системасы** болуп саналат.

output budgeting

A system of accounting which classifies costs according to the **outputs** in the production of which they are incurred rather than in terms of the **inputs** which are purchased. The object of the technique is to improve decision making and resource allocation in organizations, particularly in the realm of **public expenditure** where, ideally, expenditure by all government departments should be classified by objectives rather than by department. The alternative named, **programme budgeting** and **Planning Programming Budgeting System** (PPBS) are sometimes used. [Macmillan, 319]

бюджетирование; бюджетный процесс

Составление бюджета и его исполнение.

бюджеттөө; бюджеттик процесс

Бюджетти түзүү жана аны аткаруу.

budgeting

The method of setting and operating budgets. [Public finance, 448]

бюджетное ограничение

Ограничение на выбор из наборов благ, которые может позволить себе потребитель.

бюджеттик чектөө

Керектөөчүнүн өзүнүн мүмкүнчүлүгүнө жараша жыргалчылыктардын топтомунан тандоолорду чектөөсү.

budget constraint

The limit on the consumption bundles that a consumer can afford. [Mankiw]

бюджетный дефицит

Ситуация, когда текущие расходы превышают текущие доходы. Данное понятие чаще всего используется для описания ситуации, когда государственные доходы, т. е. налоговые поступления, не покрывают государственных расходов.

бюджетный контроль

Система, с помощью которой осуществляется проверка соответствия потоков расходов и доходов целям, поставленным в **бюджете**. Задача контроля заключается в том, чтобы определить, в какой степени фактические результаты деятельности отклоняются от поставленных целей, с тем чтобы своевременно принять меры для приведения указанных потоков в соответствие с поставленными задачами. Система контроля обычно предполагает регулярное составление отчетов о данных потоках.

бюро; учреждение; некоммерческая организация

В экономической теории **бюрократии** некоммерческие организации, которые финансируются, по крайней мере частично, за счет периодических ассигнований или дотаций, и которые предлагают все результаты своей деятельности в обмен на бюджет, в отличие от организаций, продающих свои изделия по некоторой цене.

бюрократия; экономическая теория бюрократии

Характерные особенности бюрократической системы упрощенно можно сформулировать таким образом: 1) распределение труда на основании функциональной специализации; 2) четко определенная **иерархия** властных полномочий; 3) система правил, охватывающая служебные права и обязанности; 4) система процедур для рассмотрения возникающих рабочих ситуаций; 5) безличностный характер взаимоотношений персонала; 6) служебное продвижение и подбор кадров, основанный на технической компетентности.

Эта модель предполагает, что государственные организации стремятся максимизировать выделяемый им бюджет. Большой бюджет дает

бюджеттик тартыштык

Учурдагы кирешеден учурдагы чыгаша көбөйүп кеткендеги кырдаал. Бул түшүнүк баарынан мурун мамлекеттик чыгашаларды мамлекеттик кирешелер, б. а. салыктык түшүүлөр жаппай калгандагы кырдаалдарды сүрөттөө үчүн колдонулат.

бюджеттик контроль

Бюджетке коюлган максаттарда чыгашалардын жана кирешелердин агындарына ылайык текшерүүнүн жардамы менен жүзөгө ашырылуучу система. Контролдун милдети ишмердүүлүктүн факт жүзүндөгү жыйынтыктары, коюлган милдеттерге ылайык көрсөтүлгөн агындарды берүү үчүн чараларды өз убагында кабыл алууга коюлган максаттардан кайсы бир деңгээлде четтеп кеткендигин аныктоодо турат. Контролдун системасы көбүнчө аталган агындар жөнүндө отчетторду үзгүлтүксүз түзүүнү болжолдойт.

бюро; мекеме; коммерциялык эмес уюм

Бюрократиянын экономикалык теориясына өздөрүнүн буюмдарын кайсы бир баада сатуучу уюмдардан айырмаланып, бюджетке алмаштырууга өзүнүн ишмердүүлүктөрүнүн бардык натыйжаларын сунуштаган жана мезгилдүү ассигнованиенин же дотациянын эсебинен жок дегенде жарым-жартылай каржыланган коммерциялык эмес уюмдар.

бюрократия; бюрократиянын экономикалык теориясы

Бюрократиялык системанын мүнөздүү өзгөчөлүктөрүн жөнөкөйлөштүрүп төмөндөгүдөй жол менен түзүүгө мүмкүн: 1) иш-милдеттик адистештирүүнүн негизинде эмгекти бөлүштүрүү; 2) бийлик ыйгарымдарынын так аныкталган **баскычы**; 3) кызматтык укуктарды жана милдеттерди камтыган эрежелердин системасы; 4) түзүлгөн жумушчу кырдаалдарды карап чыгуу үчүн жол-жоболордун системасы; 5) персоналдын өз ара милелеринин инсандык эмес мүнөзү; 6) техникалык компетенттүүлүгүнө негизделген кадрларды тандоо жана кызматтык алга жылдыруу.

Бул модель мамлекеттик уюм аларга бөлүнгөн бюджетти жогорулатууга умтула тургандыгын болжолдойт. Чоң бюджет бюрократтарга маянасына,

budget deficit

Current expenditures in excess of current income. Most frequently used to describe the situation where government income, tax receipts, fail to cover government expenditure. [Macmillan, 46]

budgetary control

A system whereby checks are made on expenditure and revenue flow against targets which have been set out in a **budget**. The purpose is to discover to what extent outturn is actually deviating from targets so that action can be taken in reasonable time to bring the flows into line with the desired objective. A control system normally involves the regular preparation of statements of these flows. [Macmillan, 46]

bureaux (bureau)

In the economic theory of **bureaucracy**, nonprofit organizations that are financed, at least in part, from a periodic appropriation or grant and which offer a total output in exchange for a budget as opposed to units of production at a price. [Macmillan, 47]

bureaucracy; economic theory of bureaucracy

The features of a bureaucratic system in simplified terms are: 1) a division of labour based on functional specialization, 2) a well-defined **hierarchy** of authority, 3) a system of rules covering the rights and duties of employment, 4) a system of procedures for dealing with work situations, 5) impersonality of interpersonal relations and 6) promotion and selection based on technical competence. [Lexicon, 15]

This model assumes that state agencies will behave as budget maximizers. Larger budgets enable bureaucrats to satisfy their preference for salaries, promotion, job security and such non-pecuniary advantages as power, prestige

бюрократам возможность реализовывать свои предпочтения в отношении окладов, карьеры, гарантии занятости и таких нематериальных преимуществ, как власть, престиж и возможность выгодного размещения контрактов.

кесиптик өсүүсүнө, жумуштуулук кепилдигине жана ошондой эле бийлик, кадыр-барк жана келишимдерди пайдалуу жайгаштыруу мүмкүндүктөрү сыяктуу материалдык эмес артыкчылыктарына карата өзүнүн кызыкчылыктарын ишке ашыруу мүмкүнчүлүгүн берет.

and opportunities to allocate contracts. [Macmillan, 47]

B

валидность; достоверность; обоснованность

A. Степень, в которой измерение выходной переменной соответствует эмпирической реальности. Также показатель того, логично или нет выводы следуют из предпосылок, что является *логической* валидностью в противовес *эмпирической* валидности.

B. Под достоверностью мы подразумеваем то, что данные должны касаться именно необходимых вопросов и давать правдивую картину.

V. При измерениях валидность понимают как степень соответствия результатов измерения интересующему нас параметру. При анализе валидность понимают как достаточно хорошее приближение выводов исследования к реальной ситуации.

валиддүүлүк; ишенимдүүлүк; негиздүүлүк

A. Чыгуу өзгөрүлмөсүн өлчөө үчүн эмпирикалык реалдуулукка тиешелүү баскыч. *Логикалык валиддүүлүк эмпирикалык валиддүүлүктүн* каршы салмагы болуп саналган шарт түзүүлөрдөн келип чыккан логикалык же тыянак жок болгондогу көрсөткүч.

B. Ишенимдүүлүк деп биз, маалыматтар керектүү маселелердин дал өзүнө тиешелүү болушу керек жана туура көрүнүштү берүү керек экендигин түшүнөбүз.

V. Валиддүүлүктү өлчөөдө бизди кызыктыруучу параметрлерди өлчөө жыйынтыгына тиешелүү баскыч катары түшүнүлөт. Талдоодо валиддүүлүк изилдөөлөрдүн тыянактарынын реалдуу кырдаалдарга жетишерлик жакшы жакындоосу түшүнүлөт.

validity

A. The extent to which measurement of an output variable conforms to empirical reality. Also, whether or not a conclusion logically follows from its premises, which is *logical validity* as contrasted to *empirical validity*. [Nagel, 435]

B. By V. we mean that data should cover the right issues and give a true picture. [Performance auditing, 87-89]

C. In measurement, validity refers to the extent to which a measure captures the dimension of interest. In analysis, validity refers to the close approximation of study conclusions to the “true” situation. [Weiss, 338]

валовой внутренний продукт, ВВП

Стоимостная оценка продукции, произведенной внутри страны за 12-месячный период.

ички дүң продукт, ИДП

12 айдын ичинде өлкөнүн ичинде өндүрүлгөн продукциялардын наркын баалоо.

gross domestic product, GDP

The value of output produced within the country over a 12-month period. [Sloman]

валовой национальный доход, ВНД

ВВП плюс чистый доход от трансграничных операций.

улуттук дүң киреше, УДК

ИДП менен чет өлкөлүк операциялардан түшкөн таза пайда.

gross national income, GNI

GDP plus net income from abroad. [Sloman]

валовой национальный продукт, ВВП

Рыночная стоимостная оценка произведенных национальной экономикой готовых товаров и услуг.

улуттук дүң продукт УДП

Улуттук экономика тарабынан өндүрүлгөн даяр товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү базар наркында баалоо.

gross national product, GNP

The market value of the output of final goods and services produced by a nation's economy. [Weimer, 104]

валютный контроль

Контроль за осуществлением центральным банком своих полномочий или за деятельностью учреждения, выпускающего валюту.

валюталык контроль

Борбордук банк тарабынан өзүлөрүнүн ыйгарым укуктары же валюта чыгарган мекемелердин ишмердүүлүктөрү үчүн жүзөгө ашырылуучу контроль.

currency control

Controls over the power of the central bank or issuing agency to issue currency. [Macmillan, 93]

**ведомственная ненадежность;
ненадежность министерств/ведомств**

Источник ненадежности политики исполнительной власти, в котором основная причина ненадежности может порождаться отдельными членами правительства (министрами или государственными секретарями) и/или их министерствами, создающими, или, по меньшей мере, не устраняющими, препятствия для реализации политики.

**I. власти; органы власти;
II. правительство; органы исполнительной власти**

A. I-II. 1) Осуществляют политическое руководство членами местных общин и сообществ, гражданами государства или жителями штатов (субъектов федеративного государства) и контроль их действий; управление делами государства, сообщества и т. д.; политическое руководство. Органы власти необходимы для существования цивилизованного общества. 2) Руководящий орган в государстве, сообществе и т. д. – администрация. 3) В некоторых парламентских системах, например в Соединенном Королевстве: а) конкретная группа людей, которая входит в состав кабинета (министров) в какой-либо момент времени (напр., когда Премьер-министр сформировал новое правительство); б) парламент вместе с кабинетом (министров).

B. I-II. В большинстве систем с парламентским и полупрезидентским правлением этот термин обозначает всю исполнительную ветвь власти, или членов правительства (обычно называемых «министрами»), но иногда – «секретарями»), выбираемых в соответствии с законодательством или назначаемых главой государства для осуществления руководства исполнительной властью. В США этот термин используется для обозначения множества различных форм управления (власти). Он может обозначать всю исполнительную ветвь федеральной власти, федеральную власть в целом, а иногда – федеральные органы власти, органы власти штатов и местные органы власти.

B. Органы власти относятся к формальным институтам общества, которые имеют полномочия разрабатывать и реализовывать обязательные решения по таким вопросам, как распределение ресурсов, размещение выгод и затрат, а также разрешение конфликтов.

**ведомстволук ишенимсиздик;
министрликтердин/ведомстволордун
ишенимсиздиктери**

Өкмөттүн жана/же алардын министрликтеринин кээ бир мүчөлөрүнө (министрлерге же мамлекеттик катчыларга) ишенимсиздиктин негизги себептери келип чыккандагы, же аз эле дегенде, саясатты ишке ашыруу үчүн тоскоолдуктарды жойбогон аткаруу бийлигинин саясатынын ишенимсиздигинин булагы.

**I. бийлик; бийлик органдары;
II. өкмөт; аткаруу бийлигинин органдары**

A. I-II. 1) Жергиликтүү коомдун жана коомдоштуктун мүчөлөрүнө жана мамлекеттин жарандарына жана штаттардын жашоочуларына (федеративдик мамлекеттин субъектилерине) саясий жетекчиликти жана алардын аракеттерине контролдукту жүзөгө ашырат; мамлекеттин, коомдоштуктардын иштерин башкаруу ж. б.; саясий жетекчилик. Бийлик органдары өнүккөн коомдун жашоосу үчүн зарыл. 2) Мамлекеттеги жана коомдоштуктагы жетектөөчү орган ж. б. администрация. 3) Айрым парламенттик системаларда, маселен Бириккен Королдукта: а) убакыттын кайсы бир учуруна (мис., Премьер-министр жаңы өкмөттү түзгөндө) кабинеттин (министрдин) курамына кирген адамдардын конкреттүү тобу; б) кабинет (министр) менен бирге парламент.

B. I-II. Башкаруунун парламенттик жана жарым президенттик системасынын көпчүлүгүндө, бул термин, бийликтин аткаруу бутагынын бардыгын, же аткаруу бийлигинин жетекчилигин жүзөгө ашыруу үчүн дайындалган мамлекет башчыларын же мыйзамга ылайык тандалган өкмөт (адатта «министрлер», бирок, кээде «катчылар» деп аталган) мүчөлөрүн түшүндүрөт. АКШда бул термин башкаруунун (бийликтин) көптөгөн ар түрдүү формаларын түшүндүрүү үчүн колдонулат. Ал федеративдүү бийликтин бардык аткаруу бутактарын, федеративдик бийликти бүтүндөй, кээде – бийликтин федеративдик органын, штаттын бийлик органын жана бийликтин жергиликтүү органын түшүндүрүшү мүмкүн.

B. Бийлик органдары коомдун формалдуу институттарынын катарына киришет, жана алар ресурстарды кайра бөлүштүрүү, пайдаларды жана чыгымдарды орнотуу, жана ошондой эле конфликттерди чечүү маселелери боюнча чечимдерди иштеп чыгаруу жана ишке ашыруу ыйгарым укуктарына ээ.

departmental unreliability

The source of executive policy unreliability where the primary cause of unreliability can be attributed to individual members of government (ministers or secretaries) and/or their departments creating, or at least not removing, obstacles to policy implementation.

[WB-Civ. Serv. Glos.]

government

A. I-II. 1) The political direction and control exercised over the actions of the members, citizens, or inhabitants of communities, societies, and states; direction of the affairs of a state, community, etc.; political administration: Government is necessary to the existence of civilized society. 2) The governing body of persons in a state, community, etc.: administration. 3) (In some parliamentary systems, as that of the United Kingdom) a. the particular group of persons forming the cabinet at any given time: *The Prime Minister formed a new government*, b. the parliament along with the cabinet.

[Webster, 826]

B. I-II. In most parliamentary and semi-presidential systems, this term refers to the entire executive branch of the state, or to the members of governments (usually termed “ministers” but occasion ally called “secretaries”) selected by the legislature or appointed by the head of government to run the “government” is used in a variety of ways. It can refer to the entire executive branch of the federal government, to the federal government generally, and sometimes to federal, state, and local governments combined. [WB-Civ. Serv. Glos.]

C. “G.” refers to the formal institutions of a society that have the authority to make and implement binding decisions on such matters as the distribution of resources, allocation of benefits and burdens, and the management of conflicts. [Missouri Glos.]

**власти;
три ветви власти**

Обычно считается, что власти состоят из трех отличных друг от друга совокупностей полномочий, каждая из которых выполняет свою, отведенную только ей, роль. Одной из них является *законодательная* ветвь власти, роль которой заключается в том, чтобы создавать законы. Второй – *исполнительная* (которую иногда называют «правительство»), которая отвечает за практическое исполнение законов. Третьей – *судебная*, которая отвечает за интерпретацию и применение законов.

**I. власть; полномочия;
властные полномочия;
II. орган власти;
III. источник**

A. I. Право официально требовать, запрещать, гарантировать и выносить решения.

B. I. Существует несколько источников власти: 1) *Формальная теория власти*. Властью называют закрепленные за некоторым лицом права руководить и отдавать приказания, в то время как остальные должны слушать и повиноваться. Согласно данной теории, власть исходит сверху. А потому основным источником руководящей силы выступает право на частную собственность. 2) *Теория приемлемости власти*. Источник власти – сами подчиненные. Если подчиненный какого-либо руководителя не принимает установленного порядка, то данный руководитель не обладает властью. В этом смысле власть исходит снизу. Данная теория косвенно касается действенности власти. Однако основным источником власти является способность индивида влиять на других. 3) *Договорная теория власти*. Согласие подчиненных – основа данной концепции. По этой теории источником власти руководителя является договор (в письменной или устной форме) между работодателем и работником. Договор – источник права руководителя отдавать приказания, а также его права рассчитывать на повиновение подчиненного.

B. I. 1) Право решать, составлять суждение или иным образом решать проблемы или спорные вопросы; компетенция. 2) Полномочия или право, делегированное или предоставленное; санкционирование.

**бийлик;
бийликтин үч бутагы**

Көбүнчө бийлик биринен бири айырмаланган үч ыйгарым укуктардын жыйындысынан турат, жана алардын ар бири өзүнө гана табышталган ролду аткарат деп эсептелет. Алардын бири бийликтин *мыйзам чыгаруучу* бутагы болуп саналат, анын ролу мыйзам түзүүдө турат. Экинчиси – *аткаруу* (көбүнчө аны «өкмөт» деп аташат), мыйзамдардын иш жүзүндө аткарылышына жооп берет. Үчүнчүсү – *сот*, мыйзамдарды интерпретациялоо жана колдонуу үчүн жооп берет.

**I. бийлик, ыйгарым укук, бийликтүү
ыйгарым укук;
II. бийлик органдары
III. булак**

A. I. Расмий талап кылууга, тыюуга, кепилдөөгө жана чечим чыгарууга болгон укук.

B. I. Бийликтин бир нече булактары бар: 1) *Бийликтин формалдуу теориясы*. Бийлик деп, бир катар адамдарга жетектөө жана буйрук берүү, ошол эле убакта калгандарына угуу, баш ийүү укугу бекемделгендер аталат. Ушул теорияга ылайык бийлик жогортон негизделет. Ошондуктан жетектөөчү негизги булактар жеке менчик укугунда күчүнө кирет. 2) *Бийликтин алгылыктуулук теориясы*. Бийлик булагы – анын кол астындагылары. Эгер кайсы бир жетекчинин кол астындагы кызматчысы орнотулган тартипти кабыл албаса, анда мындай жетекчи бийликке ээ эмес. Бийлик бул учурда астыдан жогору багытталган болот. Берилген теория кыйыр түрдө бийликтин таасирдүүлүгүнө тиешелүү болот. Бирок, бийликтин негизги булагы болуп жеке тараптын башкаларга таасир этиши саналат. 3) *Бийликтин келишим теориясы*. Кол астындагылардын макулдугу – берилген концепциянын негизи. Бул теорияга ылайык жетекчинин бийлигинин булагы катары жумушчу жана жумуш менен камсыздоочунун ортосундагы келишим (жазуу же оозеки түрдөгү) чыгат. Келишим жетекчинин буйрук кылуу укугун, ошондой эле анын кол астындагылардын баш ийүүсүнө ишенүү укугунун булагы болуп саналат.

B. I. 1) Пикир түзүү же башка ыкма менен көйгөйдү же талаш маселелерди чечүү укугу; кудурет. 2) Өткөрүлүп берилген же берилген ыйгарым укуктар же укук; санкция жүргүзүү.

B. II. 3) Мамлекеттик мекеме же ведомство сыяктуу бийликке ээ тарап же топ.

**government;
three branches of government**

G. is normally regarded as consisting of three distinct sets of powers, each with its assigned role.

One is the legislature, whose role is to make the law. The second is the executive (sometimes referred to as “the government”), which is responsible for implementing the law. The third is the judiciary, which is responsible for interpreting and applying the law.

[WBDReport-1997, 20]

authority

A. I. The power to officially demand, forbid, guarantee, and adjudicate. [Pal, 141]

B. I. There are several sources of authority: 1) *Formal Theory of Authority*. Authority is referred to the rights residing in a person to direct and command, to be listened to or obeyed by others. Authority under this theory comes from above. The ultimate source of management authority, therefore, is the right of private property. 2) *The Acceptance Theory of Authority*. The source of authority is in the subordinates. If one’s subordinate does not accept the order, then one has no authority. In this sense, authority comes from below. This theory refers indirectly to effective authority. The ultimate source of authority, however, is the individual’s ability to influence. 3) *The Contractual Theory of Authority*. The consent of the governed theory is the basis of the contractual theory of authority. According to this theory, the authority of the manager has its source in the contract, written or implied, between the employer and the employee. The contract is the source of the manager’s right to give orders and his right to expect compliance. [Lexicon, 12]

C. I. 1) The power to determine, adjudicate or otherwise settle issues or disputes; jurisdiction. 2) A power or right delegated or given; authorization. [Webster, 139]

C. II. 3) A person or body of persons in whom authority is vested, as a governmental agency. [Webster, 139]

D. III. Persons, books, articles, or other entities that are considered reasonably reliable

В. II. 3) Лицо или группа лиц, наделенные властью, такие как государственное учреждение или ведомство.

Г. III. Лица, книги, статьи или прочие субъекты или предметы, которые считаются достаточно надежными источниками информации о соответствующих целях, вариантах политики или отношениях.

Г. III. Тиешелүү максаттар, саясат варианттары же карым-катнаштар жөнүндөгү маалыматтын жетишерлик ишенимдүү булактары болуп саналган тараптар, китептер, макалалар же башка субъекттер же предметтер.

sources of information on the relevant goals, policies, or relations. [Nagel, 2]

внешний баланс

Обычно определяется как положение, когда **платежный баланс** страны находится в состоянии **равновесия**, т. е. входящие автономные монетарные потоки равны исходящим потокам, и нет необходимости в создании монетарных потоков **иностранной валюты** или золота в государственных резервы или из государственных резервов.

тышкы баланс

Адатта өлкөнүн **төлөм балансы тең салмакта** тургандагы абал, б. а. автономиялуу монетардык агындарга киргендер мурдагы агындарга теңдеш жана мамлекеттик резервдерге, же мамлекеттик резервдердин ичинен алтын же **чет мамлекеттик валютанын** монетардык агындарын түзүүгө зарылчылыктар жок сыяктуу аныкталат.

external balance

Usually defined as a situation where the **balance of payment** of a country is in **equilibrium** in the sense that autonomous monetary inflows match autonomous outflows, without the need for accommodating monetary flows into or from the **foreign exchange** or gold reserves. [Macmillan, 146]

возобновляемый ресурс

А. Ресурс, возобновление которого возможно благодаря естественным процессам (например, благодаря гидрологическому циклу) или вследствие его собственного воспроизводства, обычно в течение промежутка времени, не превышающего несколько десятков лет.

Б. **Природные ресурсы**, которые могут быть восстановлены, так что их совокупное предложение не является фиксированным во времени. Примерами являются деревянный брус и другие лесоматериалы.

жаңылануучу ресурс

А. Табигый процесстерден (мисалы, гидрологиялык циклен) же, адатта бир катар ондогон жылдарда жогорулабаган убакыттын аралыгында аны жеке кайра өндүрүүгө таасир этүүдөн мүмкүн болгон жаңылануу ресурсу.

Б. Калыбына келтириле турган **жаратылыш ресурстары**, ошондуктан, алардын жалпы сунуштары убагында белгиленген болуп саналбайт. Жыгач устундар жана башка токой материалдары буга мисал болуп саналат.

renewable resource

A. A resource that is capable of being replenished through natural processes (e. g., the hydrological cycle) or its own reproduction, generally within a time-span that does not exceed a few decades. [OECD-SD Glos.]

B. **Natural resources** that can be replaced so that the total supply is not fixed for all time. Examples include timber and other forest products. [Todaro, 716]

временный/неожиданный доход

Непредвиденный доход. Случайная выручка или убыток.

убактылуу/күтүлбөгөн киреше

Күтүлбөгөн киреше. Кокусунан түшкөн акча же чыгым.

transitory income

Unanticipated income. A windfall gain or windfall loss. [Macmillan, 434]

выбытие

Потеря объектов оценивания либо из группы участников, либо из **сравнительной (контрольной) группы** в ходе исследования. Выбытие может представлять собой угрозу **достоверности** выводов исследования в том случае, если участники выбывают из группы программы и сравнительной группы по разным правилам.

чыгаруу

Баалоодо же **салыштырмалуу (контролдук) топтордун** ичинен, же катышуучу топтордун ичинен изилдөөнүн жүрүшүндө объекттерди жоготуу. Чыгаруу өзүнөн, эгерде катышуучулар программанын тобунан жана ар түрдүү эрежелер боюнча салыштырмалуу топтордон чыгарылган учурда изилдөөнүн тыянактарынын аныктыгына коркунуч көрсөтүшү мүмкүн.

attrition

The loss of subjects, either from the participant group or the **comparison (or control) group** over the course of a study. A. can be a threat to the **validity** of study conclusions when participants drop out differentially from the program and comparison groups. [Weiss, 327]

I. выгода/ы;**II. пособие/выплаты**

A. I. Результаты (являющиеся следствием альтернативных вариантов политики), которые рассматриваются как желательные некоторыми лицами, принимающими решение.

B. II. В методе **анализа издержек и выгод** выплаты – это денежное выражение позитивных (желательных) результатов программы. Вообще, в анализе эффективности рациональных решений, базирующемся на неоклассической экономической теории, выплаты (как денежное выражение позитивных результатов принятия решения) сопоставляется с **издержками** – денежным выражением затраченных ресурсов и негативных последствий (потерь), возникающих вследствие принятия решения.

выкуп

Ситуация, при которой у владельцев фирмы их собственность выкупается другой группой лиц, обычно управленческим аппаратом и/или трудовым коллективом этой фирмы. Может выкупаться вся фирма, один из ее отделов или заводов. Финансирование выкупа может осуществляться различными способами, такими как банковские займы или выпуск облигаций. Например, при *выкупе за счет кредита* покупатель приобретает имущество фирмы, входя при этом в долги, величина которых составляет значительную часть стоимости активов. Поскольку выкуп ведет к замене публично продаваемых акций задолженностью (в виде облигаций, обеспеченных активами и другими гарантиями), фирмы часто считаются «приватизированными», так как их акции не могут больше регистрироваться на фондовой бирже.

высшие государственные служащие; высшие руководящие кадры

(как категория работников)

Во многих странах группу высших государственных должностных лиц определяют как «высшие государственные служащие». Это мобильный кадровый состав, состоящий из руководителей высшего ранга, имеющих опыт менеджмента в различных областях, а также общее представление о ценностях и обязанностях государственного сектора. Цель высших

I. пайда/лар;**II. жөлөкпулдар/төлөөлөр**

A. I. Чечим кабыл алган айрым адамдардын көңүлдүндөгүдөй каралган (саясаттын атаандаш варианттарынын натыйжалары болуп саналган) жыйынтыктар.

B. II. **Чыгымдарды жана пайдаларды талдоо** ыкмасында төлөөлөр – бул программанын позитивдүү (кааланган) жыйынтыктарын акчалай чагылдыруу. Төлөөлөр (чечимди кабыл алуунун позитивдүү жыйынтыктарын акчалай чагылдыруусу катары) **чыгым** менен салыштырылат – сарпталган ресурстарды акчалай чагылдыруу жана чечимди кабыл алуунун натыйжасында пайда болгон негативдүү зыяндар (жоготуулар).

сатып алуу

Фирманын ээлеринен алардын менчигин башка жактардын топтому тарабынан, адатта, ушул фирманын башкаруучу аппараты жана/же эмгек жамааты тарабынан сатып алуусундагы кырдаал. Фирманын бардыгы, анын бөлүмдөрүнүн бири, же заводдору сатып алынышы мүмкүн. Сатып алууну каржылоо банктык зайымдар же облигацияларды чыгаруу сыяктуу ар түрдүү ыкмалар менен жүзөгө ашырылышы мүмкүн. Маселен, *кредиттин эсебинен сатып алууда* алуучу мында активдердин наркынын белгилүү бөлүгүн түзгөн чоңдук карыздарга кирүү менен, фирманын мүлктөрүнө ээ болот. Сатып алуу фирманын карыздык (облигация, камсыздалган активдер жана башка кепилдиктер түрүндө) акцияларын жалпы сатууну алмаштырууга алып келгендиктен жана фондулук биржада алардын акциялары андан ары катталбагандыктан, дайыма «менчиктештирилген» деп эсептелет.

жогорку мамлекеттик кызматчылар; жогорку жетектөөчү кадрлар

(кызматкерлер категориясы катары)

Көп өлкөлөрдө жогорку мамлекеттик кызматкерлердин топторун «жогорку мамлекеттик кызматчылар» катары аныкташат. Бул ар түрдүү тармактарда менеджменттик тажрыйбасы, ошондой эле мамлекеттик сектордогу баалуулуктар жана милдеттер жөнүндө жалпы түшүнүгү бар жогорку рангдагы жетекчилерден турган шайма-шай кадрдык курам. Жогорку мамлекеттик кызматчылардын максаты өз

benefits

A. I. The effects (produced by alternative policies) which are considered desirable by the particular decision makers. [Nagel, 431]

B. II. In the method of costs and benefit analyzes are monetary expression of positive (desired) program outcomes. Generally, in analyzing the effectiveness of rational decision based on neoclassical economic theory, benefits. (as the monetary expression of the positive results of the decision) are compared with the costs), which are the monetary expression of wasted resources and negative losses as a result of solutions adoption.

buyout

Refers to a situation where the existing owners of a firm are “bought out” by another group, usually management and/or workers of that firm. A B. may be for the whole firm or a division or a plant as the case applies. The financing of the B. can be structured in various ways such as bank loans or through the issuance of bonds. In a *leveraged buyout* for example, a fairly large proportion of debt in relation to the asset value of the firm is incurred. Because B. s lead to replacing publicly traded equity with debt (in the form of bonds backed by assets and other guarantees) the firms are often viewed as “going private” since its shares may no longer be listed on the stock exchange. [OECD Compet. Glos.]

senior executive service, SES

(as employment category)

In many countries a group of senior public servants is identified as a “SES”. This is a mobile cadre of senior executives that have broad management expertise and an overview of public sector values and responsibilities. The purpose of the SES is to prevent the management of individual departments from becoming “in-grown” and to promote policy coordination between departments. Examples

государственных служащих заключается в том, чтобы предотвратить «разрастание» менеджмента в отдельные департаменты/министерства и способствовать координации политики между департаментами. Примерами таких стран являются Австралия, США, Нидерланды и Южная Корея. В Великобритании и Венгрии используется название «*высшая государственная служба*».

алдынча департамент/министрлик менеджментин «тамыр жаюусунун» алдын алууда жана департаменттердин ортосундагы саясатты координациялоого мүмкүндүк түзүүдө турат. Мындай мамлекеттердин мисалы катары Австралия, АКШ, Нидерланды жана Түштүк Корея болуп саналат. Улуу Британияда жана Венгрияда «*жогорку мамлекеттик кызмат*» аталышы колдонулат.

include Australia, USA, Netherlands, and South Korea. In the UK and Hungary it is known as the *Senior Civil Service*.

Г

гендер; гендерные аспекты

Гендер – это социально сформированные роли, предписываемые мужчинам и женщинам, и возникающие вследствие этого социально детерминированные отношения. Эти роли изучаются, со временем меняются и очень различны как для различных культур, так и в рамках отдельных культур. Гендер является одним из ключевых входных данных для социального анализа/оценки. Важно понимать социальные, экономические, политические и культурные силы, определяющие способ участия мужчин и женщин в проекте, какую выгоду они получают от проекта, и как они осуществляют контроль за использованием ресурсов проекта и его реализацией. Правильный анализ выдвигает на первый план специфические проявления напряженности, риски и возможности, имеющие место в отношениях мужчин и женщин в обществе.

гендер; гендердик аспектилер

Гендер – бул эркектер менен аялдарга карата калыптанган жана бул социалдык ажыратылган мамилелердин натыйжасында пайда болгон социалдык ролдор. Бул ролдор изилденет, убакыт өткөн сайын өзгөрүлөт жана ар түрдүү маданияттар сыяктуу, өз алдынча маданияттардын алкагында дагы абдан ар түрдүү болот. Гендер социалдык талдоо/баалоо үчүн негизги чыгыш маалыматтарынын бири болуп саналат. Долбоорго эркектер менен аялдардын катышуусун, долбоордон алар кандай пайда алат, долбоордун ресурстарын пайдалануу жана аны ишке ашыруу үчүн алар кандай контролду жүзөгө ашыра алыша турган ыкмаларды аныктоочу социалдык, экономикалык, саясий жана маданий күчтөрдү түшүнүү маанилүү. Коомдо аялдар менен эркектердин мамилесиндеги болгон өзгөчө пайда болгон чыңалууларды тобокелдиктерди жана мүмкүнчүлүктөрдү туура талдоо биринчи орунга чыгат.

gender

Gender refers to the socially constructed roles ascribed to males and females and the resulting socially determined relations. These roles are learned, change over time, and vary widely within and across cultures. Gender is one of the key entry points for social analysis/assessment. It is important to understand the social, economic, political, and cultural forces that determine how men and women participate in, benefit from, and control project resources and activities. A good analysis would highlight gender specific constraints, risks and opportunities. [*WB Soc. analysis*]

гипотеза прозрачности

Политика доходов, как правило, в значительной мере полагается на публичность и проведение проверок. Полагают, что возникающие эффекты открытости в наибольшей степени влияют на переговоры относительно заработной платы, проходящие большей частью на глазах у общественности, т. е., на соглашения, являющиеся наиболее «прозрачными». Эмпирические исследования фиксируют более медленный рост заработной платы в прозрачных отраслях экономики, а также в отраслях, где наиболее распространены профсоюзы.

айкындуулуктун гипотезасы

Кирешелер саясаты, эреже катары белгилүү өлчөмдө жалпыга маалым жана текшерүү жүргүзүлгөн болушу кажет. Айкайдуулуктун келип чыккан натыйжалуулуктары бир аз баскычта көп бөлүгү коомчулуктун көз алдында өткөн эмгек акыларга тиешелүү сүйлөшүүлөргө, б. а. бир кыйла «айкын» болуп саналган макулдашууларга таасир этет. Эмпирикалык изилдөөлөр экономиканын ачык-айкын тармактарында, ошондой эле профсоюздар бир кыйла жайылтылган тармактарда эмгек акынын бир кыйла жай өсүүсүн белгилейт.

visibility hypothesis

Incomes policy tends to rely heavily on techniques of publicity and censure. These exposure effects are said to have their strongest impact upon those wage settlements which are most in the public eye, i. e. which are most “visible”. To the extent that incomes policies do exert an influence on wage change, empirical studies point to a more pronounced slow down of wage change in visible industries and in more highly unionized industries during the application of incomes policy. [*Macmillan, 451*]

голосование одобрением

Форма **разработки и принятия решения**, при которой каждый голосует за то решение из некоторого набора альтернативных решений, которое он «одобряет». Затем принимается тот вариант решения, который получил наибольшее количество «одобрений». Голосование одобрением является одним из механизмов **коллективного выбора**, предложенных в качестве альтернативы принятию решения простым большинством голосов, при котором принимается любое решение, которое набрало более половины возможных голосов. В отличие от **правила простого большинства**, голосование одобрением не приводит к несовместимым результатам, известным как **парадокс голосования**.

жактыруу менен добуш берүү

Ар ким атаандаш чечимдердин бир топ топтомдорунун ичинен «жактырган» чечим үчүн добуш берген **чечимди иштеп чыгуу жана кабыл алуу** формасы. Андан кийин ошол бир кыйла көп сандагы «жактыруу» алган чечимдин варианты кабыл алынат. Жөнөкөй көпчүлүк добуш менен чечим кабыл алууда атаандаш катары сунушталган **жамааттык тандоо** механизмине бирөөсү жактыруу менен добуш берүү болуп саналат, мында мүмкүн болгон добуштун жарымынан көбүн алган каалаган чечим колдонулат. **Жөнөкөй көпчүлүк эрежесинен** айырмаланып, жактыруу менен добуш берүү **добуш берүүнүн парадоксу** катары белгилүү, дал келбеген натыйжаларга алып келбейт.

approval voting

A form of **decision-making** in which each individual votes for each of a set of alternatives of which he “approves”. The alternative which receives the highest number of approval votes is then chosen. Approval voting is one of a number of mechanisms of **collective choice** which have been proposed as alternatives to the simple system of majority voting in which any alternative obtaining more than half the number of possible votes is chosen. Unlike a simple **majority rule** system, approval voting does not give rise to the inconsistent results known as the **paradox of voting**. [*Macmillan, 17*]

государственная поддержка/помощь

Поддержка, оказываемая органами власти малоимущим, инвалидам, пожилым или несовершеннолетним в виде финансовой помощи или продовольственных талонов.

мамлекеттик колдоо/жардам

Бийлик органдары тарабынан финансылык жардам же азык-түлүк продуктулары түрүндө аз камсыз болгондорго, майыштарга, кары-картаңдарга же жашы жетпегендерге колдоо көрсөтүү.

public assistance

Government aid to the poor, disabled, or aged or to dependent children, as financial assistance or food stamps. [*Webster, 1563*]

государственная служба

(как категория работников)

Отличительный статус некоторых **работников государственного/общественного сектора**, обычно определяется законом и имеет четыре характеристики. 1) Государственные служащие «назначаются» решением уполномоченных государственных институтов согласно закону о государственной службе. Решение представителя государства о «назначении» государственного служащего должно соответствовать установленным правилам, которые структурируют процесс принятия на службу. 2) В отношении назначенных на должность существует множество ограничений по их увольнению. Это объясняется тем, что государственные служащие являются не просто работниками государства, они также выполняют конституционную роль. Задача законодательства о государственной службе заключается в том, чтобы сбалансировать требование соответствия этих служащих потребностям сегодняшнего правительства и требование всегда уважать и поддерживать государственные институты. Иными словами, обеспечивается дополнительная безопасность рабочего места с тем, чтобы предотвратить воз-

мамлекеттик кызмат

(кызматкерлердин категориясы катары)

Мыйзам тарабынан аныкталган бир катар **мамлекеттик/коомдук секторлордун кызматкерлеринин** айырмаланган макамдары, адатта төрт мүнөздөмөсү болот. 1) Мамлекеттик кызматчылар мамлекеттик кызмат жөнүндөгү мыйзамга ылайык ыйгарым укуктуу мамлекеттик институттардын чечимдери менен «дайындалышат». Мамлекеттик кызматчыны «дайындоо» жөнүндөгү мамлекеттик өкүлдүн чечими кызматка кабыл алуу процессин белгилеген мыйзамдардагы эрежелерге ылайык келтирилиши керек. 2) Кызматка дайындоого карата аларды бошотуу боюнча көптөгөн чектөөлөр бар. Бул мамлекеттик кызматчылар жөнөкөй мамлекеттик кызматкерлер эле болуп саналбастан, ошондой эле конституциялык ролду аткарышкандыгы менен түшүндүрүлөт. Мамлекеттик кызмат жөнүндөгү мыйзам чыгаруунун милдети болуп бул кызматкерлердин бүгүнкү өкмөттүн керектөөлөрүнө дал келүү талаптарын теңдөө жана алардын дайыма мамлекеттик институттарды сыйлоосун жана колдоосун талап кылуу саналат. Башкача айтканда, жумушчу орундарынын кошумча коопсуздугун, аны менен персоналдын кааланбаган өзгөрүүлөрүнө алып келген кыска мөөнөттүү саясий басымдардын

civil service

(as employment category)

Distinctive employment status for some **public servants**, generally defined by law and usually with four characteristics: 1) Civil servants (C.S.-ts) are “appointed” by decision of an authorized public institution in accordance with the civil service law. A decision by a representative of the State to “appoint” a C.S.-t must conform to established rules that structure the hiring process. 2) Once appointed, there are many constraints on dismissal. This is because C.S.-ts are not simply employees of the state; they also have a constitutional role. The intent of C.S. legislation is to balance the requirement these employees be responsive to the government of the day, with the parallel requirement that they respect and maintain state institutions over time. In other words, additional job security is provided in order to prevent short-term political pressures from leading to inappropriate personnel changes. 3) There are more constraints on the actions of C.S.-ts than on other groups. Again, this is because of the strategic and constitutional role of C.S.-ts. 4) C.S.-ts are part of

возможность краткосрочного политического давления, которое может привести к нежелательным изменениям персонала. 3) В отношении действий государственных служащих существует больше ограничений, чем в отношении других групп. Это, опять же, объясняется стратегической и конституционной ролью государственных служащих. 4) Государственные служащие являются частью категорий служащих **государственных центральных органов власти** или **субнациональных органов власти**. Количество работников в этих двух категориях обычно превышает количество работников, определенных как государственные служащие. Существуют также другие системы занятости в **государственном/общественном секторе**, которые обеспечивают служащим статус, подобный статусу государственного служащего. Например, работников судебной системы принимают на работу согласно правилам, которые предусматривают ограничения на увольнение с учетом исполнения ими конституционной роли. Однако работники судебной системы редко считаются государственными служащими.

государственная/общественная политика

A. Решения правительства, принятые по различным вопросам, например, по вопросам внешней политики, защиты окружающей среды, борьбы с преступностью, безработицей и по другим многочисленным социальным проблемам.

B. Разные авторы предлагают различные определения государственной политики. 1) То, что власть делает или не делает. 2) Отношение власти к своему окружению. 3) Внутренний ряд более или менее взаимосвязанных действий и их последствий. 4) Предлагаемый курс действий в данных обстоятельствах, обусловленных существованием препятствий, которые политике предстоит преодолеть, или возможностей, которые она может использовать для достижения намеченной цели или решения поставленной задачи. 5) Принятие ряда взаимосвязанных решений, касающихся выбора целей или средств их достижения. 6) Целенаправленный курс действий правительства для разрешения определенной проблемы или вопроса, вызывающего озабоченность.

мүмкүнчүлүктөрүнүн алдын алуусу камсыз кылынат. 3) Башка топторго караганда мамлекеттик кызматчылардын аракеттерине карата көп чектөөлөр бар. Бул дагы деле мамлекеттик кызматчылардын стратегиялык жана конституциялык ролдору менен түшүндүрүлөт. 4) Мамлекеттик кызматчылар **бийликтин мамлекеттик борбордук органдарынын же бийликтин субулуттук органдарынын** кызматкерлеринин категорияларынын бөлүгү болуп саналат. Бул эки категориянын кызматкерлеринин саны адатта мамлекеттик кызматчылар сыяктуу белгиленген кызматкерлердин санынан көбүрөөк болот. **Мамлекеттик/коомдук сектордо** мамлекеттик кызматчынын макамы сыяктуу кызматкерлерди макамын камсыз кылган жумуштуулуктун башка системасы дагы бар. Мисалы, сот системасынын кызматкерлери алар тарабынан конституциялык ролду аткарууну эсепке алуу менен бошотууга чектөө караштырылган эрежелерге ылайык жумушка кабыл алынышат. Бирок сот системасынын кызматкерлери сейрек гана мамлекеттик кызматчылар деп эсептелишет.

мамлекеттик/коомдук саясат

A. Ар түрдүү маселелерди, маселен, тышкы саясат маселелери, курчап турган чөйрөнү коргоо, кылмыштуулукка каршы күрөшүү, жумушсуздук жана башка көптөгөн социалдык көйгөйлөр боюнча кабыл алынган өкмөттүн чечимдери.

B. Ар түрдүү авторлор мамлекеттик саясаттын ар түрдүү аныктамаларын сунушташат. 1) Бийлик жасаган же жасабаган нерселер. 2) Бийликтин өзүн курчап тургандарга мамилеси. 3) Көбүрөөк же азыраак өз ара байланыштагы аракеттердин жана алардын натыйжаларынын таасирдүү бир катары. 4) Белгиленген максаттарга жетүү же коюлган милдеттерди чечүү үчүн ал колдонула алган мүмкүнчүлүктөрдүн же саясат жеңип чыга алган тоскоолдуктардын шарттуу түрдө болушу, бул кырдаалдарга аракеттердин сунушталган курсу. 5) Максаттарды тандоо же алардын жетишкендиктеринин каражаттарына тиешелүү өз ара байланыштагы бир катар чечимдерди кабыл алуу. 6) Убаракерчиликке алып келген белгилүү бир көйгөйлөрдү же маселелерди чечүү үчүн өкмөттүн аракеттеринин максаттуу багытталган курсу.

V. Белгиленген көйгөйлөргө же бир катар өз ара байланыштагы көйгөйлөргө карата бийлик ор-

the employment categories of **civilian central government** or **subnational government**. These two categories generally exceed the number of staff defined as C.S.ts. There are other employment arrangements in the **public sector** that provide something akin to C.S.-t status. For example, the judiciary can often be employed under arrangements that provide constitutionally-based constraints on dismissal. Yet, members of the judiciary are rarely known as C.S.-ts. [*WB-Civ. Serv. Glos.*]

public policy

A. Governmental decisions designed to deal with various matters such as those related to foreign policy, environmental protection, crime, unemployment, and numerous other social problems. [*Nagel, 1*]

B. Various definitions have been put forward by various people. 1) What governments do or not do [*Dye, 18*]. 2) Relationship of government to its environment [*Eyestone, 18*]. 3) Long series of more or less related activities and their consequences [*Rose, X*]. 4) Proposed course of action within a given environment providing obstacles or opportunities which the policy was proposed to utilize or overcome in an effort to reach a goal or objective [*Friedrich, 79*]. 5) Set of interrelated decisions concerning the selection of goals and the means of achieving them [*Jenkins, 1*]. 6) Purposeful course of action in dealing with a problem or matter of concern [*Anderson, 3*]. [*Brown, 1-9*]

C. A course of action or inaction chosen by public authorities to address a given problem or interrelated set of problems. It should be clear immediately that P.P. is merely a subset, albeit

В. Курс действий или бездействия, избранный органами власти по отношению к определенной проблеме или ряду взаимосвязанных проблем. Очевидно, что государственная политика является лишь одним из компонентов (хотя и наиболее важным) того, чем занимаются органы власти. Другими словами, может существовать различие между просто решениями и политикой. Решения принимают постоянно, причем некоторые сознательно продиктованы выработанной политикой, другие – лишь реакцией на обстоятельства. Постепенное накопление решений может в конце концов составить государственную политику.

Г. Комплексная модель взаимозависимых вариантов коллективного выбора, в том числе решений не действовать, принятых органами власти и официальными лицами.

гандары тарабынан тандалган аракеттердин же аракетсиздиктердин курсу. Мамлекеттик саясат бийлик органдары алектенген компоненттердин (бир кыйла маанилүү) бирөөсү гана болуп саналары шексиз. Башка сөз менен айтканда жөнөкөй чечим менен саясаттын ортосунда айырмачылыктар болушу мүмкүн. Чечим дайыма, айрымдары саясат тарабынан иштелип чыгып аң-сезимдүү мажбур кылынгандыктан, экинчиси – шартка карата реакция катары кабыл алынат. Чечимдердин акырындап топтолушу акыр аягында мамлекеттик саясатты түзүшү мүмкүн.

Г. Жамааттык тандоонун, анын ичинде бийлик органдары жана расмий тараптар тарабынан кабыл алынган аракеттенбөө чечимдеринин өз ара көз каранды варианттарынын комплекстүү модели.

one of the most important, of all the things that governments do. In other words there can be a distinction between decisions and policies. Decisions are made continuously, some informed by policy and others are a reaction to circumstances. An accumulation of decisions over time may eventually constitute a policy.

[Pal, 2]

D. A complex pattern of interdependent collective choices, including decisions not to act, made by governmental bodies and officials. [Dunn, 85]

государственная/ правительственная субсидия

Платежи, осуществляемые властями производителям либо дистрибьюторам продукции с целью предотвращения либо спада в отрасли (напр., вследствие длительного бесприбыльного функционирования предприятий), либо роста цен на продукцию, или же для стимулирования создания новых рабочих мест (*субсидии на заработную плату*). В качестве примеров можно также рассматривать *экспортные субсидии*, предназначенные для поддержки объема экспортных продаж; субсидирование некоторых видов продовольствия для сдерживания роста стоимости жизни, особенно в городах, и субсидии фермерам, направленные на поддержку развития фермерских хозяйств и повышение *самообеспеченности* в производстве продовольствия.

мамлекеттик/өкмөттүк субсидия

Тармактын төмөндөшүн алдын алуу (маселен, ишкананын көп убакыт бою кирешесиз иштөөсүндө), продукцияга баанын өсүшүн алдын алуу максатында, же жаңы жумуш орундарын түзүүнү демилгелөө үчүн (*эмгек акысын субсидиялоо*) өндүрүүчүлөрдүн же продукциянын дистрибьютерлерине бийликтер аркылуу жүзөгө ашырылуучу төлөмдөр. Мисал катары экспорттук сатуунун көлөмүн колдоо үчүн багытталган *экспорттук субсидияларды*; азык-түлүктү өндүрүүдө *өз алдынча камсыздоону* жогорулатуу жана фермердик чарбаны өнүктүрүүнү колдоого багытталган фермерлерди субсидиялоо жана айрыкча шаарларда жашоонун наркынын өсүүсүн кармап калуу үчүн азык-түлүктүн бир нече түрлөрүн субсидиялоону кароого болот.

government subsidy

A payment by the government to producers or distributors in an industry to prevent the decline of that industry (e. g., as a result of continuous unprofitable operations) or an increase in the prices of its products or simply to encourage it to hire more labor (as in the case of a *wage subsidy*). Examples are *export subsidies* to encourage the sale of exports; subsidies on some foodstuffs to keep down the cost of living, especially in urban areas; and farm subsidies to encourage expansion of farm production and achieve *self-reliance* in food production.

[Todaro, 722]

государственное и/или муниципальное жилье

Жилье, находящееся в государственной собственности или управлении, которое обычно предоставляется за низкую плату нуждающимся.

мамлекеттик жана/же муниципалдык турак-жай

Муктаждарга, адатта төмөнкү төлөм менен берилген мамлекеттин менчигинде же башкаруусунда турган турак-жай.

public housing

Housing owned or operated by a government and usually offered at low rent to the needy. [Webster, 1563]

- I. **государственное управление**
(как деятельность);
администрирование в общественном/государственном секторе;
государственно-административная деятельность;
- II. **государственная/местная администрация**
(как орган власти)

A. I. 1) Осуществление государственной политики, преимущественно исполнительными органами власти. 2) Отрасль знаний, которая готовит людей к такой профессиональной деятельности.

B. I-II. В общих чертах государственное управление/государственная администрация может быть определено как: I. «В функциональных терминах – это процесс применения правил, или, можно сказать, процесс, с помощью которого общие правила трансформируются в специальные решения для конкретных случаев». II. Структуры органов власти, основным предназначением которых является выполнение функций, очерченных выше в (1).

государственное управление, три модели государственного управления

Существуют три различные широко распространенные модели государственного управления и менеджмента, лежащие в основе современных реформ системы **менеджмента человеческих ресурсов** в органах государственной власти: *традиционное государственное управление, государственный менеджмент*, включая важный современный этап его развития – **новый государственный менеджмент, и чутко реагирующее правление**. В определенном смысле они располагаются в хронологическом порядке, однако, пересекаются как исторически, так и содержательно. Последняя из трех моделей – *чутко реагирующее правление* – не столько историческая модель, сколько новый набор тенденций. Ее включение отражает потенциальное сближение мнений, которое базируется на существенных практических работах и новых проблемах. Таблица 1 иллюстрирует некоторые уникальные характеристики каждой из трех моделей.

- I. **мамлекеттик башкаруу**
(ишмердүүлүк катары);
коомдук/мамлекеттик секторлорду администрациялоо;
мамлекеттик-административдик ишмердүүлүк;
- II. **мамлекеттик/жергиликтүү администрация**
(бийлик органы катары)

A. I. 1) Мамлекеттик саясатты, айрыкча бийликтин аткаруу органдары тарабынан жүзөгө ашыруу. 2) Профессионалдык ишмердүүлүктөгү адамдар тарабынан даярдалган билимдин тармагы.

B. I-II. Мамлекеттик башкаруу/мамлекеттик администрация. жалпысынан алганда, төмөндөгүдөй аныкталат: I. «Функционалдык терминдерде – бул эрежелерди колдонуу процесси, же жалпы эрежелердин жардамы менен конкреттүү учурлар үчүн атайын чечимдерге трансформацияланган процесс деп айтууга болот». II. Негизги багыттары жогоруда белгиленген (1) функцияларды аткаруу болуп саналган бийлик органдарынын түзүмдөрү.

мамлекеттик башкаруу, мамлекеттик башкаруунун үч модели

Мамлекеттик башкаруу органдарында **адам ресурстарынын менеджменттөө** системасынын заманбап реформасынын негизине жаткан мамлекеттик башкаруу жана менеджментинин кенири жайылтылган үч түрдүү модели бар: *салттуу мамлекеттик башкаруу, мамлекеттик менеджмент* анын өнүгүүсүнүн маанилүү заманбап этабы – **жаңы мамлекеттик менеджментти** кошуп жана **сезгич реакция менен башкаруу**. Аныктама маанисинде алар хронологиялык тартипте жайгашкан, бирок тарыхый дагы, мааниси жагынан дагы айкалышат. Үч моделдин акыркысы – *сергек реакция менен башкаруу* – тарыхый модель эмес, тенденциялардын жаңы топтому. Аны киргизүү жаңы көйгөйлөрдү жана иш жүзүндө болгон иштерге таянган пикирлердин мүмкүнчүлүктүү жакындыгын чагылдырат. 1-таблицада ар бир үч моделдин кээ бир кайталангыс мүнөздөмөсү чыгылдырылган.

public administration

A. I. 1) The implementation of public policy, largely by the executive branch. 2) A field of study preparing persons for careers in such work. [Webster, 1563]

B. I-II. In the main, P.A. can be described as: I. “In functional terms, the process of rule-application; that is to say, the process through which general rules are converted into specific decisions for individual cases” [Gabriel]. II. The structures of government whose primary function is to perform the functions outlined in (1). [Peters-1989, 2]

public administration, three models of the public administration

A distinction is made among three broad models of public administration and management underlying contemporary government HRM reforms: *traditional public administration; public management*, including an important recent development, **new public management**; and **responsive governance**. In some measure, they are chronological, yet they overlap in both historical time and substance. The last of the three – *responsive governance* – is not so much a historical model as an emergent set of trends. Its inclusion reflects a potential convergence of thinking, based on significant developments in practice and new challenges. Table 1 highlights some of the unique characteristics of each one of the three models. [UN/DESA, 7], [Congress, 139]

Таблица 1. Модели государственного управления

	Государственное управление	Государственный менеджмент	Чутко реагирующее правление
Отношения граждан – государство	Послушание	Наделение правами	Наделение полномочиями
Подотчетность высших должностных лиц	Политикам	Клиентам	Гражданам и заинтересованным лицам
Организационные характеристики	Администрирование	Менеджмент	Лидерство
Руководящие принципы	Соблюдение правил и регуляторных норм	Эффективность и результаты	Подотчетность
Критерии успешности	Продукт	Результат	Процесс
Основной признак	Нейтральность	Профессионализм	Чуткое реагирование
Девиз	Защита от кумовства, блата и протекционизма	Оптимальное качество услуг и чуткое реагирование на потребности клиентов	Вся система правления отражена в обществе
Критика	Инертная и вялая	Фрагментарная и необъективная	Популистская и всеохватывающая

1-таблица. Мамлекеттик башкаруунун моделдери

	Мамлекеттик башкаруу	Мамлекеттик менеджмент	Сергек реакция менен башкаруу
Жаран – мамлекет мамилеси	Угуу	Укуктарды бөлүштүрүү	Ыйгарым укуктары бөлүштүрүү
Жогорку кызмат адамдарынын отчеттуулугу	Саясатчыларга	Кардарларга	Жарандарга жана кызыкдар тараптарга
Уюштурулган мүнөздөмөлөр	Администрациялоо	Менеджмент	Лидерлик
Жетектөөчү принциптер	Эрежелерди жана жөнгө салуучу ченемдерди сактоо	Натыйжалуулук жана жыйынтык	Отчеттуулук
Ийлигиктүүлүктүн критерийлери	Продукт	Жыйынтык	Процесс
Негизги белги	Нейтралдуулук	Кесипкөйлүк	Сергек реакция кылуу
Девиз	Жактоочулук, тааныштуулук жана протекционалдуулуктан коргоо	Кызмат көрсөтүүнүн оптималдуу сапаты жана кардарлардын керектөөлөрүнө сергек реакция кылуу	Башкаруунун бардык системалары коомдо чагылдырылган
Сын-пикир	Шалаакы, бошон	Үзүндүлүү жана объективдүү эмес	Популисттик, баарын камтыган

Table 1. Models of public administration

	Public administration	Public management	Responsive governance
Citizen-state relationship	Obedience	Entitlement	Empowerment
Accountability of senior officials	Politicians	Customers	Citizens and stakeholders
Organizational characteristic	Administration	Management	Leadership
Guiding principles	Compliance with rules and regulations	Efficiency and results	Accountability
Criteria for success	Output	Outcome	Process
Key attribute	Impartiality	Professionalism	Responsiveness
'Pitch'	Bulwark against nepotism, cronyism and patronage	Optimized service quality and customer responsiveness	Whole-of-government embedded in society
Criticism	Inert and lethargic	Compartmentalized and narrow-minded	Populist and allembracing

государственное учреждение

Организации, в которых работают государственные служащие и которые получают большинство своих доходов из государственного бюджета, а не от продажи продукта своей деятельности.

мамлекеттик мекеме

Мамлекеттик кызматкерлер иштеген жана өз ишмердүүлүгүнүн продуктуларын сатуудан эмес, өзүлөрүнүн кирешелеринин көпчүлүгүн мамлекеттик бюджеттен алган уюмдар.

public agency

Organizations that are staffed by government employees and that obtain the majority of their revenues from public funds rather than the sale of outputs. [Weimer, 131]

государственные закупки

Совокупность расходов властей всех уровней (от местного самоуправления до центрального правительства) на оплату приобретаемых товаров и услуг.

мамлекеттик сатып алуулар

Бийликтин бардык деңгээлдеринин (жергиликтүү өз алдынча башкаруудан борбордук өкмөткө чейин) сатып алынган товарга жана кызмат көрсөтүүгө төлөөгө кетирген чыгымдарынын жыйындысы.

government purchases

Spending on goods and services by local, state, and federal governments. [Mankiw]

государственные организации и частные организации; организации общественного сектора и организации частного сектора

Пожалуй, сегодня различие между менеджментом государственных и частных предприятий является гораздо менее существенным, т. к. исчезли резкие различия между государственными организациями и частными организациями. За последние пятьдесят лет некоторые государственные организации стали функционировать в значительной степени как частные предприятия, хотя и без мотивации к увеличению прибыли или к защите интересов акционеров. Сегодня нет существенной разницы между государственными организациями и частными организациями, скорее наблюдается широкий спектр организаций от чисто частных до чисто государственных. Томкинс (1987) указывает, что этот спектр организационных единиц включает: 1) полностью частные предприятия; 2) частные предприятия с частью государственной собственности; 3) **совместные** (государственно-частные) **предприятия**; 4) частные предприятия с государственным регулированием; 5) предприятия, объединяющие государственную инфраструктуру с частным ведением хозяйственной деятельности; 6) государственные предприятия, осуществляющие **передачу контрактов на сторону** (т. е. частному сектору); 7) государственные предприятия, работающие в условиях конкуренции; и 8) государственные предприятия, не имеющие конкурентов.

мамлекеттик уюмдар жана жеке уюмдар; коомдук сектордун уюмдары жана жеке сектордун уюмдары

Балким, бүгүн мамлекеттик уюмдар менен жеке уюмдардын ортосундагы кескин айырмачылыктардын жоктугунан мамлекеттик жана жеке ишканалардын менеджменттеринин ортосундагы айырмачылыктар алда канча олуттуу эмес болуп саналат. Акыркы элүү жылда айрым мамлекеттик уюмдар акционерлердин кызыкчылыктарын коргоого же пайданы көбөйтүүгө умтулуусу жоктугуна карабастан, белгилүү бир баскычта жеке ишканалар сыяктуу иштей башташты. Бүгүнкү күндө мамлекеттик уюм менен жеке уюмдун ортосунда олуттуу айырмачылыктар жок, бирок таза жекеликтен таза мамлекеттикке чейин уюмдардын кеңири спектри байкалат. Томкинс (1987) уюштурулган бирдиктердин спектри төмөндөгүлөрдү камтый тургандыгын көрсөтөт: 1) толук жеке ишкана; 2) бөлүгү мамлекеттик менчик болгон жеке ишкана; 3) **биргелешкен** (мамлекеттик-жеке) **ишкана**; 4) мамлекеттик жөнгө салуу менен жеке ишкана; 5) чарбалык ишмердүүлүктү жекече жүргүзүү менен мамлекеттик инфраструктураны бириктирген ишкана; 6) **тараптарга контракттарды өткөрүп берүүнү** жүзөгө ашыруучу мамлекеттик ишкана; 7) атаандаш шарттарында иштеген мамлекеттик ишкана жана 8) атаандашы жок мамлекеттик ишкана.

public organizations vs. private organizations

Perhaps the differences between public and private management today are significantly less because there is no sharp distinction between Pub.O and Pr.O. Over the past fifty years, some public organizations have operated much like private enterprises, albeit, without a particular profit motive or shareholder interest. Today, there is not a sharp distinction between Pub.O. and Pr.O, but more a continuum from purely private to purely public. Tomkins (1987) indicates this range of organizational entities proceeding from (1) fully private, (2) private with part state ownership, (3) **joint** public and private **ventures**, (4) private regulated, (5) public infrastructure with private operation, (6) **Contracted Out**, (7) Public with managed competition, and (8) Public without competition. [Wright, 22]

**I. государственные служащие;
II. работники государственного/
общественного сектора; служащие
бюджетной сферы**

A. I. Тот, кто попадает на государственный пост или должность путем избрания или назначения: лицо, состоящее на **государственной службе**.

B. II. Работники государственного сектора – это более широкая группа служащих, чем **государственные служащие**. Например, учителя государственных школ и врачи государственных учреждений здравоохранения могут иметь или не иметь статус государственного служащего, но они всегда являются работниками государственного сектора (*служащими бюджетной сферы*), если работают в организациях, финансируемых за счет бюджета.

**государственные центральные органы
власти;
государственные служащие
центральных органов власти**

(как категория работников; исключая образование, здравоохранение и полицию)

Сотрудники центрального исполнительного и законодательного органов, работающие в министерствах, которые непосредственно подчинены главе государства или парламенту, а также в других министерствах и административных департаментах **центральных органов власти**, в том числе в автономных ведомствах, деятельность которых финансируют центральные органы власти. Исключением являются работники системы образования, здравоохранения и полиции, которые относятся к другим категориям работников.

Примечание. То, что национальный банк причисляет этих работников к одной категории для определения размера государственного сектора и расходов на его функционирование, не снимает необходимости некоторого институционального разграничения власти между законодательной, исполнительной и судебной ее ветвями.

**государственные и/или коммунальные
предприятия**

Государственные предприятия и общественные корпорации. В каждом случае органи-

**I. мамлекеттик кызматчылар;
II. мамлекеттик/коомдук секторлордун
кызматкерлери; бюджеттик чөйрөнүн
кызматчылары**

A. I. Дайындоо же шайлоо жолу менен мамлекеттик жогорку орунга же кызматка туш келген адам: **мамлекеттик кызматта** турган адам.

B. II. Мамлекеттик секторлордун кызматкерлери – бул **мамлекеттик кызматчыларга** караганда, кызматкерлердин өтө кеңири тобу. Маселен, мамлекеттик мектептеги мугалимдер жана мамлекеттик саламаттык сактоо мекемелериндеги врачтар мамлекеттик кызматчы статусуна ээ болот, же ээ болбойт, бирок алар, эгерде бюджеттин эсебинен каржыланган уюмдарда иштешсе, дайыма мамлекеттик секторлордун кызматкерлери (*бюджет чөйрөсүнүн кызматкерлери*) болуп саналышат.

**бийликтин мамлекеттик борбордук
органдары;
бийликтин борбордук органдарынын
мамлекеттик кызматчылары**

(билим берүү, саламаттык сактоо жана полициядан сырткары кызматкерлердин категориясы катары)

Мамлекеттин же парламенттин башчысына түздөн-түз баш ийген министрликтерде иштеген борбордук мыйзам чыгаруу жана аткаруу органдарынын, ошондой эле **бийликтин борбордук органдарынын** административдик департаменттеринин жана башка министрликтеринин, анын ичинде ишмердүүлүгүн бийликтин борбордук органдары каржылаган автономдуу ведомстволордун кызматкерлери. Кызматкерлердин башка категорияларына тиешелүү болгон билим берүү, саламаттык сактоо жана полиция системасынын кызматкерлери бул тизмеге кирбейт.

Эскертүү. Улуттук банк бул кызматкерлердин анын иш-милдеттерине чыгымдарды жана мамлекеттик секторлордун өлчөмдөрүн аныктоо үчүн бир категорияга киргизгени, мыйзам чыгаруу, аткаруу жана соттук, анын бутактарынын ортосундагы бийликтин бир кыйла институционалдык чектөөлөрүн зарылдыгын алып салбайт.

**мамлекеттик жана/же коммуналдык
ишканалар**

Мамлекеттик ишканалар жана коомдук корпорациялар. Толук же артыкча мамлекеттик (ком-

public servants

A. I. A person holding a government office or job by election or appointment; person in **public service**. [*Webster, 1563*]

B. II. A wider group of employees than **civil servants** (CCs.). For example, teachers and doctors in publicly owned schools and health facilities may or may not be legally CCs., but they are always P.Ss. if employed by budget-funded organizations. [*WB-Civ. Serv. Glos*]

civilian central government

(as employment category; excluding education, health, and police)

Employees in the central executive and legislative administration, in departments directly dependent on the Head of State or the Parliament, together with all other ministries and administrative departments of **central government**, including autonomous agencies paid by central government. The exceptions are education, health, and police employees, which are accounted for in other employment categories.

NB. Accounting for these employees within one employment category for the purposes of measuring the size and cost of the public sector, does not remove the need for some institutional separation of powers between the legislature, executive and judiciary.

public enterprises

Government enterprises and public corporations. In either case organizations which are entirely, or mainly, owned and/or controlled by

зации, находящиеся в полной или преимущественной собственности государственных (коммунальных) органов власти и/или контролируемые ими и состоящие из хозяйственных субъектов, которые в силу своей деятельности, используемых технологий или способа функционирования относятся к классу промышленных предприятий.

I. государственные/общественные услуги; услуги населению;

II. государственная служба

A. I. Деятельность по предоставлению населению основных благ, таких как газ, электроэнергия, или услуг, таких как общественный транспорт.

II. Служба в органах власти, государственная служба.

B. II. Государственная **бюрократия**, состоящая из ведомственных организаций, которые поддерживают политическое руководство в разработке, осуществлении и обеспечении реализации государственной политики.

государственный/общественный сектор и частный сектор

В чем состоит разница между государственным сектором и частным сектором? Отличие проявляется как в разнице между этими институтами и интересами, которые они преследуют, так и в предпочтениях каждого сектора в различных сферах деятельности. Граждане, политические институты, органы власти и бюрократия располагаются в государственном секторе, тогда как ведущие совместную деятельность индивиды, производители и потребители, различные некоммерческие и коммерческие организации располагаются в частном секторе. Индивиды, группы и элиты для решения проблем в государственном секторе часто используют критерий общественных интересов, тогда как в частном секторе предпочтение отдается частным интересам. Одним из возможных критериев, по которому мы могли бы точно определить принадлежность объекта государственного сектора, является его финансирование из государственного бюджета. Таблица 2 дает общее представление о критериях, которые следует принимать во внимание при поиске ответа на поставленный в начале вопрос.

муналдык) бийлик органдарынын менчигинде болгон жана/же алар тарабынан контролдонгон жана өзүнүн ишмердүүлүктөрүнүн, пайдаланган технологияларынын же иштөө ыкмаларынын күчүндө чарбалык субъекттерден турган уюмдар ар бир учурда өнөр жай ишканасынын классына кирет.

I. мамлекеттик/коомдук кызмат көрсөтүүлөр; калкка кызмат көрсөтүү;

II. мамлекеттик кызмат

A. I. Калкка негизги, газ, электр энергиясы сыяктуу жыргалчылыктарды, же коомдук транспорт сыяктуу кызматтарды көрсөтүү боюнча ишмердүүлүк.

II. Бийлик органдарындагы кызматтар, мамлекеттик кызматтар.

B. II. Мамлекеттик саясатты ишке ашырууну иштеп чыгууну, жүзөгө ашырууну камсыз кылууну саясий жетекчиликке алууну колдогон ведомстволук уюмдардан турган мамлекеттик **бюрократия**.

мамлекеттик/коомдук сектор жана жеке сектор

Мамлекеттик сектор менен жеке сектордун ортосундагы айырмачылык эмнеде? Айырмачылык ошол институттардын жана алар көздөгөн кызыкчылыктардын ортосунда, ошондой эле ар бир сектордун ишмердүүлүктүн ар кыл чөйрөсүндөгү артыкчылыктарында көрүнөт. Жарандар, саясий институттар, бийлик органдары жана бюрократия мамлекеттик сектордо жайгашса, биргелешкен ишмердүүлүктү алып барган жеке тараптар, өндүрүүчүлөр жана керектөөчүлөр, ар кыл коммерциялык эмес жана коммерциялык уюмдар жеке сектордо орун алат. Мамлекеттик сектордун көйгөйлөрүн чечүү үчүн жеке тараптар, топтор жана элиталар көбүрөөк коомдук кызыкчылыктардын критерийлерин пайдаланышса, анда жеке сектордо сыяктуу артыкчылык жеке кызыкчылыктарга берилет. Биз мамлекеттик секторго таандык объектилерди так аныктоого мүмкүн болгон критерийлердин бири, анын мамлекеттик бюджеттен каржыланышы болуп саналат. 2-таблицада башында коюлган суроого жооп издөөдө эске алына турган критерийлерге жалпы мүнөздөмө берилген.

the public authorities consisting of establishments which by virtue of their kind of activities, technology and mode of operation are classed as industries.

public service

A. I. The business of supplying an essential commodity as gas or electricity, or a service, as transportation, to the general public.

II. Government employment; civil service. [Webster, 1563]

B. II. Is the public **bureaucracy**, comprising departmental organizations that support the political executive in the development, implementation and enforcement of government policies. [Lexicon, 98]

public sector vs. private sector

What is the difference between the Pub. S. and Pr. S.? This distinction manifests itself both in the differences between institutions and the interests which they follow, and in individual preferences. Citizens, political institutions, the government and the bureaucracy occupy the Pub. S., while interacting individuals, producers and consumers, various non-profit and commercial institutions have come to occupy the private sector. Individuals, groups and elites often use the criterion of public interests for the resolution of problems in the Pub. S., while private interests prevail in the Pr. S. One possible criterion by which we could specify the Pub. S. is a kind of sector financed from state budgets. The following Table 2 gives an outline of the criteria that should be taken into account when looking to answer the aforementioned question. [Public Policy in CEE, 16-17]

Таблица 2. Критерии дифференциации государственного и частного секторов

Сектор Критерий	Государственный/общественный сектор (общественные интересы)	Частный сектор (частные интересы)
Исполнители власти	Органы власти/правительство	Отдельные представители (люди, институты)
Потребление и инвестиции	Общественное потребление и инвестиции	Частное потребление и инвестиции
Характер процесса разработки и принятия решений	Политическое или административное решение	Частное (личное или институциональное) решение
Предоставление благ (в денежном и натуральном выражении)	Общественные блага	Частные блага
Собственность	Общественная/государственная собственность	Частная собственность
Занятость	В государственном/общественном секторе	В частном секторе

2-таблица. Мамлекеттик жана жеке секторлордун жиктөөнүн критерийлери

Сектор Критерий	Мамлекеттик/коомдук сектор (коомдук кызыкчылыктар)	Жеке сектор (жеке кызыкчылыктар)
Бийликтин аткаруучулары	Бийлик органдары/өкмөт	Өз алдынча өкүлдөр (адамдар, институттар)
Керектөө жана инвестициялар	Коомдук керектөө жана инвестициялар	Жеке керектөө жана инвестициялар
Чечимдерди иштеп чыгуу жана кабыл алуу процессинин мүнөзү	Саясий жана административдик чечим	Жеке (өздүк же институционалдык) чечим
Жыргалчылыктарды көрсөтүү (акчалай же натуралдык түрдө)	Коомдук жыргалчылык	Жеке жыргалчылык
Менчик	Коомдук/мамлекеттик менчик	Жеке менчик
Жумуштуулук	Мамлекеттик/коомдук сектордо	Жеке сектордо

Table 2. Criteria differentiating the public and private sector

Sector Criterion	Public sector (public interest)	Private sector (private interest)
Execution of power	Government	Individuals (humans, institutions)
Consumption and investment	Public consumption and investment	Private consumption and investment
Nature of decision making	Political or administrative decision	Private (personal or institutional) decision
Provision of goods (in cash & kind)	Public goods	Private goods
Ownership	Public ownership	Private ownership
Employment	In the public sector	In the private sector

государство всеобщего благосостояния

Самым общим определением государства всеобщего благосостояния является следующее – это государство, в котором правительство своей политикой способствует социальному благосостоянию. Поэтому вся деятельность властей может рассматриваться как благоприятствующая **социальному благосостоянию**. В более узком значении это понятие характеризует предоставление бесплатных или субсидированных услуг образования, здравоохранения и жилья, обеспечение стариков, инвалидов и де-

жалпы жыргалчылыкка жетишкен мамлекет

Жалпы жыргалчылыкка жетишкен мамлекеттин эн жалпы аныктамасы болуп – бул өкмөт өзүнүн саясаты менен **социалдык жыргалчылыкка** мүмкүндүк түзгөн мамлекет саналат. Ошондуктан бийликтин бардык ишмердүүлүктөрү социалдык жыргалчылыкка жардам кылуучу катары каралат. Бир кыйла тар түшүнүктө, бул түшүнүк бекер же билим берүүнүн субсидияланган кызматы, саламаттык сактоо, же турак-жайды берүүнү, кары-картаңдарга, майыптарга жана жетим балдарга, ошондой эле калктын айрым, маселен, оору, жу-

welfare state

The most general interpretation is a state in which the government plays a positive role in the promotion of **social welfare**. All activities of government can thus be counted as part of the welfare state in that it is likely to be claimed that they promote social welfare. The term is more specifically used to refer to the provision of education, healthcare and housing at zero or subsidized prices; the personal social services provided for the old, the handicapped and children in care; and the cash transfers to particular

тей-сирот, а также предоставление материальной помощи некоторым категориям населения, например, больным и безработным.

мушсуз категорияларына материалдык жардам берүүнү мүнөздөйт.

groups, such as, the sick and the unemployed. [Macmillan, 462]

государство и правительство/власти

Государство, в широком смысле слова, – это совокупность институтов, обладающих механизмами законного принуждения, реализуемого в отношении определенной территории и ее населения, которое называется обществом. Государство монополизировало процесс создания правил на своей территории посредством организации управления. Термин *власти (органы власти, управление)* часто используется по-разному в зависимости от контекста. Он может означать процесс руководства, осуществление полномочий. Он может также означать существование такого процесса, а также условие «законной власти». Термин «*власти (органы власти, правительство)*» часто означает людей, которые занимают наделенные полномочиями должности в системе государства. И, наконец, этот термин может означать способ, метод или систему управления в обществе: структуру и организацию учреждения и то, как они соотносятся с руководством.

мамлекет жана өкмөт/бийлик

Кең маанисиндеги *мамлекет* – бул коом деп аталган белгиленген аймагына жана анын калкына карата ишке ашырылуучу мыйзамдык таңуулоо механизмдерине ээ болгон институттардын жыйындысы. Мамлекет башкарууну уюштуруу аркылуу өзүнүн аймагында эрежелерди түзүү процессин монополиялайт. *Бийлик (бийлик органдары, башкаруу)* термини көбүнчө контекстке жараша түрдүүчө колдонулат. Ал ыйгарым укуктарды жүзөгө ашыруучу жетекчилик процессин түшүндүрүшү мүмкүн. Ошондой эле «мыйзамдык бийлик» шартындагы болгон процессти да түшүндүрүшү мүмкүн. «*Бийлик (бийлик органдары, өкмөт)*» термини көбүнчө мамлекеттик системада кызматтык укуктар бөлүнгөн адамдарды түшүндүрөт. Акырында келип, бул термин коомдогу башкаруунун ыкмасын, методун же системасын: мекеменин түзүлүшүн жана уюштурууну жана башкаруу менен өз ара байланышарын түшүндүрүшү мүмкүн.

state vs. government

State, in its wider sense, refers to a set of institutions that possess the means of legitimate coercion, exercised over a defined territory and its population referred to as society. The state monopolizes rule-making within its territory through the medium of an organized government. The term *government* is often used differently in the different contexts. It can refer to the process of governing, to the exercise of power. It can also refer to the existence of that process, to a condition of “ordered rule”. *Government* often means the people who fill the positions of authority in a state. Finally, the term may refer to the manner, method, or system of governing in a society: to the structure and arrangement of office and how they relate to the governed. [WBDReport-1997, 20]

готовность платить

То, что потребители готовы платить за товар или услугу. Те потребители, которые готовы платить значительно больше фактической рыночной цены, получают **излишек потребителя** (который составляет разницу между тем, что они могли бы заплатить, и тем, что фактически должны заплатить).

төлөөгө даяр болуу

Товар же кызмат көрсөтүү үчүн керектөөчүлөрдүн төлөөгө даяр экендиги. Ал факт жүзүндөгү базар баасынан бир кыйла ашыкча төлөөгө даяр керектөөчүлөр, **керектөөчүлөрдүн чыгымдарын** (алар төлөй алган жана факт жүзүндө төлөөсү керек болгондордун ортосундагы айырманы түзгөн) алышат.

willingness to pay

What consumers are willing to pay for a good or service. Consumers willing to pay substantially more than the actual market price enjoy a **consumer surplus** (the amount they would pay minus the amount they actually have to pay). [Benefit-cost analysis, 95]

гражданское общество

A. Совокупность ассоциаций, общественных норм и практических методов, составляющих деятельность общества, обособленную от государства и рыночных институтов. «Здоровое», влиятельное гражданское общество требует институтов с сильной интеллектуальной, материальной и организационной базой, отражающей социальное многообразие общества. Ему также необходимо открытое конструктивное взаимодействие организаций гражданского общества (ОГО) с государственным и рыночным секторами. Гражданское общество включает религиозные организации, фонды, гильдии,

жарандык коом

A. Мамлекеттен жана рынок институттарынан обочолонгон коомдук ишмердүүлүктү түзгөн практикалык ыкмалардын жана коомдук ченемдердин ассоциацияларынын жыйындысы. «Дени сак», таасирдүү жарандык коом институттардан коомдун социалдык көп түрдүүлүгүн чагылдырган интеллектуалдык, материалдык жана уюмдук базаларын талап кылат. Ага дагы жарандык коомдун уюмдарынын (ЖКУ) мамлекеттик жана рынок секторлору менен ачык конструктивдүү өз ара аракеттери керек. Жарандык коом диний уюмдарды, фонддорду, гильдияларды, кесиптик бирикмелерди, эмгек союздарын, илимий мекемелерди, массалык маалы-

civil society

A. The web of associations, social norms and practices that comprise activities of a society as separate from its state and market institutions. A ‘healthy’, powerful C.S. requires institutions with strong, intellectual, material and organizational bases, reflecting social diversity. It also requires an open, constructive interaction between the C.S. organizations (CSOs) and the state and market sectors. C.S. includes religious organizations, foundations, guilds, professional associations, labor unions, academic institutions, media, pressure groups and political parties. [WB Soc. analysis]

профессиональные объединения, трудовые союзы, научные учреждения, средства массовой информации, группы давления и политические партии.

Б. Понятие гражданское общество связано с идеей либерального государства, предоставляющего отдельным гражданам и группам граждан свободу действий в создании собственных организаций при условии, что эти организации не будут ущемлять правовых интересов других граждан. Гражданское общество может выполнять разнообразные функции в политической и социальной системах, напр., выступать посредником в случаях социальных конфликтов; играть роль уравновешивающей силы для усиления подотчетности государства, движущей силы для политического участия определенных групп интересов, активного сторонника социального единения, стимулятора развития политического плюрализма и социального потенциала. Однако не существует единого общепринятого определения гражданского общества. Кто-то определяет гражданское общество очень широко – как общество, которое охватывает все общественные структуры за исключением государственных институтов. По мнению других, это понятие более узкое, которое исключает также частный сектор, политические партии и/или церкви.

мат каражаттарын, басымдык топторду жана саясий партияларды камтыйт.

Б. Жарандык коом түшүнүгү бул уюмдар башка жарандардын укуктук кызыкчылыктарын басмырлабаган шарттарда жеке менчик уюмдарын түзүү аракеттеринин эркиндигинде өз алдынча жарандарды жана жарандардын топторун көрсөтүүчү либералдык мамлекеттин идеялары менен байланышкан. Жарандык коом саясий жана социалдык системаларда ар түрдүү иш-милдеттерди аткарат, мис., социалдык конфликттердин шарттарында ортомчу катары чыгуу; мамлекеттин отчеттуулугун күчөтүү үчүн тең салмактуу күчтүн; кызыкчылыктарын белгиленген топторуна саясий катышуу үчүн кыймылдагы күчтүн; социалдык биригүүнүн активдүү тарапкеринин; саясий плюрализмдин жана социалдык дараметти өнүктүрүүнүн демилгелөөчүсүнүн ролун ойноо. Бирок, жарандык коомдун жалпы кабыл алынган бирдиктүү аныктамалары жок. Кээ бирөөлөр жарандык коомду өтө кеңири – мамлекеттик институттардан сырткары бардык коомдук түзүмдөрдү камтыган коом катары белгилеп жүрүшөт. Башкалардын пикири боюнча бул түшүнүк бир кыйла тар, андан жеке секторлорду, саясий партияларды жана/же мечиттерди чыгарып таштайт.

B. The concept of C.S. is linked to the idea of a liberal State leaving room for individuals and groups to organize themselves, as long as they do not harm the legitimate interests of others. C.S. can have various functions in a political and social system, e. g. as a mediator in cases of social conflicts, as a countervailing power increasing the accountability of the State, as a vehicle of political participation by particular interest groups, as a promoter of social coherence, as a stimulator of political pluralism and social capacity. However, there is no commonly accepted definition of C.S. Some actors define C.S. very broadly as containing all social structures excluding State institutions. In the view of others the concept is more concise, excluding the private sector, political parties and/or churches. [SDC Glos.]

группы общественных интересов

Вид **группы давления**, члены которой стараются влиять на решения органов власти во имя «**интересов общества**». Отличается от **групп особых/специальных интересов**, которые преимущественно руководствуются определенными эгоистичными интересами.

коомдук кызыкчылыктардын топтору

Мүчөлөрү «**коомдук кызыкчылыктын**» атынан бийлик органдарынын чечимдерине таасир этүүгө аракеттенүүчү **басым тобунун** түрү. Айрыкча белгиленген эгоисттик кызыкчылыктарды жетекчиликке алган **өзгөчө/атайын кызыкчылыктар топторунан** айырмаланат.

public interest groups

A form of **pressure group** whose members try to influence government decisions in the name of the “**public interest**”. Distinguished from **special interest groups**, which are primarily motivated by particular, selfish interests. [Lexicon, 96]

Д

данные; методы сбора данных

Результат первичного наблюдения.

Методология, используемая для того, чтобы идентифицировать источники информации и собирать информацию в течение **оценивания**. Примерами являются официальные и неофициальные обследования, прямое и партисипативное наблюдение, опросы общественного мнения, **фокус-группы**, опрос экспертов, **исследование конкретных ситуаций**, поиск в литературных источниках.

маалыматтар; маалыматтарды чогултуу ыкмалары

Биринчи көзөмөлдөөнүн жыйынтыктары.

Баалоонун аралыгында маалыматтарды чогултуу жана маалымат булактарын бирдейлештирүү үчүн колдонулган методология. Мисалдар болуп расмий жана расмий эмес текшерүүлөр, түз жана партисипативдик көзөмөлдөө, коомдук пикирлерди сурамжылоо, **фокус-топтор**, эксперттерди сурамжылоо, **конкреттүү кырдаалдарды изилдөө**, адабият булактарынан издөө саналат.

data; data collection tools

The primary observation.

[Performance auditing, 79–81]

Methodologies used to identify information sources and collect information during an **evaluation**. Examples are informal and formal surveys, direct and participatory observation, community interviews, **focus groups**, expert opinion, **case studies**, literature search. [OECD Eval.&RBN Glos.]

двойной счет

Ошибка, имеющая место в том случае, когда выгоды, получаемые одной группой за счет другой, ошибочно прибавляют к чистым выгодам при определении эффективности, и при этом у той группы, которая утратила эти выгоды, издержки не вычитаются.

эки жолу эсептөө

Биринчи топтун экинчи топтун эсебинен алган пайдалары, натыйжалуулукту аныктоодо, жаңылыштыктан таза пайдага кошулуп калып, бул пайдаларды кетирген тигил топтун чыгымдары эсептелбей калган учурда орун алган ката.

double counting

An error that occurs when benefits which go to one group at the expense of another are incorrectly added to net efficiency benefits without also subtracting the costs to the group that loses. [Dunn, 329]

девальвация

Снижение фиксированного курса одной валюты относительно других.

девальвация

Бир валютанын белгиленген курсун экинчисине карата азайтуу.

devaluation

A fall in the fixed exchange rate between one currency and others. [Macmillan, 104]

действие по развитию; вмешательство в развитие; мероприятия по стимулированию развития

Инструмент партнерской (донорской или не донорской) поддержки для содействия развитию. Примерами являются советы относительно политики, проекты, программы.

өнүгүү боюнча аракеттер; өнүгүүгө кийлигишүү; өнүгүүнү демилгелөө боюнча иш-чара

Өнүгүүгө көмөктөшүү үчүн өнөктөштүк (донордук же донордук эмес) колдоо куралы. Саясатка, долбоорлорго, программаларга карата кеңештер мисалдар болуп саналат.

development intervention

An instrument for partner (donor and non-donor) support aimed to promote development. Examples are policy advice, projects and programs. [OECD Eval.&RBN Glos.]

делегирование

(как форма административной децентрализации)

Передача ответственности за разработку решений и администрирование государственных функций частично автономным организациям.

өкүлдөө

(башкарууну борбордон ажыратуу формасы сыяктуу)

Бир аз автономдуу уюмдарда мамлекеттик иш-милдеттерди башкаруу жана чечимдерди иштеп чыгуу жоопкерчилигин өткөрүп берүү.

delegation

(as a form of administrative decentralization)

Transfer of responsibility for decision making and administration of public functions to semi-autonomous organizations. [WB-Civ. Serv. Glos.]

делегирование/передача (полномочий)

А. Термин обозначает передачу министерствами и ведомствами большего объема полномочий и предоставление большей автономии в **разработке и принятии решений** подчиненным органам, а в рамках самих министерств – их структурным подразделениям и непосредственным руководителям.

Б. Передача полномочий по разработке и принятию решений, финансам и менеджменту местным органам власти. Передача полномочий обычно предполагает передачу ответственности за предоставление услуг муниципалитетам, которые избирают собственных мэров и советы, имеют собственные доходы и широкие полномочия для принятия инвестиционных решений. В системе с переданными полномочиями у местных органов власти имеются четкие и юридически признанные географические границы, в рамках которых они реализуют свои полномочия, и в рамках которых они исполняют свои общественные (муниципальные) функции.

өкүлдөө/өткөрүп берүү (ыйгарым укуктарды)

А. Термин министрликтердин жана ведомстволордун ыйгарым укуктарынын көп көлөмүн жана көп автономияларын **чечимдерди иштеп чыгууга жана кабыл алууга** кол алдындагы органдарга өткөрүп берүүнү, ал эми министрликтердин өзүлөрүнүн алкагында – алардын түзүмдүк кошумча бөлүмдөрүнө жана түздөн-түз жетекчилерине өткөрүп берүүнү түшүндүрөт.

Б. Бийликтин жергиликтүү органдарына башкаруу жана каржылоо тууралуу чечимдерди иштеп чыгуу жана кабыл алуу боюнча ыйгарым укуктарды өткөрүп берүү. Ыйгарым укуктарды өткөрүп берүү адатта, инвестициялык чечимдерди кабыл алуу үчүн кеңири ыйгарым укуктарга жана жеке кирешелерге ээ болгон, өздөрүнүн мэрлерин жана советтерин шайлап алган муниципалитеттердин кызмат көрсөтүүлөрү үчүн жоопкерчиликти өткөрүп берүүнү болжолдойт. Ыйгарым укуктар жергиликтүү бийлик органдарында берилген система өздөрүнүн ыйгарым укуктарын ишке ашыруу-

devolution

A. Used to refer to the granting of greater **decision-making** authority and autonomy by departments and agencies to their subordinate bodies and within departments and agencies to lower levels of management, including line-managers.

B. The transfer of authority for decision-making, finance, and management to local government. Devolution usually transfers responsibilities for services to municipalities that elect their own mayors and councils, raise their own revenues, and have independent authority to make investment decisions. In a devolved system, local governments have clear and legally recognized geographical boundaries over which they exercise authority, and within which they perform public functions. It is this type of administrative decentralization that underlies most political decentralization.

Именно этот вид административной децентрализации подтверждается большинством примеров осуществления политической децентрализации.

ларынын жана алар өздөрүнүн коомдук (муниципалдык) иш-милдеттерин аткарууларынын алкагында, так жана юридикалык жактан таанылган географиялык чек аралары бар. Борбордон администрациялык ажыратуунун ушул түрү саясий борбордон ажыратууну жүзөгө ашыруунун көп мисалы катары тастыкталат.

демонополизация

Процесс, с помощью которого власти ослабляют или ликвидируют ограничения, препятствующие частным фирмам конкурировать с государственными организациями или государственными предприятиями.

монополиядан ажыратуу

Бийлик тарабынан мамлекеттик уюмдарга же мамлекеттик ишканаларга атаандашып, жолго болгон жеке фирмаларды чектөө менен токтотуунун жана начарлатуунун жардамындагы процесс.

demonopolization

The process by which the government relaxes or eliminates restrictions that prevent private firms from competing with government bureaus or state-owned enterprises.

[Weimer, 148]

демпинг

А. Практика продажи товаров за границу по ценам ниже тех, по которым товар продается на внутреннем рынке. Демпинг может быть частным, осуществляемым фирмой, субсидируемым государством, а может осуществляться непосредственно государственной компанией.

Б. Практика продажи фирмами продукции за рубеж ниже ее стоимости или по значительно более низким ценам, чем цены на внутреннем рынке. Первое означает «грабительское» ценообразование, второе – ценовую дискриминацию. Обе разновидности демпинга во многих странах рассматриваются как форма международного грабежа, результатом которого может стать разрушение внутреннего рынка иностранными конкурентами. Некоторые экономисты, однако, считают, что второй вид демпинга – ценовая дискриминация (когда товары продаются ниже их природной стоимости) – несет выгоду потребителям в странах-импортерах и наносит ущерб только менее эффективным производителям.

демпинг

А. Товарларды чет мамлекеттерге ички базарда сатылган баадан төмөн баага сатуу практикасы. Демпинг мамлекет акчалай жардам берген фирмалар тарабынан жеке ишке ашырылышы мүмкүн, же түздөн-түз мамлекеттик компаниялар тарабынан жүзөгө ашырылышы мүмкүн.

Б. Продукциянын фирма тарабынан анын наркынан төмөн, же ички базардагы баадан бир кыйла төмөн баада сатылуу практикасы. Биринчиси «талоончулук» баа түзүүнү экинчиси – баалык басмырлоону түшүндүрөт. Демпингдин эки түрү тең, көп мамлекеттерде чет элдик атаандаштардын жыйынтыгы ички рынокту бузууга алып келген, эл аралык талоончулук формасы катары каралат. Бир катар экономисттер, бирок, демпингдин экинчи – баанын басмырлоо түрүндө (товарлар өскөн наркынан төмөн сатылганда) – импорттоочу-мамлекеттерде керектөөчүлөр пайда табат жана азыраак натыйжалуу өндүрүүчүлөр гана зыян тартат деп эсептешет.

dumping

A. The practice of selling a good abroad at a price lower than that charged for the same good in the domestic market. D. may be private on the part of a firm, subsidized by the state or may take place directly by a state-owned company.

B. The practice by firms of selling products abroad at below costs or significantly below prices in the home market. The former implies predatory pricing; the latter, price discrimination. D. of both types is viewed by many governments as a form of international predation, the effect of which may be to disrupt the domestic market of foreign competitors. Economists argue, however, that price discriminatory D., where goods are not sold below their incremental costs of production, benefits consumers of the importing countries and harms only less efficient producers.

[OECD Compet. Glos.J]

денационализация

Продажа государственных предприятий представителям частного сектора.

улутташтырылган мүлктү мурунку ээсине кайтарып берүү

Мамлекеттик ишканаларды жеке секторлордун өкүлдөрүнө сатуу.

denationalization

The selling of state-owned enterprises to the private sector. [Weimer, 148]

денежный поток

Средства, генерируемые или используемые проектом. Отражает издержки и выгоды за некоторый промежуток времени с определенной точки зрения.

акча агымы

Долбоор тарабынан иштетилген же пайдаланылган каражаттар. Белгиленген көз карашта убакыттын бир катар аралыгында чыгымды жана пайданы чагылдырат.

cash flow

The funds generated or used by the project. Reflects the costs and benefits over time from a stated point of view. [Benefit-cost analysis, 89]

депрессивный регион

Географические зоны или регионы в пределах одной страны, показатели экономического состояния которых значительно хуже, чем в целом по стране. Показателем «депрессивности» чаще всего является уровень безработицы. Однако используют и другие показатели экономической деятельности, в том числе темпы экономического роста и доход на душу населения; устойчивый отток населения также рассматривается в качестве характеристики депрессивно-го региона.

дерегулирование

А. Ослабление ограничений на частное предпринимательство в некоторых секторах экономики.

Б. Отмена центральных и местных законов и подзаконных актов, ограничивающих доступ к определенным видам деятельности. Например, в западных странах такси и автобусное сообщение часто являются объектом регулирования, а в странах бывшего восточного блока таковыми являются многие виды деятельности: например, внешняя торговля, которая была ограничена государством.

В. Отмена контроля со стороны властей над некоторой отраслью экономики, с тем чтобы она могла функционировать согласно принципам системы частного предпринимательства.

Г. Форма освобождения рынков. (В прошлом в США и во многих других странах власти участвовали в регулировании ценообразования, условий вхождения на конкурентные рынки и выхода из них.)

дестимулирующий эффект налога

Подходный налог может вызвать снижение трудовых усилий. Вследствие его существования досуг может стать более привлекательным, поскольку он не подлежит **налогообложению**. Это явление называется **эффектом замещения** налога.

дефлятор валового внутреннего продукта

Ценовой индекс, используемый для коррекции денежной оценки объемов производства всех товаров и услуг, входящих в состав **вало-**

депрессиялуу аймак

Бир өлкөнүн чегиндеги, бүтүндөй өлкөдөгүгө караганда, экономикалык абалынын көрсөткүчтөрү бир далай начар географиялык зоналар же аймактар. «Депрессиялуулуктун» көрсөткүчтөрү баарыдан мурда жумушсуздуктун деңгээлинен болуп саналат. Бирок экономикалык ишмердүүлүктүн башка көрсөткүчтөрү колдонулат, анын ичинде экономикалык өсүүнүн темптери жана калктын ар бир адамына киреше; калктын туруктуу агымы дагы депрессиялуу аймактын мүнөздөмөсү катары каралат.

мамлекеттик жөнгө салууну кыскартуу

А. Бир катар экономика секторлорунда жеке менчикке чектөөлөрдү начарлатуу.

Б. Ишмердүүлүктүн айрым түрлөрүнө жетүүнү чектеген борбордук жана жергиликтүү мыйзамдардан жана мыйзам алдындагы актылардан баш тартуу. Маселен, батыш өлкөлөрүндө такси жана автобустук билдирүү көп жөнгө салуучу объекти болуп саналат, мурдагы чыгыш блогундагы өлкөлөрдө мындай ишмердүүлүктөрдүн түрлөрү көп: маселен, мамлекет тарабынан чектелген тышкы соода.

В. Экономиканын бир катар тармактарына, ал жеке ишкердик системасынын принциптерине ылайык иштөөсү үчүн, бийлик тарабынан көзөмөлдү алып салуу.

Г. Рынокторду бошотуу формасы. (Мурда АКШда жана башка көп өлкөлөрдө бийлик атаандаш рынокко кирүү жана андан чыгуу шарттарында баа түзүүнү жөнгө салууга катышкан.)

салыктын демилгеленбеген натыйжасы

Киреше салыгы эмгек күчүн төмөндөтүүгө алып келиши мүмкүн. Ал **салык салууга** жатпагандыктан, анын болгондугунан бош убакыт бир кыйла жагымдуу болушу мүмкүн. Бул кубулуш салыкты **алмаштыруу таасири** деп аталат.

ички дүң продуктунун дефлятору

Баанын өзгөрүшүндө **ички дүң продуктунун** курамына кирген бардык товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү өндүрүүнүн көлөмүн акчалай баалоону коррекциялоо үчүн колдонулган баа индекси.

depressed area

A geographical area or region within a nation which experiences significantly poorer economic performances than the nation as a whole. The index of “depressed-ness” most frequently used is the rate of unemployment. However, other indices of economic performance used include economic growth rates and income per head, while persistent out-migration is also regarded as a characteristic of a depressed area. [Macmillan, 103]

deregulation

A. A lessening of constraints on private behavior in certain sectors of the economy. [Public finance, 451]

B. The removal of central or local government laws and by-laws, which restrict entry to certain activities. For example in western economies bus and taxi services are often subject to regulation, while in the former Eastern Bloc countries many activities e.g. foreign trade, were restricted to the state. [Macmillan, 104]

C. Is the elimination of government regulatory control over an industry so that it can operate through the dictates of the private enterprise system. [Lexicon, 33]

D. The form of freeing markets. (Historically, in the US and many other countries, government have engaged in price, entry, and exit regulation of competitive markets.) [Weimer, 147]

tax disincentive

An **income tax** may cause work effort to be reduced. Its existence makes leisure relatively more attractive, as it is not subject to **taxation**. This is termed the **substitution effect** of the tax. [Macmillan, 421]

deflator

A price index used to correct the money value of all the goods and services entering **gross domestic product** for price changes. This enables the changes in the real output of

вого внутреннего продукта, при изменениях цен. Это позволяет определить фактические изменения объемов производства товаров и услуг в экономике.

Бул экономикада товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү өндүрүүнүн көлөмүн факт жүзүндө өзгөртүүнү аныктоого мүмкүндүк берет.

the goods and services in the economy to be isolated. [Macmillan, 177]

дефляция

Устойчивое падение общего уровня цен. Пропорциональный темп снижения общего уровня цен за единицу времени.

дефляция

Баанын жалпы деңгээлинин туруктуу түшүшү. Убакыттын бирдигине баанын жалпы деңгээлин төмөндөтүүнүн пропорциялык темпи.

deflation

A sustained fall in the general price level. A proportionate rate of decrease of the general price level per unit of time. [Macmillan, 99]

децентрализация

А. Децентрализация означает передачу центральными органами управления большего объема полномочий в принятии решений и предоставление большей автономии линейным министерствам и ведомствам.

Б. Передача полномочий и ответственности за выполнение государственных функций от центральных органов власти к подчиненным или квазинезависимым правительственным организациям либо частному сектору. Сюда входит широкий круг понятий, связанных с видом децентрализация, – **политическая, административная, фискальная или рыночная.**

В. Децентрализация означает передачу полномочий по принятию решений с центрального уровня власти на региональный или на уровень местного самоуправления. *Политическая децентрализация* направлена на повышение активности участия населения в процессах разработки и принятия политических решений, подразумевая, что избираемые на местном уровне органы власти должны нести большую ответственность перед местным населением и лучше представлять его интересы. *Административная децентрализация* – это распределение полномочий по исполнению общественных обязанностей между государственными органами власти на различных уровнях. Ответственность за планирование, оперативный менеджмент, а также отчасти за финансирование общественной инфраструктуры и общественных услуг переходит от центральных органов управления к их подчиненным структурам, которые получают определенную независимость от центрального правительства. *Фискальная децентрализация* – важный компонент любой децентрализации. Децентрализованный орган должен иметь доступ к ресурсам, необходимым для исполнения им своих обязанностей, а также полномочия

борбордон ажыратуу

А. Борбордон ажыратуу чечимди кабыл алуунун жана көбүрөөк автономияны берүүнүн ыйгарым укуктарынын көлөмүн башкаруунун борбордук органдарынан тилкелик министрликтерге жана мекемелерге өткөрүп берүүнү түшүндүрөт.

Б. Мамлекеттик милдеттерди аткаруу үчүн жоопкерчиликти жана ыйгарым укуктарды бийликтин борбордук органдарынан кол астындагыларга же чыныгы көз каранды эмес өкмөттүк уюмдарга, же жеке секторлорго өткөрүп берүү. Буга борбордон ажыратуу түрүнө байланышкан түшүнүктөрдүн кеңири – **саясий, административдик, казыналык** же рыноктук чөйрөсү кирет.

В. Борбордон ажыратуу чечимдерди кабыл алуу боюнча ыйгарым укуктарды бийликтин борбордук деңгээлинен аймактык же жергиликтүү өз алдынча башкаруунун деңгээлине өткөрүп берүүнү түшүндүрөт. *Саясий борбордон ажыратуу* жергиликтүү калктын алдында чоң жоопкерчилик көтөргөн жана алардын кызыкчылыктарын мыкты көрсөтө алган жергиликтүү деңгээлде шайланган бийлик органдары саясий чечимдерди иштеп чыгуу жана кабыл алуу процесстеринде калктын катышуусунун активдүүлүгүн жогорулатууга багытталган. *Административдик борбордон ажыратуу* – бул ар түрдүү деңгээлдерде мамлекеттик бийлик органдарынын ортосундагы коомдук милдеттерди аткаруу боюнча ыйгарым укуктарды бөлүштүрүү. Пландоо, ыкчам менеджменттик жоопкерчиликтери, ошондой эле коомдук инфраструктураны жана коомдук кызмат көрсөтүүнү каржылоонун бир жагы башкаруунун борбордук органдарынан борбордук өкмөттөн белгиленген көз карандысыздык алган карамагындагы түзүмдөргө өткөрүлүп берилет. *Фискалдык борбордон ажыратуу* – кайсы болбосун борбордон ажыратуунун маанилүү компоненти. Борбордон ажыраган орган өзүнүн милдеттерин аткаруу үчүн керектүү ресурстарга, ошондой эле каржылык чечимдерди кабыл алуу укугуна жете

decentralization

A. Used to refer to the granting of greater decision-making authority and autonomy by central management bodies to line departments and agencies. [People management, 44]

B. The transfer of authority and responsibility for public functions from the central government to subordinate or quasi-independent government organizations or the private sector. This covers a broad range of concepts relating to the type of D. – **political, administrative, fiscal, or market.** [WB-Civ. Serv. Glos.]

C. D. means the transfer of decision-making competence from the central government to regional or local community levels. *Political decentralization* aims at improving the active participation of the population in political decision making processes, implying that locally elected authorities must bear more responsibility to the local population and that they must better represent local interests. *Administrative decentralization* distributes the responsibilities to fulfill public duties among governmental authorities at various State levels. Responsibility for planning, operational management and partly also for financing public infrastructure and public services is shifted from the central administration to subordinate authorities which are being granted a certain independence from the central State. *Fiscal decentralization* is an important component of every decentralization. A decentralized unit needs access to the resources required by its duties as well as the power to take financial decisions. *Economic decentralization* (or “market decentralization”) means the transfer of functions from the public to the private sector. Although it is not a method to implement **good governance per se**, decentralization processes can contribute to more participative, accountable, transparent and

принимать финансовые решения. *Экономическая децентрализация* (или «рыночная децентрализация») означает передачу функций от общественного сектора к частному. Хотя это и не является методом осуществления **надлежащего управления** как такового, процессы децентрализации могут содействовать преобразованию процедур принятия решений и предоставления услуг в более подотчетные, прозрачные, действенные и с широким участием общественности, если эти процессы будут формироваться и осуществляться надлежащим образом.

алышы керек. *Экономикалык борбордон ажыратуу* (же «рыноктук борбордон ажыратуу») коомдук сектордон жеке секторго иш-милдеттерди өткөрүп берүүнү түшүндүрөт. Бул **тиешелүү башкарууну** жүзөгө ашыруу ыкмалары болуп саналбаганы менен, борбордон ажыратуу процесстери сыяктуу, эгерде бул процесстер тиешелүү негизде түзүлсө же жүзөгө ашырылса, анда коомчулуктун кеңири катышуусу жана бир кыйла таасирдүү, ачык, отчеттуу кызмат көрсөтүү жана чечимдерди кабыл алуу жол-жоболорун түзүүгө көмөктөшө алат.

effective decision-making and delivering of services, if they are shaped and implemented accordingly. [*SDC Glos.*]

дисконтирование

Процесс приведения **будущей ценности** к эквивалентной **текущей ценности** в определенный момент времени с помощью **дисконтной ставки**.

дисконттоо

Дисконттук коюмдун жардамы менен убакыттын белгиленген учурунда **күндөлүк баалуулуктардын** эквивалентине **келечектеги баалуулуктарды** келтирүү процесси.

discounting

The process of adjusting future values to an equivalent **present value** at a stated point in time by a **discount rate**. [*Benefit-cost analysis, 90*]

дисконтированный денежный поток

Издержки и выгоды (денежные потоки), дисконтированные к их **текущей стоимости** для того, чтобы иметь общую базу для сравнения.

дисконттолгон акча агымы

Салыштыруу үчүн жалпы базага ээ болууда алардын **күндөлүк баасында** дисконттолгон **чыгымдар** жана **пайдалар (акча агымдары)**.

discounted cash flow

The costs *and* benefits (cash flows) discounted to **present values** to give a common basis for comparison. [*Benefit-cost analysis, 90*]

дискреционная фискальная политика

Обдуманые изменения налоговых ставок или уровня государственных расходов для оказания влияния на уровень совокупного спроса.

дискреттик фискалдык саясат

Жалпы сурамдын денгээлине таасир этүү үчүн мамлекеттик чыгымдардын денгээлин же салык коюмунун ойлонулган өзгөртүүлөрү.

discretionary fiscal policy

Deliberate changes in tax rates or the level of government expenditure in order to influence the level of aggregate demand. [*Sloman*]

должностная классификация

Процесс классификации должностей по типу исполняемой работы, типам необходимых навыков или по типам какого-либо иного фактора, связанного с выполняемыми заданиями.

кызматтык классификация

Аткарылган иштердин типтери, керектүү көндүмдөрдүн типтери же тапшырмаларды аткаруу менен байланышкан кайсы-бир факторлордун типтери боюнча кызмат орундарын классификациялоо процесси.

job classification

The process of categorizing positions according to the type of work performed, the type of skill required, or any other job related factor. [*Lexicon, 58*]

должностное лицо

(в органах власти)

Лицо, назначенное или избранное на государственную должность.

кызмат адамы

(бийлик органдарында)

Мамлекеттик кызматка дайындалган же шайланган адам.

public officer

A person appointed or elected to a government post. [*Webster, 1563*]

доход

Количество средств, товаров или услуг, полученных частным лицом, корпорацией или в целом экономикой за определенный период времени.

киреше

Белгиленген мезгилдин ичинде жеке жак, корпорация, же бүтүндөй экономика тарабынан алынган каражаттардын, товарлардын же кызмат көрсөтүүлөрдүн саны.

income

The amount of funds, goods or services received by an individual, corporation or economy in a given time period. [*Macmillan, 195*]

**доход, не связанный с заработной платой;
незаработанный доход**

Термин, обычно относящийся к любому виду **дохода**, который не является заработной платой и может иметь форму **прибыли, процента** или **ренты**.

**эмгек акылар менен байланышпаган киреше;
иштеп табылбаган киреше**

Адатта эмгек акы болуп саналбаган жана **пайданын, пайыздын** же **рентанын** формасына ээ **кирешенин** кайсы болбосун түрүнө кирген термин.

unearned income

A term which usually refers to any type of non-wage **income**, which could be in the form of **profits, interest** or **rent**. [Macmillan, 439]

дуополия

Тип **рыночной структуры**, когда на рынке действуют только две фирмы.

дуополия

Эки гана фирма биргелешип иштеген **рынок түзүмүнүн** тиби.

duopoly

A **market structure** where there are only two firms. [Macmillan, 115]

E

единовременная субсидия

Мы говорим, что центральные органы власти предоставляют **единовременную субсидию**, когда они выделяют местным властям фиксированную сумму денег на оплату определенного блага.

бир мезгилдеги субсидия

Бийликтин борбордук органдары жергиликтүү бийликтерге акчанын белгиленген суммасын белгилүү жыргалчылык үчүн төлөм кылууга бөлүштүргөн учурун биз бир мезгилдеги субсидияны көрсөтүү деп айтабыз.

block grant

When a central government offers a local government a fixed amount to be spent on some good, we say the central government is providing a B.G. [Weimer, 158]

З

задачи развития

Намеренное **воздействие**, способствующее физическим, финансовым, институциональным, социальным, экологическим или иным выгодам для общества, объединений или групп людей, благодаря одному или нескольким **действиям по развитию**.

өнүктүрүү милдеттери

Бир же бир нече **өнүктүрүү боюнча аракеттерден** улам коом, бирикмеде адамдардын топтору үчүн жеке, финансылык, институционалдык, социалдык, экологиялык же башка пайдаларга мүмкүндүк түзүүгө атайылап **таасир этүү**.

development objective

Intended **impact** contributing to physical, financial, institutional, social, environmental, or other benefits to a society, community, or group of people via one or more **development interventions**. [OECD Eval.&RBN Glos..J]

заем/ссуда

Аванс средств, предоставляемый кредитором заемщику. Обычно за использование займа платят процент, а срок погашения (возвращения займа) может быть различным – от очень короткого до очень продолжительного.

зайым/ссуда

Кредит берүүчүдөн зайым алуучуга берилүүчү каражаттын авансы. Зайымды пайдалангандыгы үчүн адатта пайыз төлөнөт, ал эми төлөө мөөнөтү (зайымды кайтарып берүү) ар түрдүү – абдан кыска жана абдан узак болушу мүмкүн.

loan

An advance of finance by a lender to a borrower. Interest is normally payable on a L., and the term to maturity (repayment) can vary from the very short to the very long. [Macmillan, 250].

заемные/ссудные средства

В строгом понимании термин означает средства, доступные для кредитования на финансовых рынках, однако обычно он возникает в контексте теории **ставки процента**. Согласно этой теории определенная ставка процента – это цена, определяемая спросом и предложением на заемные средства на рынке капитала.

зайымдык/ссудалык каражаттар

Терминди олуттуу түшүнүүдө финансы рынокторунда кредиттөө үчүн жетүүгө мүмкүн болгон каражатты түшүндүрөт, бирок адатта ал **пайыздын коюм** теориясынын контекстинде пайда болот. Бул теорияга ылайык пайыздын аныкталган коюму – бул капитал рыногунда зайымдык каражаттарга сурамдын жана сунуштардын аныкталган баасы.

loanable funds

Strictly the term means funds available for lending in financial markets, but it usually arises in the context of the theory of the interest rate. According to this theory “**rate of interest**” is a price determined by the supply and demand for L.F. in the capital market. [Macmillan, 250]

заинтересованная сторона; «пайщик»

Люди, которые имеют прямой или опосредованный интерес (пай) в программе или в ее оценивании. Заинтересованной стороной могут быть те, кто осуществляет программу, принимает в ней участие, финансирует или администрирует; либо те, кто так или иначе влияют на решения относительно программы или ее оценивания, а также те, кого затрагивают эти решения.

кызыкдар тараптар; «үлүшчү»

Программага же аны баалоого түз же аркылуу кызыкчылыгы (үлүшү) бар адамдар. Кызыкдар тарап болуп программаны жүзөгө ашырган, анда катышкан, каржылаган же башкарган, же программага же аны баалоого тиешелүү чечимдерге ушундай же башкача таасир эткен, ошондой эле ал чечимди козгогон тарап болушу мүмкүн.

stakeholder

Those people with a direct or indirect interest (stake) in a program or its evaluation. S. can be people who conduct, participate in, fund, or manage a program, or who may otherwise affect or be affected by decisions about the program or the evaluation. [Weiss, 337]

заклучения; выводы

Заклучения указывают на факторы успеха и неудачи оцениваемого действия, с особым вниманием к преднамеренным и непреднамеренным результатам и **воздействиям**, и вообще к любой другой сильной или слабой стороне. Заклучения влекут за собой сбор данных и их анализ с помощью цепочки неоспоримых доказательств.

корутунду; тыянак

Корутунду кайсы болбосун башка күчтүү жана күчсүз тараптардын алдын ала ниеттенген же алдын ала ниет кылынбаган натыйжаларына жана **таасирлерине** өзгөчө көңүл буруу менен бааланган аракеттердин ийгиликтерин жана жолу болбогондук факторлорун көрсөтөт. Корутунду өзүнөн талашсыз далилдердин чынжырынын жардамы менен аларды талдоону жана маалыматтарды топтоону көрсөтөт.

conclusions

C. point out the factors of success and failure of the evaluated intervention, with special attention paid to the intended and unintended results and **impacts**, and more generally to any other strength or weakness. A C. draws on data collection and analyses undertaken, through a transparent chain of arguments. [OECD Eval.&RBN Glos.]

закрытая карьерная система

В закрытой карьерной системе государственной службы правила приема на работу обычно требуют для первоначального поступления на государственную службу соответствующей университетской степени или научных достижений. Закрытая карьерная система предполагает последующую мобильность и продвижение по служебной лестнице. В целом для закрытой карьерной системы характерны ограниченные возможности для повторного поступления и значительный упор на карьерном росте. Такие системы иногда называют «мандаринными».

жабык карьералык система

Мамлекеттик кызматтын жабык карьералык системасында жумушка кабыл алуу эрежелери көбүнчө мамлекеттик кызматка алгач жолу кириш үчүн тиешелүү университеттик даража же илимий жетишкендиктерди талап кылынат. Жабык карьералык система кызматтык тепкич боюнча кийинки ыкчамдуулукту жана алдыга жылууну болжолдойт. Жалпысынан жабык карьералык система үчүн кайра тапшырууга чектелген мүмкүнчүлүк жана карьералык өсүүгө жасалган басым мүнөздүү. Мындай тутумдарды айрым учурларда «мандариндик» деп да аташат.

closed career system

In closed career systems in the civil service, the recruitment arrangements ensure that initial entry to the civil service is generally based on a relevant university degree or academic credentials. Closed career systems allow subsequent mobility and promotion within the civil service. Overall, they are characterized by limited possibilities for lateral entry and a strong emphasis on career development. They are sometimes referred to as ‘mandarin’ systems. [WB-Civ. Serv. Glos.]

закрытая экономика

Концепция, используемая преимущественно в теоретических моделях для описания экономики без учета внешней торговли, которая была бы полностью самодостаточной и изолированной от внешних сил.

жабык экономика

Сырткы сооданы эсепке албоо менен экономиканы сүрөттөө үчүн теориялык моделдерде артыкчылыктуу колдонулган, толук өзүн-өзү жеткиликтүү кыла алган жана сырткы күчтөрдөн обочолонгон концепция.

closed economy

A concept used mainly in theoretical models to describe an economy with no external trade, which will be completely self-sufficient and insulated from external forces. [Macmillan, 63]

замедленный эффект

Последствия, которые проявляются не сразу по завершении программы, а лишь спустя какое-то время; замедленная реакция.

басаңдаган эффект

Программанын аякташы менен дароо эле эмес, бир канча убакыт өткөндөн кийин пайда болгон натыйжалар; басаңдаган реакция.

sleeper effect

An effect that is not manifested early (e. g., immediately after the program) but emerges over time; a delayed reaction. [Weiss, 337]

захват государства

Действия физических лиц, групп или фирм, относящихся как к государственному, так и частному секторам, направленные на то, чтобы оказать влияние на процесс формирования законов, нормативно-правовых актов, указов и других составляющих политики правительства с целью получения для себя преимуществ в результате незаконной передачи или сосредоточения частных выгод у государственных должностных лиц.

мамлекетти басып алуу

Жеке пайданы көздөө менен же мыйзамсыз өткөрүп берүүнүн жыйынтыгы менен мамлекеттик кызмат адамдарынан өздөрү үчүн артыкчылыктарды алуу максатында өкмөттүн саясатын түзгөн мыйзамдарды, ченемдик-укуктук актыларды жана башкаларды түзүү процессине таасир көрсөтүүгө багытталган мамлекетке, же жеке секторлорго караган жеке жактардын, топтордун же фирмалардын аракеттери.

state capture

The actions of individuals, groups or firms, both in the public and private sectors, to influence the formation of laws, regulations, decrees and other government policies to their own advantage as a result of the illegal transfer or concentration of private benefits to public officials. [WB-Civ. Serv. Glos.J]

И**избыточное бремя**

(налог на товары)

Величина, на которую суммарная потеря в излишке потребителя и излишке производителя превосходит государственный излишек.

ашыкча оордук

(товарга салынган салык)

Артыкбаш керектөөнүн жана артыкбаш өндүрүүнүн жалпыланган жоготуулары мамлекеттик ашыкча чыгымдардан ашып түшкөн чоңдук.

excess burden

(of a tax on a good)

The amount by which the loss in consumer plus producer surplus exceeds the government surplus. [Stoman]

излишек/профицит бюджета

Превышение текущих доходов над текущими расходами. Наиболее часто используется для описания ситуаций, когда государственные доходы, налоговые поступления превышают государственные расходы.

бюджеттин артканы/профицит

Учурдагы чыгашалардын үстүнөн учурдагы кирешелердин жогорулашы. Мамлекеттик чыгашалардан мамлекеттик кирешелер, б. а. салыктык түшүүлөр жогорулагандагы кырдаалды сүрөттөө үчүн колдонулат.

budget surplus

Current income in excess of current expenditures. Most frequently used to describe the situation where government income, tax receipts, exceed government expenditure. [Macmillan, 46]

инвестиции

Термин обычно используется для обозначения потока расходов, предназначенных для увеличения или сохранения реального основного капитала. На самом деле более точным определением, которое явно содержит в себе приведенное выше, является такое определение: Инвестиции – это поток расходов, направленных на проекты по производству товаров и услуг, которые не предназначены для непосредственного потребления.

инвестициялар

Термин адатта реалдуу негизги капиталды сактоо жана көбөйтүү үчүн багытталган чыгашалардын агымын түшүндүрүү үчүн колдонулат. Иш жүзүндө жогоруда келтирилгендерди өзүнө камтыган бир кыйла толук аныктама болуп мындай аныктама эсептелет: инвестициялар – аларды түздөн-түз керектөөлөр үчүн эмес, товар жана кызматтын өндүрүү долбоорлору үчүн багытталган чыгымдардын агымы.

investment

The term is most commonly used to describe the flow of expenditures devoted to increasing or maintaining the real capital stock. In fact a more accurate definition, which clearly encompasses the above, is that investment is the flow of expenditures devoted to projects producing goods which are not intended for immediate consumption. [Macmillan, 219]

инвестиционный горизонт

Период, в течение которого проводится сравнение выгод и издержек.

инвестициялык горизонт

Пайда менен чыгымды салыштыруу жүргүзүлгөн мезгил.

investment horizon

The period over which **benefits** and **costs** will be compared. [Benefit-cost analysis, 92]

индекс

А. Композиция взаимосвязанных показателей, которые могут использоваться для описания какого-либо явления.

индекс

А. Кайсы-бир кубулуштарды сүрөттөө үчүн колдонулууга мүмкүн болгон өз ара байланыштагы көрсөткүчтөрдүн композициясы.

index

A. A composite of related measures that can be used to characterize a phenomenon. [Weiss, 332]

Б. Совокупность множественных показателей. Так, индекс потребительских цен (ИПЦ) является совокупностью около 400 множественных показателей цен на товары и услуги.

Б. Көптөгөн көрсөткүчтөрдүн жыйындысы. Ошентип, керектөө баасынын индекси (КБИ) 400гө жакын көптөгөн товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн жыйындысы болуп саналат.

B. A set of multiple indicators. The Consumer Price Index (CPI) is a set of some 400 multiple indicators of prices for commodities and services. [Dunn, 396]

индекс покупательной способности

Индекс, рассчитываемый на основании **индекса потребительских цен** и являющийся показателем реальной ценности зарабатываемых денег в последовательные периоды.

сатып алуу жөндөмдүүлүгүнүн индекси

Керектөө бааларынын индексинин негизинде эсептелген жана ырааттуу мезгилдерде иштелип табылган акчанын реалдуу баалуулуктарынын көрсөткүчтөрү болуп саналган индекс.

purchasing power index

An index computed on the basis of the **Consumer Price Index** that measures the real value of earnings in successive periods. [Dunn, 396]

индекс потребительских цен

Индекс, показывающий стоимость в текущих ценах корзины фиксированных рыночных товаров по сравнению с ее стоимостью в некотором базовом году.

керек-жарак бааларынын индекси

Бир катар базалык жылдарга аныкталган рынок товарларынын корзиналарынын наркын салыштыруу боюнча анын кезектеги бааларга наркын көрсөтүүчү индекс.

consumer price index, CPI

An index of how much it costs in current dollars to buy a fixed basket of market goods relative to its cost in some base year. [Weimer, 106]

индекс розничных цен

Индекс цен на товары и услуги, часто называемый «индексом стоимости жизни». Он измеряет относительное изменение цен на определенный набор потребительских благ, регулярно покупаемых средним домашним хозяйством.

чекене баанын индекси

Көбүнчө «жашоо наркынын индекси» деп аталган товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө баанын **индекси**. Ал орточо үй чарбасы тарабынан үзгүлтүксүз сатып алынуучу керектөө жыргалчылыгынын аныкталган топтомуна баанын салыштырмалуу өзгөрүүсүн өлчөйт.

retail price index, RPI

An **index number** of prices of goods which is often referred to as the “cost of living index”. It measures relative changes in the prices of a specified set of consumer goods which would be bought by the average household on a regular basis. [Macmillan, 376]

индекс цен

Рыночная ценность стандартной корзины товаров и услуг на определенную дату, деленная на рыночную ценность той же корзины на какую-либо иную дату, взятую за основу. Вычитание 1.0 от индекса дает эквивалент (в десятых процента) роста цен между этими двумя периодами. Используется для измерения уровней **инфляции**.

баанын индекси

Негизге алынган кайсы болбосун күнгө, ошол эле корзинанын рынок баалуулугуна бөлүнгөн белгиленген күнгө товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн стандарттык корзиналардын рынок баалуулугу. Индекстен 1.0дү алып таштоо бул эки мезгилдин ортосундагы баанын өсүшүнүн эквивалентин (ондук пайызда) берет. **Инфляциянын** деңгээлин өлчөө үчүн колдонулат.

price index

The market value of a fixed basket of goods and services at one date divided by the market value of the same basket at some base date. Subtracting 1.0 from the index gives the decimal equivalent of the percentage increase in prices between the two periods. Useful in measuring rates of **inflation**. [Benefit-cost analysis, 93]

индикативное планирование

Использование централизованно определенных целей для координации инвестиций в частный и общественный секторы, а также планов производства. Разработка и принятие решений остаются децентрализованными, однако всячески стимулируется достижение согласованных целей секторами экономики.

индикативдик пландоо

Жеке жана коомдук секторду, ошондой эле өндүрүштүн планын координациялоо үчүн борбордук аныкталган максаттарды пайдалануу. Чечимдерди иштеп чыгуу жана кабыл алуу борбордон ажыратылган боюнча калат, бирок экономика секторлорунун макулдашылган максаттарына жетишүү ар түрдүү жол менен демилгеленет.

indicative planning

The use of centrally determined targets to coordinate private and public sector investment and output plans. Decision-making remains decentralized but sectors of the economy are encouraged to meet agreed targets. [Macmillan, 200]

индикатор проблемы

Индикатор проблемы может возникнуть в результате длительного процесса мониторинга тенденций в обществе, который проводят ауди-

көйгөйдүн индикатору

Көйгөйдүн индикатору аудиторлор жүргүзгөн коомдогу тенденциялардын мониторингинин узакка созулган жыйынтыгынан, же аудиторлордун

problem indicator

P.I. may come up as part of the auditors' continuous monitoring of trends in society or through the auditors' contacts with politicians,

торы, либо в результате контактов аудиторов с политиками, научными работниками, общественностью, средствами массовой информации и т. д.

саясатчылар, илимий кызматкерлер, коомчулук, массалык маалымат каражаттары ж. б. менен байланышынын жыйынтыгынан келип чыгышы мүмкүн.

research workers, the general public, mass media etc. [*Performance auditing, 57*]

индикатор/показатель

A. Показатель (мерило), который состоит из иерархически упорядоченных категорий, расположенных в порядке возрастания или убывания их желательности.

B. Непосредственно наблюдаемая характеристика, которая заменяется опосредованно налюдаемыми характеристиками и используется в качестве операционного (рабочего) определения переменных. Так, Британские термальные единицы (БТЕ) являются индикаторами потребления электроэнергии.

индикатор/көрсөткүч

A. Алардын кааланган өсүү жана азаюу тартибинде жайгашкан иерархиялык тартипке келтирилген категориялардан турган көрсөткүч (өлчөгүч).

B. Көзөмөлдөнгөн мүнөздөмөлөр аркылуу алмаштырылган жана алмашмаларды операциялык (жумушчу) аныктоо катары колдонулган түздөн-түз көзөмөлдөнгөн мүнөздөмө. Ошентип, Британиялык терминалдык бирдиктери (БТБ) электр энергиясын керектөөнүн индикатору болуп саналат.

indicator

A. A measure that consists of hierarchically ordered categories arranged in ascending or descending order of desirability. [*Weiss, 332*]

B. Directly observable characteristic substituted for indirectly observable characteristics and used as an operational definition of variables. British thermal units (BTUs) are an indicator of energy consumption. [*Dunn, 396*]

иностранная помощь

Любой приток капитала или другая помощь, предоставляемая стране, которая, как правило, не может быть получена с помощью естественных рыночных механизмов.

чет өлкөлүк жардам

Өлкөгө берилген кайсы болбосун капиталдын агып келиши же башка жардам, эреже катары, табигый рынок механизмдеринин жардамы менен алынбайт.

foreign aid

Any capital inflow or other assistance given to a country which would not generally have been provided by natural market forces. [*Macmillan, 160*]

инфляционный налог

Доход, извлекаемый властями при выпуске в обращение дополнительных денег.

инфляциялык салык

Кошумча акчаны айландырууга чыгарууда бийлик тарабынан табылган киреше.

inflation tax

The revenue the government raises by creating money. [*Mankiw*]

инфляция

Общее возрастание уровня **рыночных цен** (падение общей покупательной способности денежной единицы).

инфляция

Базар бааларынын деңгээлинин жалпы өсүшү (акча бирдигинде жалпы сатып алуу мүмкүнчүлүгүнүн түшүшү).

inflation

A general increase in **market price** levels (a fall in the general purchasing power of the currency unit). [*Benefit-cost analysis, 92*]

инфляция, вызванная ростом издержек

Устойчивый рост общего уровня **цен** вследствие независимого роста издержек. Это может быть результатом независимых решений как наемных работников, требующих повысить реальную заработную плату, так и работодателей о повышении **маржи прибыли**. Кроме того, это может быть вызвано ростом цен на импорт.

чыгымдардын өсүүсүнөн келип чыккан инфляция

Чыгымдардын көз карандысыз өсүүсүнүн натыйжасында баанын жалпы деңгээлинин туруктуу өсүүсү. Бул реалдуу эмгек акысын жогорулатууну талап кылуучу жалданган кызматкерлер сыяктуу, ошондой эле жумуш берүүчүнүн **чегине жеткен пайданы** жогорулатуу жөнүндө көз карандысыз чечимдердин жыйынтыгынан болушу мүмкүн. Мындан сырткары, бул импортко баанын өсүүсүн пайда кылат.

cost-push inflation

A sustained rise in the general **price** level arising from an autonomous rise in costs. This may result from either an autonomous decision by employees to demand higher real wages or by employers to raise their **profit margins** or it may result from an autonomous increase in import prices. [*Macmillan, 85*]

исключение

Процедура, в результате которой потребитель «исключается» из числа покупателей то-

чыгарып таштоо

Керектөөчү товарды сатып алуучулардын катарынан «чыгарылып ташталган» жыйынтыктагы

exclusion

The procedure whereby a consumer is “excluded” from the purchase of a good by virtue

вара потому, что он **готов заплатить** за него меньше его рыночной цены. В некоторых случаях, например, если речь идет об **общественных благах**, исключение может быть технически неосуществимым, потому что предоставление такого блага одному потребителю автоматически распространяется и на всех других.

жол-жобо, анткени ал ага анын базар баасынан аз **төлөөгө даяр**. Бир катар учурларда, маселен, эгерде сөз **коомдук жыргалчылык** жөнүндө жүрүп жатса, чыгарып таштоо техникалык жүзөгө ашырылбагандык болушу мүмкүн, анткени бир керектөөчүгө мындай жыргалчылыкты берүү автоматтык түрдө башкалардын бардыгына таралат.

of the fact that his **willingness to pay** for it is less than the market price. In some cases, as with **public goods**, exclusion may not be technically possible, whatever is supplied to one consumer being automatically supplied to all others. [*Macmillan, 141*]

исследование исходной ситуации

Анализ, описывающий ситуацию до **действия по развитию**, относительно которой можно оценивать прогресс или делать сравнения.

баштапкы кырдаалды изилдөө

Прогресси баалоо же салыштыруу жасоо керек болгонго карата **өнүктүрүү боюнча аракетке** чейин кырдаалды баяндаган талдоо.

base-line study

An analysis describing the situation prior to a development intervention, against which progress can be assessed or comparisons made. [*OECD Eval.&RBN Glos.*]

исследования общественного мнения

В исследованиях общественного мнения ответы трактуют как данные о респондентах, а не как варианты решения проблемы.

коомдук пикирлерди изилдөө

Коомдук пикирлерди изилдөөдө жооптор көйгөйлөрдү чечүүнүн варианттары катары эмес, респонденттер жөнүндө маалыматтар сыяктуу түшүндүрүлөт.

public opinion surveys

P.O.S. treat responses as data about the respondents and not solutions to problem. [*Pal, 47*]

источники

Происхождение целей, вариантов политики и взаимосвязей, включая 1) полномочия, 2) статистический анализ и анализ наблюдений, 3) выводы, и 4) анализ чувствительности и предположений.

булактар

1) Ыйгарым укуктарды, 2) статистикалык талдоону жана байкоочу талдоону, 3) тыянактарды жана 4) сезгичтик жана жоромолдорду кошуп, саясаттын варианттарынын, максаттарынын жана өз ара байланыштарынын келип чыгуусу.

sources

The origins of goals, policies, and relations, including (1) authority, (2) statistical and observational analysis, (3) deduction, and (4) sensitivity and guessing analysis. [*Nagel, 2*]

источники альтернативных вариантов политики

Здесь относятся: существующие предложения относительно политики (предлагаемые альтернативные варианты политики, альтернативы «отсутствие действий»); общие решения относительно политики; «модифицированные» общие решения относительно политики; выработанные решения для каждого конкретного случая (мозговая атака, обследования и модели на основе количественных исследований); варианты процесса.

саясаттын атаандаш варианттарынын булактары

Бул жакка саясатка тиешелүү сунуштар (саясаттын сунушталган атаандаш варианттары, «аракеттин жоктугунун» атаандашы); саясатка тиешелүү жалпы чечимдер; саясатка тиешелүү «модификацияланган» жалпы чечимдер; ар бир конкреттүү учурлар (мээ чабуулу, сандык изилдөөнүн негизинде моделдер жана иликтөөлөр) үчүн иштелип чыккан чечимдер; процесстин варианттары кирет.

sources of policy alternatives

There are: existing policy proposals (given alternatives, no-action alternatives); generic policy solutions; “modified” generic policy solutions; custom made solutions (brainstorming, surveys and quantitative research designs); process options. [*Brown-Seminar, 285*]

К

капитал

Ресурсы, которые приносят выгоды постепенно, с течением времени. Имеет отношение к инвестированию (в отличие от потребления). Можно выделить физический и финансовый

капитал

Убакыттын өтүшү менен акырындап пайда алып келген ресурстар. Инвестициялоого (керектөөдөн айырмаланып) тиешелүү. Физикалык жана финансылык капитал; негизги жана жүгүртмө ж. б. деп

capital

Resources that will yield benefits gradually over time. Related to investment (in contrast to consumption). May be divided into physical and financial; fixed and working; etc. Some

капитал; основной и оборотный и пр. Иногда встречается более широкое определение, куда входит и **человеческий капитал** (например, в отношении образования, которое приносит выгоды в течение определенного периода времени).

бөлүштүрүүгө болот. Кээде **адамдардын капиталын** (маселен, убакыттын белгиленген мезгилдеринин аралыгында пайда алып келген билим берүүгө байланыштуу) камтыган кеңири аныктамасы жолугат.

times defined more broadly to include **human capital** (for example, in regard to an education that yields benefits over time). [*Benefit-cost analysis, 89*]

качественные данные

К качественным данным относятся мнения и точки зрения или общие наблюдения относительно условий на рабочем месте.

сапаттуу маалыматтар

Сапаттуу маалыматтарга жумушчу орундагы шарттарга салыштырмалуу пикирлер жана көз караштар же жалпы байкоолор кирет.

qualitative data

Refer to opinions and attitudes or general observations of the conditions at a work place. [*Performance auditing, 79–83*]

качественный анализ выгод и издержек

Как и стандартный **анализ выгод и издержек**, качественный анализ выгод и издержек начинается с прогнозирования воздействий. Некоторые воздействия можно выразить в натуральных единицах (например, часы простоя), в то время как другие могут иметь качественный характер (например, испорченный пейзаж перед глазами). Если вы не можете оценить в денежном выражении одно или более таких воздействий, тогда вы не сможете непосредственно подсчитать и денежную величину чистых выгод. Вместо этого, вам придется прибегнуть к качественным аргументам, давая характеристику масштабам влияния различных немонетизированных (не имеющих денежного выражения) воздействий.

пайданы жана чыгымды сапаттуу талдоо

Пайданы жана чыгымды стандарттуу талдоо сыяктуу пайданы жана чыгымды сапаттуу талдоо таасир этүүнү болжолдоодон башталат. Айрым таасир этүүлөрдү табигый бирдиктерде (мисалы, жумуштун токтоп турушу) ошол эле мезгилде башкалар сыяктуу сапаттуу мүнөзгө (маселен, көз алдыдагы бузулган пейзаж) ээ болушу мүмкүн. Эгерде сиз мындай таасир этүүлөрдүн бирөөсүн же андан көбүн акчалай көрүнүшүн баалай албасаңыз, анда сиз таза пайданын акчалай чондугун түздөн-түз санай албайсыз. Мунун ордуна, сизге ар түрдүү монетардык эмес (акчалай көрүнүш болбогон) таасир этүүлөрдүн таасирлеринин масштабдарына мүнөздөмө берүү менен сапаттуу далилдерге келүүгө туура келет.

qualitative benefit-cost analysis

Like standard **benefit-cost analysis**, Q.B.C.A. begins with a prediction of impacts. Some of the impacts may be expressed in natural units, while others may be qualitative (for example, a despoiled scenic view). If you are unable to monetize one or more of these impacts, then you cannot directly calculate the dollar value of net benefits. Instead, you must make qualitative arguments about the orders of magnitude of the various non-monetized impacts. [*Weimer, 220–221*]

квалификатор; спецификатор

(как элемент аргументации политики)

Часть аргументации политики, утверждающая относительное правдоподобие или надежность как **утверждения, основанного на знании**, так и аргумента, с помощью которого это утверждение было сформулировано.

квалификатор; спецификатор

(саясаттын далил келтирүүсүнүн элементи катары)

Билимге негизденген ырастоо сыяктуу, бул ырастоонун чечмеленүүсүнө жардам берген далилге ишенимге же салыштырмалуу чындыкка окшошторду бекитүүчү саясаттын далил келтирүүсүнүн бөлүгү.

qualifier

(as element of policy argument)

The part of a **policy argument** that states the relative plausibility or credibility of a knowledge claim and the argument by which the claim was produced. [*Dunn, 132*]

квинтиль

20-процентная часть от какого-либо численного количества. Население (генеральная совокупность) в квинтиле должно быть поделено на пять равных по численности групп.

квинтиль

Кандайдыр бир сандык көлөмдүн 20 пайыздуу бөлүгү. Квинтилдеги калк (башкы жыйынды) топтордун саны боюнча бирдей бешке бөлүнүшү керек.

quintile

A 20% proportion of any numeric quantity. A population divided into quintiles would be divided into five equal numeric groups. [*Todaro, 715*]

квота

Установленный лимит на производство или приобретение товаров. Импортные квоты можно использовать для ограничения приобретения

квота

Өндүрүүгө же товарларды сатып алууга белгиленген лимит. Импорттук квоталарды чет мамлекеттерде товарларды сатып алууну чектөө үчүн

quota

An imposed limit on the quantity of goods produced or purchased. Import quotas can be used to restrict the purchase of goods from

товаров за рубежом, а экспортные квоты использовать для стабилизации экспортных доходов стран, которые производят сырье, путем ограничения предложения и, следовательно, поддержания цен.

пайдалануу, экспорттук квоталарды болсо, сунуштарын чектөө, демек, бааны колдоо жолу менен чийки заттарды өндүрүүчү өлкөлөрдүн экспорттук кирешелерин турукташтыруу үчүн пайдалануу керек.

foreign origins, while export quotas have been used to stabilize the export earnings of countries producing primary products by restricting supply, and thereby sustaining prices. [Macmillan, 358]

классификационный анализ

(как технология конкретизации проблемы)

В анализе политики классификационный анализ используется как средство конкретизации понятий. Таким образом, он помогает нам определить, являются ли понятия, используемые для **структуризации проблемы**, исчерпывающими (охватывающими все возможные случаи), последовательными и соответствующими рассматриваемой **проблеме политики**. Кроме того, классификационный анализ помогает в разграничении некоторых явлений.

классификациялык талдоо

(көйгөйдү конкреттештирүү технологиялары катары)

Саясатты талдоодо классификациялык талдоо түшүнүктөрдү конкреттештирүү каражаты катары колдонулат. Ошентип, ал бизге ырааттуулук менен каражатталган (бардык мүмкүн болгон учурларды кучагына алган) **көйгөйлөрдү түзүмдөштүрүү** үчүн колдонулган жана **саясаттын көйгөйлөрүн** карап чыгууга тиешелүү түшүнүктөр болуп саналарын аныктоого жардам берет. Мындан сырткары, классификациялык талдоо бир катар кубулуштарды чектөөгө көмөк көрсөтөт.

classification analysis

(as technique in problem specification)

C.A. finds use in **policy analysis** as a means of clarifying concepts. That is, it helps us to determine whether the concepts being used in **problem structuring** are exhaustive (covering all possible cases), consistent, and relevant to the **policy problem** at hand. C.A. also helps us to distinguish phenomena. [Brown, 3–12]

кодификация

Процесс организации данных согласно некоторому множеству категорий с целью запечатлеть значения или основные характеристики этих данных. Кодификация обычно используется при анализе качественных данных, однако количественные данные также можно сгруппировать по кодовым категориям.

кодификациялоо

Бул маалыматтардын негизги мүнөздөмөлөрүн же маанилерин тутуп калуу максатында көптөгөн категорияларына ылайык маалыматтарды уюштуруу процесси. Кодификациялоо адатта сапаттуу маалыматтарды талдоодо колдонулат, бирок сандык маалыматтарды дагы кодук категориялар боюнча топтоштурууга болот.

coding

The process of organizing data into sets of categories to capture the meaning or main themes in the data. C is usually done in the analysis of qualitative data, but quantitative data can also be grouped into code categories. [Weiss, 328]

кодовая книга

Перечень переменных некоторого набора данных, диапазон их возможных значений и определение кодов, присвоенных этим значениям для упрощения анализа данных.

коддук китеп

Маалыматтардын кээ бир өзгөрүлмө топтомдорунун тизмеси, алардын мүмкүн болгон маанилеринин диапазону жана бул маанилерге маалыматтарды талдоону жеңилдетүү үчүн ыйгарылган коддорду аныктоо.

codebook

A list of the variables in a dataset, their range of possible values, and definitions of codes that have been assigned to these values to facilitate data analysis. [Weiss, 328]

количественное исследование; количественный анализ

Исследование, изучающее явления, которые могут быть выражены численно и проанализированы статистически.

сандык изилдөө; сандык талдоо

Статистикалык талдоо жүргүзүлгөн жана сандык түрдө көрсөтүлгөн кубулуштарды изилдеген изилдөө.

quantitative research; quantitative analysis

Research that examines phenomena that can be expressed numerically and analyzed statistically. [Weiss, 335]

коллегиальное руководство; орган исполнительной власти с коллегиальным руководством

Орган исполнительной власти, имеющий три следующие характеристики. 1) В его состав

коллегиялык жетекчилик; коллегиялуу жетекчилиги менен аткаруу бийлигинин органы

Төмөндөгүдөй үч мүнөздөмөсү бар аткаруу бийлигинин органы. 1) Анын курамына тыгыз топ-

collegial executive

An executive that has the following three characteristics: (1) It is composed of senior decision makers, between, say, 5 and 40 – forming a compact group as a result of most of them

входят разработчики решений высшей квалификации (к примеру, от 5 до 40 человек), образующие компактную группу, потому что до того, как начать работать в органах власти, большинство из них знали друг друга по совместной работе в политической партии и в законодательном органе. 2) Все основные вопросы политики правительства направляются в эту группу для окончательного утверждения. 3) Члены данной группы публично поддерживают все решения, принятые ими коллегиально.

коммуникабельность

(как критерий выбора инструментов политики)

Критерий коммуникабельность можно рассматривать как подмножество **приемлемости**. Даже самый результативный вариант в данной ситуации вряд ли будет считаться приемлемым, если его выбор нельзя обоснованно объяснить основным заинтересованным сторонам или широкой общественности.

комплексная стратегия развития

Всемирный банк разработал комплексную стратегию развития для практического внедрения целостного подхода к развитию. Комплексная стратегия развития разработана в качестве инструмента планирования и менеджмента для координации усилий по преодолению узких мест и достижению целей развития. Реализация этой стратегии в любой стране предполагает консультации с различными участниками гражданского общества, такими как неправительственные организации, группы доноров и частный сектор, для получения их поддержки. Комплексная стратегия развития дает возможность властям разработать матрицу обязанностей, демонстрирующую, что именно в каждой из сфер деятельности должны сделать соответствующие заинтересованные стороны для борьбы с бедностью и стимулирования роста. Предложенная комплексная стратегия развития предназначена для четырех сфер развития – структурной, людской, физической и секторальной.

комплексный/всесторонний аудит

Аудит исполнительской деятельности, объединенный с финансовым аудитом.

ту түзгөн жогорку квалификациялуу (мисалга алсак, 5тен, 40ка чейинки адам) чечимдердин иштеп чыгуучулары кирет, анткени бийлик органдарында иштөөнү баштаганга чейин алардын көпчүлүгү саясий партияларда жана мыйзам чыгаруу органдарында чогуу иштеп, бирин-бири билишет. 2) Өкмөттүн саясий негизги маселелеринин бардыгы акыркы бекитүү үчүн бул топко багытталат. 3) Бул топтун мүчөлөрү алар тарабынан коллегиялуу кабыл алынган бардык чечимдерди эл алдында колдойт.

коммуникабелдүүлүк

(саясат куралдарын тандоо критерийи катары)

Коммуникабелдүүлүк критерийин **алгылыктуулуктун** көптүгү катары кароого болот. Эгерде анын тандоосун кеңири коомчулукка же негизги кызыкдар тараптарга негиздүү түшүндүрүү мүмкүн болбосо, анда бул кырдаалда эң натыйжалуу вариант дагы алгылыктуу деп эсептелери белгисиз.

өнүгүүнүн комплекстүү стратегиясы

Дүйнөлүк банк өнүгүүгө бүтүндөй мамилени иш жүзүндө жайытуу үчүн өнүгүүнүн комплекстүү стратегиясын иштеп чыкты. Өнүгүүнүн комплекстүү стратегиясы тар жерлерди женип өтүү жана өнүгүүнүн максаттарына жетүү боюнча күч аракеттерди координациялоо үчүн пландаштыруу куралы жана менеджмент катары иштелип чыккан. Бул стратегиянын каалаган мамлекетте иш жүзүнө ашуусу өкмөттүк эмес уюмдар, донорлор тобу жана жеке сектор сыяктуу жарандык коомдордун ар кыл катышуучулары менен, алардын колдоосуна ээ болуу үчүн кеңешүүлөрдү болжойт. Өнүгүүнүн комплекстүү стратегиясы бийлик ээлерине жакырчылык менен күрөшүү жана өсүүгө дем берүүсү үчүн тиешелүү кызыкдар тараптардын атап айтканда ишмердиктин ар бир чөйрөсүндө аракет кылуусун көрсөткөн милдеттердин матрицасын иштеп чыгууга жол берет. Сунушталган өнүгүүнүн комплекстүү стратегиясы төрт – структуралык, адамдык, физикалык жана сектордук өнүгүү чөйрөлөрү үчүн багытталган.

комплекстүү/ар тараптуу аудит

Финансы аудити менен бириктирилген аткаруу ишмердүүлүгүнүн аудити.

having known and worked with each other in a political party and in the legislature for a substantial period before joining the government. (2) All major government policy matters go to this group for final ratification. (3) The members of the group publicly support all decisions that have been collectively ratified. *[WB-Civ. Serv. Glos.]*

communicability

(as criterion for choosing policy instruments)

Criterion of C might be seen as a sub-set of **acceptability**. Even the most effective option in a given situation is unlikely to be deemed acceptable if the choice cannot be reasonably explained to the major parties and the public. *[Brown, 4-27]*

comprehensive development framework

The WB has been evolving the C.D.F. in an attempt to operationalize a holistic approach to development. The C.D.F. is designed to serve as both a planning and a management tool for coordinating the responses aimed at overcoming bottlenecks and meeting development goals. Implementing this strategy in any country would involve consulting with and winning the support of a range of actors in civil society, as well as NGOs, donor groups, and the private sector. The C.D.F. could enable the government to develop a matrix of responsibilities in each area showing what each group must do to fight poverty and encourage growth. The proposed new framework is based on four areas of development – structural, human, physical, and sectoral. *[WBDReport-2000, 21]*

comprehensive auditing

Performance auditing is integrated with **financial auditing**. *[Performance auditing, 24]*

компромисс*(как политическая стратегия)*

Употребляя слово компромисс, мы имеем в виду модификации предложений, касающихся политики, призванные сделать их политически приемлемыми. Если наиболее предпочтительному для нас курсу действий не хватает адекватной поддержки, мы можем изменить его с целью получения дополнительной поддержки, необходимой для одобрения данной политики – в терминах **многоцелевого анализа** политики, мы поступаемся продвижением к цели для большей **политической осуществимости**. В общем случае приемлемый компромисс означает внесение наименьших модификаций, необходимых для привлечения минимального количества сторонников, требуемого для поддержки предложений.

компромисс*(саясат стратегиясы катары)*

Компромисс сөзүн колдонуу менен биз, аларды саясий алгылыктуу кылууга чакырылган саясатка тиешелүү сунуштарынын модификациясын түшүнөбүз. Эгерде биз үчүн бир топ артыкчылыгы бар аракеттердин курсуна адекваттуу колдоо жетишпей жатса, биз аны саясатты **көп максаттуу талдоо** терминдеринде бул саясатты жактыруу үчүн керектүү кошумча колдоону алуу максаттарында өзгөртүүбүз мүмкүн, биз чоң **саясий жүзөгө ашырыла тургандыктар** үчүн максаттарды жылдырабыз. Жалпы учурларда алгылыктуу компромисс сунуштарды колдоо үчүн талап кылынган тараптардын аз санын тартуу үчүн зарыл болгон модификацияларды киргизүүнү түшүндүрөт.

compromise*(as political strategy)*

We use the word C. to refer to substantive modifications of policy proposals intended to make them more politically acceptable. When our most preferred policy lacks adequate support, we can consider modifying it to gain the additional support needed for adoption – in terms of **multigoal policy analysis**, we trade progress toward some goal to achieve greater **political feasibility**. Generally, desirable C. involves making the smallest modifications necessary to attract the minimal number of additional supporters required for adoption. [Weimer, 320]

конструктивизм

Философское течение, согласно которому истина является случайной и условной и, которое предполагает существование многих перспектив и многих реальностей. Ученые-конструктивисты придерживаются мнения, что люди, проживающие в разных странах и имеющие разную культуру и разное социальное положение, истолковывают знания, истину и целесообразность по-разному; при этом каждое толкование является правомерным и достойным внимания.

конструктивизм

Көптөгөн келечектер жана көптөгөн реалдуулуктар бар болгону болжолдонгон шарттуу жана кокусунан болуп саналган чындыкка ылайык философиялык агым. Конструктивист-илимпоздор ар түрдүү өлкөлөрдө жашаган, ар түрдүү маданияты бар жана социалдык абалдары ар түрдүү адамдар билимди, чындыкты жана пайдалуулукту ар түрдүүчө түшүндүргөн пикирлерди колдойт; мында ар бир түшүндүрүү жөндүү жана көңүл бурууга татыктуу болуп саналат.

constructivism

The philosophical position that truth is contingent and conditional and that there are multiple perspectives and multiple realities. Constructivist researchers hold that people in different geographic, cultural, or social locations construe knowledge, truth, and relevance in different ways, each of them legitimate and worthy. [Weiss, 329]

**консультации с общественностью;
публичные консультации**

Это процесс привлечения заинтересованных лиц и других заинтересованных сторон к открытому диалогу, в ходе которого могут быть выражены самые различные точки зрения и соображения с целью обеспечения информационной обоснованности выработки решения и содействия достижению консенсуса. Чтобы консультации были результативными, их следует проводить так, как того требует культура данного общества, причем информацию о них на местных языках следует распространить заранее.

**коомчулук менен кеңешүү;
жалпы ачык кеңешүү**

Бул жүрүшүндө тил табышууга көмөктөшүү жана чечимди иштеп чыгаруунун маалыматтык негизделгендигин камсыз кылуу максатында абдан ар түрдүү көз караштар жана ой-пикирлер айтылышы мүмкүн болгон ачык диалогго кызыкдар адамдарды жана башка кызыкдар тараптарды тартуу процесси. Кеңешүү натыйжалуу болушу үчүн, аларды ошол коомдун маданияты талап кылгандай, анан да маалыматты алардын жергиликтүү тилинде алдын ала таратуу менен өткөрүү керек.

public consultation

This is the process of engaging affected people and other interested parties in open dialogue through which a range of views and concerns can be expressed in order to inform decision-making and help build consensus. To be meaningful, consultation should be carried out in a culturally appropriate manner, with information in local languages distributed in advance. [WB Soc. analysis]

конфликт интересов

Ситуация, когда работник государственно-муниципального учреждения имеет частный

кызыкчылыктардын кагылыштары

Мамлекеттик/муниципалдык мекемелердин кызматкерлеринин өзүлөрүнүн кызматтык милдет-

conflict of interest

Is a situation in which a public employee has a private or personal interest sufficient to in-

или личный интерес, достаточный для того, чтобы прямо или косвенно влиять на объективное решение вопросов, входящих в круг его/ее служебных обязанностей.

терине кирген маселелерди объективдүү чечүүгө түз же кыйыр түрүндө таасир этүү үчүн жетиштүү жеке же өздүк кызыкчылыктары болгондогу кырдаал.

fluence or appear to influence the objective exercise of his or her official duties.
[Lexicon, 23]

концентрация

Концентрация означает степень сосредоточения у небольшого числа фирм или предприятий ответственности за большую часть экономической деятельности, выражающейся в объеме совокупных продаж, активов и занятости. Существуют четыре различные концепции, связанные с термином концентрация: 1) *концентрация в масштабах экономики* определяет относительное положение крупных предприятий в экономике; 2) *отраслевая или рыночная концентрация* (известная также как *концентрация продавцов*) определяет относительное положение крупных предприятий в поставках определенных товаров и услуг, таких как, например, автомобили или ипотечные ссуды; 3) *концентрация покупателей* определяет степень, в которой большая процентная доля конкретной продукции приобретает сравнительно малым количеством покупателей; 4) *концентрация собственности* определяет меру того, насколько широк или узок круг лиц, владеющих акциями зарегистрированных на фондовых биржах компаний.

топтолуу

Топтолуу жалпы сатуулардын, активдердин жана жумуштуулуктун көлөмүн чагылдырган экономикалык ишмердүүлүктүн көп бөлүгү үчүн жопкерчилик тарткан фирмалардын же ишканалардын көп эмес санын топтоо деңгээлин түшүндүрөт. Топтолуу термини менен байланышкан төрт ар түрдүү концепциялар бар: 1) *экономика масштабында топтолуу* экономикадагы ири ишканалардын абалдарына карата аныкталат; 2) *тармактык же рынок топтолуусу* (сатуучулар топтолуусу катары да белгилүү), ири ишканалардын маселен, автомобилдер же ипотекалык ссудалар сыяктуу белгиленген товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү жеткирүүгү абалдарына карата аныкталат; 3) *сатып алуучулардын топтолуусу* – конкреттүү продукциянын чоң пайыздуу үлүшүндө салыштырмалуу сатып алуучулардын аз санына ээ болгон деңгээлди аныктайт; 4) *менчик топтолуусу* компаниялардын фондулук биржаларында катталган акцияларга ээ болгон адамдардын канчалык кеңири же тар чөйрөсүнүн өлчөмүн аныктайт.

concentration

C. refers to the extent to which a small number of firms or enterprises account for a large proportion of economic activity such as total sales, assets or employment. There are at least four distinct concepts embodied within the term concentration: (1) *Aggregate C.* which measures the relative position of large enterprises in the economy. (2) *Industry or Market C.* (also often referred to as *seller C.*) which measures the relative position of large enterprises in the provision of specific goods or services such as automobiles or mortgage loans. (3) *Buyer C.* which measures the extent to which a large percentage of a given product is purchased by relatively few buyers. (4) *Ownership C.* which measures the extent to which shares of stock exchange listed companies are widely or narrowly (closely) held. [OECD Compel Glos.]

корпоративное государство

Экономическая и политическая система, в которой важнейшие секторы экономики организованы в одну большую корпорацию и управляются совместными усилиями властей, объединений работников и организованных ассоциаций предпринимателей. Корпорация является «учреждением-зонтиком», определяющим деятельность отдельных фирм: цены на ресурсы и готовую продукцию, объемы производства.

корпоративдик мамлекет

Экономиканын маанилүү секторлору бир ири корпорацияга уюшулган жана жана ишкерлердин уюмдашкан ассоциациясынын жана кызматкерлердин бирикмелеринин бийлигинин биргелешкен күчү менен башкарылган экономикалык жана саясий система. Корпорация өз алдынча: ресурстардын баалары жана өндүрүштүн көлөмү, даяр продукция фирмаларынын ишмердүүлүктөрүн аныктоочу «колчатыр-мекеме» болуп саналат.

corporate state

An economic and political system where the major sectors of the economy are organized into single large corporations and administered through the collaboration of government, workers' organizations and organized employers' associations. The corporation is an umbrella organization determining the running of individual firms – input and output prices and quantities. [Macmillan, 81]

корректирующая субсидия

Платежи потребителям или производителям благ, использование которых вызывает **положительные внешние эффекты**, и, которые вводятся с целью **интернализации** внешних эффектов.

оңдоочу субсидия

Сырткы натыйжаларды **интернализациялоо** максатында киргизилген жана **оң сырткы натыйжа** талап кылган пайдалануулардын жыргалчылыктарына керектөөчү же өндүрүүчү тарабынан төлөнгөн төлөмдөр.

corrective subsidy

A payment to either consumers or producers of a good whose use generates a **positive externality**, designed to **internalize** the externality. [Hyman-Micro, 633-634]

корректирующий налог

Налог, вводимый для побуждения частных разработчиков решений учитывать **социальные издержки**, которые возникают вследствие существования **негативного внешнего эффекта**.

оңдоочу салык

Чечимдерди жекече иштеп чыгуучулар терс **сырткы натыйжалардын** болуусунан келип чыккан **социалдык чыгымдарды** эске алуусуна алуу түрткү берүү максатында киргизилген салык.

corrective tax

A tax designed to induce private decision makers to take account of the **social costs** that arise from a **negative externality**. [Mankiw, 633-634]

косвенные/непрямые налоги

Традиционно под косвенными налогами понимают налоги, которыми облагаются товары и услуги, и выплата которых осуществляется только опосредованно. Примерами таких налогов являются **акцизы, таможенные сборы, налог на добавленную стоимость** и **налоги на недвижимость**.

кыйыр/түз эмес салыктар

Кыйыр салыктар деп салттуу түрдө бирөөлөр аркылуу гана жүзөгө ашырылуучу төлөөлөр, товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө салынуучу салыктар түшүнүлөт. Мындай салыктардын мисалдарды болуп, **акциздер, бажы салыктары, кошумча наркка салык** жана **кыймылсыз мүлккө салык** саналат.

indirect taxes

Traditionally these were defined as taxes levied on goods and services and thus payment was only indirect. **Excise and customs duties, value-added tax** and **rates** are examples of I.T. [Macmillan, 201]

коэффициент корректировки

Процент, на который следует увеличить или уменьшить **финансовую** цену **ресурса** или **продукта**, чтобы она отражала его реальную экономическую ценность. *Синоним*: коэффициент конвертации (пересчета).

корректировка коэффциенти

Ресурстун же **продуктунун финансылык** баасы, ал реалдуу экономикалык баалуулугун чагылдырышы үчүн көбөйтүлүүчү же азайтылуучу пайыз. *Синоними*: конвертациялоонун (кайра эсептөөнүн) коэффциенти.

adjustment factor

The percentage by which the **financial** price of an **input** or **output** must be raised or lowered to reflect its true economic value. *Synonymous* with conversion factor. [Benefit-cost analysis, 89]

креативность

Свойство процесса **структурирования проблемы**, когда результат анализа является новым и важным; такой процесс анализа является нетрадиционным и требует настойчивости и веских причин для его проведения, поскольку первоначально поставленная задача является нечеткой, туманной и плохо сформулированной.

креативдүүлүк

Талдоонун жыйынтыгы жаңы жана маанилүү болуп саналгандагы **көйгөйдү түзүмдөштүрүү** процессинин түзүлүшү; талдоонун мындай процесси салттуу эмес болуп саналат жана алгачкы коюлган милдет так эмес, ачык эмес жана начар түзүлгөн болуп саналгандыктан, аны өткөрүү үчүн негиздүү себептерди жана тырышчаактыкты талап кылат.

creativity

A property of **problem structuring** where the product of analysis is novel and valuable; the process of analysis is unconventional and requires high motivation and persistence; and the problem as initially posed is ambiguous, vague and ill-defined. [Dunn, 184]

критерии оценки

Стандарты для формирования суждения о деятельности проверяемой организации.

баалоонун критерийлери

Текшерилип жаткан уюмдун ишмердүүлүгү жөнүндө түшүнүктү түзүүгө багытталган стандарттар.

assessment criteria

Standards for judging the performance of the auditee. [Performance auditing, 69-71, 164]

Л

легализация

Легализация означает освобождение рынка путем отказа от криминальных санкций. Причиной легализация в большинстве случаев является изменение отношения общества (социума) к тем или иным явлениям.

легалдаштыруу

Легалдаштыруу криминалдык санкциялардан баш тартуу жолу менен рынокту бошотууну түшүндүрөт. Легалдаштыруу себептери, көп учурларда тигил же бул кубулуштарга коомдун (социумдун) мамилелерин өзгөрүшү болуп саналат.

legalization

L. refers to freeing a market by removing criminal sanctions. The impetus for L. often stems from changing social attitudes. [Weimer, 148]

ликвидность

Свойство **активов**, характеризующееся их «близостью» к наличным деньгам. **Деньги** по определению абсолютно ликвидные. Другие активы варьируются по степени их ликвидности.

лицензирование

Один из видов **передачи контрактов на сторону**, при котором правительство предоставляет частному предприятию лицензию на продажу продуктов или предоставление услуг, продажа или предоставление которых в противном случае не разрешалась бы вне сферы государственного сектора.

личный/персональный доход

Приток дохода, поступающий индивиду или домохозяйству. Доход может быть результатом продажи своего труда и/или владения активами, либо он может принимать форму **трансфертного дохода**.

лоббирование

Узаконенные способы, при помощи которых группы и отдельные лица стараются повлиять на решения органов государственной власти, используя непосредственные контакты с политиками и государственными служащими. Лоббирование, как правило, связано с деятельностью **групп давления** или **заинтересованных групп**.

материальные запасы

Запасы имеющихся у фирмы товаров, необходимые на случай временных непредвиденных колебаний производства или объемов продаж. Они, таким образом, являются одной из форм **инвестиций** и могут создаваться преднамеренно или непреднамеренно.

межбюджетные субсидии

Средства, предоставляемые органами власти одного уровня (например, национальным правительством) органам власти другого уровня.

өтүмдүүлүк

Активдердин накта акчага «жакындыгын» мүнөздөгөн **активдердин** касиети. Аныктоо боюнча **акча** чындыгында өтүмдүү. Башка активдер өтүмдүүлүктүн баскычтары боюнча өзгөрөт.

лицензиялоо

Мамлекеттик секторлордун чөйрөсүнөн тышкары, сатууга же кызмат көрсөтүүгө уруксат берилбеген учурларда, продуктуларды сатууга же кызмат көрсөтүүгө жеке ишканаларга өкмөт тарабынан лицензия берилген, **тараптарга контракттарды өткөрүп берүүнүн** түрлөрүнүн бири.

жеке/персоналдык киреше

Жеке тарапка же үй чарбасына түшүүчү киреше. Киреше өзүнүн эмгегин сатуунун жана/же активдерге ээ болуунун натыйжасында болушу мүмкүн, же ал **трансферттик киреше** формасында кабыл алынышы мүмкүн.

лоббирлөө

Мамлекеттик кызматкерлер жана саясатчылар менен түздөн-түз байланыштарды пайдалануу менен мамлекеттик бийлик органдарынын чечимдерине таасир этүүгө аракет кылган өз алдынча жактардын жана топтордун жардамы менен мыйзамдаштырылган ыкмалар. Лоббирлөө, эреже катары, **басым топторунун** же **кызыкдар топтордун** ишмердүүлүктөрү менен байланышкан.

материалдык корпор

Фирмалардагы өндүрүштүн же сатуу көлөмүнүн убактылуу күтүлбөгөн туруксуздугу учурлары үчүн зарыл товарларынын болгон корлору. Ошентип, алар **инвестициянын** бир формасы болуп саналат жана алдын ала болжолдонгон же алдын ала болжолдонбогон болуп түзүлүшү мүмкүн.

бюджет аралык субсидиялар

Бийлик органдарынын бир деңгээлинен (маселен, улуттук өкмөт тарабынан) бийлик органдарынын башка деңгээлине берилүүчү каражаттар.

liquidity

A quality in **assets** of “nearness” to free spending power. **Money** is by definition completely liquid. Other assets vary in degree of L. [Macmillan, 248]

licensing

A variation of **contracting out** in which government grants a license to a private concern to sell a product or service that would not otherwise be allowed outside the public domain. [WB-Civ. Serv. Glos.]

personal income, PI

The flow of income that accrues to the individual or household. The income may be a result of the sale of his labor and/or his ownership of assets or it may take the form of a **transfer income**. [Macmillan, 329]

lobbying

Lobbying is a legitimate means by which groups and individuals try to influence government decisions by means of direct contact with politicians or public servants. It is usually associated with activities of **pressure groups** or **interest groups**. [Lexicon, 68]

inventories

Stocks; holdings of goods by firms to enable them to meet temporary unexpected fluctuations in production or sales. They are, therefore, a form of **investment** and may be either intended or unintended. [Macmillan, 218]

intergovernmental grants

Funds provided by one level of government in a country (e. g. the national government) to another level of government.

M

местный организационный потенциал

Способность людей работать вместе, организоваться для решения проблем, мобилизовать ресурсы, разрешать конфликты, а также объединять и координировать свои действия с другими для достижения согласованных целей.

жергиликтүү уюштурулган мүмкүнчүлүк

Адамдардын көйгөйлөрдү чечүү, ресурстарды мобилизациялоо, талаш-тартыштарды чечүү, ошондой эле макулдашылган максаттарга жетүү үчүн башкалар менен өзүнүн аракеттерин бириктирүү жана координациялоо үчүн уюмдашып бирге иштөө мүмкүнчүлүктөрү.

local organizational capacity

The ability of people to work together, and organize to solve problems, mobilize resources, resolve conflicts, and network with others to achieve agreed-upon goals. [*WB Soc. analysis*]

метод PERT; метод оценивания и пересмотра программ

Сюда входит определение того, какие функции должна выполнять программа и какие действия необходимы для всестороннего осуществления этих функций, а также оценка необходимых для этого ресурсов.

PERT методу; программаларды баалоо жана кайра кароо методу

Буга программа кайсы функцияны аткарышы жана бул функцияларды ар тараптуу жүзөгө ашыруу үчүн кандай аракеттер керектигин аныктоо, ошондой эле бул үчүн керектүү ресурстарды баалоо кирет.

technique, PERT

This involves deciding what functions should be performed and what activities will be necessary to address all aspects of the function, and estimating the resources that will be necessary to accomplish that function. [*Lexicon, 94*]

метод исследования конкретных ситуаций

Совокупность процедур, используемых для выявления и анализа факторов, вызывающих отклонения в процессе принятия и реализации политики или программы. Метод исследования конкретных ситуаций использует исследование конкретных ситуаций и документов, отражающих существующую практику.

конкреттүү кырдаалдарды изилдөө методу

Саясатты же программаны ишке ашыруу жана кабыл алуу процессинен четтөөгө алып келген факторлорду табуу жана талдоо үчүн колдонулган жол-жоболордун жыйындысы. Конкреттүү кырдаалдарды изилдөө методунда болгон практикаларды чагылдырган документтерди жана конкреттүү кырдаалдарды изилдөө колдонулат.

case survey method

A set of procedures used to identify and analyze factors that account for variations in the adoption and implementation of policies and programs. The case survey method uses case studies and other records of experience. [*Dunn, 396*]

министерства и ведомства

Эти термины используются, когда речь идет о так называемых линейных министерствах и ведомствах, в отличие от центральных органов управления, таких как, например, министерство финансов, казначейство, министерство государственного управления и офис премьер-министра.

министрликтер жана ведомстволор

Бул терминдер финансы министрлиги, казына, мамлекеттик башкаруу министрлиги жана премьер-министрдин кеңсеси сыяктуу борбордук башкаруу органдарынан айырмаланып, тилкелик министрликтер жана ведомстволор деп аталгандар жөнүндө сөз болгондо колдонулат.

departments and agencies

Used for line ministries and offices, distinguished from central management bodies such as the Ministry of Finance, the Budget Office, the Ministry of Public Administration, and the Prime Minister's Office. [*People management, 44*]

модель программы

Схема предполагаемых причинно-следственных связей между затратами на программу, мероприятиями программы, **соединяющими переменными** и результатами программы.

программанын модели

Программага болгон чыгымдар, программанын иш-чаралары, **бириктирүүчү өзгөрмөлөр** жана программанын жыйынтыктары ортосундагы себеп-натыйжалык байланыштарды болжолдогон схема.

program model

A diagram of the assumed causal linkages among program inputs, activities, **intervening variables**, and program outcomes. [*Weiss, 335*]

мониторинг исполнения

Непрерывный процесс сбора и анализа данных с целью сравнения, насколько хорошо осуществляются проект, программа или политика в плане ожидаемых результатов.

аткаруу мониторинги

Жыйынтыктар күтүлгөн планда долбоор, программа жана саясат канчалык жакшы жүзөгө ашырылып жатканын салыштыруу максаттарында маалыматтарды топтоонун жана талдоонун үзгүлтүксүз процесси.

performance monitoring

A continuous process of collecting and analyzing data to compare how well a project, program, or policy is being implemented against expected results. [*OECD Eval.&RBN Glos.*]

Н

набор данных

Набор взаимосвязанных элементов информации, используемых оценителем или исследователем с целью получения ответа на поставленные в исследовании вопросы.

маалыматтардын топтому

Изилдөөдө маселелерге коюлган жооп алуу максаттарында баалоо же изилдөө катары колдонулган маалыматтардын өз ара байланыштагы элементтеринин топтому.

dataset

A collection of related information items that an evaluator or researcher uses to answer the research question(s).

на душу населения

В расчете на одного человека, например, **национальный доход** на душу населения – средний уровень национального дохода на каждого жителя страны.

калктын ар бир жанына

Бир адамга эсептөөдө, маселен, **улуттук киреше** калктын ар бир адамына – өлкөнүн ар бир жаоочуларына улуттук кирешенин орточо деңгээли.

per capita

Per head, e. g. P.C. **national income** – the average level of national income for each member of the population. [Macmillan, 327]

налог на богатство/имущество

Налог, которым облагается чистое богатство. Данный налог обычно взимается через определенные промежутки времени – как правило, ежегодно – с чистых активов индивидов, хотя в некоторых странах, например, в Норвегии, им облагаются и компании.

байлыкка/мүлккө салык

Таза байлыкка салынган салык. Бул салык адатта белгиленген убакыттын аралыгы аркылуу – эреже катары, жыл сайын – жеке тараптардын таза активдеринен алынат, бирок айрым өлкөлөрдө, маселен, Норвегияда, ал компанияларга дагы салынат.

wealth tax

A tax levied on net wealth. It is normally levied at regular intervals – usually one year – on the net assets of individuals though in some countries such as Norway it is payable by companies as well. [Macmillan, 461]

налог на вступление в права

Налог, которым облагаются подарки и собственность, полученная в наследство. Такие поступления обычно не классифицируются как доход, однако тот факт, что они увеличивают покупательную способность, доказывает, что это законный объект налогообложения. Налог на вступление в права взимается с получателя, поскольку он связан с его материальным положением, и, с точки зрения **справедливости**, является более совершенным, чем британский **налог на наследство**, где обязательство уплаты налога возлагается на дарителя.

укукту пайдаланууга салык

Белекке жана мураска калган менчикке салынган салык. Мындай келип түшүүлөр негизинен киреше катары классификацияланбайт, бирок алардын сатып алуу жөндөмдүүлүгүн жогорулатып жиберши, алар салык салына турган мыйзамдуу объект болоорун далилдейт. Укукка кирүүгө салык мурас же белек алуучудан, анын материалдык абалына байланыштуу болгондугу үчүн алынат, жана **калыстык** жагынан алганда, салыкты төлөө милдети мурас берүүчүгө салынган британиялык **мураска болгон салыкка** салыштырмалуу, эң туура болуп саналат.

accessions tax

A tax levied on gifts and inherited property. Such receipts are not usually classified as income but as they confer spending power they are arguably a legitimate subject of taxation. An accessions tax is levied on the recipient and, as it is related to his economic circumstances, is superior from an **equity** viewpoint to the UK **inheritance tax** where liability is on the donor. [Macmillan, 4]

налог на дарение

А. Мера части общей площади ниже диагонали, которая лежит в области между диагональю и **кривой Лоренца**.

Б. *Индекс относительно неравенства Джини* пропорционален площади на графике Лоренца, ограниченной линиями полного равенства и **кривой Лоренца**, которая описывает распределение доходов. Нулевое значение индекса определяет полное равенство;

белек берүүгө салынган салык

А. **Лоренц** ийреги жана диагоналдын ортосунда жаткан, диагоналдан төмөн жалпы аянттын бөлүгүнүн өлчөмү.

Б. Кирешелерди бөлүштүрүүнү сүрөттөгөн, **Лоренцтин ийреги** жана толук барабардыгы менен чектелген, Лоренц графигине аянты боюнча пропорционалдуу, *Джини салыштырмалуу барабарсыздык индекси*. Индекстин нөлдүк мааниси толук барабардыкты аныктайт; бирге жакындаган

gift tax

А. A measure of the proportion of the total area under the diagonal that lies in the area between the diagonal and the **Lorentz curve**. [Dunn, 396]

В. The *Gini index of relative inequality* is proportional to the area in a Lorenz diagram between the line of perfect equality and the **Lorenz curve** for the distribution. A coefficient of zero implies perfect equality; coefficients

индексы, значения которых приближаются к единице, соответствуют меньшей мере равенства.

В. Показатель неравенства в распределении доходов, который равен отношению площади сегмента, ограниченного кривой Лоренца (отображающей фактическое неравенство в распределении доходов) и прямой линией абсолютного равенства в распределении доходов, к площади треугольника, образованного линией абсолютного равенства и координатными осями. Изменяется в диапазоне от 0 (в случае абсолютного равенства) до 1 (или 100%) – в случае абсолютного неравенства, когда все доходы общества сосредоточены у одного лица.

маанинин индекси, барабардыкка аз өлчөмдө туура келет.

В. Лоренц ийреги (кирешелерди бөлүштүрүүнүн факт жүзүндөгү тең эместигин чагылдыруучу) жана кирешелерди бөлүштүрүүдөгү абсолюттук барабардыктын түз сызыгы менен чектелген сегмент аянттын абсолюттук барабардык жана координаттык октордон түзүлгөн үч бурчтук аянтына болгон катышына барабар кирешелерди бөлүштүрүүдөгү барабарсыздыктардын көрсөткүчү. Диапазон 0дөн (абсолюттук барабардык учурларында) 1ге чейин (же 100%) – коомдун бардык кирешелери бир адамга топтолгондогу абсолюттук барабарсыздык учурунда өзгөрөт.

closer to one correspond to less equality. [Weimer, 109]

C. The index of inequality in income distribution, which is equal to the ratio of the segment square, is bounded by the Lorenz curve (showing the actual inequality in income distribution) and the straight line of absolute equality in income distribution to the triangle square, formed by the line of absolute equality and the coordinate axes. It ranges from 0 (in case of perfect equality) to 1 (or 100%) in the case of perfect inequality where all the income of society is concentrated at one person.

налог на единицу продукции

Взимание фиксированной суммы налога за единицу блага при товарообмене на рынке.

продукциянын бирдигине салык

Рынокто товар алмашууда жыргалчылыктын бирдиги үчүн белгиленген суммага салык алуу.

unit tax

Levy of a fixed amount per unit of a good exchanged in a market. [Hyman-PF]

налог на капитальную прибыль

Налог, которым облагается прирост стоимости активов. В большинстве западных стран капитальная прибыль не классифицируется как доход, однако считается, что она увеличивает покупательную способность и потому является предметом **налогообложения**.

капиталдык пайдага салык

Активдердин наркынын жогорулоосуна салынган салык. Батыш өлкөлөрүнүн көпчүлүгүндө капиталдык пайда киреше катары классификацияланбайт, бирок ал сатып алуу мүмкүнчүлүгүн жогорулаткандыктан **салык салуунун** предмети болуп саналат.

capital gains tax

A tax levied on the capital appreciation of assets. In most Western countries capital gains are not classed as income but it is recognized that they confer purchasing power and so are a fit subject of **taxation**. [Macmillan, 52]

налог на корпорации

Налог, которым облагается доход компаний за вычетом операционных расходов, процента, амортизационных отчислений и налоговых льгот.

корпорацияга салык

Операциялык чыгымдарды, пайыздарды, амортизациялык чегерүүлөрдү жана салык жеңилдиктерин эске албагандагы компаниялардын кирешелерине салынган салык.

corporation tax

This is a tax levied on the income of companies after the deduction of operating costs, interest, capital allowances and stock relief. [Macmillan, 81]

налог на наследство

Налог на имущество в Великобритании, называвшийся до 1986 г. **налогом на передачу капитала**, который, в свою очередь, в 1974 г. пришел на смену **наследственной пошлине**. Налог на наследство распространяется как на имущество, унаследованное после смерти, так и на подарки, сделанные в последние семь лет до смерти.

мураска салык

Мураска салык Улуу Британияда 1986-жылы **капиталды өткөрүп берүүгө салык** деп аталган, ал өз кезегинде 1974-жылы мурастык алымды алмаштырган. Мураска салык мураска калган мүлккө, ошондой эле дүйнөдөн кайтканга чейинки жети жылда жасалган белектерге салынат.

inheritance tax

This is a tax on wealth in the UK which was known until 1986 as capital transfer tax which had itself in 1974 replaced estate duty. The I.T. applies both to estates at the time of death and to gifts made in the seven years prior to death. [Macmillan, 206].

налог на потребление

Такое **налогообложение** может осуществляться в двух различных формах: либо потре-

керектөөгө салык

Мындай **салык салуу** эки түрдүү формаларда жүзөгө ашырылышы мүмкүн: же керектөөчү

consumption tax

The **taxation** can take two forms; one where the consumer himself is taxed as with

битель сам платит налог, как в случае с **налогом на расходы**, либо налогом облагаются товары или услуги, покупаемые потребителем. В последнем случае налог платит фирма, предоставляющая товары или услуги.

налог на предметы роскоши

Сбор налогов может быть чрезвычайно проблематичным для развивающихся стран: большое количество людей занимаются собственным бизнесом или получают оплату товарами и не могут нести ответственность за уплату **походного налога**. Попытки налогообложения предметов роскоши часто не дают результатов вследствие широкого распространения коррупции.

налог на расходы

Общий налог, которым облагаются расходы потребителя. Он был предложен как альтернатива **подходному налогу**; при этом налогообложение может осуществляться на **прогрессивной** основе. Сторонники данного налога утверждают, что расходы представляют собой наилучшую налоговую базу как с точки зрения **справедливости**, так и **эффективности**.

налог на стоимость; налог с объявленной цены

Налог, основывающийся на ценности операции. Это, как правило, заданный процент от цены на стадии розничной торговли, оптовой торговли или производства; он является обычной формой **налога с продаж**. Примеры данного налога: распространенный в США налог с розничной продажи, широко используемый в Европе **налог на добавленную стоимость** и используемый ранее в Великобритании **налог на покупки**. Другим типичным примером является **роялти**, которым облагается добыча полезных ископаемых. Часто распределение бремени данного налога ложится, по крайней мере частично, на потребителей продукции, и поскольку каждый из них платит ту же сумму налога за единицу покупки независимо от своего дохода, то этот вид налога считается **регрессивным**.

налог на товар

Термины «налог на товар» и «акцизный сбор» часто взаимозаменяемы.

чыгымдарга салык учурундагыдай, өзү салык төлөйт, же керектөөчү тарабынан сатып алынган товарларга же кызмат көрсөтүүлөргө салык салынат. Акыркы учурда салыкты товар саткан жана кызмат көрсөткөн фирма төлөйт.

сонундук буюмдарына салык

Өнүккөн өлкөлөр үчүн салыктарды жыйноо абдан көйгөйлүү болушу мүмкүн: адамдардын көп бөлүгү өз бизнестери менен алектенишет же айлыкты товарлар аркылуу алышат жана **киреше салыгын** төлөө үчүн жоопкерчилик тартышпайт. Сонундук буюмдарына салык салуу аракетин дайыма эле кеңири тараган коррупцияга таасир этүү натыйжаларын бере бербейт.

чыгымга салык

Керектөөчүнүн чыгымдарына салынган жалпы салык. Ал **киреше салыгына** атаандаш сыяктуу сунушталган; мында салык салуу **прогрессивдүү** негизде жүзөгө ашырылышы мүмкүн. Бул салыктын жактоочулары, чыгымдар өздөрүнөн **тууралык** сыяктуу, **натыйжалуулук** көз карашынан дагы эң мыкты салык базасын көрсөтөрүн белгилешет.

наркка коюлган салык; жарыяланган баадан салык

Операциянын баалуулугуна негизделген салык. Бул эреже катары, чекене сооданын, дүң сооданын же өндүрүштүн стадиясынын баасына коюлган пайыз; ал **сатуудан алынган салыктын** кадимки формасы болуп саналат. Бул салыктын мисалдары: АКШда кеңири таралган чекене сатууга салынган салык, Европада кеңири пайдаланылган **кошумча наркка салынган салык** жана мурда Улуу Британияда колдонулган **сатып алууга салынган салык**. Башка типтүү мисалдардан болуп, ал пайдалуу казып алууларга салынган **роялти** саналат. Көбүнчө бул салыктын оордуктарын бөлүштүрүү, эң болбогондо, жарымжартылай продукциянын керектөөчүлөрүнө жүктөлөт, жана алардын ар бири өзүнүн киреше деңгээлине карабастан, сатып алуу бирдиги үчүн ошол эле салык суммасын төлөгөндүктөн салыктын бул түрү **регрессивдүү** деп эсептелет.

товарга салык

«Товарга салык» жана «акциздик чогултуу» терминдери өз ара барабар.

an **expenditure tax**, and another where the goods or services which the consumer purchases are taxed. In the former case the tax is imposed on the firm supplying the good or service. [Macmillan, 79]

luxury tax

Raising taxes for government funds can be very problematic in less developed countries; many people are self-employed or paid in kind and cannot be made liable for **income tax**. An attempt to tax luxury goods is often evaded as corruption can be widespread. [Macmillan, 258]

expenditure tax

A comprehensive tax on consumer expenditure. It has been suggested as an alternative to an **income tax**, and could be levied on a **progressive** basis. Advocates have argued that expenditure may be a superior tax base from both **equity** and **efficiency** viewpoints. [Macmillan, 143]

ad valorem tax

A tax based on the value of a transaction. It is normally a given percentage of price at the retail, wholesale or manufacturing stage and is a common form of **sales tax**. Examples are the retail sales tax which is common in the USA, the **value-added tax** widely employed in Europe and the **purchase tax** formerly employed in the UK. Another common example is **royalties** levied on the production of minerals. Frequently the **incidence** of this type of sales tax will be at least partly on the consumers of the products concerned and as everyone pays the same amount of tax on a unit purchase irrespective of his income this type of taxation is said to be **regressive**. [Macmillan, 7]

commodity tax

The terms C.T. and excise tax are frequently used interchangeably. [Weimer, 167]

налог с оборота

Иногда его называют *каскадным налогом*. Ранняя форма **налога с продаж**. Обычно этот налог устанавливают как фиксированный процент от стоимости продаж. Налог взимается при каждой операции, а его база включает все налоги, уплаченные за транзакции на предыдущих стадиях процесса производства и распределения.

айлантуудан алынуучу салык

Кээде аны *каскаддык салык* деп аташат. **Сатууга салыктын** мурунку формасы. Адатта бул салык сатуунун наркына белгилеп коюлган пайыз катары белгиленет. Салык ар бир операцияда кармалат, анын базасы өндүрүү жана бөлүштүрүү процессинин мурунку стадияларына транзакция кылуу үчүн төлөнгөн бардык салыктарды камтыйт.

turnover tax

Sometimes known as *cascade tax*. This is an early form of **sales tax**. It is normally levied as a given percentage of the sales value. It is levied on each occasion that a transition takes place and the base of the tax includes any tax paid on transactions at previous stages in the production and distribution process.

[*Macmillan, 436*]

**налог с платежей за границу;
налог в форме вычетов**

A. Обычно этот термин относится к налогу, которым облагаются дивиденды и проценты, выплачиваемые компанией за границу.

B. Подоходный налог, взимаемый с источника дохода. Налог, за который несет ответственность налогоплательщик, для чего он должен вычесть сумму этого налога из прочих платежей и перечислить ее государству.

**чет өлкөлөр үчүн төлөмдөргө салык;
эсептен чыгаруу формасындагы салык**

A. Адатта бул термин чет өлкөнүн компанияларына төлөнгөн дивиденддерге жана пайыздарга салынган салыкка кирет.

B. Кирешенин булактарынан алынган киреше салыгы. Салык төлөөчү салыктын бул суммасын ар түрдүү төлөмдөрдөн чыгарып салып жана аны мамлекетке которуусу үчүн ал жоопкерчилик тарткан салык.

withholding tax

A. Generally a tax levied on dividends and interest paid by a company to an overseas destination. [*Macmillan, 466*]

B. An income tax imposed at source, for which the payer is responsible for deducting the tax from payments and remitting it to the government. [*Diet. Tax., 174*]

налог с продаж

Налог, которым облагаются рыночные операции. Существует множество видов налога с продаж, однако их все можно разделить на налоги, которыми облагается широкий диапазон расходов, и налоги, которыми облагаются продажи конкретных товаров и услуг.

сатуудан алынган салык

Рынок операцияларына салынуучу салык. Сатууга салынган салыктардын көптөгөн түрлөрү бар, бирок алардын баарын чыгымдардын кенири көлөмүнө салынган салыкка жана конкреттүү товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү сатууга салынган салыкка бөлүүгө болот.

sales tax

A tax levied on a market transaction. There are many types of sales taxes but they may be divided between those which apply to a large range of expenditure and those which apply to the sale of a specific good or service.

[*Macmillan, 383*]

налоговая доля/цена

Объявленная заранее часть стоимости единицы обеспечиваемого властями **общественного блага**, которую предлагается оплатить гражданам, голосующим на выборах.

салык үлүшү/баасы

Шайлоолордо добуш берүүчү жарандарга төлөөгө сунушталуучу, **коомдук жыргалчылыкка** бийлик тарабынан камсыз кылынуучу бирдиктердин наркынын мурда жарыяланган бөлүгү.

tax share/price

Preannounced shares of the unit costs of a **public good** to be provided by government assigned to citizens voting in election.

[*Hyman-PF*]

**налоговая система;
система налогообложения**

Законодательство и практика, относящиеся к **налогообложению** в определенной стране или группе стран.

**салык системасы;
салык салуу системасы**

Белгиленген өлкөдө же өлкөлөр тобунда **салык салууга** тиешелүү мыйзамдар же практикалар.

tax system

The law and practice relating to **taxation** in a particular country or group of countries.

[*Diet. Tax., 27*]

налоговые лазейки

Легальные способы минимизации **налогового бремени** налогоплательщиков путем использования упущений в налоговом законодательстве.

салыктан качуу жолдору

Салык мыйзамдарындагы кетирилген каталарды пайдалануу жолу менен салык төлөөчүлөрдүн **салык жүгүн** төмөндөтүүлөрүнүн легалдуу ыкмалары.

tax loopholes

A legal means of minimizing a taxpayer's **tax burden** by exploiting an omission in the tax laws. [*Diet. Tax., 84*]

налоговые расходы; расходы на предоставление налоговых льгот; налоговые льготы

А. Наверно, самая распространенная форма **субсидий в сфере предложения**, как, например, отчисления, уменьшающие облагаемые налогом доходы, и кредиты под налоги, которые иначе взимались бы с доходов предприятий.

Б. Потери налоговых поступлений из-за существования налоговых льгот.

В. (*Налоговые льготы как инструмент политики*) Вместо того, чтобы тратить деньги непосредственно, власти могут прощать гражданам часть непоплаченных налогов. Несобранные налоговые поступления экономически равнозначны понесенным затратам, но менее прямой.

налоговый клин

Обусловленная налогами разница между ценой, по которой благо досталось потребителям, и ценой, полученной производителями.

налоговый мультипликатор

Коэффициент, показывающий во сколько раз изменится национальный доход или валовой внутренний продукт при изменении величины собираемых налогов (или выплачиваемых государством трансфертов) на одну единицу.

налогооблагаемый доход

Валовой доход минус все скидки и вычеты.

национальный долг

Обычно этот термин обозначает общий объем непогашенных долговых обязательств центрального правительства. В частности, национальный долг делят на *рыночный долг*, т. е. ценные бумаги, которые продаются и покупаются на таких рынках, как фондовая биржа или учетный рынок, и *нерыночный долг*, например, государственные сберегательные сертификаты. Этот термин можно также использовать в значении «*долг общественного сектора*», куда должны быть включены долговые обязательства других органов власти, например, местных органов власти и национализированных отраслей экономики.

салыктык чыгымдар; салыктык жеңилдиктерди берүүгө чыгымдар; салыктык жеңилдиктер

А. Мүмкүн, **субсидиялардын сунуштардын чөйрөсүндө** эң тараган формасы, маселен, чегерүү, салык салуу менен азайган киреше жана ишканалардын кирешелеринен алынган салыктардын алдындагы кредиттер.

Б. Салыктык жеңилдиктердин болуусунан салыктык түшүүлөрдүн жоголушу.

В. (*Салыктык жеңилдиктер саясаттын курамы катары*) Түздөн-түз акчаны кетириүүнүн ордуна бийлик жарандарга төлөнбөгөн салыктарды кечириши мүмкүн. Чогултулбаган салыктык түшүүлөр тартылган зыяндар менен экономикалык бирдей мааниге ээ, бирок азыраак ачык.

салык тилкеси

Керектөөчүлөргө жыргалчылык алып келген баа менен өндүрүүчүлөр алган баанын ортосундагы салык менен шартталган айырма.

салык мультипликатору

Бир бирдикке чогултулган салыктардын (же мамлекет тарабынан төлөнүүчү трансферттер) чоңдуктарынын өлчөөдө ички дүң продуктусу же улуттук киреше канча жолу өзгөргөнүн көрсөтүүчү коэффициент.

салык салынуучу киреше

Жеңилдиктер жана кармап калуулардын бардыгын кемитүү менен дүң киреше.

улуттук карыз

Адатта бул термин борбордук өкмөттүн төлөнбөгөн карыз милдеттеринин жалпы көлөмүн түшүндүрөт. Анын ичинде, улуттук карыз *рыноктук карыз*, б. а. фондулук биржа же эсептик рынок сыяктуу, рыноктордо сатылган жана сатып алынган баалуу кагаздар жана *рыноктук эмес карыз*, маселен, мамлекеттик сактоо сертификаттары болуп бөлүнөт. Бул терминди «*коомдук сектордун карызы*» маанисинде дагы пайдаланууга болот, ага башка бийлик органдарынын карыздык милдеттери, маселен, жергиликтүү бийлик органдары жана экономиканын улутташтырылган тармактары камтылышы керек.

tax expenditure

А. Probably the most common form of **supply-side subsidy**, such as deductions to taxable income and credits against taxes otherwise owed under corporate income taxes. [Weimer, 160]

В. Losses in tax revenues attributable to tax preferences. [Public finance, 457]

С. (*T.E. as policy instrument*) Rather than spend money directly, governments can forgive citizens a portion of the taxes they owe. A revenue foregone amounts to the same thing economically as an expenditure made, but is less intrusive. [Pal, 151–152]

tax wedge

The tax-induced difference between the price paid by consumers and the price received by producers. [Public finance, 457]

fiscal multiplier

The ratio of change in national income or gross domestic product to the change in tax collections (or government transfers) that causes it.

taxable income

Gross income minus allowances and expenses. [Macmillan, 420]

national debt

As usually defined it denotes the total of outstanding debt obligations of central government and, among other distinctions, is divided into *marketable debt*, i. e. securities traded on markets like the stock exchange or the discount market; and *non-marketable debt*, e. g. national savings certificates. The term may be used to mean '*public sector debt*', that is to include the obligations of other public bodies that borrow, e. g. local authorities and nationalized industries. [Macmillan, 296]

национальный доход

Национальный доход – это денежная оценка товаров и услуг, которые становятся доступными для населения страны в результате экономической деятельности. Существуют три подхода к подсчету национального дохода. При первом подходе национальный доход определяют как сумму доходов от экономической деятельности, которые подразделяются на доходы в виде прибыли и доходы от занятости. При втором подходе национальный доход определяют как сумму расходов, которые делятся на потребительские расходы и расходы, идущие на увеличение основного капитала (**инвестиции**). При третьем подходе национальный доход определяют как суммарную продукцию всех отраслей экономики страны.

национальный потенциал

Многие страны с низким уровнем дохода имеют ограниченный потенциал и недостаточный опыт работы в направлениях, имеющих чрезвычайно важное значение для **анализа бедности и социальных воздействий**. Это самые различные направления: системы сбора данных, аналитические возможности, системы мониторинга и оценивания, возможность преобразования данных и результатов анализа в политику, а также возможность широкого обсуждения вопросов такой политики на государственном уровне.

негативный/отрицательный; подоходный налог

Комбинированная система налогов и пособий. По мере роста доходов индивида выплачиваемые ему пособия сокращаются вплоть до достижения определенного уровня, при превышении которого он начинает платить налоги.

независимое оценивание

Оценивание, выполненное организациями и людьми, свободными от контроля лиц, ответственных за проект и реализацию **действия по развитию**. Надежность оценивания зависит отчасти от того, насколько независимо оно было выполнено. Независимость подразумевает свободу от политического влияния и организационного давления. Она характеризуется полным доступом к информации и полной ав-

уруттук киреше

Уруттук киреше – бул экономикалык ишмердүүлүктүн натыйжасында өлкөнүн калкы үчүн жеткиликтүү товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү ачталат баалоо. Уруттук кирешени эсептөөнүн үч мамилеси бар. Уруттук киреше биринчи мамиледе жумуштуулуктан алынган киреше жана пайда түрүндө кирешелерге бөлүштүрүлгөн экономикалык ишмердүүлүктөн кирешенин суммасы катары аныкталат. Уруттук киреше экинчи мамиледе чыгашалардын суммасы катары аныкталат, анда керектөө чыгымдарына жана негизги капиталды көбөйтүүгө кеткен чыгымдарга (**инвестиция**) бөлүштүрүлөт. Уруттук кирешенин үчүнчү мамилеси өлкөнүн экономикасынын бардык тармактарынын жалпыланган продукциялары катары аныкталат.

уруттук мүмкүнчүлүк

Көп мамлекеттер кирешенин төмөнкү деңгээли менен **жакырдыкты жана социалдык таасир этүүлөрдү талдоо** үчүн эң керектүү мааниге ээ багыттарда жетишсиз иш тажрыйбасына жана чектелген мүмкүнчүлүккө ээ. Бул абдан ар түрдүү багыттар: маалыматтарды топтоо системалары, аналитикалык мүмкүнчүлүктөр, баалоо жана мониторинг системалары, саясатка талдоо жүргүзүү натыйжаларын жана маалыматтарын түзүү мүмкүнчүлүктөрү, ошондой эле мамлекеттик деңгээлде ушундай саясаттын маселелерин кеңири талкуулоо мүмкүнчүлүгү.

негативдүү/терс киреше салыгы

Салыктардын жана жөлөкпулдардын айкалыштырылган системасы. Жеке тараптын кирешесинин өсүүсүнүн өлчөмү боюнча ага төлөнгөн жөлөкпул белгиленген деңгээлге жеткенге кыскартылат, жогоурулаганда ал салыктарды төлөй баштайт.

көз карандысыз баалоо

Долбоор жана өнүгүү боюнча аракеттердин жүзөгө ашуусу үчүн жооптуу жактардын көзөмөлүнөн көз карандысыз уюмдар жана адамдар тарабынан аткарылган **баалоо**. Баалоонун ишеничтүүлүгү бир жагынан анын канчалык деңгээлде көз карандысыз өткөрүлгөндүгүнө байланыштуу. Көз карандысыз дегенибиз саясий таасир этүүдөн жана уюшулган басымдан эркин болууну көрсөтөт. Бул өз учурунда маалыматка болгон жеткиликтүүлүктү

national income, NI

A measure of the money value of the goods and services becoming available to the nation from economic activity. There are three approaches to measuring this: first, as a sum of the incomes derived from economic activity, these broadly divide into incomes from profits and incomes from employment; second, as a sum of expenditures with the main distinction being between expenditure on consumption and expenditures which add to the capital stock (**investment**); finally, as the sum of the products of the various industries of the nation.

[Macmillan, 297]

national capacity

Many low-income countries have limited capacity and experience in areas of critical importance to **poverty and social impact analysis (PSIA)**. These areas range from data collection systems, analytical capacity, monitoring and evaluation systems, the capacity to translate data and analysis into policy, and the capacity for debate on such policy issues in the public domain. [WB PSIA]

negative income tax

A combined system of tax and benefits. As people earn more they gradually lose their benefits until beyond a certain level they begin paying taxes. [Stoman]

independent evaluation

An evaluation carried out by entities and persons free of the control of those responsible for the design and implementation of the development intervention. The credibility of an evaluation depends in part on how independently it has been carried out. Independence implies freedom from political influence and organizational pressure. It is characterized by full access to information and by full autonomy

тономией в выполнении исследований и подготовке отчета о **выявленных фактах**.

некоммерческие организации/ институты, НКО

А. Институты, которые явно, либо неявно не ставят своей целью получение прибыли, например, как многие учреждения в сфере здравоохранения и образования.

Б. НКО представляют собой **юридические лица или общественные организации**, создаваемые с целью производства товаров и услуг, чей статус не позволяет им быть источником дохода, прибыли или иной финансовой выгоды для объектов, создающих, контролирующих или финансирующих эти организации.

ненадежность политики правительства

А. Концепция Всемирного банка ненадежности политики правительства как четырехэтапный **процесс политики**: 1) Правительство в рамках широкой политики берет на себя не реалистичные, не обеспеченные достаточными ресурсами обязательства. 2) Разработка в министерствах и ведомствах отдельных направлений широкой правительственной политики, а также соответствующих бюджетов характеризуется предложениями низкого качества, которые к тому же несвоевременны и плохо спланированы. 3) Правительство в своей деятельности не придерживается утвержденного бюджета, устраняет процедурные препятствия либо результативно преодолевает налагаемые на его решения вето (общее вето или временные запреты, напр., со стороны законодательной власти, конституционного суда, Всемирного банка, МВФ и т.п.). 4) Реализация политики в министерствах и ведомствах характеризуется несвоевременностью, низким качеством и несанкционированными начинаниями. Этапы 1 и 3 рассматриваются как проявления **ненадежности правительства**. Этапы 2 и 4 являются проявлениями **ненадежности министерств и ведомств**.

Б. Степень, в которой обязательства, взятые в рамках широкой политики, либо не выполняются вообще, либо выполняются лишь частично (в приемлемый промежуток времени); или, если даже они выполняются, то быстро теряют силу, возвращая все в исходное положение.

жана изилдөө жүргүзүү менен **айкын болгон фактылар** тууралуу отчет даярдоодогу толук кандуу өз алдынчалыкты мүнөздөйт.

коммерциялык эмес уюмдар/ институттар, КЭУ

А. Пайда табууну өзүнүн максаттары катары ачык эле же ачык эмес койбогон, маселен, көптөгөн саламаттык сактоо жана билим берүү чөйрөсүндөгү мекемелер сыяктуу институттар.

Б. КЭУ өзүнөн кызмат көрсөтүү жана товарды өндүрүү максаттары менен түзүлгөн **юридикалык жактар же коомдук уюмдарды** көрсөтөт, алар кимдин статусу болбосун, бул уюмдар түзгөн, контролдогон жана каржылаган объектилер үчүн кирешенин пайданын же башка финансылык пайдалардын булактары болууга мүмкүндүк түзбөйт.

өкмөттүн саясатынын ишенимсиздиги

А. Бүткүл дүйнөлүк банктын концепциясы өкмөттүн саясатынын ишенимсиздиги төрт этаптуу **саясаттын процесси** катары: 1) Өкмөт кеңири саясаттын алкагында реалдуу эмес, жетиштүү ресурстар менен камсыз болбогон милдеттерди өзүнө алат. 2) Министрликтерде жана мекемелерде кеңири өкмөттүк саясаттын өз алдынча багыттарын иштеп чыгуу, ошондой эле тиешелүү бюджеттер төмөнкү сапаттагы сунуштар менен мүнөздөлөт, ошол эле мезгилде өз убагында эмес жана начар пландаштырылган. 3) Өкмөт өзүнүн ишмердүүлүгүндө бекитилген бюджетти кармап тура албайт, жол-жоболоштурулган тоскоолдуктарды жоет же ага жүктөлгөн ветоунун (жалпы вето же убактылуу тыюулар, маселен, мыйзам чыгаруу бийлиги, конституциялык сот, Бүткүл дүйнөлүк банк, ЭВФ ж.б.у.с. тарабынан) чечимин натыйжалуу жеңип чыгат. 4) Министрликтерде жана мекемелерде саясатты ишке ашыруу өз убагында эместик, төмөн сапаттуулук жана санкцияланбаган башталыштар катары мүнөздөлөт. 1- жана 3-этаптар **өкмөттүн ишенбөөчүлүктү** туудурусу катары каралат. 2- жана 4-этаптар **министрликтердин жана мекемелердин ишенимсиздүүлүгү** катары саналат.

Б. Кеңири саясаттын алкагына алынган милдеттер, же таптакыр аткарылбаган, же бөлүгү (убакыттын алгылыктуу аралыгында) гана аткарылган, же, эгерде алар аткарылса, анда бардыгы мурдагы абалына кайра келүү менен, тез арада күчүн жоготкон деңгээл.

in carrying out investigations and reporting findings. [*OECD Eval.&RBN Glos.*]

non-profit institutions/ organizations, NPI

A. Institutions which either explicitly or implicitly do not exist to make a profit, for example, many health care and educational institutions. [*Macmillan, 308*]

B. NPIs are **legal or social entities**, created for the purpose of producing goods and services, whose status does not permit them to be a source of income, profit, or other financial gain for the units that establish, control, or finance them. [*MF Statistics, 23*]

executive policy unreliability

A. World Bank concept of E.P.U. at the 4 stages of the **policy process**: 1) Executive makes unrealistic, unaffordable broad policy commitments. 2) Departmental preparation of detailed policies and budgets characterized by delayed, unplanned, poor quality proposals. 3) Executive does not ensure adequate budgets, remove procedural obstacles or effectively anticipate veto points (common veto or delay points e.g. Legislature, Constitutional Court, World Bank, IMF etc). 4) Departmental implementation characterized by delayed, poor quality or Unauthorized initiatives. 1 and 3 are referred to as **Governmental unreliability**. 2 and 4 are **Departmental unreliability**. [*Blondel & Manning, 458*]

B. The degree to which the broad policy commitments of the executive are either not implemented, or only partially implemented, within a reasonable timescale – or if implemented, are prone to rapid reversal. [*Blondel & Manning*], [*WB-Civ. Serv. Glos.*]

нерыночные блага

Это блага, которые не продаются на рынках. Такие блага часто являются продуктами государственных проектов.

рыноктук эмес жыргалчылыктар

Рынокто сатылбаган жыргалчылыктар. Мындай жыргалчылыктар көбүнчө мамлекеттик долбоорлордун продуктусу болот.

nonmarketed goods

Public projects often produce goods that are not traded in markets. [Weimer; 309]

несостоятельность власти/ правительства

А. Мы классифицируем несостоятельность власти в соответствии с проблемами, присущими четырем основным разновидностям политических систем, а именно: **прямой демократии, представительской власти**, бюрократическому обеспечению (общественными благами) и децентрализованной власти.

Б. Подобно тому, как **несостоятельность рынка** способствовала появлению основных государственных программ 1930-х и 1960-х гг. (в США – *ред.*), изъятия этих программ заставили экономистов и политологов в 1970-х гг. исследовать несостоятельность власти. Выделяются четыре основные причины систематических проявлений несостоятельности власти при достижении установленных целей и задач: недостаточность информации, которой располагают власти при разработке решений; ограниченность контроля со стороны властей над ответной реакцией частного сектора на решения правительства; ограниченность контроля над государственными чиновниками; ограничения, налагаемые политическим процессом (разработки и принятия коллективных решений).

бийликтин/өкмөттүн кудуретсиздиги

А. Биз бийликтин кудуретсиздигин саясий системалардын төрт негизги ар түрдүүлүгүнө таандык көйгөйлөргө ылайык, тактап айтканда: түз демократия, башкаруу бийлиги, бюрократиялык камсыздоо (коомдук жыргалчылык менен) жана борбордон ажыратылган бийлик деп классификациялайбыз.

Б. Рыноктун жөндөмсүздүгү 1930-1960- жылдары негизги мамлекеттик программалардын пайда болушуна алып келген сыяктуу (АКШда – *ред.*), бул программалардын кемчиликтери 1970-жылдары экономисттерди жана саясатчыларды бийликтин кудуретсиздигин изилдөөгө мажбур кылган. Белгиленген максаттарга жана милдеттерге жетүүдө бийликтин кудуретсиздигинин системалык келип чыгышынын негизги төрт себептерин бөлүп алууга болот: чечимдерди иштеп чыгууда бийлик жайгаштыруучу маалыматтардын жетишсиздиги; өкмөттүн чечимдерине жеке секторлордун жооп кылуу реакцияларына бийлик тарабынан контролдон чектелгендиги; мамлекеттик чиновниктердин үстүнөн контролдон чектелгендиги; жүктөлгөн саясий процесстердин чектелгендиги (жамааттык чечимдерди иштеп чыгып, кабыл алууда).

government failures

А. We classify G.F. as problems inherent in four general features of political systems: direct democracy, representative government, bureaucratic supply, and decentralized government. [Weimer; 113]

В. While **market failure** led to the major government programs of the 1930s and 1960s, in the 1970s the shortcomings of the programs led economists and political scientists to investigate G.F. There are four major reasons for the systematic failures of the government to achieve its stated objectives: the government's limited information, its limited control over private responses to its actions, its limited control over the bureaucracy, and the limitations imposed by the political process. [Stiglitz-EPS, 5]

несостоятельность программы

Неспособность осуществить намеченные мероприятия программы в соответствии с планом.

программалардын жөндөмсүздүгү

Планга ылайык программалардын белгиленген иш-чараларын жүзөгө ашыруунун жөндөмсүздүгү.

program failure

A failure to implement program activities according to the program plan. [Weiss, 335]

нетарифные барьеры

Такие ограничения в международной торговле, как **квоты**, политика государственных закупок, технические стандарты и нормы безопасности, дающие преимущества местным производителям перед зарубежными.

тарифтик эмес тоскоолдуктар

Чет өлкөлүктөрдүн алдында жергиликтүү өндүрүүчүлөргө артыкчылыктарды берген квота, мамлекеттик сатып алуу саясаты, техникалык стандарттар жана коопсуздук ченемдери сыяктуу, ушундай эл аралык соодадагы чектөөлөр.

non-tariff barriers

Restrains on international trade such as **quotas**, domestic government purchasing policies and safety and technical standards, which give advantages to domestic producers over foreign producers. [Macmillan, 308]

неформальный/неофициальный сектор экономики

Этим термином обозначают большое количество людей, занятых индивидуальной трудо-

формалдуу эмес/расмий эмес экономика сектору

Бул термин менен өнүгүп келе жаткан өлкөлөрдөгү өз алдынча ишмердүүлүк кылган адамдар-

informal sector

This refers to the large volume of self-employed in a developing country who are engaged in small-scale labour-intensive work

вой деятельностью в развивающихся странах, которые выполняют мелкую и трудоемкую работу, такую как пошив одежды, приготовление еды, ремонт обуви и пр. Этим людям часто считают безработными или частично занятыми, потому что их нельзя включить в общенациональную статистику занятости, хотя часто производительность их труда достаточно высокая, и они вносят значительный вклад в национальный доход.

дын көп санын белгилейт. Алар кийим тигүү, тамак даярдоо, бут кийим оңдоо ж. б. сыяктуу майда-барат жана оор жумуш аткарышат. Бул адамдар тобун көбүнчө жумушсуз же жумуш менен жарым-жартылай камсыздалган деп эсептешет, бирок аларды ниш өндүрүмдүүлүгү көбүнчө жогору болуп, жана алар улуттук кирешеге олуттуу салым кошушат.

such as tailoring, food preparation, trading, shoe-repairing, etc. These people are often regarded as unemployed or underemployed as they cannot be included in national employment statistics, but they are often highly productive and make a significant contribution to national income. [Macmillan, 206]

**нижний предел цены;
ценовой порог**

Законодательно устанавливаемый минимально допустимый уровень цены.

**баанын төмөнкү чеги;
баа босогосу**

Мыйзам тарабынан белгиленген баанын эң төмөн чекте жол берилген денгээли.

price floor

A minimum price established by law. [Hyman-Micro, 50]

номинальная процентная ставка

Ставка процента, сообщаемая обычно без поправки на инфляцию.

номиналдык пайыздык коюм

Адатта инфляцияга оңдоо киргизүүсүз билдирилген пайыздын коюму.

nominal interest rate

The **interest rate** as usually reported without a correction for the effects of inflation. [Mankiw]

номинальный

Прилагательное, описывающее измерение экономических величин в текущих ценах. Противоположное значение – *реальный*.

номиналдуу

Кезектеги баалардын экономикалык чоңдуктарынын өлчөөнү сүрөттөгөн сын атооч. Карама-каршы мааниси – *реалдуу*.

nominal

An adjective which describes the measurement of an economic magnitude in current prices. The opposite of *real*. [Macmillan, 306]

номинальный ВВП

Объем производства товаров и услуг, выраженный в текущих ценах.

номиналдуу ИДП

Кезектеги бааларда чагылдырылган товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү өндүрүүнүн көлөмү.

nominal GDP

The production of goods and services valued at current prices. [Mankiw]

**норма доходности/отдачи/
прибыльности**

Прибыльность проекта. Ходовой термин, который обычно используют в **экономическом** анализе вместо термина «внутренняя **экономическая норма отдачи**», а в **финансовом** анализе – вместо термина «годовая отдача от чистых основных **активов**» или «внутренняя **финансовая норма отдачи**» (здесь важно четко обозначить, вместо чего).

**кирешелүүлүктүн/кайтарымдын/
пайданын ченемдери**

Долбоордун пайдалуулугу. Өгүмдүү термин, ал адатта, **экономикалык** талдоодо «**кайтарымдын ички экономикалык ченеми**» терминин ордуна, **финансылык** талдоодо – «таза негизги **активдердин** жылдык кайтарымы», «**кайтарымдын ички финансылык ченеми**» терминдеринин ордуна колдонулат (бул жерде кайсынын ордуна экенин так белгилөө керек).

rate of return

The profitability of a project. A shorthand term usually applied in **economic** analysis to the internal **economic rate of return** and in **financial** analysis to the annual return on net fixed **assets** or to the internal **financial rate of return** (it is important to specify which). [Benefit-cost analysis, 94]

норма прибыли

Прибыль, выраженная как доля балансовой стоимости капитальных активов.

пайданын ченеми

Капиталдык активдердин балансылык наркынын үлүшү катары көрсөтүлгөн **пайда**.

profit rate

Profit expressed as a proportion of the book value of capital assets. [Macmillan, 350]

О

обобщение

Степень возможности применять результаты исследования для других совокупностей, постановок задач и объектов.

обоснование

(как элемент аргументации политики)

Часть аргументации, в которой излагается предположение, принцип или дополнительный аргумент, используемые для подкрепления или обоснования **утверждения**, которое кажется недостаточно правдоподобным. Обоснование на вопрос «почему?» отвечает выражением, начинающимся со слов «потому что».

обратное планирование

Обратное планирование начинается с желаемых результатов, оно определяет кратчайшие пути их достижения, а потом планирует действия в обратном порядке (от следствия к причине) до самой верхушки организационной иерархии, до той политики, которую следует принять на наивысшем уровне, чтобы достичь желаемых результатов.

общественное благо

А. Товар или услуга, которые с предоставлением их одному индивиду становятся доступными и другим индивидам без дополнительных издержек. Это отличает их от **частных благ**, для которых потребление одним индивидом исключает потребление той же единицы блага другими индивидами. Таким образом, можно сказать, что для общественного блага характерно **неконкурентное потребление**, т. е. потребление блага одним индивидом не снижает его доступности для других. Крайний, или «полярный» случай «чистого» общественного блага определил Пол А. Самуэльсон, который установил, что такое благо должно быть: 1) **неконкурентным в потреблении** и 2) обладать свойством **неисключаемости** в потреблении, т. е., если благо произведено, то производитель не может воспрепятствовать его потреблению кем-либо еще.

Б. Общественные блага являются, в той или иной степени, **неконкурентными** в потреб-

жалпылоо

Изилдөөнүн жыйынтыктарын маселелердин жана объектилердин башка жыйындысы жана коюлушуна колдонуу мүмкүнчүлүгүнүн даражасы.

негиз

(саясаттын аргументациясынын элементи катары)

Чындыкка жакындыгы жетишсиз эсептелген **бекитүүнүн** негизи же бекемдөө үчүн пайдаланылган принцип же кошумча аргументтер болжолдоо катары баяндалган аргументациялардын бөлүгү. Негиз «эмне себептен?» деген суроого «себеби» деп башталган сөз менен жооп берет.

карама-каршы пландоо

Карама-каршы пландоо ойдогу натыйжалар менен башталат, ал аларга жетүүнүн кыска жолун аныктайт, андан кийин каалаган натыйжаларга жетүү үчүн жогорку денгээлди кабыл алган саясатка чейин уюшулган иерархиянын жогорку катмарына чейин (натыйжадан себепке чейин) карамакаршы тартипте аракеттерди пландайт.

коомдук жыргалчылык

А. Товар же кызмат көрсөтүү бир жеке тарапка жеткирилүү менен башка жеке тарапка кошумча чыгымдарсыз жетиштүү болуп калат. Бул аларды бир жеке тараптын керектөөсү, жыргалчылыктын ошол эле бирдигин башка жеке тараптын керектөөсүн эске албаган **жеке жыргалчылыктан** айырмалайт. Ошентип, коомдук жыргалчылык үчүн **атаандаш эмес керектөө** мүнөздүү деп айтууга болот, б. а. бир жеке тараптын жыргалчылык керектөөсү башкалар үчүн ага жетүү мүмкүндүгүн төмөндөтпөйт. Таза коомдук жыргалчылыктын абдан же «карама-каршы» учурларын Пол А. Самуэльсон аныктап, жыргалчылык кандай болушу керектигин белгилеген: 1) **керектөөдөгү атаандаштык эместик** жана 2) керектөөдө **өзгөчө эместик** касиеттерге ээ болуу б. а., эгерде жыргалчылык өндүрүлгөн болсо, анда өндүрүүчү же башка бирөө аны керектөөгө тоскоолдук кыла албайт.

Б. Коомдук жыргалчылык тигил же бул багытта, керектөөдө **атаандаш эмес**, бир мезгилде

generalizability

The extent to which the findings of a study can be applied to other populations, settings, and items.

backing

(as element of policy argument)

The part of an argument that states the assumption, principle, or supplementary argument used to support or back a **warrant** that is lacking in plausibility. B. respond to the question “Why?” with a statement beginning with “Because”. [Dunn, 131]

backward mapping

A. B.M. begins with the desired **outcomes**, determines the most direct ways of producing them, and then maps actions backward (effects of causes) through the organizational hierarchy to the highest-level **policy** that must be adopted to realize the desired outcomes. [Weimer, 331]

public good

A. A commodity or service which if supplied to one person is available to others at no extra cost. It may be contrasted with a **private good** where one person’s consumption precludes the consumption of the same unit by another person. A P.O. is thus said to exhibit **non-rival consumption**; one person’s consumption of the good does not reduce its availability to anyone else. The extreme, or “polar”, case of a “pure” public good has been defined by Paul A. Samuelson as a good which is: 1. **non-rival in consumption**; 2. has the characteristic of **non-excludability** – that is, if the good is provided the producer is unable to prevent anyone from consuming it. [Macmillan, 352]

B. Public good is in varying degrees non-competitive (non-rival) in consumption, non-excludable to use, or both simultaneously. In other words, any good, which is not a pure private one is believed to be public good. In prac-

блении, **неисключаемыми** в использовании, или теми и другими одновременно. Иными словами, любое благо, которое не является благом чисто **индивидуальным**, мы считаем общественным благом. На практике третьей характеристикой, полезной для описания общественно-го блага, является **перегружаемость**.

общественное мнение

Коллективное мнение многих людей по какому-то вопросу, проблеме и т. д., особенно в качестве руководства к действию, принятию решения и т. п.

общественные расходы; государственные и муниципальные расходы

Это все расходы, осуществляемые центральными и местными органами власти, в отличие от расходов частных лиц, организаций и фирм. Невозможно дать единое определение общественным расходам, поскольку используемые в литературе определения существенно разнятся в зависимости от целей и задач, которые они ставят перед собой. В более широком смысле можно сказать, что общественные расходы состоят из: 1) расходов органов власти на товары и услуги, осуществляемых как непосредственно, так и посредством субсидий; 2) выплаты органами власти помощи по социальному обеспечению, платежей процентов по государственному долгу, дотаций и прочих платежей, относящихся к категории трансфертных; 3) инвестиций, осуществляемых национализированными отраслями.

общественные финансы; государственные и муниципальные финансы

Традиционное название доходов и расходов властей. Обычно общественные финансы выполняют как минимум три функции, а именно – **аллокативную, распределительную и стабилизационную**. Общественные финансы связаны с принципами экономической деятельности и проблемами **общественного сектора**. Исследования в этой области значительно расширились с развитием таких направлений, как **анализ издержек и выгод** и **бюджетирование по выпускаемым продуктам**.

ошону же башканы пайдаланууда **өзгөчө эмес** болуп саналат. Башка сөз менен айтканда, таза **жеке** жыргалчылык болуп саналбаган, кайсы болбосун жыргалчылыкты, биз коомдук жыргалчылык деп эсептейбиз. Иш жүзүндө коомдук жыргалчылыкты сүрөттөө үчүн пайдалуу үчүнчү мүнөздөмө **көп ашыра жүктөлгөндүк** болуп саналат.

коомдук пикир

Көптөгөн адамдардын кандайдыр-бир маселе, көйгөй ж. у. с., айрыкча жетекчи катары иштөөсү, чечим кабыл алуусу ж. б. жөнүндө жамааттык пикирлери.

коомдук чыгымдар; мамлекеттик жана муниципалдык чыгымдар

Бул жеке жактардын, уюмдардын жана фирмалардын чыгымдарынан айырмаланып, борбордук жана жергиликтүү бийлик органдары тарабынан жүзөгө ашырылуучу бардык чыгымдар. Адабияттарда колдонулган аныктамалар алар алдыга койгон максаттарга жана милдеттерге карата олуттуу түшүндүрүлгөндүктөн, коомдук чыгымдарга бирдей аныктама берүү мүмкүн эмес. Абдан кеңири түшүнүктөн, коомдук чыгымдар булардан турат деп айтууга болот: 1) бийлик органдарынын түздөн-түздөгү, субсидиялар аркылуу дагы жүзөгө ашырылуучу товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө чыгымдарынын; 2) бийлик органдарынын социалдык камсыз кылуу боюнча жардам, мамлекеттик карызга пайыздарды төлөмдөр, дотация жана башка трансферттик категорияга кирген төлөмдөр боюнча төлөөлөрүнөн; 3) улутташтырылган тармактар тарабынан жүзөгө ашырылуучу инвестициялардан.

коомдук финансы; мамлекеттик жана муниципалдык финансы

Бийликтин кирешелеринин жана чыгашаларынын салттуу аталышы. Адатта коомдук финансы аз дегенде үч милдетти аткарат, атап айтканда – **аллокативдик, бөлүштүрүүчү жана турукташтыруучу**. Коомдук финансы экономикалык ишмердүүлүктүн принциптери жана **коомдук сектордун** көйгөйлөрү менен байланыштуу. Бул тармактагы изилдөөлөр **чыгымдарды жана пайдаларды талдоо** жана **чыгарылган продуктулар боюнча бюджеттөө** сыяктуу багыттарды өнүктүрүү менен олуттуу кеңейген.

tice, the third feature, useful to describe public good, is congestibility.

public opinion

The collective opinion of many people on some issue, problem, etc., esp. as a guide to action, decision or the like. [*Webster, 1563*]

public expenditure

Broadly, expenditure made by local and national government agencies as distinct from those of private individuals, organizations or firms. No single definition of P.E. can be given since the definitions employed often vary according to the purpose in hand or the intentions of the individual making the definition. On the broadest definition, P.E. may be said to consist of (1) expenditure by government departments on goods and services either directly or by way of subsidies; (2) payment by government departments of welfare or social security benefits, interest on government debt, grants and other payments known collectively as transfer payments; (3) capital expenditures by nationalized industries. [*Macmillan, 351*]

public finance

The traditional name for the revenue and expenditures of government. Conventionally there are at least three functions, namely the allocation function, distribution function and stabilization function. P.F. is concerned with the economic principles and problems of the public sector. The subject matter has been greatly extended with the development of topics such as cost-benefit analysis and output budgeting. [*Macmillan, 352*]

общественные/государственные дела

Вопросы, вызывающие общий интерес или озабоченность, особенно те, которые касаются актуальных социальных или политических проблем.

общественные/государственные сбережения

Налоговые поступления, которые остаются в распоряжении правительства после оплаты им всех расходов.

общественные/социальные выгоды

А. Сумма выигрышей или выгод какого-то лица, являющаяся результатом его деятельности, либо реализации его проекта. Это выгоды, учитываемые в **анализе издержек и выгод**, но в общественные выгоды не должны включаться **трансфертные платежи**. Данный термин иногда используется в ином значении для описания так называемых *внешних выгод*, т. е. выгод для других, а не для того индивида, который получает свою частную выгоду.

Б. Выигрыш или выгода, которыми может пользоваться все общество в целом, а не только отдельные лица, напр. защита и безопасность, обеспечиваемые полицией и вооруженными силами, действенная система здравоохранения, развитая система образования.

общественный выбор

Выбор, связанный с использованием экономических принципов для анализа политической деятельности. Он предполагает, что люди принимают политические действия для отстаивания своих интересов. Он использует понятия рынка с поправкой на то, что вместо категорий рынка материальных товаров и услуг теоретики общественного выбора мыслят категориями рынка голосов избирателей и конкретных вариантов государственной политики. В модели общественного выбора краеугольным камнем политической деятельности является эгоистичный, корыстный индивид. Цель модели общественного выбора – объяснить коллективные решения (относительно того, что часто рассматривают как политические дела) с точки зрения эгоистического поведения рациональных индивидов.

коомдук/мамлекеттик иштер

Айрыкча, актуалдуу социалдык жана саясий көйгөйлөргө тиешелүүлөрдүн жалпы кызыкчылыгы же бушайман болууну пайда кылуучу маселелер.

коомдук/мамлекеттик сактамдар

Өкмөттүн бөлүштүрүүсүндө аларды бардык чыгымдарга төлөгөндөн кийин калган салыктык түшүүлөр.

коомдук/социалдык пайдалар

А. Анын ишмердүүлүгүнүн же анын долбоорун ишке ашыруунун жыйынтыгы болуп саналган кайсы-бир тараптын утушунун же пайдасынын суммасы. Бул **пайдаларды жана чыгымдарды талдоодо** эске алынган пайдалар, бирок коомдук пайдалар **трансферттик төлөмгө** камтылбашы керек. Бул термин кээде тышкы пайда деп аталганды сүрөттөө үчүн башка мааниде, б. а. өзүнүн жеке пайдасын алган жеке тарап үчүн эмес, пайда башкалар үчүн колдонулат.

Б. Өз алдынча адамдар, маселен, полиция жана куралдуу күчтөрдү камсыз кылуучу коргоо жана коопсуздук, саламаттык сактоонун аракеттеги системасы, билим берүүнүн өнүккөн системасы эмес, бүтүндөй бардык коом колдонула алган утуштар жана пайдалар.

коомдук тандоо

Саясий ишмердүүлүктү талдоо үчүн экономикалык принциптерди пайдалануу менен байланышкан тандоо. Ал адамдар өздөрүнүн кызыкчылыктарын коргоо үчүн саясий аракеттеги чараларды көрүүлөрүн болжолдойт. Ал рынок түшүнүгүн рынок категорияларынын ордуна материалдык товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү коюп, оңдоо менен пайдаланат, коомдук тандоонун теоретиктери рыноктун категориялары деп, шайлоочулардын добуштарына жана мамлекеттик саясаттын конкреттүү варианттарына ой жүгүртөт. Коомдук тандоо моделдеринде саясий ишмердүүлүктүн негизгиси болуп эгоист, өз керт башын ойлогон жеке тарап болуп саналат. Коомдук тандоонун моделинин максаты – рационалдуу жеке тараптын эгоисттик жүрүм-турумунан алганда, жамааттык чечимди (эмне дайыма саясий иш катары каралганы туура-луу) түшүндүрүү.

public affairs

Matters of general interest or concern, esp. those dealing with current social or political issues. [*Webster, 1563*]

public saving

The tax revenue that the government has left after paying for its spending. [*Mankiw*]

social benefits

А. The sum of the gains or benefits, deriving from an activity or project to whomsoever they accrue. These are the relevant benefits for inclusion in **cost-benefit analysis** but should not include **transfer payment**. Occasionally used in a second sense to describe what might be called *external benefits*, i. e. the benefits to others rather than to the individual who predominantly enjoys the private benefit. [*Macmillan, 397*]

В. Gains or benefits that accrue or are available to the society as a whole rather than solely to a private individual, such as the protection and security provided by the police or the armed forces, the external economies afforded by an effective health delivery system, and the widespread benefits of a literate population. [*Todaro, 720*]

public choice

Refers to the use of economic principles to analyze political activity. It suggests that people take political action to further their self-interest.

It uses the concepts of the market except that, instead of seeing the market for tangible goods and services, P.C. theorists think in terms of a market for votes and for specific public policies. In the P.C. model, the basic building block for political action is the self-interested, utilitymaximizing individual. The aim of the P.C. model is to explain collective decisions (about what are often thought to be political matters) in terms of self-seeking behavior of rational individuals. [*Lexicon, 95–96*]

**общественный интерес;
интересы общества**

Те, кто принимают решения на государственном уровне, должны действовать в интересах всего народа, т. е. в интересах общества.

**общественный сектор;
государственный и/или муниципальный сектор**

А. Сфера деятельности органов государственной власти.

Б. Сфера государственных дел, которая находится под правительственным, а не частным контролем.

В. Это центральные министерства и ведомства (деятельность которых регулируется законодательными и нормативными актами о государственной службе). Общественный сектор, как правило, исключает более широкий спектр учреждений, которые предоставляют государственные услуги, и деятельность которых можно также отнести к государственной службе (напр., оборонные ведомства, полиция, учреждения образования и здравоохранения), государственные предприятия, другие организации, финансируемые из государственного бюджета, органы власти более низкого уровня (напр., органы местного самоуправления).

Г. Часть экономики, находящаяся в общественном владении, в отличие от той ее части, которая находится в частной собственности. К этой части экономики Великобритании относятся министерства, все правительственные органы, а также некоторые общественные корпорации, такие как железнодорожный транспорт и угольная промышленность.

объект аудита

Организация, сектор или программа, являющиеся объектом аудита. Когда говорят о программе/организации, обращая особое внимание на ее менеджмент, то ее называют *проверяемой организацией/программой*.

объект прогноза

Объект прогноза – точка привязки экстраполяционных прогнозов, предсказаний и предположений. Существует четыре объекта прогнозов: 1) последствия существующих направле-

**коомдук кызыкчылык;
коомчулуктун кызыкчылыктары**

Мамлекеттик деңгээлде чечим кабыл алгандар бардык элдин кызыкчылыктарына, б. а. айтканда, коомдун кызыкчылыктарына иштеши керек.

**коомдук сектор;
мамлекеттик жана/же муниципалдык сектор**

А. Мамлекеттик бийлик органдарынын ишмердүүлүктөрүнүн чөйрөсү.

Б. Жеке көзөмөлдө эмес, өкмөттүн көзөмөлүнө алынган мамлекеттик иштердин чөйрөсү.

В. Бул борбордук министрликтер жана ведомстволор (мамлекеттик кызмат жөнүндө мыйзамдар жана ченемдик актылар менен жөнгө салынуучу ишмердүүлүк); Коомдук сектор, эреже катары, мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдүн жана дагы мамлекеттик кызматка тиешелүү ишмердүүлүк көрсөткөн мекемелердин (мис., коргоо ведомствосу, милиция, билим берүү жана саламаттык сактоо), мамлекеттик ишканалардын, мамлекеттик бюджеттен каржыланган башка уюмдардын, бир топ төмөнкү деңгээлдеги бийлик органдардын (мис., жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарын) бир топ кенири спектрин эсепке албайт.

Г. Жеке менчикте турган анын бөлүгүнөн айырмаланып, коомчулуктун ээлигинде турган экономиканын бөлүгү. Улуу Британияда экономиканын бул бөлүгүнө министрликтер, бардык өкмөттүк органдар, ошондой эле айрым темир жол транспорту, көмүр өнөр жайы сыяктуу коомдук корпорациялар кирет.

аудиттин объектиси

Аудиттин объектиси болуп, уюм, сектор же программа саналат. Анын башкаруусун эске алып программа/уюм жөнүндө сөз болсо, анда аны *текишерилип жаткан уюм/программа деп* аташат.

болжолдун объектиси

Болжолдун объектиси экстраполяциялык болжолдордун, алдын ала айтуулардын жана божомолдордун байланыш негизи. Болжолдордун төрт объектиси болот: 1) саясаттын учурдагы багытта-

public interest

Public decision makers are expected to act in the best interest of the people as a whole, that is, in the public interest. [Lexicon, 96]

public sector

A. Governmental activities. [Nagel, 434]

B. The area of the nation's affairs under governmental rather than private control.

[Webster, 1563]

C. In this report refers to the central government departments and agencies (civil service); it excludes, generally, the wide public service (e. g. defense forces, police, education, health), public enterprises, certain bodies funded from public money, and lower levels of government (e. g. local government).

[People management, 44]

D. That part of the economy which is publicly owned as distinct from privately owned. It thus includes all government departments and agencies and all public corporations in the UK such as railways and the coal industry.

[Macmillan, 353]

audit object

The audited organization, sector or programme. When the audited organization/programme is referred to with special focus on management, we talk about the auditee.

[Performance auditing, 67-68,156,163]

object of a forecast

The O.F. is the point of reference of a projection, prediction, or conjecture. Forecasts have four objects: 1) consequences of existing policies, 2) consequences of new policies,

ний политики; 2) последствия новых направленных политики; 3) содержание новых направленных политики; 4) поведение заинтересованных лиц политики.

рынын кесепеттери; 2) саясаттын жаңы багыттарынын кесепеттери; 3) саясаттын жаңы багыттарынын мазмуну; 4) саясаттын кызыкдар тараптарынын жүрүм-туруму.

3) contents of new policies, 4) behavior of policy stakeholders. [Dunn, 198]

государствление

Положение, при котором государство играет решающую роль в экономике как непосредственно (через управление государственными предприятиями), так и косвенно (через регулирование всей экономики).

мамлекеттештирүү

Мамлекет экономикада түздөн-түз (мамлекеттик ишканаларды башкаруу аркылуу) сыяктуу, кыйыр түрүндө (бардык экономиканы жөнгө салуу аркылуу) дагы чечүүчү ролду ойногондогу абал.

statism

The notion that the government has a major role to play in the direction of the economy both directly through the operation of state-owned enterprises and indirectly through management of the overall economy. [Todaro, 721]

ограничение ставки налога

Процедура, посредством которой министр по вопросам окружающей среды Великобритании ограничивает повышение ставок **поземельных налогов**, устанавливаемых отдельными местными властями.

салыктын чектелген коюму

Улуу Британиянын курчап турган чөйрө маселелери боюнча министринин анын жардамы менен өз алдынча жергиликтүү бийликтегилер тарабынан белгиленген **жер салыктарынын** коюмдарын жогорулатууну чектеген процедурасы.

rate capping

A procedure whereby the UK Secretary of State for the Environment limits the rates increases of individual local authorities. [Macmillan, 363]

одноразовый/аккордный/паушальный налог

А. Налог, который одинаков для всех налогоплательщиков.

Б. Налог, неискажающий относительных цен и потому порождающий только эффект дохода.

бир жолку/аккорддук/паушалдык салык

А. Бардык салык төлөөчүлөр үчүн бирдей салык.

Б. Баага карата бурмалабаган жана ошондуктан кирешенин натыйжасын гана чыгарган салык.

lump-sum tax

A. A tax that is the same amount for every person. [Mankiw]

B. A tax that does not distort relative prices and therefore has only an income effect on incentives. [Hyman-Micro, 120]

ожидаемая инфляция

Предполагаемая инфляция: темп инфляции, ожидаемый через какой-то промежуток времени в будущем.

күтүлгөн инфляция

Болжолдонгон инфляция: келечекте кандайдыр бир убакыттан кийин күтүлгөн инфляция темпи.

expected inflation

Anticipated inflation: the rate of inflation that is expected to occur over some specified time in the future. [Macmillan, 143]

определенность

Под определенностью понимают такое состояние знания, при котором лицо, принимающее решение, заранее знает конкретный исход, к которому неизбежно приведет каждый из имеющихся вариантов решения. Иначе говоря, лицо, принимающее решение, обладает совершенным знанием среды и результата любого решения, которое оно могло бы выбрать.

аныкталгандык

Аныкталгандык деп, чечим кабыл алуучу адам чечимдердин варианттарынын ар бири сөзсүз алып келүүчү конкреттүү натыйжанын алдын ала билген билимдин ушундай абалы түшүнүлөт. Башкача айтканда, чечим кабыл алуучу адам чөйрө жана ал тандап ала турган кайсы болбосун чечимдин жыйынтыктары жөнүндө эң сонун билимдерге ээ болот.

certainty

C. is defined as a state of knowledge in which the decision maker knows in advance the specific outcome to which each alternative will invariably lead. In other words, the decision maker has perfect knowledge of the environment and the result of whatever decision he might make. [Seo, 31]

определенность, неопределенность и риск

Различия между **определенностью**, **риском** и **неопределенностью** отражают различия в уровне знаний лица, принимающего решение.

аныкталгандык, аныкталбагандык жана тобокелдик

Аныкталгандык, **тобокелдик** жана **аныкталбагандыктардын** ортосундагы айырмачылыктар кабыл алуучу адамдын билим деңгээлинин айырма

certainty vs. uncertainty and risk

The distinctions among **certainty**, **risk**, and **uncertainty** reflect differences in the degree of knowledge enjoyed by decision maker.

Если мы представим уровень его знаний как некий континуум, то на одном конце этого континуума будет определенность (полное знание), а на другом – неопределенность (полное незнание). Риск (частичное знание) будет располагаться в средней части континуума. Положение на этом континууме точки, соответствующей уровню знаний лица, принимающего решение, будет отражать степень определенности (или неопределенности) условий, в которых принимается решение.

чылыктарын чагылдырат. Эгерде биз анын билимдеринин деңгээлин кандайдыр бир континуум катары көрсөтсөк, анда бул континуумдун бир аягында аныкталгандык (толук билим), ал эми экинчисинде аныкталбагандык (толук билбегендик) болот. Тобокелдик континуумдун орточо бөлүгүндө болот. Бул континуумдагы абал чечимдерди кабыл алган адамдын билим деңгээлине ылайык, чечим кабыл алуу шарттарында аныкталгандык (же аныкталбагандык) деңгээлин чагылдырат.

If we conceive of one's state of knowledge as a continuum, then certainty (complete knowledge) would occupy one end, while uncertainty (complete lack of knowledge) would occupy the other. Risk (partial knowledge) would occupy the middle. The continuum thus would represent degrees of certainty (or uncertainty, if you prefer). [Seo, 30-31]

оптимальный тариф

A. Тариф, при котором уровень импорта снижается до значения, при котором **предельные общественные издержки** сравниваются с **предельной общественной выгодой**.

B. Тариф, максимизирующий **благосостояние** или **полезность**, получаемые страной.

оптимальдуу тариф

A. Импорттун деңгээли **чегине жеткен коомдук чыгымдар чегине жеткен коомдук пайдалар** менен салыштыргандагы мааниге чейин төмөндөгөн тариф.

B. Өлкөдөн алынган **жыргалчылык** же **пайдалуулукту** жогорку чекке көтөргөн тариф.

optimum tariff

A. A tariff that reduces the level of imports to the point where marginal social cost equals marginal social benefit. [Sloman]

B. The name given to the tariff which maximizes the welfare or utility enjoyed by a nation. [Macmillan, 316]

оптимизация

Процесс, при котором цели считают заданными, и необходимо определить, какая политика (или комбинация политик) максимизирует достижение заданных целей с учетом разных условий и ограничений.

оптималдаштыруу

Максаттар коюлган деп эсептелген жана кайсы саясат (же саясаттын комбинациясы) ар түрдүү шарттарды жана чектөөлөрдү эсепке алуу менен коюлган максаттарга жетүүнү жогорулатарын аныктоо зарыл болгон процесстер.

optimizing

The process whereby one takes goals as givens and attempts to determine which policy or combinations of policies will maximize these goals subject to various constraints and conditions. [Nagel, 433]

оптимум

«Наилучшая» ситуация или наилучшее состояние дел. Для достижения оптимума необходима «оптимизация», а ситуация, при которой достигается оптимум, называется оптимальной.

оптимум

Иштин «эң мыкты» кырдаалы же эң мыкты абалы. Оптимумга жетүү үчүн «оптималдоо» керек, ал эми оптимум жеткен кырдаал оптималдуу деп аталат.

optimum

The 'best' situation or state of affairs. To achieve an O. is to 'optimize' and a situation which is an O. is said to be 'optimal'. [Macmillan, 315]

органы власти, классификация

Существует много различных способов классификации органов власти, однако они в большинстве случаев сводятся к использованию для этой цели двух критериев: критерия организационной структуры ведомств (который имеет более конкретное содержание) и критерия взаимоотношений между органами власти и теми, кем они управляют. Первая классификация основана на взаимоотношениях между **исполнительной** и **законодательной** властью. В *парламентской системе* чиновники исполнительной власти продолжают занимать свои должности до тех пор, пока они поддерживают законодательную власть. Члены исполнительной власти

бийлик органдары, классификация

Бийлик органдарын классификациялоонун көптөгөн ар түрдүү ыкмалары бар, бирок алар көп учурларда бул максаттар үчүн эки критерийди пайдаланууга чыгат: мекемелердин уюштуруу түзүмдөрүнүн критерийлери (бир кыйла конкреттүү мазмунга ээ болгон) жана алар башкаргандар менен бийлик органдарынын ортосундагы өз ара мамилелердин критерийлери. Биринчи классификация **аткаруу** жана **мыйзам чыгаруучу** бийликтеринин ортосундагы өз ара мамилелерге негизделген. *Парламенттик системада* аткаруу бийлигинин чиновниктери өздөрүнүн ээлеген орундарын мыйзам чыгаруу бийлиги колдоого алып турганда улантат берет. Аткаруу бийлигинин мүчөлөрү адатта мый-

government, classification

The classification of G. are many but have tended to concentrate on two criteria: the arrangement of offices, which is narrower in concentration, and the relationship between G. and the governed. The first classification is based on the relationship between the executive and the legislature. In a parliamentary system the executive's continuance in office depends on its maintaining the support of the legislature. Members of the executive are commonly also members of legislature. A prime minister may be the most powerful member of the executive, but important decisions within the executive are usually made collectively by a group of

обычно являются и членами законодательной власти. Премьер-министр может быть членом исполнительной власти, обладающим самыми большими полномочиями, однако важные решения в исполнительной власти обычно принимаются коллективно группой министров. В *президентской системе* должность чиновника исполнительной власти независима от законодательной власти. Члены исполнительной власти не наделены полномочиями принятия окончательного решения; ответственность возлагается на одного человека, президента. Вторая классификация основана на распределении полномочий между уровнями власти. В *унитарном государстве* все полномочия относительно принятия законов возлагаются на один высший законодательный орган, юрисдикция которого охватывает всю страну. Местные законодательные органы могут существовать, но только с согласия национального законодательного органа. В *федеральном государстве* местным законодательным органам гарантируются, по меньшей мере, полномочия автономного принятия решений. В *конфедерации* группа суверенных государств объединяется для определенных целей, однако каждое государство сохраняет свой суверенитет.

зам чыгаруу бийлигинин мүчөлөрү болуп саналышат. Премьер-министр эң көп ыйгарым укуктарга ээ болгон аткаруу бийлигинин мүчөсү болушу мүмкүн, бирок аткаруу бийлигинде маанилүү чечимдер адатта министрлердин жамааттык топтору тарабынан кабыл алынат. *Президенттик системада* аткаруу бийлигинин чиновнигинин кызмат орду мыйзам чыгаруу бийлигине көз каранды эмес. Аткаруу бийлигинин мүчөлөрүнүн акыркы чечимди кабыл алуудагы ыйгарым укуктары бөлүштүрүлгөн эмес; жоопкерчилик бир адамга, Президентке жүктөлөт. Экинчи классификация бийлик деңгээлинин ортосундагы ыйгарым укукту бөлүштүрүүгө негизделген. *Унитардык мамлекетте* мыйзамдарды кабыл алууга карата ыйгарым укуктардын бардыгы бир жогорку мыйзам чыгаруу органына жүктөлөт, юрисдикция бардык мамлекетти кучагына алат. Жергиликтүү мыйзам чыгаруу органдары болушу мүмкүн, бирок улуттук мыйзам чыгаруу органдарынын макулдугу менен гана. *Федералдык мамлекетте* жергиликтүү мыйзам чыгаруу органдары тарабынан аз өлчөмдө чечимдерди өз алдынча кабыл алуунун ыйгарым укуктары кепилденет. *Конфедерацияда* эгемендүү мамлекеттердин топтору белгиленген максаттар үчүн биригишет, бирок ар бир мамлекет өзүнүн эгемендигин сактайт.

ministers. In a presidential system the executive's position is independent of the legislature. Members of the executive are not normally also members of the legislative, and ultimate decision-making authority within the executive lies with one person, the president. The second classification concentrates on the distribution of power between levels of G. In a unitary state, all authority to make laws is vested in one supreme legislature whose jurisdiction covers the whole country. Local legislatures may exist, but only with the suzerainty of the national legislature. In a federal state, local legislatures are guaranteed at least a measure of autonomous decision-making authority. In a confederation, a group of sovereign states combine for specified purposes, but each state retains its sovereignty. [WBDReport-1997, 20]

органы местной власти; органы местного самоуправления (или местные власти)

Органы местной власти – это совокупность органов, обладающих властью в некоторой административно-территориальной единице страны. Органы местной власти являются третьим уровнем власти в государствах с федеративным устройством или вторым и третьим уровнями в унитарных государствах (регионы, округи, муниципалитеты и т. д.). Для того чтобы функционировать как самостоятельные правовые единицы, органы местной власти должны быть наделены полномочиями на осуществление власти и не зависеть при этом от других уровней **расширенного правительства.**

жергиликтүү бийлик органдары; жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары (же жергиликтүү бийлик)

Жергиликтүү бийлик органдары – бул өлкөнүн айрым башкаруу-аймактык бирдиктеринде бийликке ээ органдардын жыйындысы. Жергиликтүү бийлик органдары федеративдүү түзүлүштөгү мамлекеттерде бийликтин үчүнчү деңгээли же унитардык мамлекеттерде (аймактар, округдар, муниципалитеттер ж. б.) экинчи же үчүнчү деңгээлдери болуп саналат. Жергиликтүү бийлик органдары өз алдынча укуктук бирдик катары иштөөсү үчүн, бийликти жүзөгө ашырууда ыйгарым укуктар бөлүштүрүлүшү керек жана мында башка **кеңейтилген өкмөттүн** деңгээлинен көз каранды болбоосу керек.

local government (or local authorities)

L.G. is a collection of public bodies with authority over a subdivision of a significant area of a country's territory. It is either the third tier in federal countries or the second and third tiers in unitary countries (regions, counties, municipalities, etc.) To exist as a separate entity, a L.G. body must have the authority to exercise powers independently from other levels of **general government.** [SIGMA AUFCClos.]

отчет о движении денежных средств

Финансовый отчет, который фиксирует **денежный поток** проекта или финансово самостоятельной структуры.

акча каражаттарынын кыймылдары жөнүндө отчет

Долбоордун же финансылык өз алдынча түзүмдүн **акча агымын** белгилеген финансы отчету.

cash-flow statement

A financial statement that records the **cash flow** of a project or financial entity.

Синоним: *отчет об источниках поступления и использовании денежных средств.*

Синоними: *акча каражаттарынын түшүү жана пайдалануу булактары жөнүндөгү отчету.*

Synonymous with *sources-and-uses-of-funds statement.* [Benefit-cost analysis, 89]

отчетность по результатам

Обеспечение отчетности не только по проделанной работе, но и по полученным, благодаря ей, результатам.

жыйынтык боюнча отчеттуулук

Аткарылган иш боюнча гана эмес, анын жыйынтыгынан алынгандар боюнча дагы отчеттуулукту камсыз кылуу.

results-based accountability

Holding programs accountable not only for the performance of activities but also for the results they achieve. [Weiss, 336]

охват аудитом

Ограничение **проблемы аудита** различными **объектами аудита**, различными регионами страны, различными периодами времени и т. д.

аудит менен камтуу

Аудиттин көйгөйлөрүнүн аудиттин ар түрдүү **объектилерин**, өлкөнүн ар түрдүү аймактары, убакыттын ар түрдүү мезгилдери ж. у. с. менен чектелиши.

audit scope

Limitation of the **audit problem** to a particular **audit object**, different parts of the country, different time periods, etc. [Performance auditing, 67-68, 163]

оценивание программ

1) Оценка степени результативности, эффективности и/или экономичности использования государственных (общественных) средств с целью получения того результата, для достижения которого их выделяли. 2) Независимая и объективная оценка программы с целью определения адекватности ее целей, структуры и результатов – как ожидаемых, так и непредвиденных. 3) Совокупность методов, умений и чувствительности, необходимых для определения, нужна ли такая социальная программа и будет ли она востребована, осуществляется ли она в соответствии с планом и действительно ли предоставляемые услуги помогают тем людям, которые в них нуждаются.

программаларды баалоо

1) Жыйынтыктын, натыйжалуулуктун жана/же жыйынтыкты алууга жетишүү максатында аларга бөлүштүрүлгөн мамлекеттик каражаттарды пайдалануунун үнөмдүүлүгүнүн деңгээлин баалоо. 2) Күтүлгөн жана алдын ала көрүнбөгөн анын максаттарынын, түзүмдөрүнүн жана жыйынтыктарынын шайкештигин аныктоо максаттарында программаларды көз карандысыз жана объективдүү баалоо. 3) Мындай социалдык программалар керектигин жана анын талаптуулугун, ал планга ылайык жүзөгө ашырыларын жана көрсөтүлгөн кызматтар ага муктаж болгон адамдарга жардам берери аныктыгын белгилөө үчүн зарыл болгон методдордун, билгиликтин жана сезгичтиктин жыйындысы.

program evaluation

1) The assessment of the effectiveness, efficiency and/or economy with which public funds produce the results for which they were appropriated. 2) The independent and objective assessment of a program to determine the adequacy of its objectives, its design, and its results-intended and unintended. 3) A collection of methods, skills and sensitivities necessary to determine whether a social program is needed to likely to be used, whether it is conducted as planned, and whether the service actually does help people in need. [Brown-Seminar, 313]

оценивание проекта

Оценивание индивидуального **действия по развитию**, предназначенного для решения определенных **задач** в пределах указанных ресурсов и графика реализации, часто в рамках структуры более широкой программы. **Анализ издержек и выгод** – главный инструмент оценивания для проектов с измеримыми **выгодами**. Когда выгоды не могут быть определены количественно, приемлемым подходом является **анализ результативности издержек**.

долбоорду баалоо

Көрсөтүлгөн ресурстардын жана кээде, абдан кененирээк программалардын түзүмдөрүнүн алкагында ишке ашырылуучу графиктердин чектеринде аныкталган маселелерди чечүү үчүн көрсөтүлгөн багыттарды **өнүктүрүү боюнча** жеке **иш-аракеттерди** баалоо. **Чыгымдарды жана алынуучу пайдаларды талдоо** – өлчөнүүчү **пайдалары** бар долбоорлор үчүн баалоодо башкы курал. Алынуучу пайданын санын аныктоого мүмкүн болбогон учурда ылайыктуу ыкма болуп **чыгымдардын натыйжасын талдоо** эсептелинет.

project evaluation

Evaluation of an individual **development intervention** designed to achieve specific **objectives** within specified resources and implementation schedules, often within the framework of a broader program. **Cost-benefit analysis** is a major instrument of project evaluation for projects with measurable **benefits**. When benefits cannot be quantified, cost effectiveness (analysis) is a suitable approach. [OECD Eval.&RBN Glos.]

оценка эксперта; экспертное заключение

Мнение хорошо осведомленного постороннего специалиста.

эксперттин баасы; эксперттик корутунду

Мыкты кабарланган бөтөн адистин пикири.

expert judgment

The opinion of a knowledgeable outsider. [Weiss, 331]

II

паритет покупательной способности

Теория таких обменных курсов, при которой единицы любой валюты будет достаточно для покупки одинакового количества благ во всех странах.

сатып алуу жөндөмдүүлүгүнүн барабардыгы

Бардык өлкөлөрдө жыргалчылыктын бирдей санын сатып алуу үчүн кайсы болбосун валютанын бирдигинде жетиштүү болгон алмашуу курстарынын теориясы.

purchasing power parity, PPP

A theory of exchange rates whereby a unit of any given currency should be able to buy the same quantity of goods in all countries. [Mankiw]

партнерство в общественном секторе

Межправительственное (внутригосударственное) соглашение, в котором два или более юридических лица заключают контракт друг с другом с целью осуществления общественных программ или предоставления услуг.

жалпы сектордогу өнөктөштүк

Өкмөт аралык (ички мамлекеттик) макулдашуу, анда эки же андан көп юридикалык жактар коомдук программаларды же кызмат көрсөтүүлөрдү жүзөгө ашыруу максаттарында бири-бири менен келишим түзүшөт.

public partnership

An intergovernmental agreement in which two or more jurisdictions contract with each other to deliver public programs or services. [WB-Civ. Serv. Glos.]

перекрестное субсидирование

Термин используется в отношении государственных (коммунальных) предприятий для обозначения любого субсидирования убытков от одного вида деятельности или услуг за счет прибыли от других видов деятельности или услуг.

айкаш субсидиялоо

Термин мамлекеттик (коммуналдык) ишканаларга карата ишмердүүлүктүн же кызмат көрсөтүүлөрдүн башка түрлөрүнүн пайдасынын эсебинен ишмердүүлүктүн же кызмат көрсөтүүнүн бир түрүнүн чыгымын каалаган түрдө субсидиялоону түшүндүрүү үчүн колдонулат.

cross-subsidization

The term is used with reference to public enterprises, to denote any subsidization of losses on one activity or service with the profits from another. [Macmillan, 92]

переливы; каскадные эффекты; побочные эффекты

Это эффекты или результаты, полученные в одной сфере политики или деятельности, которые оказывают влияние на другую сферу политики или деятельности.

ооштурулуштар; каскаддык натыйжалар; кошумча натыйжалар

Бул бир саясаттан же ишмердүүлүктөн алынып, саясаттын же ишмердүүлүктүн башка чөйрөсүнө таасир эткен натыйжалар же жыйынтыктар.

spillovers

Are effects or results from one area of policy or action which affect another area or action. [Lexicon, 108]

переложение/смещение налогового бремени

Ситуация, при которой тот, кто облагается налогом, может переложить это бремя частично или полностью на другого.

которулуштурулган/алмаштырылган салык оордуктары

Кимге салык салынса, анын оордуктарын жарым-жартылай же толугу менен башкага которуу кырдаалы.

tax shifting

The phenomenon whereby those on whom taxes are levied are able to pass the burden either partly or fully on to others. [Macmillan, 422]

перераспределение; выгоды перераспределения

Процесс изменения существующего в обществе распределения доходов (в большинстве случаев) и богатства. Перераспределение может быть прямым результатом специально осуществляемой политики, направленной на перераспределение дохода между индивидами, или же ее «побочным» эффектом.

кайра бөлүштүрүү; кайра бөлүштүрүүнүн пайдалары

Коомдо болгон кирешелерди (көпчүлүк учурларда) жана байлыктарды бөлүштүрүүнү өзгөртүү процесси. Кайра бөлүштүрүү кирешелерди жеке тараптардын ортосунда кайра бөлүштүрүүгө же анын «кошумча» натыйжасына багытталган атайын жүзөгө ашырылуучу саясаттын түз жыйынтыгы болушу керек. Бир топту экинчи топ менен салышты-

redistribution; redistribution benefits

The process of altering the existing distribution of (usually) income or wealth in a society. Redistribution may be the result of a deliberate policy to transfer income between individuals or may be an 'accidental' effect of a policy. [Macmillan, 368]

Benefits that result in a shift in the income of one group to another. R.B. may be regarded

Выгоды в результате сдвига распределения дохода и изменения дохода одной группы по сравнению с другой. Выгоды перераспределения можно рассматривать как «денежные» и, следовательно, непродуктивные, или как «реальные» или **чистые выгоды эффективности**.

руудан кирешелерди бөлүштүрүүнү жана кирешелерди өзгөртүүнү жылдыруунун жыйынтыгындагы пайда. Кайра бөлүштүрүүнүн пайдасын «акчалай» жана мүмкүн, жемиштүү эмес, же «реалдуу» же **натыйжалуулуктун таза пайдасы** катары кароого болот.

as “pecuniary” and hence not productive or “real” or **net efficiency benefits**. [Dunn, 330]

планирование бюджета с нуля; бюджетирование с нуля

Система программной разработки бюджета, попытка введения которой была предпринята в США в конце 1990-х годов. Теоретически планирование бюджета с нуля включает ежегодное оценивание всех программ и подготовку бюджета с самого начала. Однако практически система планирования бюджета с нуля пока еще на работе. К учреждениям обратились с просьбой провести упорядочение программ в пределах выделенных средств. Система планирования бюджета с нуля имеет следующие составляющие: 1) формулирование целей/задач для каждого учреждения; 2) определение альтернативных подходов к достижению целей, стоящих перед учреждением; 3) определение альтернативных уровней финансирования, включая и «минимальный» уровень, который обычно ниже существующего уровня финансирования; 4) подготовка «пакетов решений», включая бюджет и комплекс информационных материалов об исполнительской деятельности; 5) упорядочение пакетов решений относительно друг друга. Однако система планирования бюджета с нуля оказалась чрезвычайно затратной по времени и, как выяснилось, нежизнеспособной. Тем не менее, аналогичные подходы пытались использовать и в других странах (например, в Великобритании в программе «Обзор основных расходов», разработанной в 1993 г.).

нөлдөн баштап бюджетти пландоо; нөлдөн баштап бюджеттөө

1990-жылдын аягында АКШда кабыл алынып, ишке ашырууга аракет кылынган бюджетти программалык иштеп чыгуу системасы. Нөлдөн баштап бюджетти пландоо теориялык жактан бардык программаларды жыл сайын баалоону жана бюджетти башынан баштап даярдоону камтыйт. Бирок нөлдөн баштап бюджетти пландоо практикалык системасы азырынча иштей элек. Мекемелерге бөлүнгөн каражаттардын чегинде программаны иретке келтирүү сунушу менен кайрылышкан. Нөлдөн баштап бюджетти пландоо системасы төмөндөгүдөй курамдардан турат: 1) ар бир мекеме үчүн максаттарды/милдеттерди түзүү; 2) мекеменин алдында турган максаттарга жетүүгө атаандаш мамилени аныктоо; 3) адатта каржылоонун болгон деңгээлинен төмөн «минималдуу чектеги» деңгээлди кошуп каржылоонун атаандаш деңгээли аныктоо; 4) аткаруу ишмердүүлүгү жөнүндө маалыматтык материалдардын комплексин жана бюджетин кошуп, «чечимдердин пакеттерин» даярдоо; 5) бири-бирине тиешелүү чечимдердин пакеттерин иретке салуу. Бирок нөлдөн баштап бюджетти пландоо убакыты боюнча өтө эле чыгымдуу болуп калган жана жашоого ийкемсиз экендиги айкындалган. Андан сырткары, окшош мамилелерди башка өлкөлөрдө (маселен, Улуу Британияда 1993-жылы иштелип чыккан «Негизги чыгымдарды баяндоо» программасы) пайдаланууга аракет кылышкан.

zero-base budgeting, ZBB

A system of programme budgeting attempted in the US in the late 1990s. Literally interpreted, *ZBB* consists of evaluating all programmes each year and preparing the budget from scratch. In practice, however, the *ZBB* system did not go so far. Agencies were asked to rank the programmes within predetermined funding limits. The main features of the system consisted of: (1) formulating objectives for each agency; (2) identifying alternative approaches to achieving the agency objectives; (3) identifying alternative funding levels, including a “minimum” level normally below current funding; (4) preparing “decision packages”, including budget and performance information; and (5) ranking the decision packages against each other. Nevertheless, *ZBB* was excessively time-consuming and proved to be short lived. However, similar approaches have been tried in other countries (e. g. the United Kingdom’s programme of “Fundamental Expenditure Reviews” started in 1993). [SIGMA AUFC Glos.]

планирование развития

Многоцелевое планирование, направленное на развитие экономического и социального потенциала экономики в целом, либо ее конкретных составляющих.

өнүктүрүүнү пландаштыруу

Бүтүндөй экономиканын социалдык мүмкүнчүлүктөрүнө же анын конкреттүү түзүүчүлөрүнө жана экономикалык өнүгүүгө багытталган көп максаттуу пландаштыруу.

development planning

A plan with a broad set of objectives intended to develop the economic and social potential of either the economy as a whole or a specific area. [Macmillan, 105]

плата за услуги; плата за пользование

Технические термины, часто используемые в **анализе политики** вместо термина «плата за

кызмат көрсөтүүгө төлөө; пайдалануу үчүн төлөө

Саясатты талдоодо «кызмат көрсөтүү үчүн төлөө»: ашыра жүктөлгөндүккө (шаардын борбо-

user fees

The technical terms often used by **policy analysis** for U.F. include congestion taxes, **marginal social cost pricing**, and optimal

услуги»: налоги на перегруженность (налог за использование транспортного средства в центре города), цены на основе **предельных социальных издержек** и оптимальные пошлины. В более распространенной бюрократической лексике они известны, как плата за лицензию, арендная плата, плата за проезд и другие аналогичные термины, обозначающие цену.

рунда транспорт каражаттарын пайдалануу үчүн салык), **чегине жеткен социалдык чыгымдардын** жана оптималдуу алымдардын негизинде баага салык термининин ордуна көбүнчө колдонулуучу техникалык терминдер. Алар бюрократиялык лексикада кеңири таралган лицензия үчүн төлөө, ижара акысы, жол жүрүү акысы жана башка бааны түшүндүрүүгө окшогон терминдер катары белгилүү.

tolls. In more common bureaucratic parlance, they are usually known as license fees, rental charges, fares, and other synonyms for price. [Weimer; 167]

платежеспособность; теория платежеспособности

A. Принцип, согласно которому **налоговое бремя** распределяется в соответствии с благосостоянием. Те у кого доходы выше или богатства больше, должны платить более высокие налоги, чем те, у кого доходы ниже или богатства меньше.

B. Подход к **налогообложению**, который заключается в том, что налоговое бремя должно распределяться согласно способности платить. Теория основана на концепции **равных потерь/жертв**. Жертвы представляют собой потерю **полезности** в результате осуществления налоговых платежей. Существуют три возможные меры равных потерь: равные абсолютно, равные пропорционально и равные предельно (или, по меньшей мере, агрегировано).

төлөмгө жөндөмдүүлүк; төлөмгө жөндөмдүүлүктүн теориясы

A. **Салык оордугу** жетиштүүлүккө тиешелүү бөлүштүрүлгөн принциби. Кирешеси жогору же байлыгы көп адамдар, кирешеси төмөн же байлыгы аз адамдарга салыштырмалуу бир кыйла көбүрөөк салык төлөшү керек.

B. Салык оордугу төлөө мүмкүнчүлүгүнө ылайык бөлүштүрүлүшү керек деген негиздеги **салык салууга** карата болгон мамиле. Теория **бир деңгээлдеги жоготуу/кемүү** концепцияларына негизделген. Кемүү өзүнөн салык төлөөлөрдү ишке ашыруунун натыйжасында **пайдалуулукту** жоготууну көрсөтөт. Бирдей деңгээлдеги кемүүнүн үч мүмкүн болгон чени бар: абсолюттук бирдейлик, пропорционалдуу бирдейлик жана өтө бирдейлик (же аз өлчөмдө айрым жеке көрсөткүчтөрдү жалпы көрсөткүчкө кошуу).

ability to pay; ability to pay theory

A. The principle that the **tax burden** should be distributed according to a person's affluence. Those who have higher incomes or greater wealth should pay more in taxes than poorer people. [Public finance, 448]

B. An approach to **taxation** which states that the burden of taxation should be distributed in accordance with ability to pay. The theory is based on the concept of **equal sacrifice**. Sacrifice refers to the loss of **utility** which is incurred when tax payments are made. There are three possible measures of equal sacrifice – equal absolute, equal proportional and equal marginal (or least aggregate). [Macmillan, 1]

платежный баланс

Платежный баланс в текущих счетах – разница между денежной оценкой экспортированных и импортированных товаров и услуг.

төлөм балансы

Төлөм балансы учурдагы эсептерде – экспорттолгон жана импорттолгон товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн акчалай бааларынын ортосундагы айырма.

balance-of-payments

B.P. in the current accounts – the difference between the dollar value of goods and services exported and the dollar value of goods and services imported. [Weimer; 106]

поведенческий анализ

Поведенческий анализ исследует решения, принимаемые на уровне индивидов и домашних хозяйств, а также их поведение в ответ на те или иные изменения. Например, поведенческий анализ позволяет приблизительно определить, каким образом индивиды или домашние хозяйства переключаются на потребление или производство других товаров и услуг в ответ на изменения ценовой или иной политики.

жүрүм-турумдук талдоо

Жүрүм-турумдук талдоо жеке тараптардын жана үй чарбасынын деңгээлинде кабыл алынган чечимдерди, ошондой эле тигил же бул өзгөрүүлөргө жооп берүүдө алардын жүрүм-турумдарын изилдейт. Маселен, жүрүм-турумдук талдоо жеке тараптар же үй чарбасындагылар баалуу же башка саясатты өлчөөгө жооп берүүдө башка товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү керектөөгө кантип кошуларын жакындатып аныктоого мүмкүндүк түзөт.

behavioral analysis

B.A. explores individual and household-level decisions and behaviors in response to changes. For instance, behavioral analysis approximates the ways in which individuals or households switch to consuming or producing other goods and services in response to a price or other policy change. [WB SPSIA]

повышение производительности

Связано с исследованиями политики как науки. На общественном уровне повышение

өндүрүмдүүлүктү жогорулатуу

Саясатты илим катары изилдөө менен байланышкан. Коомдук деңгээлде өндүрүмдүүлүктү

productivity improvement

Associated with the science of **policy studies**. At the societal level, it can be defined as

производительности можно определить как увеличение разности между **общественными выгодами** и **общественными издержками**. В таком контексте исследования политики касаются набора навыков/умений, связанных с решением того, какой из альтернативных курсов государственной политики будет максимизировать или увеличивать разность между выгодами и издержками при достижении поставленных целей. Повышению производительности особенно способствует **оценивание политики**, вследствие придания особого значения научным методам управления, применяемым на общественном уровне или уровне государственной политики. Эти методы подразделяются на такие основные категории: **анализ выгод и издержек, теория принятия решений, анализ оптимального уровня, теория размещения, модели оптимизации времени.**

жогорулатуу **коомдук пайда** менен **коомдук чыгымдын** ортосундагы айырманын чоңоюшунун абалын аныктайт. Мындай контекстте саясатты изилдөө мамлекеттик саясаттын кайсы атаандаш курсунун чечимдери чегине жеткирилери же коюлган максаттарга жетүүдө пайда менен чыгымдын ортосундагы айырманын көбөйтүлөрү менен байланышкан көндүмдөрдүн/билимдердин топтомуна тиешелүү. Коомдук деңгээлде же мамлекеттик саясаттын деңгээлинде колдонулган башкаруунун илимий методдоруна өзгөчө маани берүүнүн натыйжасында **саясатты баалоо**, өндүрүмдүүлүктү жогорулатууну айрыкча жөнгө салат. Бул методдор мындай негизги категорияларга бөлүнөт: **пайдаларды жана чыгымдарды талдоо, чечимдерди кабыл алуу теориясы, оптималдуу деңгээлди талдоо, жайгаштыруу теориясы**, убакытты оптималдоо модели.

increasing **societal benefits** minus **societal costs**. In such a context, policy studies refers to a set of skills associated with deciding which of the various alternative public policies will maximize or increase benefits minus costs in achieving a given set of goals. **Policy evaluation** is especially capable of furthering productivity improvement by emphasizing management science methods as applied on a societal or public policy level. Those methods fall into basic categories: **benefit-cost analysis, decision theory, optimum-level analysis, allocation theory**, time-optimization models. [*Lexicon, 93–94*]

подавленная инфляция

Поддавленная инфляция имеет место в том случае, когда при наличии в экономике общих инфляционных тенденций цены удерживаются на неизменном уровне.

басылган инфляция

Басылган инфляция экономикада баа өзгөрүлбөс деңгээлде кармалган жалпы инфляциялык тенденция болгон учурда орунга ээ болот.

inflation, suppressed

This occurs if price controls are holding down prices when general inflationary tendencies are present in the economy. [*Macmillan, 205*]

поддержка доходов

Политика, направленная на повышение уровня доходов отдельных групп населения или отдельных лиц. Такая политика может включать помощь из фондов социального страхования (например, для выплат по болезни или безработице), а также программы поддержания уровня доходов определенных производителей, например, фермеров.

кирешелерди колдоо

Калктын өз алдынча топторунун же өз алдынча адамдарынын кирешелеринин деңгээлдерин жогорулатууга багытталган саясат. Мындай саясатка социалдык камсыздандыруу фонддорунан (маселен, оорусуна же иштебегендигине төлөө үчүн) жардамды, ошондой эле белгиленген өндүрүүчүлөрдүн, мисалы, фермерлердин кирешелеринин деңгээлдерин колдоо программаларын кошууга болот.

income maintenance

Policies designed to raise the income levels of specific groups or individuals. Policies of this type include Social Security benefits such as those paid to the sick or unemployed but also programmes designed to support the incomes of particular producers such as farmers. [*Macmillan, 196*]

подотчетность

Термин используется для обозначения иерархических отношений, при которых одна сторона подотчетна другой (имеется в виду физическое лицо или организация) за **выполнение** возложенных на нее задач или функций. Подотчетность неотделима от таких понятий, как **делегирование полномочий** и гибкость/уступчивость, при этом руководители несут ответственность за результаты, поскольку они наделены полномочиями принимать решения, следствием которых являются данные результаты.

отчеттуулук

Термин өзүнө тагылган милдеттерди жана функцияларды **аткарууда** биринчи тараптын экинчи тарапка (жеке тарап же уюмду караган учурда) отчет берүүсүнүн иерархиялык мамилелерин түшүндүрүү үчүн колдонулат. Отчеттуулук **өткөрүлүп берилген ыйгарым укук** жана ийкемдүүлүк/ыктуулук сыяктуу түшүнүктөрдөн ажырагыс. Мында жетекчилер берилген жыйынтыктар алардын натыйжасы болуп саналган чечимдерди кабыл алуу ыйгарым укуктарына ээ болгондуктан, бул жыйынтыктар үчүн жоопкерчилик тартышат.

accountability

A. used to denote a hierarchical relationship within which one party accounts to the other (a person or body) for the **performance** of tasks or functions conferred. A. goes hand in hand with **devolution** and flexibility such that managers are held accountable for results once they are given the authority to make decisions that are part of producing those results. [*People management, 44*]

подотчетность в государственной службе

Когда государство уже не является единственным рычагом власти в обществе, значение и важность понятия подотчетности в **государственном управлении** существенно возрастает. Например, от высших должностных лиц все чаще ожидают, что они будут чувствительными к нуждам и требованиям различных групп заинтересованных лиц в обществе. Старая форма бюрократической изолированности постепенно уступает дорогу новым, более чутким реагирующим формам правления. Эти требования большей **эффективности**, чуткого **реагирования** и **добропорядочности** в управлении общественными делами также были вызваны революцией в сфере информационных и коммуникационных технологий (ИКТ), которая дала возможность создать новые институционные формы, отношения и сети. В приведенной ниже таблице (табл. 3) указаны шесть форм подотчетности: *политическая, административная, персональная, профессиональная, ориентированная на продукт и сознательная*. Каждая из них имеет свои специфические признаки и конкретные механизмы реализации. Три **модели государственного управления** определенным образом, но по-разному, освещают эти шесть форм подотчетности. В новой модели правления понятие **«реагирование»** (соответствие общественным устремлениям) приобретает все большее значение в качестве основного измерения подотчетности. Важность профессионализма в государственной службе является практически бесспорной, а вот способность реагировать – это сложное и достаточно противоречивое понятие для включения его в число эталонных качеств менеджмента в общественном секторе, что в значительной мере объясняется неопределенностью ответа на вопрос: отзывчивый по отношению к кому? Дальше дается краткое описание отзывчивости государственной службы по отношению к трем ключевым заинтересованным лицам – *политикам, гражданам и потребителям*. Эти группы заинтересованных лиц можно рассматривать с точки зрения их соответствия политической, ориентированной на продукт и сознательной подотчетности, о чем шла речь выше. Граждан, конечно, можно дальше подразделить на группы в зависимости от представляемых ими интересов.

мамлекеттик кызматтагы отчеттуулук

Мамлекет коомдо бийликтин жападан-жалгыз рычагы болуп саналбай калган мезгилде, **мамлекеттик башкарууда** отчеттуулук түшүнүгүнүн мааниси олуттуу өсөт. Маселен, жогорку кызматтык адам коомдогу кызыкдар тараптардын ар түрдүү топторунун керектөөлөрүнө жана талаптарына сезгич болуп каларын көбүрөөк биле башташат. Бюрократиялык обочолотуунун эски формасы бара-бара башкаруунун жаңы, бир кыйла тез реакция кылуучу формасына жол бошото баштайт. Коомдук иштерди башкаруудагы чоң **натыйжалуулуктун, тез реакция кылуунун жана акниетүүлүктүн** бул талаптары дагы жаңы институционалдык формаларды, мамилелерди жана тармактарды түзүү мүмкүнчүлүгүн берген маалымат байланыш технологиялары (ИКТ) чөйрөсүндөгү революцияларга алып келет. Төмөндө келтирилген таблицада (3-табл.) отчеттуулуктун *саясий, административдик, жеке, кесиптик, продуктка багытталган жана аң-сезимдүү* алты формасы көрсөтүлгөн. Аларды ар биринин ишке ашырууда өз алдынча белгилери жана конкреттүү механизмдери бар. **Мамлекеттик башкаруунун үч модели** белгиленген образда отчеттуулуктун бул алты формасын ар башкача чагылдырат. Башкаруунун жаңы модели **«реакция кылуу»** түшүнүгү (коомдук умтулууга ылайык) отчеттуулуктун негизги өлчөмү катары чоң мааниге ээ. Мамлекеттик кызматта кесипкөйлүктүн маанилүүлүгү иш жүзүндө талашсыз, ал эми реакция кылуу жөндөмдүүлүгү – бул татаал жана аны коомдук сектордо менеджменттин эталондук сапатынын санына киргизүү үчүн түшүнүгүнө жетишерлик карама-каршы, бул белгилүү өлчөмдө кимге карата жардамын аябаш керек? деген суроого жооптун ачык эместиги менен түшүндүрүлөт. Андан ары мамлекеттик кызматтын негизги үч кызыкдар тараптарга – *саясатчыларга, жарандарга жана керектөөчүлөргө* карата жардамын аябагандыгынын кыскача баяндамасын берет. Кызыкдар тараптардын бул топторун мурда сөз болгондой, алардын саясий, продуктуга багыттоочу жана аң-сезимдүү отчеттуулукка ылайык кароого болот. Жарандарды, албетте, андан ары өздөрүнүн кызыкчылыктарына жараша топторго бөлсө да болот.

accountability of the civil service

With the state no longer the single locus of power in society, the meaning and importance of the concept of accountability in **public management** have expanded considerably. Senior public officials, for example, are increasingly expected to be responsive to the needs and demands of various stakeholder groups in society. The old notion of bureaucratic insulation is gradually giving way to new and more responsive forms of governance. These demands for greater **efficiency, responsiveness and integrity** in the management of public affairs have also been abetted by the ICT revolution, which has allowed for the creation of new institutional forms, relationships and networks. Table 3 identifies six forms of accountability: *political, administrative, personal, professional, output and deliberative*. Each one of them has its own defining features and special mechanisms for implementation. The three **public administration models** notably place different emphasis on these six forms of accountability. In the emerging governance model, the concept of **“responsiveness”** is increasingly becoming a key measure of accountability. Professionalism as a value is relatively noncontroversial, but responsiveness is a complex and arguably a conflicting notion to incorporate into a paradigm for public sector management, which in large part is owed to the question: responsive to whom? Below, the responsiveness of the civil service to three key stakeholders – *politicians, citizens and customers* – is briefly discussed. These stakeholder groups can be considered to correspond to political, output and deliberative accountability referred to here above. Citizens can be further subdivided, of course, according to the groups and interests concerned. [UN/ DESA, 18-19].

Таблица 3. Формы подотчетности

Подотчетность	Определяющие признаки	Механизмы	Условия/среда
Политическая	Демократическая, внешняя	Звенья/ступени подотчетности	Демократическое государство
Административная	Иерархическая, юридическая/формальная	Правила, санкции, надзор	Бюрократия
Персональная	Внутренняя, нормативная	Ценности, этические соображения	Все государственные учреждения/роли
Профессиональная	Ориентированная на коллег, знания и опыт	Взаимный анализ, профессионализм	Экспертные организации
Ориентированная на продукт	Сосредоточенная на интересах клиента/потребителя	Новый государственный менеджмент, саморегулирование	Рынок, рыночные механизмы
Сознательная	Интерактивная, открытая, публичная	Общественные слушания, прозрачность	Общественная сфера

3-таблица. Отчеттуулук формалары

Отчеттуулук	Аныкталган белгилер	Механизмдер	Шарттар/чөйрөлөр
Саясий	Демократиялык, сырткы	Звенелор/отчеттуулуктун тепкичтери	Демократиялык мамлекет
Административдик	Иерархиялык, юридикалык/формалдык	Эрежелер, санкциялар, көзөмөл	Бюрократия
Жеке	Ички, ченемдик	Баалуулуктар, жүрүм-турум түшүнүктөрү	Бардык мамлекеттик мекемелер/ролдору
Профессионалдуу	Кесиптештерге, билимге жана тажрыйбага багытталган	Өз ара талдоо, кесипкөйлүк	Эксперттик уюмдар
Продуктуга багытталган	Кардардын/керектөөчүнүн кызыкчылык-тарына топтолгон	Жаңы мамлекеттик менеджмент, өзүн-өзү жөнгө салуу	Рынок, рынок механизмдери
Аңсезимдүү	Интерактивдүү, ачык, жалпы элге маалым	Коомдук угуу, ачык-айкындуулук	Коомдук чөйрө

Table 3. Forms of accountability

Accountability	Defining features	Mechanisms	Context
Political	Democratic, external	Chains of answerability	Democratic state
Administrative	Hierarchical, legal / formal	Rules, sanctions supervision	Bureaucracy
Personal	Internal, normative	Values, ethics	All public offices / roles
Professional	Peeroriented, expertise	Peer review, professionalism	Expert organizations
Output	Client/customer focus	NPM, self-regulation	Market, market-type mechanisms
Deliberative	Interactive, open, public	Public hearing, transparency	Public sphere

подотчетность обществу

Подотчетность обществу означает, что те, кто отвечают за правительственную программу или министерство, несут ответственность за эффективное осуществление этой программы или за деятельность министерства. Подотчетность же, в свою очередь, предполагает наличие общественного контроля за деятельностью программы или министерства.

коом алдында отчеттуулук

Коом алдында отчеттуулук өкмөттүк программа үчүн жооп бергендер же министрлик бул программаны натыйжалуу жүзөгө ашыруу үчүн же министрликтин ишмердүүлүгү үчүн жоопкерчилик тартарын билдирет. Отчеттуулук, өз кезегинде, программанын же министрликтин ишмердүүлүгү коомдук контролдун бар экендигин болжолдойт.

public accountability

P.A. means that those put in charge of a government programme or ministry are held responsible for the efficient running of that programme or ministry. Accountability in turn presupposes that there is public insight into the activities of the programme or ministry. *[Performance auditing, 17]*

подоходный налог

Это важнейший налог в Великобритании, он играет важную роль в финансовых системах всех стран Запада. В Великобритании он применяется к **налогооблагаемому доходу** частных лиц по **прогрессивной** шкале.

киреше салыгы

Бул Улуу Британияда маанилүү салык, ал Батыштын бардык өлкөлөрүнүн финансы системаларында маанилүү ролду ойнойт. Улуу Британияда ал жеке адамдардын **салык салуучу кирешесине прогрессивдүү** шкала боюнча колдонулат.

income tax

This is the most important single tax in the UK and plays an important role in the fiscal regimes of all Western countries. In the UK it is levied on **taxable income** of individuals at **progressive rates**. *[Macmillan, 198]*

подходы к оцениванию программ

Это **оценивание потребностей**, оценивание возможности реализации, **оценивание процесса**, **оценивание результатов/последствий**.

программаны баалоого мамиле

Бул **керектөөнү баалоо**, сатуу мүмкүнчүлүгүн баалоо, **процессти баалоо**, **натыйжаларды/жыйынтыктарды баалоо**.

approaches to program evaluation

There are **needs assessment**, availability assessment, **process evaluation**, **outcome evaluation**. *[Brown-Seminar, 314]*

подходы к реализации политики

Это 1) **тест на адекватность**, 2) **тест на зависимость**, 3) **перспективное/форвардное планирование**, 4) **обратное планирование**.

саясатты ишке ашырууга мамиле

Бул 1) **шайкештүүлүккө тест**, 2) **көз карандылыкка тест**, 3) **келечектүү/форварддык пландоо**, 4) **кайрадан пландоо**.

approaches to policy implementation

There are 1) **adequacy test**, 2) **dependency test**, 3) **forward mapping**, 4) **backward mapping**. *[Brown-seminar, 310]*

показатели/индикаторы программы

Показатели программы дают организации различные инструменты измерения качества выполнения программы по таким показателям, как текучесть кадров, рабочие нагрузки и расходы.

программанын көрсөткүчтөрү/индикаторлору

Программанын көрсөткүчтөрү уюмга кадрлардын алмашуусу, жумуштун оордугу жана чыгымдар сыяктуу көрсөткүчтөр боюнча программаларды аткаруунун сапатын өлчөөнүн ар түрдүү куралын берет.

program indicators

P.I. give an agency various measures of performance, such as staff turnover, caseloads, and expenditures. *[Pal, 45]*

политика доходов

Государство стремится контролировать инфляцию, вызванную ростом заработной платы, путем вмешательства в какой-либо форме в процесс коллективных переговоров относительно размеров оплаты труда. Вмешательство государства может осуществляться опосредованно с помощью **монетарной политики** и непосредственно через влияние на подписание соглашений о ставках заработной платы в рамках политики доходов.

киреше саясаты

Мамлекет эмгек акынын өлчөмүнө карата жаматтык сүйлөшүүлөр процессинде кайсы-бир формада кийлигишүү жолу менен айлык акынын жогорулашын пайда кылган инфляцияны көзөмөлдөөгө умтулат. Мамлекеттик кийлигишүүсү **монетардык саясаттын** жардамы менен жана киреше саясатынын алкагында айлык акынын чени жөнүндө кол коюлган макулдашууларга таасир этүү аркылуу түздөн-түз жүзөгө ашырылышы мүмкүн.

incomes policy

Government attempts to control wage inflation by some form of intervention in the pay bargaining process. Governments seeking to restrain wage-push inflation may do so either indirectly by the use of **monetary policy** or by acting directly on the level of pay settlements via incomes policies. *[Macmillan, 197]*

политика переключения расходов

Один из **альтернативных вариантов политики**, направленный на ликвидацию диспро-

чыгымдарды которуу саясаты

Эл аралык соодада диспропорцияны жоюуга багытталган **саясаттын атаандаш вариантынын**

expenditure-switching policy

This is one of the **policy alternatives** necessary to remove an international trade im-

порций в международной торговле. Примерами такой политики могут быть **девальвация** и ограничение импорта, призванные стимулировать рост внутренних и внешних расходов на приобретение национальной продукции.

политическая воля

Твердое желание политического руководства решить определенные экономические задачи, такие как ликвидация неравенства, бедности и безработицы путем осуществления различных реформ в социальной, экономической и институциональной сферах. Часто говорят, что недостаток политической воли является одним из основных препятствий на пути *развития* страны и одной из основных причин краха многих *планов развития*.

политическая свобода

Сутью политической свободы является отсутствие принуждения одного человека другим членом сообщества. Основной угрозой для политической свободы является концентрация власти. Сосредоточение значительной власти в руках относительно небольшой группы особ создает для них возможность использования этой власти для подавления своих соотечественников. Сохранение свободы требует либо устранения власти настолько, насколько это возможно, либо ее рассредоточения в случае невозможности устранения.

политическое воздействие/влияние политики

Для того чтобы сделать вывод о том, является ли **политика** успешной, необходимо сначала задаться вопросом, по каким признакам можно судить об ее успешности. Ответ на этот вопрос таков: по тому влиянию, которое она оказывает на политические интересы правительства, иными словами, по ее популярности, по шансам на переизбрание ее авторов, а также по поддержке сторонников данной политики. Иногда эти интересы могут противоречить ранее провозглашенным целям политики, но если политика оказалась популярной, даже при незначительном непосредственном результате, сами политики могут считать ее успешной. Политическое воздействие следует воспринимать в более широком смысле, чем популярность. Политическое

бири. Улуттук продукцияга ээ болууга ички жана тышкы чыгымдардын өсүүсүн өбөлгөлөө үчүн тартылган импортту чектөө жана **девальвациялоо** мындай саясаттын мисалы боло алат.

саясий эрк

Социалдык, экономикалык жана институционалдык чөйрөлөрдө ар кыл реформаларды ишке ашыруу аркылуу теңсиздикти, жакырчылыкты жана жумушсуздукту жоюу сыяктуу белгилүү бир экономикалык маселелерди чечүүгө болгон саясий жетекчиликтин чечкиндүү ниети. Саясий эрктин жетишсиздиги мамлекеттин *өнүгүү* жолундагы негизги бөгөттүн бири, жана көпчүлүк *өнүгүү планынын* ишке ашпай калышынын негизги себеби болуп эсептелерин кээде айтышат.

саясий эркиндик

Бир адамды коомчулуктун башка өкүлү тарабынан басмырлоо көрүнүшүнүн жоктугу саясий эркиндиктин негизин түзөт. Бийликтин топтолуусу саясий эркиндик үчүн олуттуу коркунуч түзөт. Жарандардын өзгөчө тобунун колунда бийликтин топтолушу аларга өз мекендештерин басмырлоо үчүн пайдаланууга мүмкүнчүлүк берет. Эркиндикти сактап калуу бийликти мүмкүн болушунча четтетүүнү же ал четтетилбеген учурда, аны бөлүп жайылтып салууну талап кылат.

саясаттын саясий таасир кылуусу/этүүсү

Саясат натыйжалуу болуп эсептелерин жыйынтыктап сөз кылуу үчүн анын ийгиликтүү экендигин кайсы белгилери боюнча аныктоо керек деген суроону алдынан коюу керек. Бул суроого жооп мындай: ал өкмөттүн саясий кызыкчылыктарына, б. а. анын аброюна жараша, анын авторлорунун кайрадан шайлоо мүмкүнчүлүгүнө жараша, ошондой эле бул саясаттын тарапкерлеринин колдоосуна жараша таасир бериши боюнча калыстык кылууга болот. Айрым учурларда бул кызыкчылыктар саясаттын буга чейин жарыяланган максаттары менен дал келбеши мүмкүн, бирок эгер саясат абдан абройлуу болсо, анда көрүнөр-көрүнбөс жыйынтыктарда да, саясатчылардын өздөрү аны натыйжалуу деп санаса болот. Саясий таасир этүүнү анын аброюнан да кеңири мааниде кабыл алуу зарыл. Саясий таасир этүүсүн анын **саясий тутумга** тийгизген таасирине

balance. Examples are **devaluation**, and import restriction which are intended to encourage domestic expenditure on domestic output. [Macmillan, 143]

political will

A determined effort by persons in political authority to achieve certain economic objectives, such as elimination of inequality, poverty, and unemployment through various reforms of social, economic, and institutional structures. Lack of P.W. is often said to be one of the main obstacles to *development* and one of the main reasons for the failure of many *development plans*. [Todaro, 711]

political freedom

The essence of P.F. is the absence of coercion of one man by his fellow men. The fundamental danger to P.F. is the concentration of power. The existence of a large measure of power in the hands of a relatively few individuals enables them to use it to coerce their fellow men. Preservation of freedom requires either the elimination of power where that is possible or its dispersal where it cannot be eliminated. [Friedman-1961], [Wikipedia]

political impact of policy

To judge whether a **policy** is successful, it is vital to first ask, successful with respect to what? The answer is with respect to the government's political interests, interpreted as popularity, reelection chances, and partisan support. These interests may sometimes contradict the policy's manifest goals, so that if the policy proves popular, even though its direct impact is negligible, it might be judged a success by politicians. P.I. can be conceived in broader terms than popularity. It may be viewed as a policy's impact on the **political system**. Political scientists interpret this as the impact a policy has on the legitimacy or stability of a political system, and not just the party that happens to be in power. [Pal, 186,187]

воздействие следует рассматривать с точки зрения его влияния на **политическую систему**. Политологи интерпретируют это как влияние, которое политика оказывает на легитимность или стабильность политической системы, а не просто на партию, которая волей случая оказалась при власти.

карата баамдоо керек. Саясатчылар кокустуктан тагдырга ылайык бийликте болуп калган жөнөкөй партияга гана эмес, саясий тутумдун легитимдүүлүгүнө же туруктуулугуна таасир көрсөтүү катары түшүндүрүп жүрүшөт.

портфельные инвестиции

Финансовые инвестиции, осуществляемые частными лицами, корпорациями, пенсионными фондами и взаимными фондами в акции, облигации, депозитные сертификаты, ценные бумаги, эмитированные частными компаниями и государственными учреждениями менее развитых стран.

портфельдик инвестициялар

Аз өнүккөн өлкөлөрдүн мамлекеттик мекемелери жана жеке компаниялар тарабынан эмитирленген баалуу кагаздарга, депозиттик сертификаттарга, облигацияларга, акцияларга өз ара фонддор жана пенсиялык фонддор, корпорациялар, жеке жактар жүзөгө ашыруучу финансылык инвестициялары.

portfolio investment

Financial investments by private individuals, corporations, pension funds, and mutual funds in stocks, bonds, certificates of deposit, and notes issued by private companies and the public agencies of less developed countries. [Todaro, 711]

пособие по безработице; страхование по безработице

Выплаты безработным. Эти выплаты предназначены для того, чтобы уровень доходов в периоды безработицы не опускался ниже **прожиточного минимума**.

Правительственная программа, частично защищающая доходы рабочих, когда они становятся безработными.

жумушсуздук боюнча желөкпул; жумушсуздук боюнча камсыздандыруу

Жумушсуздарга төлөнгөн төлөм. Бул төлөөлөр жумушсуздук мезгилдериндеги кирешелердин деңгээли **тиричилик минимумунан** төмөн түшпөшү үчүн багытталат.

Алар жумушсуз калганда жумушчулардын кирешелерин жарым-жартылай коргогон өкмөттүк программа.

unemployment benefit; unemployment insurance

A payment made to an individual who is unemployed. The purpose of such payments is to ensure incomes do not fall below **subsistence level** during periods of unemployment. [Macmillan, 439]

A government program that partially protects workers' incomes when they become unemployed. [Mankiw]

постоянный/перманентный доход

Средний доход, который индивид (или домашнее хозяйство) ожидает получить за определенный период времени, в то время как его богатство остается на неизменном уровне. (Еще известен как *нормальный доход* и *средний ожидаемый доход*.)

туруктуу/үзгүлтүксүз киреше

Жеке тарап мезгилдин белгиленген аралыгында алам деп күткөн, ошол эле мезгилде анын байлыгы өзгөрбөгөн деңгээлде калган орточо киреше. (Бул дагы *нормалдуу киреше* жана *орточо күтүлгөн киреше* катары белгилүү.)

permanent income

The average income that the individual (or household) expects to receive over a period of years while retaining his wealth intact. (Also known as *normal income* and *average expected income*.) [Macmillan, 328]

потенциал государства и действенность государства

Потенциал государства определяется как способность государства предпринимать коллективные действия и способствовать их успешному завершению. Для того, чтобы благосостояние людей росло, необходимо увеличивать потенциал государства. Это важнейшее положение претворяется в состоящую из двух частей стратегию, направленную на то, чтобы государство стало более надежным и действенным партнером в развитии своей страны. Пер-

мамлекеттин мүмкүнчүлүгү жана мамлекеттин аракеттүүлүгү

Мамлекеттин мүмкүнчүлүгү мамлекеттик жамааттык аракеттерди кабыл алуу жана аларды ийгиликтүү аяктоого мүмкүнчүлүк түзгөн ыкма катары аныкталат. Адамдардын жыргалчылыктары өсүүсү үчүн мамлекеттин мүмкүнчүлүгүн көбөйтүү керек. Бул мамлекет өз өлкөсүн өнүктүрүүдө бир кыйла ишенимдүү жана аракеттеги өнөктөш болуп калышына багытталган стратегиянын эки бөлүгүнөн турган жобону ишке ашырат. Бул стратегиянын биринчи бөлүгү *мамлекеттин ролун жана*

state's capability vs. state's effectiveness

S.C. defined as the ability to undertake and promote collective action efficiently. For human welfare to be advanced, the S.C. must be increased. This basic message translates into a two-part strategy to make every state a more credible, effective partner in its country's development. *Matching the state's role to its capability* is the first element in this strategy. Where S.C. is weak, how the state intervenes – and where – should be carefully assessed. Many

вой частью данной стратегии является *приведение в соответствие роли государства и его потенциала*. Если потенциал государства слаб, следует особенно внимательно оценивать шаги государства – как и где оно будет осуществлять меры по вмешательству. Многие государства стараются сделать слишком много, имея мало ресурсов и незначительный потенциал, и часто своими действиями причиняют больше вреда, чем пользы. Однако потенциал государства не является заданным раз и навсегда. Поэтому вторая часть стратегии – это *повышение потенциала государства путем укрепления общественных институтов*. Это означает разработку действенных правил и ограничений, неожиданные проверки действий государства и борьбу с укоренившейся коррупцией. Что, в свою очередь, означает рост конкуренции между государственными институтами, повышение результативности их деятельности. Отсюда следует улучшение исполнительской деятельности государственных институтов, совершенствование системы оплаты труда и материального стимулирования. А это ведет к тому, что государство станет лучше реагировать на потребности людей, органы государственной власти станут ближе к народу благодаря децентрализации и расширению участия населения в процессе управления.

Государство с большим потенциалом может быть действенным государством, однако потенциал и действенность – это не одно и то же. *Потенциал* в применении к государствам – это способность эффективно осуществлять коллективные действия и способствовать их реализации. Эти действия направлены на укрепление законности и порядка, здравоохранения и базовой инфраструктуры. *Действенность* – это результат использования потенциала государства с целью удовлетворения потребностей общества в этих благах. Государство может иметь потенциал, но не быть действенным, если его потенциал не используется в интересах общества.

анын мүмкүнчүлүгүн ылайык келтирүү болуп саналат. Эгерде мамлекеттин мүмкүнчүлүгү алсыз болсо, мамлекеттин кадамдарын – аралашуу боюнча чараларды ал кайсы жерде ишке ашыраарын өзгөчө кылдаттык менен баалоо керек. Көп мамлекеттер ресурстары аз жана мүмкүнчүлүгү анча-мынча болгону менен абдан көптү аткарууга аракет кылат дагы көбүнчө өзүнүн аракеттери менен пайдага караганда көп зыян келтирет. Бирок мамлекеттин мүмкүнчүлүгү дайыма жасалган болуп саналбайт. Ошондуктан стратегиянын экинчи бөлүгү – бул *коомдук институттарды бекемдөө жолу менен мамлекеттин мүмкүнчүлүгүн жогорулатуу*. Бул өтүмдүү эрежелерди жана чектөөлөрдү, мамлекеттин аракеттерин күтүүсүз текшерүү жана тамыр алган коррупция менен күрөштү иштеп чыгууну түшүндүрөт. Ал өз кезегинде, мамлекеттик институттардын ортосундагы атаандаштыктын өсүүсүн, алардын ишмердүүлүктөрүнүн натыйжалуулуктарын жогорулоосун түшүндүрөт. Мында мамлекеттик институттардын аткаруу ишмердүүлүктөрүн мыктылоо, эмгек акыны төлөө системасын жана материалдык демилгелөөнү жакшыртуу керек. Бул адамдардын керектөөлөрүнө мамлекеттин мыкты реакция кыла баштоосуна, мамлекеттик бийлик органдары борбордон ажыратуунун жана башкаруу процессинде калктын катышуусунун натыйжасында элге жакын болуп калуусуна алып келет.

Мамлекет чоң мүмкүнчүлүгү менен аракеттеги мамлекет болушу мүмкүн, бирок мүмкүнчүлүк менен аракеттүүлүк – бирдей нерсе эмес. *Мүмкүнчүлүктү* мамлекетке колдонсок – бул жамааттык аракетти натыйжалуу жүзөгө ашыруу жана аларды ишке ашырууга мүмкүндүк берүү ыкмалары. Бул аракеттер мыйзамдуулукту жана тартипти, саламаттыкты сактоону жана негизги инфраструктураны бекемдөөгө багытталган. *Аракеттүүлүк* – бул жыргалчылыктарда мамлекеттин мүмкүнчүлүгүн коомдун керектөөлөрүн канааттандыруу максатында пайдалануунун жыйынтыгы. Мамлекетин мүмкүнчүлүгү болгону менен, бирок эгерде анын мүмкүнчүлүгү коомдун кызыкчылыктарында колдонулбаса, өтүмдүү болбошу мүмкүн.

states try to do too much with few resources and little capability, and often do more harm than good. But S.C. is not destiny. Therefore the second element of the strategy is to *raise S.C. by invigorating public institutions*. This means designing effective rules and restraints, to check arbitrary state actions and combat entrenched corruption. It means subjecting state institutions to greater competition, to increase their efficiency. It means increasing the performance of state institutions, improving pay and incentives. And it means making the state more responsive to people's needs, bringing government closer to the people through broader participation and decentralization. [WBDReport-1997, 3]

A more capable state can be a more effective state, but E. and C. are not the same thing. *Capability*, as applied to states, is the ability to undertake and promote collective action efficiently – such as law and order, public health, and basic infrastructure; *effectiveness* is a result of using that capability to meet society's demand for those goods. A state may be capable but not very effective if its capability is not used in society's interest. [WBDReport-1997, 3]

потенциальный ВВП

ВВП, который можно получить при условии полного использования всех ресурсов экономики – труда, капитала, земли, предпринимательских способностей.

мүмкүн болгон ИДП

Экономиканын бардык ресурстарын – эмгекти, капиталды, жерди, ишкердик мүмкүнчүлүктөрдү толук пайдалануу шарттарында алууга мүмкүн болгон ИДП.

potential GDP

A situation in which all the economy's labor, capital, land, and entrepreneurial ability are fully employed. [Parkin, 974]

потребитель

Любой экономический агент, осуществляющий акт потребления конечных продуктов или услуг. Как правило, имеется в виду индивид, однако на практике потребителями могут быть организации, индивиды и группы индивидов. В отношении последних следует отметить, что потребителями во многих случаях выступают домохозяйства, а не индивиды.

керектөөчү

Акыркы продуктуна же кызматты керектөө актысын жүзөгө ашыруучу каалаган экономикалык агент. Эреже катары, жеке тарап түшүнүлөт, бирок иш жүзүндө керектөөчү болуп уюмдар, жеке тараптар жана жеке тараптардын топтору болушу мүмкүн. Бул учурда керектөөчү катары жеке тараптар эмес үй чарбачылыгы чыгарын белгилөөгө болот.

consumer

Any economic agent responsible for the act of consuming final goods and services. Typically, the consumer is thought of as an individual but in practice consumers will consist of institutions, individuals and groups of individuals. In the last respect, it is noteworthy that the consuming agent for many decisions is the household and not the individual. [Macmillan, 77]

потребительские расходы

Совокупные расходы на товары и услуги с целью удовлетворения текущих потребностей.

керек-жарак чыгымдары

Кезектеги керектөөлөрдү канааттандыруу максаттарында товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө жалпы чыгымдар.

consumption expenditure

Aggregate expenditures on goods and services to satisfy current wants. [Macmillan, 79]

потребление

Акт использования товаров или услуг для удовлетворения потребностей. Обычно для этого требуется приобрести товары и услуги.

керектөө

Керектөөнү канааттандыруу үчүн товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү пайдалануу актысы. Адатта бул үчүн товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр талап кылынат.

consumption

The act of using goods and services to satisfy wants. This will normally involve purchasing the goods and services. [Stoman]

потребности; нужды

А. Понятие «потребности» часто связывают с физиологической необходимостью обеспечения минимально приемлемых условий жизни (см. **предметы первой необходимости – sustenance**). В анализе экономических решений потребности ассоциируют с объемами благ, которые индивиды хотели бы потреблять с учетом их вкусов и предпочтений, но без учета ограниченных возможностей (напр., при нулевой цене), в отличие от **спроса** индивидов на блага, который учитывает бюджет и другие факторы, ограничивающие выбор потребителей.

Б. Иногда утверждается, что у индивидов на свободном рынке не такой **спрос** на некоторые товары, каким он должен быть по мнению «общества» или «объединения». Таким образом, существует различие между собственным спросом индивида и его/ее потребностями. Концепция «потребностей» может быть обоснована с точки зрения **достойных благ**, потребление которых само по себе желательно.

керектөө; муктаждык

А. «Керектөө» түшүнүгүн көбүнчө төмөнкү чекте кабыл алынган жашоо шарттарын камсыздоонун физиологиялык зарылдыгы менен байланыштырышат. Керектөөнү экономикалык чечүүнү талдоодо жеке тараптар каалаган керектөөлөрдү, алардын жактыргандарын жана артык көрүүлөрүн эске алуу менен, бирок керектөөлөрдү тандоолорду чектеген бюджетти жана башка факторлорду эсепке алган жыргалчылыктарга жеке тараптардын **сурамдарынан** айырмаланып, чектелген мүмкүнчүлүктөрдү (маселен, нөлдүк баада) эсепке албаган жыргалчылыктардын көлөмү менен байланыштырышат.

Б. Кээде эркин рынокто жеке тараптардын айрым товарларга **сурамы**, «коомдун» же «бирикменин» пикирлери боюнча болушу керек дегенчелик деле болбогондугу тастыкталган. Ошентип, жеке тарапты жеке сурамынын жана анын керектөөсүнүн ортосундагы айырмачылыктар бар. «Керектөө» концепциясы өзүнөн-өзү зарыл болгон керектөө жыргалчылыгы көз карашына негизделген болушу мүмкүн.

needs

A. The concept of “N” is often associated with physiological need for minimum level of living. In the economic decisions analysis N. is associated with goods volume that individuals want to consume according to their tastes and preferences; but, without taking into account limited capabilities (eg. at zero cost) in contrast to the **demand** for the goods, which takes into account budget and other factors that limit consumer choice.

B. It is sometimes argued that individuals will not, in a free market, **demand** as much of certain commodities as ‘society’ or the ‘community’ deems that they should consume. Thus a distinction between the individual’s own demand for the product and his or her need is drawn. The ‘need’ concept may be justified in terms of the good being a merit good, the consumption of which is intrinsically desirable. [Macmillan, 300]

потребность общественного сектора в заемных средствах

Потребность общественного сектора в заемных средствах равняется величине, на которую

коомдук сектордун зайымдык каражаттарды керектөөсү

Коомдук сектордун зайымдык каражаттарды керектөөсү **коомдук сектордун** чыгымдары

public sector borrowing requirement, PSBR

The amount by which the revenue of **public sector** organizations falls short of expendi

расходы **общественного сектора** превышают доходы. При определении потребности общественного сектора в заемных средствах в общественный сектор включают центральное правительство, местные власти и национализированные отрасли экономики. Соответствующие доходы включают налоги, прибыль государственных и муниципальных предприятий, ренту, проценты и дивиденды. Затраты включают субсидии, расходы на приобретение товаров и услуг, валовые инвестиции и проценты по государственному долгу.

позлементное структурирование издержек

Позлементное структурирование издержек – это процедура классификации и описания всех издержек, предусмотренных утвержденной и функционирующей программой. Позлементное структурирование издержек – это перечень операций, оборудования и аксессуаров, которые требуют расходования ресурсов. Позлементное структурирование издержек включает две основные категории издержек: **первичные** (прямые) **издержки**; **вторичные** (непрямые) **издержки** (издержки на другие организации и третьи стороны, издержки, связанные с деградацией окружающей среды и подрывом общественных институтов). Прямые издержки, в свою очередь, подразделяются на три подкатегории: *одноразовые фиксированные издержки* (исследования, планирование, разработка, тестирование и оценка); *инвестиционные издержки* (земля, сооружения и коммуникации, оборудование и транспортные средства, начальная подготовка персонала); *повторяющиеся/текущие (операционные и эксплуатационные) издержки* (заработная плата рабочих и служащих и дополнительные льготы; обслуживание помещений, транспортных средств и оборудования; текущая подготовка персонала; прямые платежи клиентам; разнообразные материалы, аксессуары и услуги).

поясняющий аргумент/аргументация

Аргумент политики, использующий одно или большее количество **подтверждений** и **оснований** относительно правильности теории для подтверждения того, что утверждение, основанное на данной теории, является правдоподобно истинным.

кирешелерди жогорулаткан чоңдукка теңелет. Коомдук сектордун зайымдык каражаттарды керектөөсүн аныктоодо коомдук сектор борбордук өкмөттү, жергиликтүү бийликтерди жана экономиканын улутташтырылган тармактарын камтыйт. Тиешелүү кирешелер салыкты, мамлекеттик жана муниципалдык ишканалардын пайдаларын, рентаны, пайыздарды жана дивиденддерди камтыйт. Чыгымдар субсидияларды, товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү сатып алуу чыгымдарын, дүң инвестицияларды жана мамлекеттик карыз боюнча пайыздарды камтыйт.

чыгымдардын элементтик түзүмү

Чыгымдардын элементтик түзүмү – бул иштеп жаткан жана бекитилген программада каралган бардык чыгымдардын классификацияланышынын жана сүрөттөлүшүнүн жол-жобосу. Чыгымдардын элементтик түзүмү – бул ресурстарды чыгымдоо талап кылган операциялардын, жабдуулардын жана аксессуарлардын тизмеси. Чыгымдардын элементтик түзүмү чыгымдардын эки негизги категориясын камтыйт: **биринчи** (түз) **чыгымдар**; **экинчи** (түз эмес) **чыгымдар** (башка уюмдарга жана үчүнчү жактарга чыгымдар, курчап турган чөйрөнүн начарлашына жана коомдук институттардын бузулуусуна байланышкан чыгымдар). Түз чыгымдар, өз кезегинде, үч кошумча категорияларга бөлүнөт: *бир жолку белгиленген чыгымдар* (изилдөө, пландаштыруу иштеп чыгуу тестирилөө жана баалоо); *инвестициялык чыгымдар* (жерлер, имараттар жана коммуникациялар, жабдуу жана транспорттук каражаттар, кызматкерди баштапкы даярдоо); *кайталануучу/күндөлүк (операциялык жана пайдалануу) каражаттар* (жумушчулардын жана кызматкерлердин айлык акылары жана кошумча жардамдар; имараттарды тейлөө, транспорттук каражаттар жана жабдуулар; кызматкерди кезектеги даярдоо; кардарларга түз төлөөлөр; ар түрдүү материалдар, аксессуарлар жана кызмат көрсөтүүлөр).

түшүндүрмө далил/далилдөө

Бул теорияга негизделгендерди тастыктоо адилеттүү чындык болуп саналганын тастыктоо үчүн теориянын тууралыгына карата **негиздердин** жана **тастыктоолордун** бир же андан көп санын пайдалануучу **саясаттын далилдери**.

tures. For purposes of the definition of PSBR, the public sector includes central government, local authorities and nationalized industries. The relevant revenues include taxes, charges to consumers, trading surpluses and rent, interest and dividends. Expenditures include grants, spending on goods and services, gross capital formation and debt interest.

[Macmillan, 354]

cost element structuring

C.E.S. is a procedure for classifying and describing all costs that will be incurred by establishing and operating a program. C.E.S. is a list of functions, equipment, and supplies that require the expenditure of resources. A C.E.S. contains two main divisions: **primary** (direct) **costs**, **secondary** (indirect) **costs** (costs to other agencies and third parties, environmental degradation, disruption of social institutions). Primary costs are subdivided into three categories: one-time **fixed costs** (research, planning, development, testing and evaluation), investment costs (land, building and facilities, equipment and vehicles, initial training), recurrent (operating and maintenance) costs (salaries, wages and fringe benefits; maintenance of grounds, vehicles, and equipment; recurrent training; direct payments to clients; payments for extended support services; miscellaneous materials, supplies, and services). [Dunn, 310-311]

explanatory argument

A **policy argument** that uses one or more **warrants** or **backings** that refer to the validity of a theory to certify that a claim based on the theory is plausibly true. [Dunn, 132]

права собственности

Права, определяющие разрешенные методы использования ресурсов, товаров и услуг. Собственность на активы включает права на их использование, изменение их формы и сущности и передачу всех прав путем продажи. Собственность на активы не является неограниченной, поскольку существуют некоторые ограничения, накладываемые частными контрактами или законом.

правило принятия решений

A. Критерий принятия или отклонения проекта или определения рейтинга инвестиционных проектов в порядке их предпочтительности.

B. Критерий, используемый при осуществлении выбора варианта решения, например, как реализовывать данный проект или какую установить цену на продукцию. Эти правила выводятся из экономического анализа; в экономической теории, например, используется следующее правило принятия решений: фирма, желающая максимизировать прибыль (или минимизировать убытки), должна иметь такой уровень выпуска, при котором **предельные издержки равны предельной выручке**. Экономисты также пытаются выработать правило принятия решений, в частности, для оценки проектов и ценовой политики в государственном секторе экономики. Конкретный характер правила принятия решения будет зависеть от преследуемых целей/задач и ограничений выбора.

правление, основанное на широком участии, и вовлечение граждан

Правление определяет процессы и институты, которые обеспечивают разработку и принятие общественных решений. Когда эти процессы и институты относятся к общественному/государственному сектору, используется понятие «**государственное правление**». Можно утверждать, что существует три категории государственного правления: гражданское, политическое и правление в целях развития. Категории *гражданского и политического правления* связаны с решением вопросов, относящихся к правам человека. *Правление в целях развития*

менчик укуктары

Ресурстарды, товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү пайдалануунун уруксат берилген методдорун аныктоочу укук. Активдерге менчик аларды пайдалануунун, алардын формаларын жана маани-маңызын өзгөртүүнү, сатуу жолу менен бардык укуктарды өткөрүп берүүнү камтыйт. Активдерге менчик мыйзамдар жана жеке контракттарда салынган бир катар чектөөлөр болгонуна карабастан, чектелбеген болуп саналбайт.

чечимди кабыл алуу эрежелери

A. Долбоорду кабыл алуу же андан баш тартуу же алардын артыкчылыктарынын тартибинде инвестициялык долбоорлордун рейтингдерин аныктоо критерийи.

B. Чечимдердин варианттарын тандоону жүзөгө ашырууда колдонулган, маселен, бул долбоорду кантип ишке ашыруу керек же продукцияга кандай баа коюу керек деген критерийлер. Бул эреже экономикалык талдоолордон келип чыгат; экономикалык теорияларда, маселен, төмөндөгү чечимди кабыл алуу эрежелери колдонулат: жогорку чектеги пайданы (же төмөн чектеги зыянды) каалаган фирма, **чегине жеткен чыгымдарды чегине жеткен түшкөн акча** менен теңдеген чыгаруунун ушундай деңгээлине ээ болушу керек. Экономисттер дагы чечимди кабыл алуу эрежелерин иштеп чыгууга, анын ичинде экономиканын мамлекеттик секторунда баа саясатын жана долбоорду баалоо үчүн аракет жасап жатышат. Чечимди кабыл алуу эрежелеринин конкреттүү мүнөзү күтүлгөн максаттарга/милдеттерге жана тандоону чектөөгө жараша болот.

жарандарды кеңири катышууга жана тартууга негизделген башкаруу

Башкаруу коомдук чечимдерди иштеп чыгууну жана кабыл алууну камсыз кылган процесстерди жана институттарды аныктайт. Бул процесстер жана институттар коомдук/мамлекеттик секторго кирсе, «**мамлекеттик башкаруу**» түшүнүгү пайдаланылат. Мамлекеттик башкаруунун үч категориясы бар экендигин ырастоого болот: жарандык, саясий жана өнүктүрүү максатында башкаруу. *Жарандык жана саясий башкаруу* категориялары адам укугуна тиешелүү маселелерди чечүүгө байланышкан. *Өнүктүрүү максаттарындагы башкаруу* негизинен пландоо, бюджет түзүү, контроль жүргүзүү

property rights

These rights pertain to the permissible use of resources, goods and services. Ownership of an asset consists of the following rights: to use that asset, to change its form and substance and to transfer all rights through sale. Ownership of an asset is not unfettered because some restrictions are generally imposed by private contract or law. [*Macmillan, 351*]

decision rule

A. A criterion for accepting or rejecting a project or for ranking investments in order of desirability. [*Benefit-cost analysis, 90*]

B. A criterion employed in making choices, such as whether or not to carry out a given project or how to price output. These rules emerge from economic analysis; for example, economic theory yields the decision rule that a firm which wishes to maximize profit (or minimize losses) should produce the output level at which **marginal cost equals marginal revenue**. Economists have also attempted to produce decision rules for, among other things, the evaluation of projects and the pricing policies of state industries. The precise nature of a decision rule will depend upon the objective pursued and the constraints on choice. [*Macmillan, 98*]

participatory governance and citizen engagement

Governance entails processes and institutions that contribute to public decision-making. When those processes and institutions concern the public sector, the term **public governance** is used. It can be argued that there are three categories of public governance: civic, political and development. *Civic and political governance* deal with issues that are related to human rights. *Development governance* mainly pertains to planning, budgeting, monitoring and accountability of socio-economic development policies and programmes. *Participatory gover-*

связано, главным образом, с планированием, составлением бюджета, осуществлением контроля и обеспечением подотчетности в области политики и программ социально-экономического развития. Правление, основанное на широком участии представляет собой одну из множества институциональных стратегий правления в целях развития. Вовлечение граждан является желаемым итогом и логическим результатом правления, основанного на широком участии.

жана саясат жана социалдык-экономикалык өнүктүрүү программалары жаатындагы отчет туулукту камсыз кылууну жүзөгө ашыруу менен байланышкан. Кеңири катышууга жана жарандарды тартууга негизделген башкаруу өнүктүрүү максатында өзүнөн башкаруунун институционалдык стратегияларынын көпчүлүгүнүн ичинен бирөөнү көрсөтөт. Жарандарды тартуу кеңири катышууга негизделген башкаруунун көздөгөн жыйынтыгы жана логикалык натыйжасы болуп саналат.

nance is one of many institutional strategies of development governance. *Citizen engagement* is the desired outcome or logical end of participatory governance. [UN Partic. Govern.]

предварительная оценка; одобрение

А. Оценивание до факта (*ex ante*).

Б. Общая оценка уместности, выполнимости и потенциальной устойчивости **действия по развитию** до принятия решения о финансировании. В агентствах развития, банках и т. д. цель предварительной оценки состоит в том, чтобы дать возможность лицам принимающим решение, понять, позволяет ли данная деятельность должным образом использовать корпоративные ресурсы.

алдын ала баалоо; жактыруу

А. Фактыга чейин **баалоо** (*ex ante*).

Б. Каржылоо жөнүндө чечимди кабыл алууга чейин **өнүктүрүү боюнча аракеттердин** туруктуулугунун орундуулугун, аткарылуучулугун жана дараметин жалпы баалоо. Өнүктүрүү агенттиктеринде, банктарда ж. у. с. Алдын ала баалоонун максаты чечим кабыл алуучу адамдарга бул ишмердүүлүктө корпоративдик ресурстарды тийиштүү түрдө пайдаланууга жол берерин түшүнүүгө мүмкүндүк берүүдө турат.

appraisal

A. A before the fact (*ex ante*) **evaluation**. [Benefit-cost analysis, 89]

B. An overall assessment of the relevance, feasibility and potential sustainability of a **development intervention** prior to a decision of funding. In development agencies, banks, etc., the purpose of A. is to enable decision-makers to decide whether the activity represents an appropriate use of corporate resources. [OECD Eval.&RBN Glos.]

предельная норма отдачи/доходности

Количество единиц достижения цели, соответствующего возрастанию на одну единицу уровня политики или затрат ресурсов, либо процент достижения цели при возрастании на 1% уровня политики или затрат. (Изменение выгод, деленное на изменение издержек)

кайтарымдын/кирешелүүлүктүн чегине жеткен ченем

Саясаттын деңгээлинин же ресурстардын чыгымдарынын бир бирдигине тиешелүү өсүүсүнүн, же саясаттын же чыгымдардын деңгээлинин 1%га өсүүсүндө максаттарга жетүү пайызынын максатарына жетүү бирдигинин саны. (Чыгымдардын өзгөрүүсүнө бөлүнгөн пайдалардын өзгөрүүсү)

marginal rate of return

The number of goal achievement units that result from a 1-unit increase in a policy level or input, or the percentage of goal achievement units that result from a 1-percent increase in a policy level or input. (Change in benefits divided by changes in costs.) [Nagel, 433]

предметы первой необходимости

Основные товары и услуги, такие как еда, одежда, жилье, являющиеся необходимыми для поддержания существования человека со средним достатком на минимально приемлемом уровне жизни.

биринчи зарылчылыктын предметтери

Орточо жетиштүүлүктөн жашоонун алгылыктуу төмөнкү деңгээлине адамдын жашап туруусун колдоо үчүн зарыл болуп саналган тамак-аш, кийим, турак-жай сыяктуу негизги товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр.

sustenance

The basic *goods* and *services*, such as food, clothing, and shelter, that are necessary to sustain an average human being at the bare minimum *level of living*. [Todaro, 722]

предположения

Гипотезы относительно факторов или рисков, которые могут повлиять на ход или успех **действия по развитию**.

божомолдоо

Өнүктүрүү боюнча аракеттердин жүрүшүнө же ийгиликтерине таасир эте алган факторлорго же тобокелдиктерге тиешелүү гипотезалар.

assumptions

Hypotheses about factors or risks which could affect the progress or success of a **development intervention**. [OECD Eval.&RBN Glos.]

предприятия общественного пользования;
коммунальные предприятия;
предприятия коммунального обслуживания;

местная естественная монополия

А. Коммерческое предприятие, как, например, корпорация коммунального обслуживания, которое предоставляет основные коммунальные услуги и деятельность которого регулируется государственными, региональными (для государств с федеральным устройством – на уровне субъекта федерации) или местными органами власти.

Б. Компания или предприятие, являющееся единственным поставщиком определенного жизненно важного блага или услуги и поэтому находящееся под контролем властей. В качестве примера можно привести предприятия, осуществляющие водо-, электро- и газоснабжение, а также услуги телефонной связи. Контроль может осуществляться как в рамках непосредственной государственной/муниципальной собственности, так и путем установленного законом регулирования, как это практикуется в США и Великобритании.

коомдук пайдалануудагы ишкана;
коммуналдык ишкана, коммуналдык тейлөөчү ишкана;
жергиликтүү табигый монополия

А. Маселен, ишмердүүлүгү бийликтин мамлекеттик, аймактык (федералдык түзүлүштөгү мамлекеттер үчүн – федерациянын субъектилеринин денгээлинде) же жергиликтүү органдары тарабынан жөнгө салынуучу жана негизги коммуналдык кызматтарды көрсөтүүчү коммуналдык тейлөө корпорациялары сыяктуу коммерциялык ишканалар.

Б. Белгиленген турмуштук маанилүү жыргалчылыктарды же кызмат көрсөтүүлөрдү бирден-бир жеткирүүчү болуп саналган жана ошол себептүү бийликтин көзөмөлүндө турган **компания** же ишкана. Мисал катары суу, электр жана газ менен жабдууну, ошондой эле телефондук байланышты жүзөгө ашырган ишканаларды келтирүүгө болот. Көзөмөл түздөн-түз мамлекеттик/муниципалдык менчиктин алкагында жүзөгө ашырылган сыяктуу, бул АКШ менен Улуу Британияда практикалангандай, белгиленген мыйзам тарабынан дагы жөнгө салынат.

public utility

А. A business enterprise, as a public-service corporation, performing an essential public service and regulated by the federal, state, or local government. [*Webster, 1563*]

В. A **company** or enterprise which is the sole supplier of some essential good or service and is, in consequence, subject to some form of government control. Examples of public utilities include water supply, electricity, gas and telephone services. Control may be exerted through direct government ownership or through legal regulation, which is the practice in the USA and UK. [*Macmillan, 354*]

при прочих равных условиях

Экономический анализ часто осуществляется для рассмотрения влияния изменения одной или нескольких **независимых переменных**, когда остальные факторы остаются неизменными. Для обозначения такой ситуации и используется термин при прочих равных условиях.

башка теңдеш шарттарда

Экономикалык талдоо көбүнчө башка факторлор өзгөртүүсүз калганда, бир же бир нече **көз карандысыз өзгөрмөлөрдү** өзгөртүүгө таасир этүүнү карап чыгуу үчүн жүзөгө ашырылат. Башка теңдеш шарттарда термини ушундай кырдаалдарды түшүндүрүү үчүн колдонулат.

ceteris paribus

Economic analysis frequently proceeds by considering the effect of varying one or a few **independent variables** while other things remain unchanged. To indicate that this is being done, the term C. P. is employed. [*Macmillan, 59*]

прибыль

Разность между выручкой, полученной в результате продажи продукции, и полной **альтернативной стоимостью** факторов, использованных для производства этой продукции.

пайда

Продукцияны сатуунун натыйжасында алынган түшкөн акча менен бул продукцияны өндүрүү үчүн колдонулган факторлордун толук **атаандаш наркынын** ортосундагы айырма.

profit

The difference between the revenue generated from the sale of output and the full **opportunity costs** of the factors used in the production of that output. [*Macmillan, 350*]

приватизация

А. Термин «приватизация» употребляется в нескольких различных значениях: 1) переход от субвенций организациям к плате за пользование; 2) передача частным фирмам контрактов на предоставление услуг/товаров, которые раньше предоставлялись/производились государственным учреждением; 3) денационализация; 4) демонаполизация.

менчиктештирүү

А. «Менчиктештирүү» термини бир катар ар түрдүү маанилерде колдонулат: 1) уюмдардын пайдалангандыгы үчүн төлөөгө субвенциядан өтүшү; 2) мурда мамлекеттик ишканалар тарабынан көрсөтүлгөн/өндүрүлгөн кызмат көрсөтүүлөрдү/товарларды берүүгө контракттарды жеке фирмаларга өткөрүп берүү; 3) улутташтыруудан ажыратуу; 4) монополиядан чыгаруу.

privatization

А. The word “P.” is used in several different ways: (1) the switch from agency subventions to user fees; (2) the contracting out of the provision of a good that was previously produced by a government bureau; (3) denationalization; (4) demonopolization. [*Weimer, 148*]

Б. Превращение корпораций государственной формы собственности в частный сектор путем продажи или другими способами.

Б. Сатуу жолу же башка ыкмалар менен жеке секторлорго менчиктин мамлекеттик формасын корпорацияларга айландыруу.

B. Turning over government-owned corporations to the private sector by sale or other means. [*Lexicon, 92*]

приемлемость

(как критерий выбора инструментов политики)

Этот критерий предполагает определение того, является ли данная **политика** как курс действий приемлемой для участников политического процесса, а также определение того, насколько клиенты и прочие действующие лица восприимчивы к новым вариантам курса. Его лучше всего можно представить в виде критерия, включающего два подкритерия, а именно: критерия легитимности и критерия поддержки.

алгылыктуулук

(саясат куралдарын тандоо критерийи катары)

Бул критерий саясат процессинин катышуучулары үчүн берилген **саясат** алгылыктуу аракеттердин курсу болуп саналарын аныктоону, ошондой эле кардарлар же башка иштеп жаткан адамдар курстун жаңы вариантын канчалык деңгээлде кабыл аларын аныктоону болжолдойт. Аны баарынан мурда эки кошумча критерийди, тактап айтканда: легитимдүүлүк критерийин жана колдоо критерийин камтыган критерий түрүндө көрсөтүүгө болот.

acceptability

(as criterion for choosing policy instruments)

This criterion involves determining whether a **policy** is acceptable to actors in the political process and determining whether clients and other actors are receptive to new policies. It can best be seen as encompassing two of the criteria, namely, legitimacy and support. [*Brown, 4-27*]

прикладное исследование

Исследование, выполненное с целью использования полученных результатов для решения определенной проблемы реальной жизни. **Оценивание** является одной из форм прикладного исследования.

прикладдык изилдөө

Реалдуу турмуштун белгиленген көйгөйлөрүн чечүү үчүн алынган натыйжаларды пайдалануу максатында колдонулуучу изилдөө. **Баалоо** прикладдык изилдөөнүн формаларынын бири болуп саналат.

applied research

Research done with the intent of applying results to a specific real-world problem. **Evaluation** is a form of applied research. [*Weiss, 327*]

принудительные инструменты политики

Инструменты политики с высоким уровнем участия государства: нормативная база (регулирование), государственные предприятия, государственное обеспечение.

саясаттын милдеттүү куралдары

Мамлекеттин жогорку деңгээлдеги катышуусундагы **саясат куралдары**: ченемдик база (жөнгө салуу), мамлекеттик ишканалар, мамлекеттик камсыз кылуу.

compulsory policy instruments

There are **policy instruments** with high level of state involvement: regulation, public enterprises and state provision. [*Brown-Seminar, 284*]

природные ресурсы

Богатства природы, бесплатно предоставленные в распоряжение человека и используемые в его деятельности; в настоящее время границы этой деятельности простираются приблизительно на 4 мили под поверхностью земли и на 12 миль над ее поверхностью. В качестве природных ресурсов могут также рассматриваться местоположение и некоторые особенности ситуации.

жаратылыш ресурстары

Адамдарга бөлүштүрүүсүнө акысыз берилген жана алардын ишмердүүлүктөрүндө колдонулган жаратылыштын байлыктары; азыркы учурда бул ишмердүүлүктүн чеги жер бетинин астыңкы катмарынан 4 милге жакын жана жер бетинин үстүнкү катмарынан 12 милге созулган. Жаратылыш ресурстары катары жайгашуу орду жана кырдаалдын айрым өзгөчөлүктөрү каралышы мүмкүн.

natural resources

The freely given material phenomena of nature within the boundaries of men's activities; at present these boundaries extend to approximately 4 miles below earth's surface and 12 miles above it. There may be additional qualities of situation and location which can be considered as natural resources. [*Macmillan, 300*]

проблема «принципал – агент»; проблема «заказчик – исполнитель»

А. Проблема «принципал – агент» возникает из-за того, что работодатели и наемные работники не имеют абсолютно одинаковых интересов, а для работодателей дорого обходится контроль поведения своих работников.

«принципал – агент» көйгөйү; «тапшыруучу – аткаруучу» көйгөйү

А. «Принципал – агент» көйгөйү жумуш берүүчү менен жалданган жумушчунун кызыкчылыктары таптакыр бирдей эмес болгонунан келип чыгат, жумуш берүүчү үчүн өзүнүн жумушчуларынын жүрүм-турумдарын көзөмөлдөө кымбатка турат.

principal-agent problem

A. The P.-A.P. arises because employers and employees do not have exactly the same interests and because it is costly for employers to monitor the behavior of their employees. [*Weimer, 132*]

Б. Так называют ситуацию в теории фирм, когда возникает конфликт интересов менеджеров фирмы и ее акционеров. Принципал-заказчик (т. е. акционер), заинтересованный в работе фирмы, назначает агента-исполнителя (т. е. менеджера) для управления ее деятельностью. Принципал не может полностью контролировать действия агента, что часто приводит к возникновению указанной проблемы.

Б. Фирманын менеджери менен анын акционерлеринин кызыкчылыктарында талаш-тартыштар пайда болгондо, фирмалардын теорияларындагы кырдаалды ушинтип аташат. Фирманын ишине кызыкдар принципал-тапшыруучу (б. а. акционер) анын ишмердүүлүгүн башкаруу үчүн агент-аткаруучуну (б. а. менеджерди) дайындайт. Принципал агенттин иштерин толук көзөмөлдөй албай, тез-тез көрсөтүлгөн көйгөйлөрдүн келип чыгуусуна алып келет.

B. This refers to the situation in the theory of the firms where the interests of managers and share holders differ. The principle (i. e. the shareholder) has interests in the performance of the firm but appoints an agent (i. e. the manager) to act in his place. The principal cannot fully control what the agent does; this often leads to the above problem. [Macmillan, 344]

проблема аудита

Проблема, которая должна быть исследована во время проведения аудита.

аудиттин көйгөйү

Аудитти өткөрүү учурунда изилдене турган көйгөй.

audit problem

The problem to be investigated in the audit. [Performance auditing, 57-60, 163]

прогнозирование

А. Систематический метод получения оценки будущего значения переменной, обычно основывающийся на анализе наблюдений за ее поведением в прошлом.

Б. Аналитическая процедура политики, используемая для получения информации о вероятности того или иного варианта будущего развития политики.

болжолдоо

А. Адатта, белгилердин мурдагы жүрүм-турумдарын көзөмөлдөөнү талдоого негизделген алардын өзгөрмө келечегине баа алуунун системалык методу.

Б. Саясаттын келечектеги өнүгүүсүнүн тигил же бул вариантынын мүмкүндүгү жөнүндө маалыматты алуу үчүн колдонулган саясаттын аналитикалык процедурасы.

forecasting

A. A systematic method of obtaining an estimate of the future value of a variable usually based on an analysis of observations on its past behavior. [Macmillan, 160]

B. The policy-analytic procedure used to produce information about the probability of occurrence of policy futures. [Dunn, 84]

программа

А. Структурное вмешательство, направленное на улучшение благосостояния людей, групп, организаций или сообществ. Программы отличаются размерами, масштабами, длительностью, а также ясностью и спецификой целей.

Б. Программа – это упорядоченная последовательность действий и определенных ресурсы, направленные на достижение общей цели или ряда целей.

программа

А. Адамдардын, топтордун, уюмдардын же комчулуктун жыргалчылыктарын жакшыртууга багытталган түзүмдүк кийлигишүү. Программалар өлчөмү, масштабы, узактыгы, ошондой эле ачыктыгы жана максаттардын өзгөчөлүктөрү менен айырмаланат.

Б. Программа – бул жалпы максаттарга жана бир катар максаттарга жетүүгө багытталган белгиленген ресурстарды жана аракеттердин тартипке салынган ырааттуулугу.

program

A. A structured intervention to improve the well-being of people, groups, organizations, or communities. Programs vary in size, scope, duration, and clarity and specificity of goals. [Weiss, 335]

B. A program is an organized set of activities and resources directed toward a common goal or set of goals. [Lexicon, 94]

программное бюджетирование; разработка бюджета программы

Стиль бюджетирования, который предполагает распределение средств по программам и стремится определить воздействие расходов на цели и объекты программ.

программалык бюджеттөө; программалардын бюджетин иштеп чыгуу

Максаттарга жана программалардын объектилерине чыгымдардын таасир этүүлөрүн аныктоого умтулган жана программалар боюнча каражаттарды бөлүштүрүүнү болжолдогон бюджеттөө стили.

program budgeting

A style of budgeting that allocates funds by programs and attempts to measure the impact of expenditures on the goals and objectives of programs. [Lexicon, 94]

прогрессивный налог

А. Налог, согласно которому лица с более высокими доходами платят налоги (часть свое-

прогрессивдүү салык

А. Бир кыйла төмөн киреше алган адамга караганда, бир кыйла жогору киреше алган адамдын,

progressive tax

A. A tax for which high-income taxpayers pay a larger fraction of their income than do

го дохода) по более высокой ставке, чем лица с более низкими доходами.

Б. Налог, средняя ставка которого возрастает при возрастании дохода.

**проектирование (исследования);
план (эксперимента)**

Разрабатываемый исследователем план или схема проведения исследования. Проектирование определяет, какие группы (причастные к программе) изучать, сколько единиц должна включать каждая группа, каким образом осуществляется отбор единиц в группы, через какие интервалы проводится их исследование, а также планируемые виды сравнений.

прожиточный минимум

Минимальный уровень **потребления**, необходимый для поддержания существования.

прозрачность

Прозрачность и информация – это важные элементы правления. Доступ к информации и свободный обмен ею являются предпосылкой существования политической и экономической системы, базирующейся на демократическом участии.

Это означает, что политические и экономические процессы, а также институты являются непосредственно доступными для всех людей, которых это беспокоит и интересует, при этом людям предоставляется достаточно информации для понимания ими ситуации и мониторинга. Закрытый процесс принятия политических и экономических решений препятствует политическому контролю, повышает риск злоупотреблений властью, нецелевого использования государственных ресурсов и коррупции. Более того, конкурентные рынки требуют широкого доступа к нужной и значимой информации, благодаря которой экономические игроки могут оценить возможности и риски.

производительность

А. Максимизация или увеличение разницы между **общественными выгодами** и **общественными издержками**, или результат деления величины общественных выгод на величину

бир кыйла жогорку чен боюнча төлөгөнүнө (өзүнүн кирешесинин бөлүгүн) ылайык салык.

Б. Орточо коюм кирешенин өсүүсүндө жогорулаган салык.

**долбоорлоо (изилдөөнү);
план (эксперименттик)**

Изилдөө жүргүзүүнүн планынын жана схемынын изилдөөчүлөр тарабынан иштелип чыгуусу. Долбоорлоо кайсы топторду (программа тиешелүү) үйрөнүү керек, ар бир топ канча бирдикти камтышы керек, топторго бирдиктерди тандоо кантип жүзөгө ашырылат, аларды изилдөөдө, ошондой эле салыштыруунун пландаштырылган түрлөрү кандай аралыктар аркылуу өткөрүлөрүн аныктайт.

тиричилик минимуму

Жашап турууну колдоо үчүн керек болгон **керектөөнүн** төмөн чектеги деңгээли.

айкындуулук

Айкындуулук жана маалымат – бул башкаруунун маанилүү элементи. Маалыматка жетүү мүмкүндүгү жана эркин алмашуу ал тарабынан демократиялык катышууга негизделген саясий жана экономикалык системанын болушунун оңтойлуу шарты болуп саналат.

Бул бардык адамдарды тынчсыздандырган, кызыктырган саясий жана экономикалык процесстер, ошондой эле институттар, алар үчүн түздөн-түз жеткиликтүү болуп саналат, мында кырдаалдарды жана мониторингдерди алардын түшүнүүсү үчүн адамдарга жеткиликтүү маалымат берилерин түшүндүрөт. Саясий жана экономикалык чечимдерди кабыл алуунун жабык процесси саясий контролго тоскоолдук кылат, бийликти кыянаттык менен пайдалануунун тобокелдигин, мамлекеттик ресурстарды максатсыз пайдаланууну жана коррупцияны күчөтөт. Андан сырткары, атаандаш рыноктор керектүү жана маанилүү маалыматтарга кеңири жетүүнү талап кылат, анын натыйжасында экономикалык оюнчулар мүмкүнчүлүктөрдү жана тобокелдиктерди баалай алышат.

өндүрүмдүүлүк

А. Акчалай эмес пайдаларды жана чыгымдарды кошуп, коомдук пайданын чоңдугун коомдук чыгымдын чоңдугуна бөлүүнүн жыйынтыгы же **коомдук пайда** менен **коомдук чыгымдын** ор-

low-income taxpayers. [Mankiw]

B. A tax whose average rate with respect to income rises as income rises. [Sloman]

design

The plan or structure a researcher develops to guide the study. The D. specifies which groups to study, how many units in a group, by what means units are selected, at what intervals they are studied, and the kinds of comparisons that are planned. [Weiss, 330]

subsistence

The minimum level of **consumption** necessary for existence. [Macmillan, 414]

transparency

T. and information are important elements of **Governance**. Access to free flow of information is a prerequisite of a political and economic system based on democratic participation. It means that political and economic processes as well as institutions are directly accessible to the people concerned and interested, and that enough information is provided to understand and monitor them. Closed political and economic decision-making hinders political control, increases the risk of abusing power, diversion of public resources and corruption. Moreover, competitive markets require broadly based access to relevant information enabling the economic actors to evaluate their opportunities and risks. [SDC Glos.]

productivity

A. Maximizing or increasing **societal benefits** minus **societal costs**, or societal benefits divided by societal costs, including non-monetary benefits and costs. [Nagel, 139]

ну общественных издержек, включая немонетарные выгоды и издержки.

Б. Производительность – это соотношение между выпуском продукции и затратами ресурсов.

пропорциональная мера

Мера, состоящая из категорий, размещенных в иерархическом порядке таким образом, чтобы соблюдались одинаковые интервалы между категориями (т. е. так, чтобы любые две соседние величины пропорциональной меры были равноудалены друг от друга). Шкала пропорциональной меры привязана к точному нулю.

пропорциональный налог

А. Налог, который составляет одинаковую часть дохода для всех налогоплательщиков: как с высокими, так и с низкими доходами.

Б. Налог, средняя ставка которого остается неизменной при росте доходов.

протекционизм

Ограничение международной торговли.

процентный анализ; анализ процентных соотношений/долей

Рассмотрение множества целей и множества вариантов политики путем присваивания каждой политике определенного процента, соответствующего вероятности достижения ею каждой цели, с последующим вычислением чистой процентной доли этой политики, чтобы затем определить: какая политика или какая комбинация политик является наилучшей, или как распределить ограниченные ресурсы между разными политиками.

прямые налоги

Традиционно прямыми называют налоги, взимаемые непосредственно с физических лиц или фирм, например, **подходный налог**, налог на прибыль и **налог на капитальную прибыль**. Изначально идея заключалась в том, чтобы эти налоги платили именно те, кто ими облагается (в отличие от **непрямых налогов**). Такое деле-

тосундагы айырманы көбөйтүү же жогорку чекке жеткирүү.

Б. Өндүрүмдүүлүк – бул продукцияны чыгаруунун жана ресурстарды чыгымдоонун ортосундагы мамиле.

пропорциялуу чен

Иерархиялык тартипте жайгашкан категориялардан турган чен, ошентип, категориялардын ортосундагы бирдей аралык (б. а. пропорциялуу чендин каалаган эки коңшу чоңдуктары бирдей аралыкта алыстатылган болушу керек) сакталган иерархиялык тартипте жайгашкан категориялардан турган чен. Пропорциялуу чен шкаласы так нөлгө байланышкан.

пропорциялуу салык

А. Бардык салык төлөөчүлөр үчүн: жогорку киреше үчүн дагы, төмөнкү киреше үчүн дагы, кирешенин бирдей бөлүгүн түзгөн салык.

Б. Кирешенин өсүүсүндө орточо коюм өзгөртүлбөгөн бойдон калган салык.

протекционизм

Эл аралык сооданы чектөө.

пайыздык талдоо; пайыздык мамилелерди/үлүштөрдү талдоо

Саясаттын көптөгөн варианттарын жана көптөгөн максаттарын, анын ар бир максатына жетүү мүмкүндүгүнө ылайык ар бир саясаттын аныкталган пайыздарын өздөштүрүү жолу менен, кийин ошол саясаттын таза пайыздык үлүшүн эсептөө аркылуу кандай саясат же кандай саясаттын айкалышуулары эң мыкты болуп саналат же ар түрдүү саясаттардын ортосундагы чектелген ресурстарды кантип бөлүштүрүү керектигин аныктоо.

түз салыктар

Салттуу түз салыктар деп, жеке адамдан же фирмдан түздөн түз алынган салыктар аталат, маселен, **киреше салыгы**, пайда салынган салык жана **капиталдык пайдага салык**. Башында, бул салыктарга ким ээ болсо, ошол төлөсүн деген ой болгон (**түз эмес салыктан** айырмаланып). Мындай бөлүштүрүү шексиз болуп саналбайт, экономи-

В. Р. – the ratio between output and cost of resources. [*People management, 44*]

ratio measure

A measure consisting of categories arranged in hierarchical order that has equal intervals between categories (i. e. any two adjoining values in a R.M. are the same distance apart). The scale of a R.M. is anchored by a true zero. [*Weiss, 336*]

proportional tax

A. A tax for which high-income and low-income taxpayers pay the same fraction of income. [*Mankiw*]

B. A tax whose average rate with respect to income stays the same as income rises. [*Sloman*]

protectionism

The restriction of international trade. [*Parkin, 975*]

percentaging analysis

Handling multiple goals and multiple policies by giving each policy a part/whole percentage on each goal and then calculating the net percentage for each policy to determine: which one or combination is best, or how to allocate scarce resources among the policies. [*Nagel, 433*]

direct taxes

Traditionally direct taxes were defined as those levied directly on individuals or firms such as **income tax**, profits tax and **capital gains tax**. The original idea was that the bodies on whom these taxes were levied actually paid the tax. This is in contrast to **indirect taxes**. The distinction is neither watertight nor very

ние не является ни безусловным, ни очень полезным с точки зрения экономического анализа. Оно не является продуктивным с аналитической точки зрения, поскольку не дает информации о **распределении налогового бремени**.

калык талдоо көз карашынан дагы өтө деле пайдалуу эмес. Ал **салыктын оордуктарын бөлүштүрүү** жөнүндө маалыматты бербегендиктен, аналитикалык көз караштан алганда дагы жемиштүү болуп саналбайт.

useful from the viewpoint of economic analysis. The distinction is not analytically useful as it provides no information about the **incidence of the tax**. [Macmillan, 106]

Р

равенство

Распределение выгод и издержек между различными группами и территориями таким образом, что на каждую из них приходится равная доля этих выгод и издержек которая может и не быть справедливой.

тендик

Түрдүү топтордун жана аймактардын арасында, ар бирине бирдей үлүш тийген пайда жана чыгымды бөлүштүрүлүшү, кээде калыс болбошу да мүмкүн.

equality

The spread of benefits and costs among various groups and places so that they each have an equal share, which may not be equitable. [Nagel, 33]

развитие/укрепление потенциала/возможностей

Содействие развитию управленческих и аналитических возможностей местных организаций с тем, чтобы они могли инициировать **политику движения снизу**.

дараметти/мүмкүнчүлүктөрдү өнүктүрүү/бекемдөө

Жергиликтүү уюмдар **төмөндөн баштоо саясатын** демилгелей алуусу үчүн алардын башкаруу жана талдоо мүмкүнчүлүктөрүн өнүктүрүүгө көмөктөшүү.

capacity building

Facilitate improvements in the managerial and analytical capabilities of local organizations so that they will be better able to initiate **bottom-up policies**. [Weimer, 341]

размер государства/правительства; размеры/величина государственного/общественного сектора

А. Поскольку государственное воздействие на частный сектор экономики зависит не только от регулятивной и налоговой политики правительства, но и от его расходов, ни один отдельно взятый индикатор не может точно определить масштаб влияния правительства на [американскую] экономику. И все же такой показатель, который экономисты сочли особенно подходящим для этой цели, существует – это отношение **государственных и муниципальных расходов** к размеру экономики в целом. Стандартным показателем размеров экономики в целом является **валовой национальный продукт (ВНП)**, который выступает мерой ценности всех товаров и услуг, произведенных экономикой страны в данном году.

Б. (*Размеры государственного сектора*) Представление о государстве/правительстве как производителе дает объем производства в государственном секторе (как процент от **ВНП**) и занятость населения на работе в государственном секторе (как часть от совокупной занятости населения).

мамлекеттин/өкмөттүн өлчөмү; мамлекеттик/коомдук сектордун өлчөмү/чондугу

А. Экономиканын жеке секторуна мамлекеттин таасир этүүсү өкмөттүн жөнгө салуучу жана салык саясатына гана эмес, анын чыгымдарына дагы көз каранды, бир дагы өз алдынча алынган индикатор өкмөттүн (америкалык) экономикага таасир этүүсүнүн көлөмүн так аныктай албайт. Ушундай максаттар үчүн абдан туура келет деп экономисттер эсептеген мындай көрсөткүч бар – бул бүтүндөй экономиканын өлчөмдөрүнө **мамлекеттик жана муниципалдык чыгымдардын** мамилеси. Бүтүндөй экономиканын өлчөмдөрүнүн стандарттык көрсөткүчтөрү болуп **улуттук дүң продукт саналат (УДП)**, ал ушул жылы өлкөнүн экономикасы тарабынан өндүрүлгөн бардык товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн баалуулуктарынын өлчөмү катары чыгат.

Б. (*Мамлекеттик сектордун өлчөмү*) Мамлекеттик сектордо өндүрүүчүлөр берген өндүрүштүн көлөмү (**УДПдан пайыз**) жана мамлекеттик сектордо (калктын жалпы жумуштуулугунун бөлүгү) иштеген калктын жумуштуулугу жөнүндө түшүнүк.

В. Мамлекеттин өлчөмүнүн көрсөткүчтөрү катары бул документте **ИДПнын** (пайызда) бөлүгү

size of government; government size; size of the public sector;

А. Since the government's impact on the private economy depends on its regulatory and tax policies as well as on its outlays, no single number can provide an accurate indicator of the government's effect on the [American] economy. Nonetheless, one number that economists have found particularly convenient to use is the size of the **public expenditure** relative to the size of the total economy. The standard measure of the size of the total economy is **Gross National Product (GNP)**, which is a measure of the value of all the goods and services produced in the economy during a given year. [Stiglitz-EPS, 41]

Б. (*Size of public sector:*) Government production as a percentage of GNP and government employment as a fraction of total employment provide a view of the government's role as producer. [Stiglitz-EPS, 27]

С. Throughout this paper, total government expenditures as a share of **GDP** are used to measure the *size of government*. Total government expenditures include spending on go-

В. В данном документе в качестве показателя размера государства используются совокупные государственные расходы как часть от ВВП (в процентах). Совокупные государственные расходы включают расходы на потребности правительства, трансферты и субсидии, процентные платежи по непогашенным долгам и расходы на приобретение капитальных товаров. В предыдущих межстрановых исследованиях в качестве показателя размера государства обычно использовалось государственное потребление (или расходы правительства) как часть от ВВП (в процентах).

катары мамлекеттик жалпы чыгымдар пайдаланылат. Жалпы мамлекеттик чыгымдар өкмөттүн керектөөлөрүнө чыгымдарды, трансферттерди жана субсидияларды, төлөнбөгөн карыздарга пайыздык төлөмдөрдү жана капиталдык товарларды сатып алууга чыгымдарды камтыйт. Мурдагы өлкөлөр аралык изилдөөлөрдө мамлекеттин өлчөм көрсөткүчтөрү катары адатта ИДПнын (пайызда) бөлүгү катары мамлекеттик керектөөлөр (же өкмөттүн чыгымдары) колдонулган.

government consumption, transfers and subsidies, net interest on outstanding debt, and capital goods. Previous cross-country studies have generally used government consumption (or central government expenditures) as a share of GDP to measure the size of government. [Gwartney]

разработка аудита

Разработка общей структуры аудита, при которой определяются охват аудитом, гипотезы, критерии оценивания и методы сбора данных.

аудитти иштеп чыгуу

Аудиттин жалпы түзүмүн иштеп чыгуу аудит тарабынан маалыматтарды чогултуу методдору жана баалоо критерийлери, гипотезалар, аудитке тартуу менен аныкталат.

audit design

The overall design of the audit when it comes to **audit scope**, hypotheses, assessment criteria and methods of collecting data. [Performance auditing, 66-73, 163-164]

разработка и принятие решений

Решение – это способ достичь некоторого результата или решить некоторую проблему. Это результат процесса, на который влияет множество факторов. Несколько поведенческих факторов воздействуют на индивидуальный процесс разработки и принятия решений. Следует рассмотреть такие четыре фактора: ценности, личные качества, склонность к риску и потенциал для разногласий. В контексте разработки и принятия решений *ценности* – это основные принципы и убеждения, используемые теми, кто принимает решения, столкнувшись с ситуацией выбора. Что касается личных качеств, то такая характеристика личности, как *интеллект*, тесно связана с различными этапами процесса разработки и принятия решений; кроме того, отношение индивида к процессу разработки и принятия решений может меняться для различных групп в зависимости от таких факторов, как пол или социальное положение. *Склонность к риску* предполагает, что принимающий решение индивид, который любит рисковать, устанавливает иные цели, выбирает иные варианты решений, иначе оценивает эти варианты, чем в аналогичной ситуации поступает тот, кто *не расположен к риску*. Последний стремится выбирать такие решения, в которых риск и неопределенность чрезвычайно малы, или решения, уверенность в правильности кото-

чечимди иштеп чыгуу жана кабыл алуу

Чечим – бир катар жыйынтыктарга же бир катар көйгөйлөрдү чечүүгө жетүү ыкмалары. Бул процесстин жыйынтыктары көптөгөн факторлорго таасир этет. Айрым жүрүм-турум факторлору чечимди иштеп чыгуунун жана кабыл алуунун жеке процесстерине таасир этет. Мындай төрт факторду карап чыгуу керек: баалуулуктар, өздүк сапаттар, тобокелге ыктоо жана келише албагыч үчүн мүмкүн чүлүк. Чечимди иштеп чыгуу жана кабыл алуу контекстинде *баалуулук* – бул тандоо кырдаалы менен кагылышкан, чечимдерди кабыл алуучулар пайдаланган негизги принциптер жана ишенимдер. Жеке сапаттарына тиешелүү болсо, инсандын ушундай, чечимди иштеп чыгуу жана кабыл алуу процесстеринин ар түрдүү этаптары менен тыгыз байланышкан *интеллект* сыяктуу мүнөздөмөсү; андан сырткары, чечимди иштеп чыгуу жана кабыл алуу процессинде индивидге карата жынысы жана социалдык абалы сыяктуу, факторлорго карата ар түрдүү топтор үчүн алмашылып турушу мүмкүн. *Тобокелге ыктоо* жеке тарап кабыл алган, тобокелдикти сүйгөн, башка максаттарды койгон, чечимдердин башка варианттарын тандап алган, бул варианттарды башкача баалаган, чечимди болжолдойт *тобокелге ыктабагандарга* окшош эле кырдаалдар туш келет. Акыркылар тобокелдик жана аныкталбагандык өтө аз чечимдерди, же тууралыгына ишенимдүүлүк жогору болгон чечимдерди тандоого умтулушат. *Келише албагыч үчүн*

decision making

A *decision* is a means to achieve some result or to solve some problem. It is the outcome of a process that is influenced by many forces. Several behavioral factors influence the individual decision making process. Four individual behavioral factors – values, personality, propensity for risk, and potential for dissonance – need to be examined in the decision making process. In the context of decision making, *values* are basic guidelines and beliefs that decision makers use when confronted with a situation requiring choice. With regard to personality, characteristics such as *intelligence* are associated with different phases of the decision making process; and the relation of personality to the decision making process may vary for different groups on the basis of such factors as sex and social status. *Propensity for risk* predicts that a decision maker who has a low aversion to risk establishes different objectives, evaluates alternatives differently, and selects different alternatives than a decision maker in the same situation who has a high aversion to risk. The latter attempts to make choices where the risk or uncertainty is low or where the certainty of the outcome is high. *Potential for dissonance* is another factor which is reflected in the decision making process. Dissonance in this situation refers to the anxiety that occurs when

рых высока. *Потенциал для разногласий* – еще один фактор, который сказывается на процессе принятия решения. Разногласия в данной ситуации касаются обеспокоенности, возникающей тогда, когда существует конфликт между убеждениями человека и реальностью. Существенные разногласия могут оказаться чрезвычайно пагубными для **организационной результативности**.

мүмкүнчүлүк – чечимди кабыл алуу процессинде айтылган дагы бир фактор. Бул кырдаалда пикирдин ар түрдүүлүгү адамга реалдуулукту ишендириүүнүн ортосунда конфликт болгондо пайда болгон тынч эместикке тиешелүү. Келише албастыктын болушу **уюшулган натыйжалуулук** үчүн өтө зыяндуу болушу мүмкүн.

there is conflict between the individual's beliefs and reality. A great deal of dissonance could be extremely harmful to the **organizational effectiveness**. [*Lexicon, 30-31*]

распределение «государственного пирога»

Этот процесс, называемый иногда «**логроллинг**» (взаимной поддержкой), сводится к сбору проектов, которые для того, чтобы быть одобренными целым комплектом, должны давать ощутимые выгоды на местах. Вместе с нежеланием части представительной власти брать на себя **политические издержки** возрастающих налогов, логроллинг из-за части «пирога» для округа увеличивает дефицит финансирования.

«мамлекеттик тоочту» бөлүштүрүү

«**Логроллинг**» (өз ара колдоо) деп кээде аталган бул процесс бүтүн комплекси менен жакталуу үчүн жер-жерлерде көрүнүктүү пайда алып келген долбоорлордун жыйындысын билдирет. Аны менен бирге өкүлчүлүктүү бийликтин бир бөлүгүнүн жогорулатылып жаткан салыктын саясий чыгымдарын өзүнө албоо аракетин менен бирге логроллинг «тоочтун» бир бөлүгүнө ылайык аймак үчүн каржылоо дефицитин жогорулатат.

pork barrel spending

This process, sometimes called “**logrolling**”, involves assembling a collection of projects that provide sufficient locally perceived benefits to gain adoption of the packages as whole. When coupled with an unwillingness on the part of representatives to bear the **political costs** of raising taxes, logrolling for district “pork” contributes to deficit spending. [*Weimer, 127*]

распределение доходов

(по категориям получателей)

Измерение распределения доходов между различными категориями реципиентов (получателей), например, между домовладельцами и недомовладельцами, между жителями севера и юга страны.

кирешелерди бөлүштүрүү

(алуучулардын категориялары боюнча)

Реципиенттердин (алуучулардын) ар түрдүү категорияларынын ортосундагы, маселен, үйдүн ээсинин жана үйдүн ээси эместин, өлкөнүн түндүгүнүн жана түштүгүнүн жашоочуларынын ортосундагы кирешелерди бөлүштүрүү өлчөмү.

distribution of incomes

(by class of recipient)

Measurement of the distribution of income between the classes of persons who receive it (e. g. homeowners and non-homeowners, or those in the north and those in the south). [*Sloman*]

распределение налогового бремени; охват налогообложением

Это понятие относится к окончательному распределению **налогового бремени**, т. е. к тем лицам и организациям, которые ощущают снижение своих реальных доходов в результате налогообложения.

салык жүгүн бөлүштүрүү; салык салуу менен камтуу

Бул түшүнүк **салык оордугун** акыркы бөлүштүрүүгө, б. а. салык салуунун жыйынтыгында өздөрүнүн реалдуу кирешелеринин азайганын сезген жеке жактар же уюмдарга тиешелүү.

incident of taxation

This refers to the eventual distribution of the **burden of a tax**. It refers to those who suffer a reduction in their real income resulting from the imposition of a tax. [*Macmillan, 195*]

распределительный эффект

Изменение дохода или богатства людей, с точки зрения которых выполняется **анализ выгода и издержек** (т. е. с точки зрения тех, чьи выгоды и издержки принимаются во внимание).

бөлүштүрүү натыйжасы

Пайдаларды жана чыгымдарды талдоону аткаруу көз карашынан (б. а. кимдин пайдасы жана чыгымы көңүлгө алынары көз карашынан) кирешени же адамдардын байлыгын өзгөртүү.

distributional effect

A change in the income or wealth of the people from whose point of view the benefit-cost analysis is done. [*Benefit-cost analysis, 91*]

расходы на уровне прожиточного минимума

Уровень расходов, необходимый для поддержания **прожиточного минимума** или **уровня жизни**, обеспечивающего выживание.

тиричилик минимумунун деңгээлиндеги чыгымдар

Жашап турууну камсыз кылуучу **жашоо деңгээлинин** же **тиричилик минимумун** колдоо үчүн керек болгон чыгымдардын деңгээли.

subsistence expenditure

A level of expenditure necessary to sustain a subsistence or ‘survival’ **standard of living**. [*Macmillan, 414*]

реакция на запросы*(как исполнитель, инструмент политики)*

Один из способов осуществления политики, который состоит в том, чтобы спокойно сидеть в центре информационной сети и отвечать на запросы по мере их поступления. Этот **инструмент политики** не относится к числу прямых и целевых обязанностей государственных ведомств, поскольку для того чтобы предоставить информацию, последние должны получить стимул извне.

сурамдарга реакция*(аткаруучу, саясат куралы катары)*

Маалыматтык тармактын борборунда тынч отуруп, сурамдардын түшүүлөрү боюнча аларга жооп берүү аркылуу жүзөгө ашырылган саясат ыкмаларынын бири. Маалымат берүү үчүн акыркысы сырттан демилгелөө алуусу керек болгондуктан бул мамлекеттик ведомстволордун түз жана максаттуу милдеттеринин санына кирбеген **саясаттын куралы**.

query response*(as effector, policy tool)*

One means of effecting policy is to sit still in the centre of a web of information and respond to queries as they come. This **policy instrument** is entirely indirect and quite unfocused, since the government agency must wait for external stimulus before providing information. [*Pal, 145*]

реальная заработная плата

Средняя заработная плата, скорректированная с учетом изменения цен потребительских благ.

реалдуу эмгек акы

Керектөө жыргалчылыгынын баасынын өзгөрүүсүн эсепке алуу менен оңдолгон орточо эмгек акы.

real wage

The average wage adjusted for changes in the prices of consumer goods. [*Stiglitz-PE*]

реальная процентная ставка

Процентная ставка, скорректированная с учетом эффекта инфляции.

реалдуу пайыздык коюм

Инфляциянын натыйжалуулугун эсепке алуу менен оңдолгон **пайыздык коюм**.

real interest rate

The **interest rate** corrected for the effects of inflation. [*Mankiw*]

реальный ВВП

Оценка произведенных товаров и услуг в неизменных ценах.

реалдуу ИДП

Өзгөртүлбөгөн бааларда өндүрүлгөн товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү баалоо.

real GDP

The production of goods and services valued at constant prices. [*Mankiw*]

регрессивный налог

Налог, **средняя ставка** которого снижается с ростом дохода. Большинство **косвенных налогов** являются регрессивными.

регрессивдүү салык

Кирешенин өсүүсү менен **орточо коюму** төмөндөгөн салык. **Кыйыр салыктардын** көпчүлүгү регрессивдүү болуп саналат.

regressive tax

A situation where the **average rate of tax** falls as income rises. Most **indirect taxes** are generally held to be regressive. [*Macmillan, 371*]

регулирование цен; ценовое регулирование

Политика установления цен государственным органом, законом или регулирующим ведомством. В рамках этой политики могут устанавливаться как минимальные, так и максимальные цены. Кроме того, политика регулирования цен устанавливает официальные нормативы, точно определяющие величину, на которую можно увеличивать цены, как это происходит в случае контроля роста квартирной или арендной платы. Базисные факторы, на основании которых устанавливаются регулируемые цены, могут быть разными. Ими могут быть издержки, доходность инвестиций, торговые наценки и пр.

бааны жөнгө салуу; баалык жөнгө салуу

Мамлекеттик органдар, мыйзам же жөнгө салуучу ведомстволор тарабынан бааны белгилөө саясаты. Бул саясаттын алкагында төмөн чектеги жана жогор чектеги бааларды белгилөөгө болот. Андан сырткары, бааны жөнгө салуу саясаты бул батыр же ижара акысын төлөөнүн өсүүсүн көзөмөлдөө шарттарында боло турган сыяктуу, бааны көбөйтүү мүмкүн болгон чоңдукту так аныктаган расмий ченемдерди белгилейт. Бааны жөнгө салуунун негизинде белгиленген базистик факторлор ар түрдүү болушу кажет. Алар чыгымдар, инвестициянын кирешелүүлүгү, соодадагы баанын өсүшү ж. б. болушу мүмкүн.

price regulation

The policy of setting prices by a government agency, legal statute or regulatory authority. Under this policy, minimum and/or maximum prices may be set. P.R. also encompasses “guidelines” which specify the magnitude by which prices can increase as in the case of rent controls. The bases on which regulated prices are set vary. These may be on costs, return on investment, markups, etc. [*OECD-Com-pet. Glos.*]

**I. регулирование;
нормативный акт;
II. регламент**

A. I. Инструмент управления широкого действия, который состоит из установленных властью правил, подкрепленных штрафами, целью которого является изменение поведения людей и организаций в частном секторе. Регулирование предполагает определенные действия власти, осуществляющей свои полномочные права по распределению ценностей. Эти действия включают: признание (одобрение); наделение правом или разрешение (деятельность не может начаться, пока лицо не имеет официального разрешения); ограничение (категорическое требование или запрет деятельности).

B. I. Регулирование – это управление с помощью правил и ограничений. *Государственное регулирование* состоит из правил, разработанных для управления поведением частного сектора. Регулирование может служить позитивным целям стимулирования и планирования. Стимулирование предполагает повышение или защиту экономического благосостояния субъекта под регулятивным контролем. Планирование отводит регулированию более амбициозную роль согласования конкурирующих экономических интересов в разных сферах и координации разных видов экономической деятельности. Три основные цели регулирования – надзор, стимулирование и планирование – взаимозависимы, причем две последние цели исходят из первой. *Надзорное регулирование* по своей природе является прежде всего реагирующим и корректирующим, в то время как *стимулирующее* и *планирующее* предполагают инициирование и формулирование регулирующим органом комплексной политики.

V. I. Регулирование обычно осуществляют через «приказ и контроль». Регулирование предполагает изменение выбора, который бы сделали производители и потребители на конкурентных рынках при иных обстоятельствах.

G. II. В Европейском Союзе – правовой инструмент прямого действия.

**I. жөнгө салуу;
ченемдик акт;
II. регламент**

A. I. Максаттары жеке сектордо адамдардын жана уюмдардын жүрүм-турумдарын өзгөртүү болуп саналган бекемделген, бийлик тарабынан белгиленген айыппулдар, эрежелерден турган кеңири аракеттеги башкаруунун куралы. Жөнгө салуу баалуулуктарды бөлүштүрүү боюнча өзүнүн ыйгарым укуктарын жүзөгө ашыруучу бийликтин аныкталган аракеттерин болжолдойт. Бул аракеттер өзүнө: таанууну (жактырууну); укуктарды бөлүштүрүүнү жана чечүүнү (тарап расмий уруксат алмайынча, ишмердүүлүк башталбайт); чектөөнү (чечкиндүү талаптар же ишмердүүлүктү тыюу) камтыйт.

B. I. Жөнгө салуу – бул эрежелердин жана чектөөлөрдүн жардамы менен башкаруу. *Мамлекеттик жөнгө салуу* жеке сектордун жүрүм-турумдарын башкаруу үчүн иштелип чыккан эрежелерден турат. Жөнгө салуу демилгелөөнүн жана пландоонун позитивдүү максаттарына кызмат кылат. Демилгелөө жөнгө салуучу контролдон алдында субъекттин экономикалык жыргалчылыгын коргоо же жогорулатууну болжолдойт. Пландоо жөнгө салууну ар түрдүү чөйрөлөрдөгү атаандаш экономикалык кызыкчылыктардын макулдуктарынын жана экономикалык ишмердүүлүктүн ар кандай түрлөрүн координациялоонун бир кыйла амбициялык ролуна алып келет. Жөнгө салуунун үч негизги максаты – көзөмөлдөө, демилгелөө жана пландоо – өз ара көз каранды, анан да акыркы эки максат биринчиден улам келип чыгат. *Көзөмөлдүк жөнгө салуу* өзүнүн жаратылышы боюнча баарыдан мурда реакция кылуучу жана ондоочу, ошол эле мезгилде *демилгелөөчү* жана *пландоочу* болсо, комплекстүү саясатта жөнгө салуучу органдар тарабынан демилгелөөнү жана чечмелөөнү болжолдойт.

V. I. Жөнгө салуу адатта «буйрук берүү жана көзөмөлдөө» аркылуу жүзөгө ашырылат. Жөнгө салуу башка шарттарда атаандаш рынокто өндүрүүчүлөр жана керектөөчүлөрдүн тандоосун өзгөртүүнү болжолдойт.

G. II. Европалык Союзда – түз аракеттин укуктук куралы.

regulation

A. I. Broad governing instrument which consists of government-created rules, backed by penalties, whose purpose is to modify the behaviour of persons and organizations in the private sector. R. involves certain actions by government exercising its authoritative ability to allocate values. These actions involve: recognition (approval); enablement. (an activity is prevented unless the person has explicit permission); constraint (positively demand or prohibit an activity). [*Brown, 4–8*]

B. I. To regulate is to control by rules or restrictions. *Government regulation* consists of rules designed to direct private sector behavior. It can be achieved in a variety of ways. Regulation can serve the positive purposes of promotion and planning. Promotion entails the enhancement or the protection of the economic well-being of the entity under regulatory control. Planning involves a more ambitious role for R. in adjusting among competing economic interests in different fields and in coordinating different types of economic activity. The three broad purposes of R. – policing, promoting, and planning – are interdependent, with the latter two purposes premised on the former. *Policing regulation* is primarily reactive and remedial in nature whereas *promotional* and *planning regulation* involves initiation and broad policy formulation by the regulatory body. [*Lexicon, 100–101*]

C. I. R. generally operate through “command and control”. R. seek to alter choices that producers and consumers would otherwise make in competitive markets. [*Weimer, 171*]

D. II. In European Union – directly applicable legal instrument.

регулятивное действие

Политика или программа, предназначенная для обеспечения соответствия определенным стандартам или процедурам, например, Федерального управления авиации.

жөнгө салгыч аракет

Белгиленген стандарттарга же жол-жоболорго ылайык камсыз кылуу үчүн багышталган саясат же программа, мисалы, Аэронавтиканын федералдык башкаруусу.

regulative action

A policy or program action designed to insure compliance to certain standards or procedures, for example, those of the Federal Aeronautics Administration. [*Dunn, 396*]

резервные запасы

Если системы страхования снижают дисперсию последствий путем распределения рисков, то резервные запасы позволяют уменьшить дисперсию последствий с помощью централизованного механизма. Основное различие заключается в том, что при страховании индивиды предварительно готовятся к возможным нежелательным последствиям, тогда как с помощью резервных запасов они фактически получают компенсацию после того, как нежелательные последствия наступили.

резервдик корлор

Эгерде камсыздандыруу системалары дисперсияны тобокелдикти бөлүштүрүү жолунун натыйжалары менен азайтса, анда резервдик корлор дисперсияны борборлоштурулган механизмдердин жардамынын натыйжалары менен азайтууга мүмкүндүк берет. Негизги айырмачылык индивидди камсыздандырууда мүмкүн болгон кааланбаган зыяндарга болжолдуу даярданууда жана ошондо резервдик кордун жардамы менен алар кааланбаган зыян болоору менен, алар факт жүзүндө компенсация алуусунда турат.

cushions

Whereas insurance schemes reduce the variance in outcomes by spreading risk, C. reduce the variance in outcomes through a centralized mechanism. The key difference is that with insurance individuals make ex ante preparations for the possibility of unfavourable outcomes, while with c they receive ex post compensation for unfavourable outcomes that occur. [Weimer; 189]

результативность; действенность

A. Степень достижения **политикой** поставленных целей или объем выгод, полученных благодаря политике.

B. Результаты сопоставления целей с соответствующими ресурсами, использованными для достижения этих целей.

B. Степень достижения организацией своих целей.

Г. Степень достижения поставленных целей (организацией, политикой или программой), или соотношение между ожидаемым и реальным эффектом продукта (организации, политики или программы) в достижении целей (например, улучшение состояния больных в больнице как результат лечения).

Д. Критерий, согласно которому некий альтернативный вариант политики рекомендуется для реализации, если он приведет к достижению максимального по своей значимости **результата** (эффекта), не говоря уже об **эффективности**.

Е. Результативность показывает, может ли данная альтернатива привести к достижению желаемого результата (эффекта) деятельности, т. е. к цели. Результативность часто измеряют количеством продукции, либо услуг или же их стоимостью в денежном выражении.

жыйынтык; аракеттүүлүк

A. Коюлган максаттардан **саясатка** жетүү **деңгээли** же саясаттан улам алынган пайдалардын көлөмү.

B. Ошол максаттарга жетүү үчүн пайдаланылган тиешелүү ресурстар менен максаттарды салыштыруунун жыйынтыктары.

B. Өз максаттарын уюштуруу аркылуу жетишүү деңгээли.

Г. Коюлган максаттарга жетишүү деңгээли (уюштуруучулук, саясий же программалык), же максаттарга жетүүдө (маселен, дарылоонун жыйынтыгы катары ооруканада оорулуунун абалын жакшыртуу) продуктунун күтүлгөн жана реалдуу натыйжасынын ортосундагы мамиле (уюмдар, саясатчылар же программалар).

Д. Ишке ашыруу үчүн сунушталган саясаттын кайсы бир атаандаш вариантына тиешелүү, эгерде ал өзүнүн **жыйынтыгынын** (натыйжасынын), мында **натыйжалуулук** жөнүндө айтпай туруп, мааниси боюнча жогорку чекке жетишүүгө алып келгендеги критерий.

Е. Жыйынтык бул атаандаштык ишмердүүлүктүн кааланган жыйынтыгына, б. а. максатка жетишүүгө алып келе ала тургандыгын көрсөтөт. Жыйынтык көбүнчө продукциянын, же кызмат көрсөтүүнүн санын, же алардын наркынын акчалай чагылышын өлчөйт.

effectiveness

A. The extent to which a **policy** achieves its intended goals or the quantity of benefits which a policy achieves. [Nagel, 33]

B. Effects compared with goals and related to the resources used to achieve these goals. [Performance auditing, 31-40, 42, 44]

C. The extent to which the goals of an organization are achieved. [Public finance, 451]

D. The extent to which objectives (of an organization, policy or programme) are achieved or the relationship between the intended and actual effect of outputs in the achievement of objectives (e.g. the extent to which the condition of hospital patients improves as a result of treatment). [People management, 44]

E. A criterion according to which an alternative is recommended if it results in maximum achievement of a valued outcome (effect), apart from efficiency considerations. [Dunn, 329]

F. [as criterion for choosing policy instruments] E. refers to whether a given alternative results in the achievement of a valued outcome (effect) of an action, that is, an objective. E. is often measured in units of products or services or their monetary value. [Brown, 4-21]

рента

Рентой называется **экономическая прибыль**, т. е. любые платежи, превышающие минимальные суммы, необходимые для покрытия издержек производства.

рента

Экономикалык пайда, б. а. өндүрүштүн чыгымдарын жабуу үчүн керектүү төмөн чектеги сумманы жогорулатуучу каалаган төлөмдөр рента деп аталат.

rent

We refer to **economic profits** – any payments in excess of the minimum amounts needed to cover the cost of supply – as rent. [Weimer; 37]

решение/разрешение*(вопроса)*

1) Процесс разрешения проблемы, вопроса и т. д., напр., «ситуация приближается к разрешению». 2) Разрешаемое состояние, напр., «решаемая проблема». 3) Конкретный пример или метод решения; объяснение или ответ, напр., «данное решение ничем не хуже любого другого». 4) (*mat.*) а) процесс нахождения ответа на вопрос; б) сам ответ как таковой.

чечүү*(маселени)*

1) Көйгөйлөрдү, маселелерди чечүү процесси ж. б., маселен, «кырдаал чечилүүгө жакындап баратат». 2) Чечиле турган абал, маселен, «чечиле турган көйгөй». 3) Чечүүнүн конкреттүү мисалы же методу; түшүндүрүү же жооп берүү, мисалы, «бул чечим кайсы болбосун башка чечимден эч кандай жаман эмес». 4) (*mat.*) а) суроого жооп табуу процесси; б) так жооптун өзү.

solution

1) The act of solving a problem, question, etc.: The situation is approaching solution. 2) The state of being solved: a problem capable of solution. 3) A particular instance or method of solving; an explanation or answer: The solution is as good as any other. 4) (*math.*) a) The process of determining the answer to a problem; b) the answer itself. [*Webster, 1817*]

риск

A. Степень неопределенности результатов. Спектр возможных изменений результата.

B. Ситуация, когда результат может быть получен, либо не получен, но вероятность этого события известна.

B. Риск определяют как такой уровень знаний, при котором известно, что каждый вариант решения ведет к одному из множества исходов, причем вероятность реализации каждого исхода из этого множества достоверно известна лицу, принимающему решение. В условиях риска лицо, принимающее решение, обладает некоторым объективным знанием среды и способно объективно спрогнозировать вероятность возможных состояний природы и исхода или выигрыша при каждой из рассматриваемых стратегий.

тобокелдик

A. Жыйынтыктардын анык эместигинин баскычы. Жыйынтыктын мүмкүн болгон өзгөрүүлөрүнүн спектри.

B. Жыйынтык болобу, же болбойбу, бирок бул окуяда ыктымалдуулук белгилүү болгон кырдаал.

B. Тобокелдик чечимдин ар бир варианты көптөгөн натыйжалардын бирөөнө алып барары белгилүү, ошондой болсо да натыйжалардын ар бирин ишке ашыруудагы ыктымалдуулуктун көпчүлүгү чечим кабыл алуучу адамга анык белгилүү болгон билимдин деңгээлин аныктайт. Тобокелдик шарттарында чечим кабыл алган адам, курчап турган чөйрө боюнча бир катар объективдүү билимге ээ жана каралып жаткан стратегиялардын ар биринде жаратылыштын жана натыйжанын же утуштун мүмкүн болгон абалынын ыктымалдуулугун объективдүү болжолдоого жөндөмдүү болот.

risk

A. The degree to which outcomes are uncertain. The extent of possible variation in the outcome. [*Benefit-cost analysis, 94*]

B. When an outcome may or may not occur, but its probability of occurring is known. [*Sloman*]

C. R. is defined as a state of knowledge in which each alternative leads to one of a set of specific outcomes, with each outcome occurring with a probability that is known objectively to the decision maker. Under conditions of R., the decision maker possesses some objective knowledge of the environment and is able to predict objectively the probability of the possible states of nature and outcome or payoff of each contemplated strategy. [*Seo, 31*]

**роль государства;
виды правительственной деятельности**

Основная роль государства (правительства) заключается в обеспечении правовой базы для осуществления всех экономических операций. Помимо выполнения этой роли, деятельность правительства можно разделить на три категории: а) производство товаров и услуг (в государственном секторе), а также регулирование и субсидирование производства в частном секторе; б) продажа товаров и услуг (от ракетной техники до услуг по уборке улиц); и в) перераспределение доходов, что означает платежи определенным группам лиц, чтобы они могли расходовать больше средств, чем могут получить иным способом; такие платежи называются **трансфертными платежами**, и они включают государственные пособия и **социальное страхование**.

**мамлекеттин ролу;
өкмөттүк ишмердүүлүктүн түрлөрү**

Мамлекеттин (өкмөттүн) негизги ролу бардык экономикалык операцияларды жүзөгө ашыруу үчүн укуктук базаларды камсыз кылууда турат. Бул ролдорду аткаруудан тышкары, өкмөттүн ишмердүүлүктөрүн үч категорияга бөлүүгө болот: а) товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү (мамлекеттик сектордо) өндүрүү, ошондой эле жеке сектордо өндүрүштү жөнгө салуу жана субсидиялоо; б) товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү сатуу (ракеталык техникадан көчөлөрдү тазалаганга чейин); жана кирешелерди бөлүштүрүү, бул башка жолдор менен ала алгандан көрө, алар көп каражат жумшай алуусу үчүн, адамдардын белгиленген топторуна төлөмдөрдү түшүндүрөт. Мындай төлөмдөр **трансферттик төлөмдөр** деп аталат жана мамлекеттик жөлөкпүлдөрдү жана **социалдык камсыздандырууларды** камтыйт.

**role of government:
the kinds of government activity**

A primary role of government is to provide the legal framework within which all economic transactions occur. Beyond that, we can divide the activities of government into three categories: (a) the production of goods and services, and the regulation and subsidization of private producers; (b) the purchase of goods and services, from missiles to the services of street cleaners; and (c) the redistribution of income, that is, payments to particular groups of individuals to enable them to spend more than they otherwise could; such payments are called **transfer payments**, and include welfare payments and **social insurance**. [*Stiglitz-EPS, 24*]

роялти

В Великобритании это **налог**, который платят правительству организации, разрабатывающие месторождения полезных ископаемых, поскольку все ресурсы принадлежат Короне. Традиционно роялти представляет собой долю, которую получает землевладелец от эксплуатации принадлежащих ему ресурсов. Роялти – довольно грубый инструмент налогообложения, используемый для извлечения **экономической ренты** из эксплуатации ресурсов. Базирующийся на величине валового выпуска, роялти не учитывает стоимости работ и поэтому может сделать разработку полезных ископаемых экономически невыгодной.

роялти

Улуу Британияда бул бүт ресурстар Коронага таандык болгондуктан, пайдалуу кендерди казып алуу жерлерин иштетүүчү уюмдар өкмөткө төлөгөн **салык**. Роялти салттуу түрдө аларга таандык ресурстарды пайдалануудан жер ээлери алган үлүштөрдү өзүнөн көрсөтөт. Роялти – ресурстарды эксплуатациялоодон **экономикалык рента**ларды алуу үчүн пайдаланылган салык салуунун жетишерлик одоно куралы. Дүң чыгаруунун чоңдугуна негизделген роялти иштин наркын эске албайт, ошондуктан, пайдалуу кен казып алууларды иштеп чыгууну экономикалык жактан пайдасыз кылып коюшу мүмкүн.

royalty

In the UK a **tax** paid to the UK Government by organizations exploiting minerals as all mineral rights are vested in the Crown. Traditionally a R. is the share accruing to the landlord from the exploitation of a resource in his property. It is a very blunt instrument to use as a device to extract **economic rents** from the exploitation of a resource. Being based on gross output values it takes no account of costs and so its presence could make the exploitation of a mineral uneconomic. [*Macmillan, 381*]

руководитель

Лицо, отвечающее за какое-либо направление или аспект деятельности фирмы.

жетекчи

Фирманын кандайдыр-бир багыты же анын иш-аракетинин аспекти үчүн жооп берген тарап.

executive

An individual who has responsibility with respect to some branch or aspect of a firm's activities. [*Macmillan, 141*]

рынок

Рынок – это место, где продавцы и покупатели производят деловые операции по обмену товарами и услугами и где цены на эти товары и услуги стремятся к выравниванию. Для нормального функционирования рынка объемы спроса и предложения на товары и услуги должны достигнуть равновесия при определенном уровне цен. В любой конкретный момент рынок может находиться в **«равновесии»** или в **«неравновесии»** в зависимости от того, уравновешивает или нет агрегированный спрос агрегированное предложение при существующей цене. Рынки в зависимости от своих границ могут быть местными, региональными, национальными или международными. Покупатели и продавцы не обязаны встречаться на рынке лицом к лицу или даже общаться непосредственно. Деловые операции могут осуществляться также через посредников.

рынок

Рынок – сатуучулар жана сатып алуучулардын товар жана кызмат алмашуу боюнча иш-аракеттерди жүргүзгөн орун, жана ал жерде ошол товар менен кызмат көрсөтүүгө болгон баа болушунча теңделет. Рыноктун толук кандуу аракеттенишине товар жана кызматка болгон сурам менен сунуштун көлөмдөрү баалардын белгилүү бир деңгээлинде тең салмактуулукка жетүүсү зарыл. Каалаган бир белгилүү учурда рынок бул көрүнүш учурдагы баада агрегатталган сурам агрегатталган сунушту тең салмакташына же тескерисинче тең салмактабашына байланыштуу **«тең салмакта»** же «тең салмакта эмес» болушу мүмкүн. Рыноктор чегине жараша жергиликтүү, аймактык, улуттук же эл аралык болушу мүмкүн. Сатуучулар менен сатып алуучулардын сөзсүз түрдө эле бетме-бет жолугушуп түздөн-түз пикир алышуусу зарыл эмес. Ишкер операциялар ортомчулар аркылуу да чечилет.

market

A M. is where buyers and sellers transact business for the exchange of particular goods and services and where the prices for these goods and services tend towards equality. In order for a M. to “clear” or function properly, the quantity of goods and services demanded and supplied must be equal at some given price. At any particular point in time, M. can be in **“equilibrium”** or “disequilibrium” depending on whether or not aggregate supply equals aggregate demand at the prevailing price. M. may be local, regional, national or international in scope and do not necessarily require buyers and sellers to meet or communicate directly with each other. Business may be transacted through the use of intermediaries as well. [*OECD Compet. Glos.*]

рынок капитала

Рынок или практически группа взаимозависимых рынков, на которых капитал в финансовой (т. е. денежной) форме отдается и берется в долг или «мобилизуется» на различных условиях и на различные сроки.

капитал рыногу

Капиталды финансылык (б. а. акчалай) түрүндө карызга берген же алган, же ар түрдүү шарттарда жана ар түрдүү мөөнөттөргө «мобилизация» кылган рынок же рыноктордун өз ара байланыштагы дээрлик топтору.

capital market

The market, or realistically the group of interrelated markets, in which capital in financial (i. e. monetary) form is lent and borrowed or ‘raised’, on varying terms, and for varying periods. [*Macmillan, 53*]

рыночная экономика

Экономика, при которой размещение ресурсов происходит в результате децентрализованных решений множества фирм и домашних хозяйств при их взаимодействии на рынках товаров и услуг.

рынок экономикасы

Товар жана кызмат көрсөтүү рыногунда өз ара мамилешкен фирмалардын жана жеке чарбалардын көпчүлүгүнүн борбордон ажыратылган чечимдеринин натыйжасында ресурстарды жайгаштырган экономика.

market economy

An economy that allocates resources through the decentralized decisions of many firms and households as they interact in markets for goods and services. [Mankiw]

C

**самообеспечение;
опора на собственные силы**

Опора на собственные способности, знания, силы и умения в деле укрепления своей политической, экономической, социальной, культурной, позиционной и духовной независимости. Страны также могут стремиться к самообеспечению в таких важных вопросах, как производство продовольствия, рабочая сила и квалификация работников. На форумах стран третьего мира все больше внимания уделяется концепции коллективного самообеспечения.

**өзү-өзү камсыздоо;
өзүнүн күчүнө таянуу**

Өзүнүн саясий, экономикалык, социалдык, маданий, позициялык жана руханий көз карандысыздыгын бекемдөө ишинде өзүнүн жөндөмүнө, билимине, күчүнө таянуу. Мамлекеттер азык-түлүктү өндүрүү, жумушчу күчү жана жумушчулардын дагынын жогорулатуу сыяктуу маанилүү маселелерде өзү-өзү камсыздоого умтулушат. Үчүнчү дүйнөнүн өлкөлөрүнүн форумдарында жамааттык өзү-өзү камсыздоого көп көңүл бөлүнөт.

self-reliance

Reliance on one's own capabilities, judgment, resources, and skills in a bid to enhance political, economic, social, cultural, attitudinal, and moral independence. Countries may also desire S.-R. in particular aspects such as food production, labor, and skills. Increasingly, the concept of collective S.-R. is being used in Third World forums. [Todaro, 718]

саморегулирование

(как инструмент политики)

Существуют три основные категории инструментов политики, базирующиеся на властных полномочиях, – **государственное регулирование, саморегулирование и санкции**. Саморегулирование – это инструмент, с помощью которого власти делегируют свои регулятивные полномочия какой-то определенной группе, а та потом реализует общественные интересы, осуществляя мониторинг и контроль над своей собственной деятельностью. Логика применения саморегулирование состоит в том, что в некоторых профессиях определяют собственные специальные экспертные знания и умения, которые именно специалисты этих профессий могут наилучшим образом отслеживать, сертифицировать и неукоснительно применять.

өзүн-өзү жөнгө салуу

(саясат куралы катары)

Бийлик укугуна негизделген саясаттын куралдарынын үч негизги категориялары бар – **мамлекеттик жөнгө салуу, өзүн-өзү жөнгө салуу** жана **санкциялар** – бул бийлик кандайдыр бир белгиленген топто өзүнүн жөнгө салуучу укуктарын өкүлдөөнүн, андан кийин өзүнүн жеке ишмердүүлүгүнүн үстүнөн көзөмөлдү жана мониторингди жүзөгө ашырууда коомдук кызыкчылыктарды ишке ашыруунун куралы. Өзүн-өзү жөнгө салууну колдонуу логикасы мында турат, айрым кесиптер өз алдынча атайын эксперттик билимдерди аныктайт, аны так ушул кесиптин адистери мыкты негизде иштеп бүтүрүшөт, сертификациялашат жана түздөн-түз колдонушат.

self regulation

(as policy instrument)

There are three basic instrument categories that rely on authority – **public regulation, S.R.** and **sanctions**. S.R. is an instrument whereby the state delegates its regulatory authority to a particular group, which then fulfills the public interest by monitoring and controlling its own affairs. The logic behind use of S.R. is that some occupations define their own special expertise, which is best monitored, certified, and disciplined by their own members.

[Brown, 4–11]

сбережения

Часть **используемого дохода**, не расходующая домашними хозяйствами на потребление, плюс прибыли, которые не используются фирмами. Обычно считается, что сбережения прямо (позитивно) связаны с уровнем дохода (как индивидуального, так и национального).

сактамдар

Үй чарбачылыктарынын өз керектөөсүнө сарптаган фирмалар колдонбогон пайдалар кошулган пайдаланылган кирешенин бөлүгү. Сактамдар көбүнчө түздөн-түз (позитивдүү) киреше (жеке сыяктуу эле, улуттук) деңгээли менен байланыштуу деп эсептелинет.

savings

The portion of **disposable income** not spent on consumption by households plus *profits* retained by firms. S. are normally assumed to be positively related to the level of income (personal or national). [Todaro, 719]

свобода действий

Диапазон легально допустимых решений, в пределах которого разработчикам решений по-зволется принимать определенные решения по своему усмотрению.

аракеттердин эркиндиги

Өз ыктыяры боюнча аныкталган чечимдерди кабыл алууга мүмкүндүк берген, чечимдерди иштеп чыгуучулардын чегиндеги легалдуу жол берилген чечимдердин диапозону.

discretion

The extent to which decision makers are allowed to reach decisions within a range of legally permitted decisions. [Nagel, 432]

свободно используемый/ дискрещионный бюджет

Разность между бюджетом, выделенным учреждению спонсором, и минимальной стоимостью производства такого объема продукции, который удовлетворит спонсора.

эркин колдонулган/дискрещиттик бюджет

Демөөрчү тарабынан мекемеге бөлүнгөн, демөөрчүнү канааттандырган продукциялардын мындай көлөмдөрүн өндүрүүнүн төмөн чектеги наркы жана бюджеттин ортосундагы айырма.

discretionary budget

The difference between the budget that the agency receives from its sponsor and the minimum cost of producing the output level that will satisfy the sponsor. [Weimer, 133]

сговор

Сговором называются объединения, заговора или соглашения продавцов с целью повышения или фиксации цен и сокращения объема производства для увеличения прибыли. В отличие от **картеля** сговор не обязательно требует от участников заключения формального соглашения, тайного или явного. Однако следует заметить, что экономические последствия сговора и картеля одинаковы, и часто этими терминами пользуются, не особенно следя за точностью их применения.

көмүскө бүтүм

Пайданы көбөйтүү үчүн өндүрүштүн көлөмүн кыскартуу жана бааларды аныктоо же көтөрүү максаттарында сатуучулардын биригүүлөрү, кутумчулуктары же макулдашуулары, көмүскө бүтүм деп аталат. **Картелден** айырмаланып көмүскө бүтүм катышуучулардан формалдуу макулдашууларды, жашырын же ачык бүтүмдөрдү милдеттүү түрдө талап кылбайт. Бирок көмүскө бүтүм менен картелдердин экономикалык залалдары окшош жана айрыкча алардын колдонулуу тактыгын иликтенбей эле, көбүнчө ушул терминдер менен колдонула тургандыгын байкоого болот.

collusion

C. refers to combinations, conspiracies or agreements among sellers to raise or fix prices and to reduce output in order to increase profits. As distinct from the term **cartel**, C. does not necessarily require a formal agreement, whether public or private, between members. However, it should be noted that the economic effects of C. and a cartel are the same and often the terms are used somewhat interchangeably. [OECD Comp. Glos.]

система отбора на должность

В системах отбора на должность государственной службы основное внимание уделяется отбору наиболее подходящих кандидатов для замещения каждой должности, либо путем найма лиц со стороны, либо путем внутреннего продвижения по службе или перевода на другую должность кого-либо из своих сотрудников. Для систем отбора на должность характерен относительно открытый доступ к должностям всех уровней, причем прием на работу «человека со стороны» является сравнительно распространенным явлением.

кызмат ордуна тандоо системасы

Мамлекеттик кызматтын кызмат ордуна тандоо системаларында башка жактан адамды жалдоо жолу менен же өз кызматкерлеринин кайсы-бирин башка кызматка которуу, же кызматы боюнча ички жылыштыруу жолу менен ар бир кызмат ордун толтуруу үчүн бир кыйла туура келүүчү талапкерди тандоого негизги көңүл бурулат. Кызмат ордуна тандоо системасы үчүн кызматтык бардык деңгээлдерге карата ачык-айрым жетүү мүмкүндүгү мүнөздүү, ошондой болсо да, «башка жактан адамды» жумушка кабыл алуу салыштырмалуу кеңири таралган кубулуш болуп саналат.

position-based systems

Position-based career systems in the civil service place an emphasis on selecting the best-suited candidate for each position to be filled, whether by external recruitment or via internal promotion or mobility. P.-B.S. are characterized by relatively open access to positions at all levels, with *lateral entry* relatively common. [WB-Civ. Serv. Glos.]

система «планирование – программирование – бюджетирование», СППБ;**планово программно-бюджетная система**

А. Основными структурными элементами *СППБ* являются восемь следующих компонентов: цели/задачи; программы; альтернативные

«пландоо – программалоо – бюджеттөө» системасы ППБС; пландык-программалык-бюджеттик система

А. Төмөндөгүдөй сегиз компонент *ППБС* нын негизги түзүмдүк элементтери болуп саналат: максаттар/милдеттер; программалар; программалардын агаандаш варианттары, акыркы продукт

planning programming budgeting system, PPBS

A. The main structural members of PPBS are eight terms: objectives, programs, program alternatives, outputs, progress measurements, inputs, alternative ways to do a given job, and system analysis. It is a structure whose base is accountability in the citizen market. Therefore

варианты программ; конечные продукты (результаты); измерения хода работ; затраченные ресурсы; альтернативные способы выполнения работ; системный анализ. *СППБ* представляет собой структуру, основой которой является подотчетность потребителям. Поэтому *целями/задачами СППБ* является обеспечение поставок продукции и ее распределение. В соответствии с этим разрабатываются *программы*, которые работают как механизмы производства/распределения благ. Следовательно, *альтернативные варианты программ* представляют собой другие механизмы производства/распределения, которые могут иметь лучшие **соотношения выгод и издержек** по сравнению с уже существующими программами. *Конечные продукты* становятся единственными элементами, которые рассматриваются в качестве результатов. Наблюдение за ходом работ и соответствующие *измерения хода работ* проводятся на основании хронометрирования процессов производства/распределения и оценки результативности. Что касается *затраченных ресурсов*, то это – «столько ресурсов, сколько нужно для получения необходимого уровня производства/распределения». В результате *альтернативные способы выполнения работ* представляют собой альтернативные комбинации входных ресурсов и становятся важными элементами, позволяющими проводить сравнения в рамках одной программы. И, наконец, *системный анализ* обеспечивает диагностирование и оценку всего комплекса *СППБ* в целом.

Б. *СППБ* – это системный программный подход к бюджетному процессу, который был разработан в США и стал применяться там с 1965 г., а позднее – и во многих других странах. *СППБ*-процедуры состоят по существу из трех этапов. 1) На первом этапе – этапе *планирования* – для установления целей/задач программы и выявления связанных вариантов решения используется *системный анализ*. 2) На втором этапе – этапе *программирования* – рассматриваются средства/инструменты для достижения намеченных целей (решения поставленных задач) и сравниваются варианты решения, выявленные на этапе планирования. Намеченная последовательность действий объединяется в рассчитанные на много лет программы, которые оцениваются и сравниваются между собой. Для сравнения различных программ и связанной с их выполнением деятельности используются

(жыйынтык); иштин жүрүшүн өлчөө; сарпталган ресурстар; ишти аткаруунун атаандаш ыкмалары, системалык талдоо. *ППБС* өзүнөн негизи отчеттуулук жана керектөө болуп саналган түзүмдү көрсөтөт. Ошондуктан, продукцияларды ташып жеткирүүнү жана аны бөлүштүрүүнү камсыз кылуу *ППБСнын максаттары/милдеттери* болуп саналат. Ушуларга тиешелүү жыргалчылыкты өндүрүү/бөлүштүрүү механизмдери сыяктуу иштеген *программалар* иштелип чыгылат. Демек, *программалардын атаандаш* варианттары иштеп жаткан программаларга салыштырмалуу мыкты **пайдалардын жана чыгымдардын өз ара катышына** ээ болгон өндүрүүнү/бөлүштүрүүнүн башка механизмдерин өзүнөн көрсөтөт. *Акыркы продукт* жыйынтык катары каралуучу бирден-бир элемент болуп калат. Иштин жүрүшүн көзөмөлдөө жана *иштин жүрүшүн* тиешелүү *өлчөө* өндүрүү/бөлүштүрүү процессин хронометрлөөнүн жана натыйжалуулукту баалоонун негизинде жүргүзүлөт. *Сарпталган ресурстарга* карата болсо – «канча ресурс болсо, ошончо өндүрүүнүн/бөлүштүрүүнүн зарыл денгээлин алуу үчүн керек». *Ишти аткаруунун атаандаш ыкмасынын* натыйжасы өзүнөн кирген ресурстардын атаандаш комбинацияларын көрсөтөт жана бир программанын алкагында салыштыруу жүргүзүүгө мүмкүндүк берген маанилүү элементке айланат. Акырында, *системалык талдоо ППБСнын* бүтүндөй комплексинин бардыгын баалоону жана алдын алууну камсыз кылат.

Б. *ППБС* – бул АКШда иштелип чыгып, 1965-жылы ал жерде, кийинчерээк көптөгөн башка өлкөлөрдө колдонула баштаган, бюджеттик процесске системалык программалык мамиле. *ППБС*-жол-жобосу мааниси боюнча үч этаптан турат. 1) Биринчи этапта – пландаштыруу этабында – программанын максаттарын белгилөө үчүн жана аны чечүүдөгү байланыштуу себептерин аныктоодо *системалык талдоо* колдонулат. 2) Экинчи этапта – *программалаштыруу* этабында – белгиленген максаттарга жетүү (коюлган максаттарды чечүү) үчүн каражаттар/куралдар караштырылат жана пландаштыруу этабында табылган чечимдердин варианттары салыштырылат. Аракеттин белгиленген ырааттуулугу өз ара бааланган жана салыштырылган көп жылга эсептелген программалар бириктирилет. Ар түрдүү программаларды салыштыруу үчүн жана алардын аткарылышы менен байланышкан ишмердүүлүк коюлган милдеттердин белгиленген максаттарына/чечимдерине жетишүүнүн атаандаш каражаттары катары **чыгымдар менен пайдаларды талдоо** жана **чыгым-**

the objectives must be product supply and distribution. Accordingly, programs are conceived and executed as production/distribution entities. Consequently, program alternatives are different production/distribution entities which might offer better **benefit-cost ratios** than existing ones. End products become the only items construed as outputs. Progress is viewed and measured in terms of output/distribution timing and effectiveness. Hence, the inputs are “whatever resources it takes to get the production/distribution job done.” As a result, alternative input-mixes become important comparison bases within any given program. Finally, systems analysis contributes diagnosis and appraisal to the whole. [*Lexicon, 88*]

В. A systemic programme budgeting approach that was developed in the US in 1965, and later in many other countries. The PPBS processes consist essentially of three phases: 1) In the planning phase, systems analysis is used to establish the objectives of the programme and identify related solutions. 2) At the programming stage, means are reviewed and compared to the solutions identified at the planning stage. Sets of activities are grouped into multi-year programmes, which are appraised and compared. **Cost-benefit** and **costeffectiveness analyses** are used to compare the various programmes and activities as competing means of achieving a given objective. 3) In the budgeting phase, these programmes are translated into the annual budget. After years of efforts and discouraging results, the PPBS was largely abandoned by the countries that have experimented with it, though elements of the system can still be found (e. g. in **performance budgeting** systems). [*SIGMA AUFC Glos.*]

методы **анализа издержек и выгод и анализа издержек и результативности** как конкурирующие средства достижения намеченных целей/решения поставленных задач. 3) На третьем этапе – этапе *составления бюджета* – эти программы преобразуются в годовой бюджет. После многолетних усилий, затраченных на *СППБ*, и получения обескураживающих результатов, *СППБ* была почти совершенно заброшена в странах, которые пробовали с ней работать, хотя ее отдельные элементы могут использоваться и в настоящее время (например, в системе **бюджетирования исполнительной деятельности**).

дар менен натыйжалуулукту талдоо методдору пайдаланылат. 3) Үчүнчү этапта – *бюджетти түзүү* этабында – бул программалар жылдык бюджетке айланат. *ППБ*Сга кеткен көп жылдык күчтөрдөн жана үмүтсүздөндүргөн натыйжалардан кийин, *ППБ*С аны менен иштөөнү сынап көргөн өлкөлөрдөн таптакыр алып салынган, бирок анын өз алдынча элементтери азыр деле колдонулушу мүмкүн (маселен, **аткаруу ишмердүүлүгүн бюджеттөө** системасында).

скидка на истощение недр

Налоговые льготы, позволяющие владельцу природных ресурсов уменьшать свой валовой доход на величину невозобновляемых активов, таких как полезные ископаемые, нефть или газ. Величина, на которую уменьшается валовой доход, может определяться на основании стоимости возмещения или как определенный процент от соответствующего валового дохода.

жердин начарлашына жеңилдик

Пайдалуу нефть же газ казып алуулары сыяктуу кайрадан калыбына келтирилбеген активдердин чоңдугуна дүң кирешени азайтуучу жаратылыш ресурстарынын ээлерине мүмкүндүк түзгөн салык жеңилдиктери. Дүң кирешесин азайтуучу чоңдук, тиешелүү дүң кирешесинен аныкталган пайызы сыяктуу же ордун толтуруунун наркынын негизинде аныкталат.

depletion allowance

A tax advantage that allows the owner of natural resources to deduct from gross income the depletion in value of anon-renewable asset, such as minerals, oil or gas. The deduction may be based on recovery cost or on a set percentage of related gross income. [Macmillan, 102]

скидка на ребенка

В большинстве систем **подходного налога** имеется скидка на ребенка, находящегося на иждивении. Эта мера должна обеспечить некоторое послабление бремени расходов, связанных с воспитанием детей. В Великобритании такая скидка с подходного налога отменена и заменена *пособием на ребенка*, которое является прямым денежным платежом на каждого ребенка, необлагаемым налогом.

балага жеңилдик

Кирешеге салык системасынын көпчүлүгүндө багууда турган балага жеңилдик бар. Бул ченем балдарды тарбиялоо менен байланышкан чыгымдардын салмагынын бир катар жеңилдигин камсыз кылышы мүмкүн. Улуу Британияда киреше салыгынан мындай жеңилдетүү алып салынган жана *балага жөлөкүлгө* алмаштырылган, ал салынбаган салыктан ар бир балага түз акчалай төлөө болуп саналат.

child allowance

In most **income tax** systems an allowance for dependent children is given. The idea is to provide some relief for the costs of maintaining children. ... In the UK the income tax allowance has been phased out and replaced by *child benefit* which is a straight, untaxed cash payment per child. [Macmillan, 60]

сложный процент

Процедура, с помощью которой будущий **процент** начисляют на сумму, включающую начисленный ранее процент.

татаал пайыз

Мурда эсептелген пайызды камтыган суммага анын жардамы менен болочок **пайызды** кошуп эсептеген жол-жобо.

compound interest

The procedure whereby future **interest** is paid on past interest earned. [Macmillan, 73]

совместное предоставление государственных услуг

Форма **партнерства в общественном секторе**, включающая соглашение о совместном предоставлении услуг, где два или более уровней правительства (например, федеральное и местное) действуют совместно, с целью планирования, финансирования и предоставления государственных услуг.

мамлекеттик кызматты биргелешип көрсөтүү

Мамлекеттик пландоонун, каржылоонун жана кызмат көрсөтүүнүн максаттары менен бирге аракеттенген өкмөттүн (мисалы, федералдуу же жергиликтүү) эки же андан көп денгээлиндеги кызматтарды биргелешип көрсөтүү жөнүндө макулдашууну камтыган **коомдук сектордогу өнөктөштүктүн** формасы.

shared services

A form of **public partnership** involving a joint service agreement where two or more levels of government (for example federal and provincial) act together to plan, finance, and deliver a public service. [WB-Civ. Serv. Glos.]

соотношение выгод и издержек

Отношение выгод к издержкам. Рассчитывается с помощью **текущей ценности** каждого из элементов, дисконтированных на соответствующую учетную ставку процента. Для того чтобы проект считался целесообразным, отношение должно равняться минимум 1,0. Несоответствие в соотношении выгод и издержек может возникнуть из-за того, что их расчет зависит от произвольно выбранного метода учета.

социальная интеграция

Социальная интеграция – это способность различных групп общества жить вместе в гармонии продуктивности и сотрудничества и сглаживать различия во имя общих интересов для всеобщего блага. Социальная интеграция означает справедливость для индивидов и различных социальных групп. Она означает доступ к институтам для групп населения, находящихся в невыгодном положении, и для уязвимых групп населения.

социальная справедливость

Социальная справедливость предполагает не только честное распределение государственных/общественных услуг и возможностей, но и то, что люди, лишённые возможности вступать в соревнование за общественное вознаграждение, должны получать компенсацию. Эта ценность становится особенно весомой по отношению к таким группам людей, как меньшинства. Законодательные органы и суды проявляют особую активность в отстаивании этой ценности.

социальное разнообразие

Социальным разнообразием называют разнообразные социальные группы, составляющие некоторое сообщество. Разнообразие может определяться на основании гендерного, этнического, религиозного, возрастного и культурного признаков, а также по «пространственным» (географическим) и экономическим характеристикам. Эти социальные категории важны, поскольку они существенны для людей, использующих их для идентификации себя и своих соседей. На основании этих категорий могут формироваться определенные интересы, они могут провоцировать или сдерживать действия, а также опреде-

пайда менен чыгымдын өз ара байланышы

Пайданын чыгымга карага мамилеси. Пайыздын эсептик ченине тиешелүү дисконт кылынган элементтердин ар биринин **учурдагы баалуулуктарынын** жардамы менен эсептелет. Долбоор максатка ылайыктуу деп эсептелиши үчүн мамиле 1,0 минимумга тенделиши керек. Пайданын жана чыгымдын өз ара байланышы дал келбөөсү алардын эсептеринин эркин тандалган ыкмасынан улам пайда болот.

социалдык интеграция (жакындаштыруу)

Социалдык интеграция – бул жалпы жыргалчылык үчүн өндүрүмдүү жана кызматташтык мамилелерин тегиз түшүнүү менен бирге жашоого жана жалпы кызыкчылыктардын айырмачылыктарын жылмалоого коомдун түрдүү топторунун мүмкүнчүлүгү. Социалдык интеграция жеке тараптар жана ар кыл социалдык топтор үчүн адилеттүүлүктү билдирет. Ал өз учурунда оңтойсуз абалдагы калк топтору жана калктын аялуу топтору үчүн институттарга жеткиликтүүлүктү билдирет.

социалдык акыйкаттык

Социалдык акыйкаттык мамлекеттик/коомдук кызмат көрсөтүүлөрдү жана мүмкүнчүлүктөрдү акыйкат бөлүштүрүүнү гана эмес, коомдук сыйлоо мелдешине катышуу мүмкүнчүлүгүнөн ажыраган адамдар, компенсация алуусу керектигин болжолдойт. Бул баалуулук айрыкча, адамдардын азчылык топторуна карата салмактуу болуп калат. Мыйзам чыгаруучу органдар жана соттор бул баалуулуктарды коргоодо өзгөчө активдүүлүктү көрсөтүшөт.

социалдык түрдүүлүк

Социалдык түрдүүлүк деп кайсы бир коомду түзгөн түрдүү социалдык топторду айтат. Түрдүүлүгү гендердик, этникалык, диний, курактык жана маданий белгилеринин ошондой эле «мейкиндик» (географиялык) жана экономикалык мүнөздөмөлөрүнүн негизи боюнча аныкталат. Бул социалдык категориялар өзүн жана кошуларын айырмалоодо пайдаланган адамдар үчүн олуттуу болгондуктан бул социалдык категориялар маанилүү болуп саналат. Бул категориялардын негизинде аракеттерди күчөткөн же тескерисинче басандаткан, ошондой эле түрдүү мүмкүнчүлүктөргө жетүүгө жол аныктаган белгилүү кызыкчылыктар пайда бо-

benefit-cost ratio

The ratio of benefits to costs. It should be calculated using the **present values** of each, discounted at an appropriate accounting rate of interest. The ratio should be at least 1,0 for the project to be acceptable. Inconsistent benefit-cost ratios may arise because they are dependent on arbitrary accounting conventions.

social integration

S.I. is the ability of different groups in society to live together in productive and cooperative harmony and to accommodate differences within a framework of common interest to the benefit of all. S.I. implies justice for the individual and different social groups. It means access to institutions for disadvantaged and vulnerable groups. *[WB Soc. analysis]*

social equity

This follows that not only are public services and opportunities supposed to be fairly distributed, but people who have been deprived the opportunity to enter the individual competition for society's rewards should be compensated. This value is especially salient with regard to groups of people such as minorities. Legislatures and courts are particularly active in pursuit of this value. *[Lexicon, 106]*

social diversity

S.D. refers to the diverse social groups composing a society. Diversity may be identified on the basis of gender, ethnicity, religion, age and culture, as well as 'spatial' (geographic) and economic characteristics. These social categories are important for they are important to the people who use them to define themselves and their neighbors. They can form the basis for vested interests, provoke or restrain action, and determine access to opportunity. The diversity categories can be achieved, ascribed or mixed. Most categories can be flexible and are often a matter of perception. *[WB Soc. analysis]*

лять доступ к различным возможностям. Категории разнообразия бывают: достигнутые, приписываемые или смешанные. Большинство категорий могут быть гибкими и часто являются вопросом восприятия.

лушу мүмкүн. Түрдүүлүк категориялары: жетишилген, кошумча жазылган же аралаш болушу мүмкүн. Категориялардын көбү ийкем келип, көбүнчө кабыл алууга жараша болот.

социальное страхование

Правительственная политика, имеющая своей целью защиту людей от риска наступления неблагоприятных событий.

социалдык камсыздоо

Жагымсыз окуялардан келип чыккан тобокелдиктен адамдарды сактоо боюнча өзүнүн максаты бар өкмөттүк саясат.

social insurance

Government policy aimed at protecting people against the risk of adverse events. [Mankiw]

социальные вопросы/проблемы

Примерами социальных вопросов являются дифференцированный подход к земле и прочим ресурсам; противоречивые требования относительно одних и тех же ресурсов – сохранение или экономическое развитие традиционных пользователей; особое отношение к женщинам; религиозное или этническое напряжение; проигравшие и выигравшие в результате осуществления приватизации и программ реформирования; структурное исключение социальной группы; плохое руководство, негативные социальные последствия и пр.

социалдык маселелер/көйгөйлөр

Социалдык маселелердин мисалдары болуп, жерге жана башка ресурстарга дифференциялык мамиле; бир эле ресурска салыштырмалуу карама-каршы талаптар – салттуу пайдалануучуларды сактоо же экономикалык өнүктүрүү; аялдарга өзгөчө мамиле; диний же этникалык чыңалуулар; менчиктештирүү жана реформалоо программаларын жүзөгө ашырууда утулгандар жана уткандар; социалдык топторду түзүмдөн чыгарып салуу; начар жетекчилик, терс социалдык натыйжалар ж. б. болуп саналат.

social issues

Examples of S.I. are differential access to land and other resources; conflicting demands on the same resources for conservation and economic development of traditional users; marginalization of women; religious or ethnic tensions; winners and losers in privatization and reform programs; structural exclusion of social group; poor governance, adverse social impacts, etc. [WB Soc. analysis]

социальные индикаторы/показатели

А. Социальные индикаторы – это набор количественных показателей, предлагаемых для оценки изменений в общественном благосостоянии.

Б. Социальные индикаторы касаются количественных описаний и анализа общественных условий и тенденций. Они обеспечивают учреждение данными об общественной среде. Они могут включать, в частности, демографические данные, например, распределение населения по возрасту и полу.

В. Статистика, измеряющая количественные характеристики социальных условий и их изменения во времени для различных слоев населения. Социальные условия включают как объективные, так и субъективные условия человеческого существования.

социалдык индикаторлор/көрсөткүчтөр

А. Социалдык индикаторлор – бул коомдук жыргалчылыктын өзгөрүүлөрүн баалоо үчүн сунушталган сандык көрсөткүчтөрдүн топтому.

Б. Социалдык индикаторлор коомдук шарттардын жана тенденциялардын сандык сүрөттөлүүсүнө жана талдоолоруна тиешелүү. Алар коомдук чөйрө жөнүндө маалыматтар менен мекемелерди камсыз кылат. Алар, анын ичинде, демографиялык маалыматтарды, мисалы, калктын жаш курагына жана жынысына бөлүштүрүүнү камтышы мүмкүн.

В. Социалдык шарттардын сандык мүнөздөмөлөрүн жана алардын калктын ар түрдүү катмарлары үчүн убагында өзгөрүүлөрүн өлчөөчү статистика. Социалдык шарттар адамдык турмуш-тиричиликтин объективдүү жана субъективдүү шарттарын камтыйт.

social indicators

A. S.I. – a variety of quantitative measures, which have been proposed to gauge changes in social welfare. [Weimer, 104]

B. “S.I. refer to quantitative descriptions and analyses of societal conditions and trend” [Nachmias, 80]. These provide an agency with data on its environment. These might include demographic data, for example, on age and sex distributions in the population. [Pal, 44–45]

C. A statistic that measures social conditions and changes therein over time for various segments of a population. Social conditions include objective as well as subjective contexts of human existence. [Dunn, 397]

социальный риск

Социальный риск – это возможность того, что вмешательство создаст, усилит либо углубит неравенство и/или социальный конфликт, или что подходы и действия ключевых заинтере-

социалдык тобокелдик

Социалдык тобокелдик – теңсиздик жана/же социалдык талаш-тартышты түзүүгө, күчөтүүгө кийлигишүүнүн мүмкүндүгү, же өнүгүүнүн максаттарына жетишүү жок дегенге алып барган негиз-

social risk

S.R. is the possibility that the intervention would create, reinforce or deepen inequity and/or social conflict, or that the attitudes and actions of key stakeholders may subvert the

ресованных лиц могут свести на нет достижение цели развития, или что ключевые заинтересованные лица не будут обладать достаточным чувством «собственности» в отношении цели развития или средств ее достижения. Такие риски могут возникнуть из социо-культурного, политического, операционного или институционального состояния страны. В целом источники риска можно разделить на пять категорий: **уязвимость, риски страны, политико-экономические риски, институциональные риски, экзогенные риски.**

ги кызыкдар тараптардын аракеттери, же негизги кызыкдар тараптар өнүгүүнүн максаттарына же анын жетишүүлөрүнө карата жетиштүү «менчик» туюмуна ээ болушпайт. Мындай тобокелдиктер өлкөнүн социалдык-маданий, саясий, операциялык же институционалдык абалын пайда кылышы мүмкүн. Тобокелдиктин булактарын бүтүндөй беш категорияга бөлүүгө болот: **аялуулук, өлкөнүн тобокелдиги, саясий-экономикалык тобокелдиктер, институционалдык тобокелдиктер, экзогендик тобокелдиктер.**

achievement of the development objective, or that the development objective, or means to achieve it, lack ownership among key stakeholders. Such risks may arise out of the country's socio-cultural, political, operational or institutional context. In general the sources of risk can be grouped in five categories: **vulnerability, country risks, political economy risks, institutional risks, exogenous risks.** [WB Soc. analysis]

справедливая норма отдачи/прибыли/ доходности

Главным принципом регулирования **предприятий общественного пользования США** является «справедливая норма отдачи» на справедливо определенную стоимость капитала, использованного для производства услуг данным предприятием. Приемлемой или справедливой является минимальная норма прибыли, позволяющая предприятию продолжать привлечение капитала.

кайтарымдын/пайданын/кирешелүүлүктүн туура ченемдери

Бул ишкана тарабынан кызмат көрсөтүүлөрдү өндүрүү үчүн пайдаланылган капиталдын наркын туура аныкталган «кайтарымдын туура ченемдери» АКШда **коомдук пайдалануудагы ишканаларды** жөнгө салуунун башкы принциптери болуп саналат. Ишканага капиталды тартууну улантууга мүмкүндүк берген пайданын төмөнкү чектеги чени алгылыктуу жана туура болуп саналат.

fair rate of return

The ruling principle in US **public utility** regulation has been a 'fair rate of return' on the fair value of the capital being used in producing the utility services. A respectable rate, or fair rate, is that rate which just allows the utility to continue attracting capital. [Macmillan, 149]

сравнение «до-после»; схема «до-после»

А. Подход, при котором измерения вызывающих определеннй интерес показателей осуществляют как до, так и после реализации политики.

Б. Схема **оценивания**, согласно которой сравниваются данные, собранные до начала выполнения программы и после ее завершения.

«чейин-кийинки» салыштыруу; «чейин-кийин» схемасы

А. Саясатты ишке ашырууга чейинки жана андан кийинкидей эле жүзөгө ашырылган көрсөткүчтөрдүн белгилүү бир кызыкчылыктарын пайда кылуучу өлчөөдөгү мамиле.

Б. Баалоо схемасы, ага ылайык программанын аткарылышына чейинки жана анын бүтүшүнөн кийинки чогултулган маалыматтар салыштырылат.

before-after comparison; before-and-after designs

A. Measurements of the variable of interest are taken before and after the policy intervention. [Weimer, 338]

B. Evaluation designs that compare data collected before and after the program. [Weiss, 327]

средневзвешенное

Среднее, в котором каждое наблюдение перед вычислением умножается (или «взвешивается») на некоторый коэффициент, причем сумма этих коэффициентов по всем наблюдениям равна единице.

орточо өлчөнгөн

Эсептөөнүн алдында ар бир байкоо айрым коэффициенттерге көбөйтүлөт (же «өлчөнөт»), мында бул коэффициенттердин суммасы бардык байкоолор боюнча бирге барабар болгон орточолук.

weighted average

An average in which each of the observations is multiplied (or 'weighted') by a factor before calculation and in which these factors sum to unity. [Macmillan, 461]

средняя выручка

Совокупная выручка, в расчете на единицу выпущенной продукции. Если вся продукция продана по одной и той же цене, тогда и средняя выручка будет равняться этой цене.

орточо түшкөн акча

Чыгарылган продукциянын бирдигине эсептелген **жалпы түшкөн акча**. Эгерде продукция ошол эле бир баада сатылса, анда орточо түшкөн акча ошол баага тендештирилет.

average revenue, AR

Total revenue per unit of output. When all output is sold at the same price average revenue will be the same as price: $AR = TR/Q = P$. [Sloman]

средняя ставка налога

Средняя ставка налога в общем случае применяется в связи с персональным **подходным налогом**, хотя может применяться и для других видов налогов. Обычно определяется как доля совокупных налоговых платежей в доходе. Под доходом тут подразумевается валовой доход, т. е. без налоговых скидок. Средняя ставка налога также известна под названием *результативная ставка налога*.

стабилизационная политика

Прямое вмешательство правительства, обычно в форме **монетарной** или **фискальной политики**, с целью стабилизации роста или уровня **национального дохода**.

стабилизация

Нормативный подход к колебаниям уровня экономической активности. Неявно предполагается, что циклы и прочие отклонения во времени экономических показателей должны сглаживаться с помощью **инструментов политики** для достижения желаемых **целей политики**.

**ставка дисконтирования;
дисконтная ставка**

А. Процентная ставка, по которой **будущие ценности** дисконтируются до их текущих величин, и наоборот. Это – или **альтернативная стоимость капитала** (используется по отношению к инвестируемым денежным средствам), или же **временное предпочтение** в потреблении (используется по отношению к потребляемым денежным средствам).

Б. Корректирующий множитель, используемый в экономическом анализе для приведения будущих выгод и издержек к величине их текущей ценности.

**ставка процента;
процентная ставка**

Цена финансовых услуг.

стагфляция

Термин, возникший в 1970-е годы и обозначающий сочетание спада, стагнации (низкий экономический рост и высокая безработица) и высокой инфляции.

салыктын орточо коюму

Салыктын орточо коюму салыктын башка түрү үчүн колдонула алса дагы, жалпы учурда жекече **киреше салыгы** менен байланышта колдонулат. Адатта кирешедегі жалпы салык төлөмдөрүнүн үлүшү сыяктуу аныкталат. Бул жерде дүң киреше, б. а. салыктык арзандатуусуз, киреше катары түшүнүлөт. Салыктын орточо коюму *салыктын натыйжалуу коюму* аталышы менен дагы белгилүү.

турукташтырылган саясат

Улуттук кирешенин деңгээлин же өсүүнү турукташтыруу максаттарында, кадимки **монетардык** же **казына саясаты** формасындагы өкмөттүн түз кийлигишүүсү.

туруктуулук

Экономикалык активдүүлүктүн деңгээлине өйдө-ылдыйлыгына **ченемдик** мамиле. Экономикалык көрсөткүчтөрдүн убагында циклдын жана башканын четке кагылышы **саясаттын** кааланган **максаттарына** жетүү үчүн **саясаттын куралдарынын** жардамы менен тегизделиши керектиги ачык эмес болжолдонот.

**дисконттоо коюму;
дисконт коюму**

А. Келечектеги **баалуулукту**, алардын күндөлүк чондугун жана тескерисинче дисконттоо боюнча пайыздык коюм. Бул – же **капиталдын атаандаш наркы** (акча каражаттарына инвестициялоого карата колдонулат), же керектөөдө убактылуу артыкчылык (акча каражаттарын керектөөгө карата колдонулат).

Б. Алардын күндөлүк баалуулуктарына келечектеги пайдаларды жана чыгымдарды келтирүү үчүн экономикалык талдоодо колдонулган оңдоочу көбөйткүч.

**пайыздын коюму;
пайыздык коюм**

Финансылык кызмат көрсөтүүнүн баасы.

стагфляция

1970-жылдары келип чыккан жана түшүнүн, стагнациянын (төмөнкү экономикалык өсүш жана жогорку жумушсуздук) жана жогорку инфляциянын айкалышын түшүндүрүүчү термин.

average rate of tax

Generally discussed with regard to personal **income tax** but could be applied to other types of taxes. Usually taken to mean total income tax payments as a proportion of income. The definition of income is normally the gross income, i. e. before allowances. Also known as *effective rate of tax*. [Macmillan, 23]

discretionary stabilization

Direct intervention by the government usually in the form of **monetary** or **fiscal policy** to stabilize the growth or level of **national income**. [Macmillan, 109]

stabilization

A **normative** approach to fluctuations in the level of economic activity. The implicit assumption is that cycles or other irregularities in the time path of economic variables should be smoothed out, by the use of **policy instruments** to achieve desirable values of **policy targets**. [Macmillan, 406]

discount rate

A. The interest rate at which **future values** are discounted to the present and vice versa. Either the **opportunity cost of capital** (applied to investment dollars) or the **time preference** for consumption (applied to consumption dollars). [Benefit-cost analysis, 90]

B. A correction factor used in economic analysis to adjust future costs and benefits to their present monetary value. [Weiss, 330]

rate of interest; interest rate

The price of money services. [Macmillan, 363]

stagflation

A term used in the 1970s to refer to the combination of stagnation (low growth and high unemployment) and high inflation. [Sloman]

степени свободы

Количество элементов информации, которые могут изменяться независимо друг от друга. Так, выборка, состоящая из n наблюдений, имеет n степеней свободы.

эркиндик деңгээли

Бири-бирине көз карандысыз өзгөрүүгө мүмкүн болгон маалыматтардын элементтеринин саны. Ошентип, тандоо n көзөмөлүндө турган, n эркиндик деңгээлине ээ.

degrees of freedom

The number of pieces of information which can vary independently of each other. Thus, a sample of n observations has n degrees of freedom. [Macmillan, 99]

степень централизации

Процент общего количества работников бюджетной сферы, которые относятся к национальному или федеральному уровню; доля общих государственных расходов, осуществляемых центральными органами власти; а также степень автономии субнациональных органов власти.

борбордоштуруу деңгээли

Улуттук же федералдык деңгээлге тиешелүү бюджеттик чөйрөлөрдүн кызматкерлеринин жалпы санынын пайызы; бийликтин борбордук органдары жүзөгө ашыруучу жалпы мамлекеттик чыгымдардын үлүшү; ошондой эле бийликтин субулуттук органдарынын автономиясынын деңгээли.

degree of centralization

The percentage of total public employment accounted for at the national or federal level; the proportion of total government spending that is undertaken by central government; and the degree of autonomy of subnational government. [WB-Civ. Serv. Glos.]

стимулы

Манипулирование ощутимыми выгодами и издержками с целью стимулирования желательного социального поведения.

демилге туудуруу

Кааланган социалдык жүрүм-турумга демилге туудуруу менен сезилерлик пайдаларды жана чыгымдарды манипуляция кылуу.

incentives

The manipulation of perceived benefits and costs to encourage socially desired behavior. [Nagel, 139]

**стоимость;
издержки**

А. Расходы, связанные с приобретением **затрачиваемых ресурсов**, в том числе капитального оборудования, зданий, материалов, труда и коммунальных услуг. Такие издержки, как покрытие экологического ущерба или ущерба здоровью людей, иногда называют отрицательными **внешними эффектами**.

Б. Результаты (альтернативных вариантов политики), которые рассматриваются отдельными разработчиками решений как нежелательные.

**нарк;
чыгым**

А. Чыгымдалган ресурстарды, анын ичинде капиталдык жабдууларды, имараттарды, материалдарды, эмгек жана коммуналдык кызмат көрсөтүүлөрдү сатып алуу менен байланышкан чыгымдар. Экологиялык же адамдардын ден соолугуна зыян келтирген чыгымды жабуу сыяктуу чыгымчыгымдарды, кээде терс **тышкы натыйжалуулук** деп аташат.

Б. Айрым чечимдерди иштеп чыгуучулар тарабынан жагымсыз деп каралган жыйынтыктар (саясатын атаандаш варианттарынын).

cost

A. An expense related to purchase of inputs, including capital equipment, buildings, materials, labour and public utilities. Costs such as environmental damage or injuries to health are sometimes referred to as negative externalities. [Benefit-cost analysis, 90]

B. The effects (produced by alternative policies) which are considered undesirable by particular decision makers. [Nagel, 431]

стоимость ущерба

Денежное выражение причиненного ущерба обычно относится к ущербу, причиненному загрязнением. В экономической теории загрязнение, как правило, рассматривается как отдельный случай **внешних эффектов**.

зыяндын наркы

Келтирилген зыяндын акчалай берилиши адатта булгандыруудан келтирилген зыянга кирет. Экономикалык теорияда булгандыруу, эреже катары **сырткы таасирлердин** өз алдынча учурлары катары каралат.

damage cost

The money cost of damage done, usually confined to damage done by pollution. In economics, pollution is generally regarded as an instance of an **externality**. [Macmillan, 96]

**стратегическое планирование;
стратегия**

1. Стратегическое планирование обеспечивает интегрированные связи между глобальной **миссией** организации, разработкой более непосредственных задач и выбором конкретных дей-

**стратегиялык пландоо;
стратегия**

1. Стратегиялык пландоо коюлган максаттарга жетүү үчүн конкреттүү аракеттерди тандоо жана бир кыйла түздөн-түз милдеттерди иштеп чыгууда уюмдардын кенири **миссияларынын** ортосунда-

strategic planning; strategy

1. Provides integrated linkages between the organization's global **mission**, the development of more immediate objectives, and the selection of specific actions in order to accomplish these objectives [Bryson, 3]. 2. A disciplined effort

ствий для того, чтобы достичь поставленных целей. 2. Стратегическое планирование – целенаправленные усилия для выработки фундаментальных решений и действий, которые формируют организацию (или другое учреждение) и определяют, для чего она предназначена, чем она должна заниматься и почему. 3. Стратегическое планирование – систематический процесс, с помощью которого организация исследует возможности и угрозы в существующей среде, анализирует свои сильные и слабые стороны, пересматривает или определяет свою миссию, устанавливает приоритеты и цели, а также определяет способы их достижения.

Различные варианты курса действий, доступные игрокам во время игры.

страхование

Сущностью страхования является сокращение индивидуальных рисков путем создания общего фонда (объединения финансовых ресурсов).

структура налогов

В каждой стране существует целый ряд самых различных **налогов**, составляющих структуру налоговой системы. Обычно рассматривается относительное значение **подходного налога, налога на богатство и налога на расходы**. Иногда на основании структуры налогов делают выводы относительно того, является ли налогообложение **прогрессивным** (и насколько), либо нет. В развивающихся странах структура налогов обычно смещена в сторону **косвенных налогов**, особенно **таможенных сборов и акцизов**. Это объясняется тем, что такие налоги относительно легко собирать.

структурный дефицит

Бюджет, который является дефицитным даже тогда, когда **реальный ВВП** достигает уровня **потенциального ВВП**; расходы являются высокими по сравнению с налоговыми поступлениями в течение всего **делового цикла**.

субсидии на выравнивание местных налоговых поступлений

Механизм передачи средств от национального правительства Великобритании местным органам власти.

гы интеграцияланган байланышты камсыз кылат. 2. Стратегиялык пландоо – уюмду (же башка мекемени) түзгөн жана ал эмнеге багышталганын, ал эмне жумуш жана эмне себептен аткараарын аныктаган аракеттерди жана фундаменталдык чечимдерди иштеп чыгуу үчүн максаттуу багытталган күч. 3. Стратегиялык пландоо – уюм анын жардамы менен болуп жаткан чөйрөдөгү мүмкүнчүлүктөрдү жана коркунучтарды изилдеген, өзүнүн күчтүү жана күчсүз тараптарын талдаган, өзүнүн миссиясын караштырган жана аныктаган, артыкчылыктарын жана максаттарын белгилеген, жана ошондой эле алардын жетишкендиктеринин ыкмаларын аныктаган системалык процесс.

Оюн учурунда оюнчуларга жеткиликтүү болгон аракет курстарынын түрдүү варианттары.

камсыздандыруу

Камсыздандыруунун маңызы жалпы фондду (финансы ресурстарынын бирикмеси) түзүү жолу менен жеке тобокелдиктерди кыскартуу болуп саналат.

салыктардын түзүмү

Ар бир мамлекетте салык системасынын түзүмүн түзгөн эң ар түрдүү **салыктардын** дээрлик катары бар. Адатта, **кирешеге салык, байлыкка салык** жана **чыгашага салык** маанилерине тиешелүү каралат. Кээде салыктардын түзүмдөрүнүн негизинде салык салуу **прогрессивдүү** (жана канчалык) болуп саналабы же жокпу, ошого карата тыянактарды чыгарылат. Өнүгүп бара жаткан өлкөлөрдө салыктардын түзүмү адатта **кыйыр салыктар**, айрыкча **бажы топтомдору** жана **акциздер** тарапка аралашкан. Бул мындай салыктарды чогултууга оңой экендигин түшүндүрөт.

түзүмдүк тартыштык

Реалдуу ИДП мүмкүнчүлүктүү ИДПсынын деңгээлине жеткенде эле, бюджеттин таңсыктыгы болуп саналат; чыгымдар бардык **иштиктүү циклдын** аралыгында салыктык түшүүлөр менен салыштыруу боюнча жогору болуп саналат.

жергиликтүү салыктык түшүүлөрдү теңдөөгө субсидиялар

Улуу Британиянын улуттук өкмөтүнөн жергиликтүү бийлик органдарына каражаттарды өткөрүп берүү механизми.

to produce fundamental decisions and actions that shape and guide what an organization (or other entity) is, what it does, and why it does it [*LeScounac, 222*]. 3. A systematic process by which an organization examines opportunities and threats in the environment, analyses its strengths and weaknesses, reviews or defines its mission, establishes priorities, sets objectives and determines the means to achieve them [*Charih, 5*]. [*Brown, 2–7*]

The various courses of action open to the players of a game. [*Nicholson, 489*]

insurance

The essence of insurance is the reduction of individual risk through pooling. [*Weimer, 186*]

structure of taxes

Every country has a range of different types of **taxes**. The structure of the tax system refers to this mix. Generally the relative importance of **income** and **wealth taxes** and taxes on **expenditure** is highlighted in this exercise. Roughand-ready conclusions are them sometimes drawn about how **progressive** or otherwise a tax system is. In less developed countries the tax structure is heavily dependent on **indirect taxes** especially **customs** and **excise duties**. This is because these taxes are relatively easy to collect. [*Macmillan, 413*]

structural deficit

A budget that is in deficit even though **real GDP** equals **potential GDP**; expenditures are high relative to tax revenues over the entire **business cycle**. [*Parkin, 976*]

rate support grant

A mechanism for transferring funds from the national government to local authorities in the UK. [*Macmillan, 364*]

субсидируемые территории

Регионы страны, в которых экономическая деятельность поддерживается путем проведения государственной налоговой и расходной политики, не проводимой в несубсидируемых регионах. Осуществление такой выборочной политики известно под названием **региональной политики**.

субсидия

A. Субсидию можно определить как расходы на покрытие затрат, связанных с определенной деятельностью, которая служит способом достижения определенной общественной цели; напр., к субсидии на развитие бизнеса относят субсидии на привлечение рабочей силы, приобретение оборудования, размещение производства в конкретных регионах, выпуск определенного продукта, проведение исследований.

B. Это расходы на покрытие затрат, связанных с определенной деятельностью, которая служит способом достижения желательного для общества результата. В отличие от грантов, в этом случае квалификационные требования обычно более суровы, а продолжение предоставления субсидии зависит от результатов ее использования, при этом мониторинг проводится более тщательно.

B. Все безвозвратные выплаты на текущий счет, осуществленные органами власти частным предприятиям и общественным (государственным) корпорациям, а также безвозвратные выплаты, осуществленные органами власти государственным предприятиям в качестве компенсации за операционные убытки, когда совершенно очевидно, что эти убытки являются следствием политики правительства, направленной на сохранение цен на уровне, который ниже стоимости производства.

субсидия; грант

A. Это расходы на поддержание чего-либо значительного с точки зрения поставленной цели; расходы, которые выступают как форма признания, а также вознаграждения или поощрения, но которые не связаны непосредственно с издержками на достижение этой цели.

B. Средства, передаваемые какой-либо организацией или частным лицом другим организациям или частным лицам, и которые не явля-

субсидия берилүүчү аймактар

Субсидияланбаган аймактарда өткөрүлбөгөн, экономикалык ишмердүүлүк мамлекеттик салык жана чыгаша саясатын өткөрүү жолу менен колдоого алынган өлкөнүн аймактары. Мындай тандамалык саясатын жүзөгө ашыруу **аймактык саясат** деген ат менен белгилүү.

субсидия

A. Субсидияны белгиленген коомдук максаттарга жетүү ыкмаларына кызмат кылуучу белгиленген ишмердүүлүк менен байланышкан сарптоолорду жабууга чыгымдар сыяктуу аныктоого болот; маселен, бизнести өнүктүрүү субсидияга жумушчу күчтөрүн тартууга, жабдууларды сатып алууга, конкреттүү аймактарда өндүрүштү жайгаштыруу, белгиленген продуктуларды чыгаруу, изилдөө жүргүзүү субсидиялары кирет.

B. Бул коомдун кааланган жыйынтыктарына жетүүнүн ыкмалары катары кызмат кылган белгиленген ишмердүүлүккө байланышкан чыгымдарды жабууга чыгымдар. Гранттардан айырмаланып, бул учурларда квалификациялык талаптар адаттагыдай абдан катуу, ал эми субсидия берүүнү улантуу аны пайдалануунун жыйынтыктарына жараша болот, мында мониторинг абдан кылдаттык менен жүргүзүлөт.

B. Жеке ишканаларга жана коомдук (мамлекеттик) корпорацияларга бийлик органдары тарабынан жүзөгө ашырылуучу кезектеги эсепке кайтарымсыз төлөөлөрдүн бардыгы, ошондой эле бийлик органдары тарабынан мамлекеттик ишканаларга операциялык зыяндары үчүн компенсация катары жүзөгө ашырылуучу кайтарымсыз төлөмдөр анык жүргүзүлгөндө, бул зыяндар, өндүрүштүн төмөнкү наркынын деңгээлине бааны сактоого багытталган өкмөттүн саясатынын натыйжасы болуп саналат.

субсидия; грант

A. Бул коюлган максаттар көз карашынан маанилүү деп эсептелгендерди колдоого кеткен чыгымдар; таануу формасында чыккан чыгымдар, ошондой эле бул максаттарга жетишүүгө чыгымдар менен түздөн-түз байланышпаган сыйлыктар жана кызыктыруучу сыйлыктар.

B. Алмашуунун натыйжасын болуп саналбаган, кайтарымсыз трансферттик төлөмдү көрсөткөн башка уюмдарга жеке жактарга же кайсы бир уюм-

assisted areas

Regions of country within which economic activity is supported by government tax and expenditures policies which do not operate in non-assisted areas. The operation of such discriminatory policies is known as **regional policy**. [*Macmillan, 19*]

subsidy

A. Ss. can be defined as expenditures made to defray the costs of some activity which serves as a means of achieving a public end; e. g. Ss. to business include those to employ labor, purchase machinery, locate in specified regions, produce a given product, engage in research. [*Brown, 4-47*]

B. Ss. are expenditures made to defray the costs of some activity that serves as a means of achieving a desired public end. Unlike **grants**, qualifying conditions are usually more exacting, the continuance of the subsidy depends on performance, and there is more careful monitoring. [*Pal, 149*]

C. All grants on current account made by government to private industries and public corporations; and grants made by the public authorities to government enterprises in compensation of operating losses when these losses are clearly the consequence of the policy of the government to maintain prices at a level below costs of production. [*OECD-ED Glos*]

grant

A. G. are expenditures made in support of some end worthy in itself, almost as a form of recognition, reward, or encouragement, but not closely calibrated to the costs of achieving that end. [*Pal, 149*]

B. Funds provided by some agency or individual to other agencies or individuals which do not form part of some exchange but represent a one-way transfer payment. Grants may be paid

ются результатом обмена, а представляют безвозвратный трансфертный платеж. Субсидии (гранты) могут выплачиваться властями одного уровня властям другого уровня (**межбюджетная субсидия**), правительственными учреждениями частным группам или индивидам, либо же частными группами или индивидами другим частным группам или индивидам.

дар же жеке жактар тарабынан өткөрүп берилген каражаттар. Субсидиялар (гранттар) бийликте бир деңгээлдеги бийликтен экинчи деңгээлдеги бийликке (**бюджет аралык субсидия**), өкмөттүн мекемелерден жеке топторго же адамдарга, же болбосо жеке топтордон же адамдардан башка жеке топторго же адамдарга төлөнүшү мүмкүн.

by one level of government to another (**inter-governmental grant**), from government bodies to private groups or individuals or from private groups or individuals to other private groups or individuals. [Macmillan, 175]

сфера аудита

Под сферой аудита мы понимаем широкий сектор общества, программы или политики, который определяется во время предварительного ознакомления.

аудиттин чөйрөсү

Аудиттин чөйрөсү деп биз болжолдуу таанышунун учурунда аныкталган коомду, программанын же саясаттын кеңири секторун түшүнөбүз.

audit area

By A.A. we mean the broad sector of society, programme or policy area, which has been studied in the pre-study. [Performance auditing, 161-2]

Т

таможенные сборы, акцизы и протекционистские пошлины

Это налоги, которыми облагается импорт или продажа особых товаров. Традиционно таможенные сборы взымались с импортируемых товаров, а акцизы – с товаров местного производства, однако это разграничение не является жестким. Мотивами такого налогообложения, как правило, являются: 1) получение дохода; 2) защита национальной промышленности; 3) предоставление преференций импорту из некоторых стран.

бажы салыгы, акциздер жана протекциялык алымдар

Бул салыктар импортко же өзгөчө товарларды са-тууга салынат. Салттуу түрдө бажы салыгы импорттолгон товарлардан, ал эми акциздер – жергиликтүү өндүрүштөрдөн алынган, бирок бул чектөө катуу болуп саналбайт. Мындай салык салуунун себептери, эреже катары 1) киреше алуу; 2) улуттук өнөр жайды коргоо; 3) бир катар өлкөлөрдөн импорттоого өзгөчө жеңилдиктерди берүү болуп саналат.

customs, excise and protective duties

There are taxes imposed on the import or sale of specific commodities. Traditionally customs duties have related to imported goods and excise duties to domestically produced ones but the distinction is not rigid. The motives for imposing these charges are generally (1) to raise revenues, (2) to protect domestic industries and (3) to give preference to imports from certain countries. [Macmillan, 95]

тенденции развития

Тенденции, которые рассчитываются в абсолютных или индексированных единицах и по номинальным или фиксированным ценам.

өнүктүрүү тенденциялары

Номиналдык же белгиленген баалар боюнча жана абсолюттук же индекстелген бирдиктерге эсептелген тенденциялар.

development trends

Trends calculated in absolute or index terms and at nominal or fixed prices. [Performance auditing, 138]

теневаая цена

А. Настоящая или экономическая ценность товара (в противоположность **рыночной цене**, которая может быть искаженной). Синонимична **учетной цене** или **общественной** (социальной) **цене**.

Б. Заключение о денежной ценности выгод и издержек в случае, когда рыночные цены на некоторые нематериальные блага являются недостоверными или отсутствуют.

В. Оценочная стоимость товаров и услуг, которые не были точно оценены на рынке. Те-

көмүскө баа

А. Товардын чыныгы же экономикалык баасы (бурмаланган, так эмес **базар баасына** карама-каршы). **Эсептик баага** же **коомдук** (социалдык) **баага** синонимдүү келет.

Б. Айрым материалдык эмес жыргалчылыктардын базар баасы туура эмес же жок болуп саналган налган учурда, пайданын жана чыгымдын акчалай баалуулугу жөнүндө бүтүм.

В. Базарда так бааланбаган товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн баа наркы. Көмүскө баа экономикалык талдоодо нарктты шарттуу түрдө

shadow price

А. The true or economic value of a good (as opposed to the **market price**, which might be distorted). Synonymous with **accounting price** and **social price**. [Benefit-cost analysis, 94]

Б. A judgment about the monetary value of benefits and costs when market prices for certain intangibles are unreliable or unavailable. [Dunn, 330]

С. Estimated costs of goods and services that are not accurately valued in the market

невая цена, которая базируется на стоимости аналогичной деятельности или товара, может быть использована для условного вычисления стоимости в экономическом анализе.

эсептөө үчүн пайдаланылышы мүмкүн болгон окшош ишмердүүлүктүн же товардын наркына негизделет.

place. A S.P., based on the cost of an analogous activity or good, can be used to impute a cost in economic analysis. [Weiss, 337]

теневая экономика

Та часть экономики, **выпуск** продукции которой не включается в статистику **национального дохода**, потому что она скрыта от властей.

көмүскө экономика

Продукцияны **чыгаруунун** бөлүгү **улуттук кирешенин** статистикасына кирбеген экономиканын бөлүгү, анткени ал бийликтен жашыруун.

shadow economy

That part of an economy whose **output** is not included in the **national income** statistics, because it is hidden from the authorities. [Macmillan, 391]

теорема невозможности Эрроу

А. Теорема, сформулированная Кеннетом Эрроу с целью продемонстрировать в терминах формальной логики, что для разработчиков решений не возможно обобщение индивидуальных предпочтений без нарушения одного или более из пяти важнейших условий демократического процесса **разработки и принятия решений**.

Б. **Социальный выбор** не может быть одновременно и **рациональным** и не диктаторским. Т. е. невозможно создать процедуру гарантированного принятия коллективных решений, которое удовлетворяло бы некоторым очевидным для демократического общества требованиям.

Эрроунун мүмкүн эместик теоремасы

А. **Чечимдерди иштеп чыгуунун жана кабыл алуунун** демократиялык процессинде беш маанилүү шарттардын бирөөсүн же көбүн бузбай туруп, жекече артык баалоолорду жалпылоо мүмкүн болбогон чечимдерди иштеп чыгуучулар үчүн формалдуу логика терминдерин демонстрациялоо максатында Кеннет Эрроу тарабынан формулировкаланган теорема.

Б. **Социалдык тандоо** бир эле мезгилде **рационалдуу**, диктатордук эмес болушу мүмкүн эмес. Б. а. демократиялык коомдун талаптары үчүн бир кыйла талашсыз канааттандырган жамааттыктык чечимдерди кепилденген кабыл алуу жолжоболорун түзүү мүмкүн эмес.

Arrow's impossibility theorem

А. A theorem stated by Kenneth Arrow to demonstrate in formal logic terms that it is impossible for decision makers to aggregate individual preferences without violating one or more of five reasonable conditions of democratic **decision-making**. [Dunn, 328]

В. Social choice can not be both rational and not dictatorial i.e. it is impossible to create a procedure of guaranteed collective decision-making that would satisfy some obvious requirements for a democratic society.

теория принятия решений

А. Теория определения соответствующей программы действий для достижения намеченных целей при обстоятельствах, которые могут включать некоторую **неопределенность**. Анализ решений ведет к выбору соответствующих критериев, с помощью которых можно оценить программу действий.

Б. Выбор из альтернативных вариантов политики такого варианта, при котором выгоды или издержки каждой политики дисконтируются с учетом вероятности, с которой эти выгоды или издержки возникают.

чечим кабыл алуу теориялары

А. Бир катар **аныкталбагандыктарды** камтыган жагдайларда белгиленген максаттарга жетишүү үчүн аракеттердин тиешелүү программаларын аныктоо теориясы. Чечимдерди талдоо тиешелүү критерийлерди, аракеттердин программасын баалого жардам берген тандоого алып келет.

Б. Ошол пайдалар жана чыгымдар келип чыгуу мүмкүндүгүн эске алуу менен ар бир саясаттын пайдасы жана чыгымы дисконттолгон ушундай вариантта саясаттын атаандаш варианттарынан тандоо.

decision theory

А. The theory relating to the establishment of appropriate courses of action with the aim of achieving given objectives under specified circumstances, which may be subject to **uncertainty**. Decision analyses lead to the selection of appropriate criteria by which a course of action may be judged. [Macmillan, 98]

В. Choosing among alternative policies in which the benefits or costs of each policy must be discounted by the probability of those benefits or costs occurring. [Nagel, 431]

торговый баланс

Стоимость национального экспорта минус стоимость национального импорта; также называется **чистым экспортом**.

соода балансы

Улуттук экспорттун наркынан улуттук импорттун наркын кемитүү; ошондой эле **таза экспорт** деп аталат.

trade balance

The value of a nation's exports minus the value of its imports; also called **net exports**. [Mankiw]

трансферт

Трансакция, в которой один индивид или **институциональная единица** предоставляет товар, услугу или имущество другому индивиду или другой единице, не получая впоследствии каких-либо товаров, услуг или имущества в качестве эквивалентного возврата.

трансфертные доходы

Доходы, которые не могут рассматриваться как плата за текущие производственные услуги, поэтому они не учитываются в **национальном доходе**. Примерами трансфертных доходов являются выплачиваемые пенсии и денежные оценки частных подарков.

трансфертные платежи

Платежи, которые перераспределяют богатство, но не используют ресурсы и не создают их.

трансферт

Нагыйжасында кандайдыр товарларды, кызмат көрсөтүүлөрдү же эквиваленттик кайтаруу катары мүлк албай туруп, бир жеке тарап же **институционалдык бирдик** башка жеке тарапка же башка бирдикке товар, кызмат көрсөтүү же мүлк бергендеги трансакция.

трансферттик кирешелер

Кезектеги өндүрүштүк кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөө катары каралышы мүмкүн болгон кирешелер, ошондуктан алар **улуттук киреше** катары эсептелбейт. Трансферттик кирешелердин мисалдары катары төлөнгөн пенсиялар жана акчалай жеке сыйлыктар болуп саналат.

трансферттик төлөмдөр

Байлыкты кайра бөлүштүрүүдөгү төлөм, бирок ресурстар пайдаланылбайт жана аларды түзбөйт.

transfer

A transaction in which one individual or **institutional unit** provides a good, service or asset to another individual or unit without receiving from the latter any good, service or asset in return as a counterpart. Transfers may be made in cash or in kind. [*SIGMA AUFC Glos.*]

transfer incomes

Incomes which cannot be regarded as payment for current services to production and which therefore do not enter **national income**. Examples of T.I. are retirement pensions or the receipt of private gifts. [*Macmillan, 433*]

transfer payments

Payments that redistribute wealth but do not use up resources or create them. [*Benefitcost analysis, 95*]

у

указующее/определяющее утверждение

Спорное **утверждение относительно политики**, содержащее причины и аргументы для убеждения в том, что существует или происходит нечто, являющееся результатом одного или нескольких каузальных факторов.

управление вертикальными отношениями

Принципы управления вертикальными отношениями: принимать во внимание интересы и задания правительства; убедиться, что министр понимает вашу концепцию потребностей политики; представлять на рассмотрение руководства анализ вариантов, а не только факты; оставаться в стороне от политических избирательных кампаний; оставить публичную арену для политиков; налаживать и развивать контакты и связи с коллегами; стараться отстаивать интересы своего министра и/или соответствующего подразделения правительства, не нависая себе врагов; быть готовым отстаивать выбранный вами вариант политики.

көрсөтүүчү/аныктоочу ырастоо

Бир же бир нече себеп менен байланыштуу факторлордун жыйынтыгы болуп саналган бир нерсе болгондугун же бар экендигине ишендирүү үчүн себептерди жана аргументтерди камтыган **саясатка тиешелүү талаш ырастоо**.

тик мамилелерди башкаруу

Тик мамилелерди башкаруу принциптери: өкмөттүн милдеттерин жана кызыкчылыктарын көңүлгө алуу; сиздин саясий керектөө концепцияларыңызды министр түшүнгөнүнө ишенүү керек; жетекчиликке фактыларды гана эмес, талдоо варианттарын дагы карап чыгууга берүү; саясий шайлоо кампаниялары тарапта калуу; саясатчылар үчүн жалпы элдик аренада калтыруу; кесиптештер менен байланыштарды жолго салуу жана өнүктүрүү; өзүнө душмандарды пайда кылбай, өкмөттүн тиешелүү кошумча бөлүмдөрүн жана/же өзүнүн министринин кызыкчылыктарын коргоп калууга умтулуу; саясаттын сиздер тараптан тандалган варианттарын коргоп калууга даяр болуу.

designative claim

A contestable **policy claim** that provides reasons and evidence for believing that something exists or came about as a result of one or more causative factors. [*Dunn, 131*]

managing vertical relationship (in policy analysis)

Principles for M.V.R.: take the ends of the government into account; make sure the minister understands your conception of the policy need; present analysis, not just facts, in terms of alternatives; stay out of electoral politics; leave the public stage to the politicians; cultivate contacts and networks; try to uphold the interests of the minister and department without making enemies; be prepared to defend your commitment to a specific policy alternative. [*Brown-Seminar, 280*]

урезание государственных услуг

Форма сокращения государственных услуг, которая имеет место, когда правительство понижает уровень обслуживания или вообще прекращает предоставление услуг из-за отсутствия спроса, недостаточности ресурсов или вследствие желания сократить **размеры государственного сектора**.

мамлекеттик кызматты кыскартуу

Өкмөт сурамдын жоктугунан, ресурстардын жетишпестигинен же **мамлекеттик секторлордун** өлчөмдөрүн кыскартууну каалоонун натыйжасында, кызмат көрсөтүүнү таптакыр эле токтоткондо же тейлөөнүн деңгээлин төмөндөткөндө орун алган мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдү кыскартуу формасы.

service shedding

A form of divestiture that occurs when government reduces the level of service or stops providing a service altogether due to lack of demand, insufficient resources, or the desire to reduce the **size of government**.
[WB-Civ. Serv. Glos.]

уровень безработицы

Количество безработных как процент от **рабочей силы**.

жумушсуздуктун деңгээли

Жумушсуздуктун саны **жумушчу күчүнөн** пайыз катары.

unemployment rate

The number unemployed expressed as a percentage of the **labor force**. [Sloman]

уровень жизни

Уровень материального благосостояния индивида или домохозяйства. В экономическом анализе он обычно определяется количеством потребляемых товаров и услуг (включая и досуг). Известен также, как уровень **экономического благосостояния, полезности** или реального дохода.

жашоонун деңгээли

Жеке тараптын же үй чарбасынын материалдык жыргалчылык абалынын деңгээли. Экономикалык талдоодо ал адатта керектелүүчү товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн (бош убакытты кошуп) саны менен аныкталат. **Экономикалык жыргалчылык, пайдалуулуктун** же реалдуу кирешенин деңгээли катары дагы белгилүү.

standard of living

The level of material well-being of an individual or household. In economic analysis, the S.L. is usually held to be determined by the quantities of goods and services (including leisure) consumed. Also referred to as the level of **economic welfare, utility** or real income.
[Macmillan, 407]

условно начисленный доход

Увеличение богатства, не относящееся непосредственно к наращиванию денежных средств.

шарттуу түрдө эсептелген киреше

Акча каражаттарын түздөн-түз өстүрүүгө тиешелүү эмес байлыктарды көбөйтүү.

impudent income

An increase in wealth that does not directly accrue as a money payment. [Weimer, 166]

условное оценивание

А. Метод выведения величин **выгод и издержек** в условиях отсутствия рынка. То есть определение того, что люди готовы были бы заплатить за получение блага (или готовы были бы принять в качестве компенсации за его потерю), если бы существовал рынок данного товара или блага.

шарттуу баалоо

А. Рынок жок болгон шарттарда **пайданын** жана **чыгымдын** чоңдугун чыгаруучу метод. Башкача айтканда, адамдардын, эгерде бул товардын жана жыргалчылыктын рыногу бар болгон болсо, жыргалчылыкты (же анын жоголушу үчүн компенсация катары кабыл алууга даяр болуу) алуу үчүн төлөөгө даяр болуусун аныктоо.

contingent valuation

A. A method of inferring the value of **benefits and costs** in the absence of a market. What people would be willing to pay to gain a benefit (or willing to accept in recompense for a loss) if a market existed for the good.
[Benefit-cost analysis, 90]

Б. Метод формального исследования, который требует от респондентов указать свои предпочтения относительно различных товаров или услуг и сумму, которую они заплатили бы за их получение.

Б. Респонденттерден ар түрдүү товарларга же кызмат көрсөтүүлөргө жана аларды алуу үчүн алар төлөгөн суммаларга карата өзүнүн жогору баалоолорун көрсөтүүнү талап кылган формалдуу изилдөө ыкмасы.

B. A formal survey technique that requires respondents to specify their preferences for different goods or services and how much they would pay to obtain them. [OECD-SD Glos.]

услуги

В экономическом смысле под услугами понимают любые функции или операции, на которые существует **спрос** и, следовательно, **цена**, устанавливаемая на соответствующем **рынке**. Иногда услуги определяют как нематериальные **блага**, одной из характерных черт которых яв-

кызмат көрсөтүү

Экономикалык түшүнүктө кызмат көрсөтүү катары, **сурамы** бар, демек, тиешелүү **рынокто** белгиленген **баа** бар болгон кайсы болбосун функциялар же операциялар түшүнүлөт. Кээде кызмат көрсөтүүлөр өндүрүштүн ордундагы керектөө болуп саналган мүнөздүү белгилердин бири мате-

services

In an economic sense, services are any functions or tasks that are preformed, for which there is a **demand** and hence a **price** determined in the relevant **market**. They are sometimes referred to as intangible **goods**; one of their characteristics being that in general they

ляется потребление в месте производства. Они, как правило, нетрансферабельны, что исключает **арбитражные операции** в том смысле, что услуга не может быть приобретена, а затем перепродана другому лицу.

риалдык эмес **жыргалчылык** катары аныкталат. Алар, эреже катары, трансферабелдик, эмес бул **арбитраждык операцияны** кызматы көрсөтүлбөй, андан кийин башка тарапка сатылган мааниде чыгарып таштайт.

are ‘consumed’ at the point of production. They are usually non-transferable, thus preventing **arbitrage**, in the sense that the service cannot be purchased and then resold at a different price. [*Macmillan, 390*]

устойчивое развитие

Путь развития, согласно которому максимизация благосостояния людей нынешнего поколения не ведет к снижению будущего благосостояния.

туруктуу өнүгүү

Учурдагы муундагы адамдардын жыргалчылыктарын жогорулатуу, келечектеги жыргалчылыкты төмөндөтүүгө алып келбейт деген негиздеги өнүгүүнүн жолу.

sustainable development

A development path along which the maximization of human well-being for today’s generations does not lead to declines in future wellbeing. [*OECD-SD Glos.*]

устойчивость

Продолжение получения выгод от действия по развитию после окончания основного периода помощи в развитии. Вероятность непрерывных долгосрочных выгод. Устойчивость к риску уменьшения выгоды со временем.

туруктуулук

Өнүктүрүүгө жардамдын негизги мезгили аяктагандан кийин **өнүктүрүү боюнча аракеттерден** пайда алууну улантуу. Үзгүлтүксүз узак мөөнөттүү пайдалардын ыктымалдуулугу. Убакыттын өтүшү менен пайданы азайтуу тобокелдигине туруктуулук.

sustainability

The continuation of benefits from a **development intervention** after major development assistance has been completed. The probability of continued long-term benefits. The resilience to risk of the net benefit flows over time. [*OECD Eval.&RBN Glos.*]

устойчивость; стабильность

В общем случае понятие используется в контексте анализа систем **частичного**, либо **общего равновесия** для обозначения степени, до которой **равновесные цены** будут оставаться неизменными, несмотря на какие-либо «шоки» в системе, временно смещающие цены от их равновесного уровня.

бекемдүүлүк; туруктуулук

Жалпы учурларда алардын тең салмактуулук деңгээлинен убактылуу которулуучу баалардын системасында кандайдыр-бир «күтүүсүз абалга» карабастан, **тең салмактуу баалар** өзгөртүлбөгөн боюнча калганга чейинки баскычты түшүндүрүү үчүн **жеке же жалпы тең салмактуулук** система-сын талдоо контекстинде колдонулган түшүнүк.

stability

Generally used in the context of **partial** or **general equilibrium** systems to refer to the extent to which an **equilibrium price** or set of prices will be secured despite any “shocks” to the system which temporarily move price away from its equilibrium level [*Macmillan, 406*]

участие общественности

Степень существенного влияния большей части общественности на государственную политику, а также степень возможности меньшинства переубеждать большинство.

коомчулуктун катышуусу

Мамлекеттик саясатка коомчулуктун чоң бөлүгүнүн олуттуу таасир этүүсүнүн баскычы, ошондой эле көпчүлүктү азчылыктын көндүрө алуу мүмкүнчүлүктөрүнүн баскычы.

public participation

The extent to which the majority of the affected public has a substantial impact on the policy, and the extent to which minority viewpoints are allowed to try to convert the majority. [*Nagel, 33*]

учетная цена

Отражает **экономическую** ценность **затраченных ресурсов** и **произведенных продуктов**, а не их **финансовую** или рыночную стоимость. Синонимично **теневой цене** и общественной цене.

эсепке алынган баа

Сарпталган ресурстардын жана **өндүрүлгөн продукттардын финансылык** же базар баасын эмес, **экономикалык** баалуулугун чагылдырат. **Көмүскө баага** жана коомдук баага синонимдүү болот.

accounting price

Reflects the **economic** value of **inputs** and **outputs**, rather than a **financial** or market value. Synonymous with **shadow price** and social price. [*Benefit-cost analysis, 89.*]

уязвимость

Так называется обстоятельство, характеризующееся высоким риском и пониженной способностью справиться с шоками и негативны-

аялуулук

Жогорку тобокелдик жана күтүүсүз абал менен терс натыйжаларды оңдоого жөндөмдүү төмөнкү жөндөмдүүлүк мүнөздөлгөн шарттар. Аялуулук

vulnerability

This denotes a condition characterized by higher risk and reduced ability to cope with shock or negative impacts. It may be based on

ми последствиями. Уязвимость может быть вызвана социально-экономическими условиями, гендерным неравенством или возрастными особенностями, нетрудоспособностью, этнической принадлежностью или же другими факторами, влияющими на способность людей получать доступ к ресурсам и возможностям развития. Уязвимость всегда зависит от обстоятельств и окружения, и ее следует оценивать в контексте конкретной ситуации и конкретного времени. Успешная практика внедрения проектов Всемирного банка свидетельствует о том, что при осуществлении вмешательства в сферу развития и реализации механизмов поддержки следует оценивать уязвимость, а целевые вмешательства должны соответствовать потребности в них и сокращать риск их применения для тех, кто считается уязвимым.

социалдык-экономикалык шарттардан, гендердик теңсиздиктен же жаш курагынын өзгөчөлүктөрүнөн, эмгекке жараксыздыктан, этникалык тиешелүүлүктөн, же ресурска жана өнүгүү мүмкүндүгүнө жетүү мүмкүндүгүн алууга адамдардын жөндөмдүүлүктөрүн таасир этүүчү башка факторлордон келип чыгышы мүмкүн. Аялуулук дайыма абалга жана курчап турган чөйрөгө жараша жана аны конкреттүү кырдаалдын жана конкреттүү мезгилдин контекстинде баалоо керек. Бүткүл дүйнөлүк банктын долбоорлоруна киргизүүнүн ийгиликтүү практикасы төмөндөгүлөрдү күбөлөндүрөт: колдоону өнүктүрүү жана ишке ашыруу механизмдеринин чөйрөсүндө кийлигишүүнү жүзөгө ашырууда аялуулукту баалоо керек, ал эми максаттуу кийлигишүү алардын керектөөлөрүнө туура келиши жана аялуу деп эсептелгендер үчүн аларды колдонуу тобокелдигин кыскартуу керек.

socio-economic condition, gender, age, disability, ethnicity, or other criteria that influence people's ability to access resources and development opportunities. V. is always contextual, and must be assessed in the context of a specific situation and time. Good practice in World Bank projects indicates that development interventions and support mechanisms should assess V., and target interventions to be appropriate and reduce risk for those deemed as vulnerable. *[WB Soc. analysis]*

Ф

фискальная/бюджетная политика

А. Фискальная политика охватывает вопросы налогообложения и расходов.

В. Политика, влияющая на совокупный спрос посредством изменения баланса между правительственными расходами и налогообложением.

фискалдык/бюджеттик саясат

А. Фискалдык саясат салык салуу жана чыгым маселелерин камтыйт.

В. Өкмөттүк чыгымдар менен салык салуулардын ортосундагы баланстарды өзгөртүү аркылуу жалпы сурамга таасир этүүчү саясат.

fiscal policy

A. F.P. involve taxation and expenditures. *[Weimer, 92]*

B. Policy to affect aggregate demand by altering the balance between government expenditure and taxation. *[Sloman]*

Х

хеджирование

Действие, осуществляемое покупателем или продавцом для защиты своего дохода от роста цен в будущем.

хеджирлөө

Келечектеги баанын өсүүсүнөн өзүнүн кирешелерин коргоо үчүн сатып алуучулар жана сатуучулар жүзөгө ашырган аракет.

hedging

An action taken by a buyer or seller to protect his income against a raise in prices in the future. *[Macmillan, 184]*

Ц

целевые субсидии

Межбюджетные субсидии, предоставленные нижним уровням власти.

максаттуу субсидиялар

Бийликтин төмөнкү деңгээлине көрсөтүүчү бюджет аралык субсидиялар.

grants-in-aid

Intergovernmental subsidies directed at lower levels of government. *[Weimer, 158]*

целесообразность

(как критерий выбора инструментов политики)

А. Данный критерий предполагает определение того, не противоречат ли цели политики

максатка ылайыктуулук

(саясат куралдарын тандоо критерийи катары)

А. Бул критерий саясаттын максаты баалуулуктар жөнүндө коомчулуктун көрсөтүүлөрүнө же бү-

appropriateness

(as criterion for choosing policy instruments)

A. This criterion involves determining whether **policy objectives** mesh with the **va-**

представлениям общественности или общества в целом о **ценностях**.

Б. Критерий, согласно которому альтернатива рекомендуется, если она приводит к соответствующему выбору цели. Данный критерий связан с **сущностной рациональностью**, поскольку он касается сущности (отсюда «сущностный») целей, а не инструментов для их достижения.

түндөй коомго карама-каршы келбей тургандыгын аныктоону болжолдойт.

Б. Эгерде ал максаттын тиешелүү тандоосуна алып келсе, критерий атаандаштыкка ылайык сунушталат. Бул критерий **маңыздуу рационалдуулук** менен байланышкан, мында алардын жетишүү үчүн куралына эмес, ал максаттын маңызына (мында «маңыздуулугуна») тиешелүү болот.

values of the community or society.

[Brown, 4-27].

B. A criterion according to which an alternative is recommended if it results in an appropriate choice of objectives. The criterion of A. is connected with **substantive rationality**, since it involves the substance (hence, “substantive”) of objectives rather than means of instruments to realize them. [Dunn, 328]

цель/задача проекта или программы

Намеченные физические, финансовые, институциональные, социальные, экологические или другие результаты развития, к которым проект или программа, как ожидается, будет стремиться.

долбоордун же программанын максаты/ милдети

Долбоор же программа тарабынан күтүлгөн, умтула турган өнүгүүнүн белгиленген физикалык, финансылык, институционалдык, социалдык, экологиялык жана башка жыйынтыктары.

project or program objective

The intended physical, financial, institutional, social, environmental, or other development results to which a project or program is expected to contribute.

[OECD Eval.&RBN Glos.]

цель; предназначение; намерение

1) Причина, по которой что-то существует или делается, производится, используется и т. д. 2) Намеченный или желательный результат; цель.

максат; милдет; ниет

1) Бир нерсе бар болуп же аткарылып, өндүрүлүп, колдонулуп ж. б. жаткандыгынын себептери. 2) Белгиленген же кааланган жыйынтык; максат.

purpose

1) The reason, for which something exists or is done, made, used, etc. 2) An intended or desired result; end; aim; goal. [Webster, 1570]

ценовая дискриминация

А. Предпринимательская практика продажи одного товара разным потребителям по разным ценам.

Б. Ценовая дискриминация происходит тогда, когда с покупателей на разных сегментах рынка взимается разная цена за один и тот же товар или услугу по причинам, не связанным с издержками. Ценовая дискриминация результативна только тогда, когда покупатели не могут извлечь выгоду из перепродажи товаров и услуг другим покупателям. Ценовая дискриминация может принимать разнообразные формы, в том числе установление разных цен для людей разного возраста, для людей, живущих в разных географических регионах, а также с учетом уровня потребления (например, установление различных цен на электроэнергию для населения и предприятий). Ценовая дискриминация также имеет значение для отраслей производства, регулируемых государством, в которых принято устанавливать различные цены для разных периодов времени (в энергоснабжении – это цена

баалык басмырлоо

А. Бир товардын ар түрдүү керектөөчүлөр үчүн ар түрдүү баада сатылуусунун ишкердик практикасы.

Б. Рыноктун ар түрдүү сегменттеринде чыгымга байланышпаган себептер боюнча сатып алуучудан бир эле товар же кызмат көрсөтүүлөр үчүн ар түрдүү баа алынганда баалык басмырлоо жүргүзүлөт. Баалык басмырлоо сатып алуучулар башка сатып алуучулардан товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү кайра сатуудан пайда таба албаганда гана натыйжалуу болот. Баалык басмырлоо ар түрдүү формада, анын ичинде ар түрдүү жаш курактагы адамдар үчүн, ар башка аймактарда жашаган адамдар үчүн, ошондой эле керектөөнүн деңгээлдерин эсепке алуу менен ар түрдүү баанын коюлушу кабыл алынат (мисалы, калк жана мекеме үчүн электр энергиясына ар түрдүү бааларды коюу). Баалык басмырлоо убакыттын ар түрдүү мезгилдери (энергиялык жабдууда – бул аргасыз жүктүн мезгили үчүн баа) үчүн ар түрдүү бааларды белгилөө, же көп көлөмдөгү товарларды же кызмат көрсөтүүлөрдү (саны үчүн баа) пайдалануу үчүн бир кыйла төмөн бааларды белги-

price discrimination

A. The business practice of selling the same good at different prices to different customers. [Mankiw]

B. P.D. occurs when customers in different market segments are charged different prices for the same well or service, for reasons unrelated to costs. P.D. is effective only if customers cannot profitably resell the goods or services to other customers. P.D. can take many forms, including setting different prices for different age groups, different geographical locations, and different types of users (such as residential vs. commercial users of electricity). P.D. is also relevant in regulated industries where it is common to charge different prices at different time periods (peak load pricing) or to charge lower prices for high volume users (block pricing). [OECD-Compet. Glos.]

для периода пиковой нагрузки) или устанавливать более низкие цены для пользователей больших объемов товаров или услуг (цена за партию).

лөө кабыл алынган мамлекетти жөнгө салуучу өндүрүштөр үчүн дагы мааниге ээ.

**ценовой контроль;
контроль над ценами**

Обычно имеется в виду фиксация цен, осуществляемая в установленном властями порядке.

**баа контролуу;
баанын үстүнөн контроль**

Адатта бийлик тарабынан белгиленген тартипте жүзөгө ашырылуучу бааны белгилөө түрү түшүнүлөт.

price control

Generally associated with the fixing of prices by government statutory order. [Macmillan, 341]

ценовой механизм

Данный термин используется в отношении свободной рыночной системы, в которой **цены** действуют как автоматические сигналы, координирующие деятельность агентов, принимающих решения. Благодаря таким свойствам система цен образует механизм, с помощью которого изменения условий **спроса** и **предложения** могут воздействовать на **эффективность размещения**.

баа механизми

Бул термин эркин рынок системасына карата, **баа** чечим кабыл алуучу агенттердин ишмердүүлүгүн координациялаган автоматтык сигналдар сыяктуу аракеттенүүсүндө колдонулат. Баа системасынын ушундай өзгөчөлүктөрүнөн улам **сурамдын** жана **сунуштун** шарттарын өзгөртүүнүн жардамы менен **бөлүштүрүүнүн натыйжалуулугуна** таасир этүүгө мүмкүн болгон механизм түзүлөт.

price mechanism

Used with reference to the free market system and the way in which **prices** act as automatic signals which coordinate the actions of individual decision making units. By means of this role, the price system provides a mechanism whereby changes in **demand** and **supply** conditions can affect the **allocative efficiency** of resources. [Macmillan, 343]

центр власти/органов власти

Центр власти включает в себя орган или группу органов, которые предоставляют прямую помощь и консультации главе правительства и совета/кабинета министров.

бийликтин/бийлик органдарынын борбору

Бийликтин борбору өкмөт башчыларынын жана министрлер кабинетинин/советинин кеңеш берген жана түздөн-түз жардам көрсөткөн органдарды же органдардын топторун өзүнө камтыйт.

centre of government

The centre of government encompasses the body or group of bodies that provide direct support and advice to the head of government and the council of ministers, or cabinet. [SIGMA AUFC Glos.]

центральная тенденция

Одно число, наилучшим образом представляющее распределение некоторого множества чисел. Три чаще всего используемые величины, характеризующие центральную тенденцию, – **среднее арифметическое**; **мода** или значение, встречающееся чаще всего; и **медиана** или срединное значение.

борбордук тенденция

Бир катар көптөгөн сандарды бөлүштүрүлүшүн мыкты түрдө көрсөткөн бир сан. Борбордук тенденцияны мүнөздөгөн үч баарыдан мурда колдонулуучу чондук, – **орточо арифметикалык**; баарынан көп жолугуучу **мода** же маани; жана **медиана** же ортодогу маани.

central tendency

A single number that best represents a distribution of a set of numbers. Three common measures of C.T. are the **mean**, or average; the **mode** or most common value; and the **median**, or middle value. [Weiss, 328]

центральные/национальные органы власти;

центральное правительство

A. Согласно определению, центральные органы власти включают все ведомства, министерства, организации и прочие органы, относящиеся к **расширенному правительству**, которые являются агентствами или инструментами центральной власти страны, за исключением отдельно организованных фондов социального

бийликтин борбордук/ улуттук органдары; борбордук өкмөт

A. Аныктамага ылайык бийликтин борбордук органдары алардын кадимки каражаттан же экстраординардык бюджеттен же бюджеттик эмес каражаттардан каржылоо жүргүзүлөрүнө же алардын чыгашалары кайсы каражаттардан жабыларына карабастан, өз алдынча уюшулган социалдык камсыздоо фонддорунан сырткары, өлкөнүн борбордук бийлигинин куралдары же агенттиктери болуп са-

central government

A. Defined as comprising all departments, offices, establishments and other bodies classified under **general government**, which are agencies or instrument of the central authority of a country, except separately organized social security funds irrespective of whether they are covered in, or financed through, ordinary or extraordinary budgets, or extra-budgetary funds. [OECD-ED Glos.]

обеспечения, независимо от того, из каких средств покрываются их расходы или происходит их финансирование: из средств обычного или экстраординарного бюджета либо из внебюджетных средств.

Б. Центральные органы власти – это все единицы (подразделения) органов власти, осуществляющие властные полномочия на всей **экономической территории** страны. Вообще центральные органы власти несут ответственность за ту деятельность, которая влияет на положение страны в целом, например, деятельность в области национальной безопасности, деятельность по установлению связей с другими странами и международными организациями, осуществление юридических, исполнительных, судебных функций на территории всей страны, предоставление **общественных услуг** в области здравоохранения, образования и пр. Нерыночные, некоммерческие организации, контролируемые и финансируемые главным образом центральные органы власти, включаются в центральные органы власти.

налган **кеңейтилген өкмөткө** тиешелүү мекемелердин, министрликтердин, уюмдардын жана башка органдардын бардыгын камтыйт.

Б. Бийликтин борбордук органдары – бул өлкөнүн бардык **экономикалык аймактарына** бийлик укуктарын жүзөгө ашыруучу бийлик органдарынын бардык бирдиги (кошумча бөлүмдөрү). Бийликтин борбордук органдары бүтүндөй өлкөнүн абалына таасир этүүчү ишмердүүлүктөр үчүн, маселен, улуттук коопсуздук жаатындагы ишмердүүлүк, башка өлкөлөр жана эл аралык уюмдар менен байланышты орнотуу боюнча ишмердүүлүк, өлкөнүн бардык аймактарында соттун иш-милдеттери, саламаттык сактоо, билим берүү ж. б. тармакта **коомдук кызматтарды** көрсөтүү үчүн жоопкерчиликте болот. Бийликтин борбордук органдарынын курамына кирген, негизинен бийликтин борбордук органдары контролдогон жана каржылаган базардык эмес, коммерциялык эмес уюмдар.

B. All units of government that exercise authority over the entire **economic territory** of a country. In general, the C.G. is responsible for those functions that affect the country as a whole: for example, national defense, conduct of relations with other countries and international organizations, establishment of legislative, executive and judicial functions that cover the entire country, and delivery of **public services** such as healthcare and education. Non-market, non-profit institutions controlled and mainly financed by the C.G. are included in the C.G. [SIGMA AUFC Glos.]

Ч

частичная дотация

Дотация, которая частично (на определенном процент) покрывает местные расходы.

толук эмес дотация

Жергиликтүү чыгымдарды толук эмес (белгиленген пайызда) жапкан дотация.

matching grant

It matches local expenditures at some fixed percentage. [Weimer, 158]

частная некоммерческая организация

Волонтерская программа, в которой участвует официальное ведомство или частная некоммерческая сервисная организация, в которой волонтеры предоставляют все услуги либо их часть, независимо или под руководством органов власти.

жеке коммерциялык эмес уюм

Бийлик органдарынын жетекчилиги астында же андан көз карандысыз волонтерлор бардык кызматтарды же алардын бөлүгүн гана көрсөткөн расмий ведомство же жеке коммерциялык эмес тейлөө уюму катышкан волонтердук программа.

private, not-for-profit agency

A formal agency volunteer program or a private non-profit service organization in which volunteers provide all or part of a service, either independently or under government direction. [WB-Civ. Serv. Glos.]

честность;

добропорядочность (в государственном управлении)

Честность прямо связана с этическими нормами в государственном управлении. Честность государственных служащих необычайно существенна и важна для обеспечения доверия со стороны населения и его уверенности в правдивости действий властей.

ак ниеттик;

кең пейилдүүлүк (мамлекеттик башкаруудагы)

Ак ниеттик мамлекеттик башкаруудагы этикалык ченемдер менен түздөн-түз байланыштуу. Мамлекеттик кызматчылардын ак ниеттүүлүгү өзгөчө зарыл жана калк тарабынан болгон ишеним менен алардын бийликтин туура аракеттерине болгон ишенүүсүн камсыздоо үчүн абдан маанилүү.

integrity

(in public administration)

I. has a direct relationship towards ethics in public administration. The integrity of public servants is extremely important to the preservation of public trust and confidence in government. [Lexicon, 57]

**числовой индекс;
индекс (число)**

А. Какой-либо показатель, вычисленный для сравнения значений некоторой величины в разные моменты времени, например, величины роста производства или населения.

Б. Мера изменения значения показателя или множества показателей со временем по сравнению с базовым периодом. Примером числового индекса является **индекс потребительских цен** (ИПЦ).

**сандык индекс
индекс (сан)**

А. Убакыттын ар түрдүү учурларында айрым чоңдуктарды, маселен, өндүрүштүн же калктын өсүү чоңдугун маанилерин салыштыруу үчүн саналган кандайдыр көрсөткүч.

Б. Көрсөткүчтүн же убакыттын өтүшү менен базалык мезгилге салыштырмалуу көптөгөн көрсөткүчтөрдүн маанисин өзгөртүү чени. Сандык индексинин мисалы болуп **керектөө баасынын индекси** (КБИ) саналат.

index number

A. Any index calculated to compare an amount in one period with that in another, for example, growth of production, population. [*Benefit-cost analysis, 91*]

B. A measure of how much the value of an indicator or set of indicators changes over time in relation to a base period. An example of an UN. is the Consumer Price Index (CPI). [*Dunn, 396*]

чистая прибыль

Та часть совокупной прибыли, которая остается после вычитания налоговых платежей и амортизационных отчислений.

таза пайда

Амортизациялык эсептөөлөрдөн жана салык төлөмдөрүн эсептөөлөрдөн калган жалпы пайданын бөлүгү.

net profits

That portion of total profits which remains after the deduction of taxation payments and depreciation provisions. [*Macmillan, 304*]

чистые налоги

Налоги, выплачиваемые властям, минус трансфертные платежи, полученные от властей.

таза салыктар

Бийликтен алынган трансферттик төлөмдөрдү кемитүү менен бийлик тарабынан төлөнгөн салыктар.

net taxes

Taxes paid to governments minus transfer payments received from governments. [*Parkin, 974*]

чистый национальный продукт

Чистый национальный продукт – это **валовой внутренний продукт** с учетом амортизационных издержек.

таза улуттук продукт

Таза улуттук продукт – бул амортизацияланган чыгымдарды эсепке алуу менен **ички дүң продукт**.

net national product, NNP

Adjusting GNP for depreciation leads to the NNP. [*Weimer, 105*]

чистый трансферт

Перераспределение богатства от одной группы людей в пользу другой без какого-либо воздействия на эффективность реального использования ресурсов.

таза трансферт

Ресурстарды реалдуу пайдалануунун натыйжалуулугуна кандайдыр таасир этпестен, адамдардын бир тобунан экинчи тобунун пайдасына байлыкты кайра бөлүштүрүү.

pure transfer

A redistribution of wealth from one set of people to another without any effect on the efficiency of real resources use. [*Friedman, 186*]

чистый экспорт

Затраты иностранцев на покупку отечественных товаров (экспорт) минус затраты резидентов на покупку иностранных товаров (импорт).

таза экспорт

Чет өлкөлүктөрдүн ата мекендик товарларды (экспорт) сатып алган чыгымдарынан резиденттердин чет өлкөлүк товарларды (импорт) сатып алган чыгымдарын кемитүү.

net export

Spending on domestically produced goods by foreigners (exports) minus spending on foreign goods by domestic residents (imports). [*Mankiw*]

Э

экологический налог

Налог, имеющий непосредственное отношение к **окружающей среде**, независимо от его конкретных целей или названия.

экологиялык салык

Курчап турган чөйрөгө, анын конкреттүү максаттары же аталыштарына карабастан, түздөн-түз мамилеси бар салык.

environmental tax

A tax that is of major relevance for the **environment**, regardless of its specific purpose or name. [*OECD-SD Glos.*]

экономическая прибыль

Совокупная выручка минус совокупные издержки, включающие как явные, так и неявные издержки.

экономикалык пайда

Жалпы түшкөн акчадан жалпы чыгымдарды (бул учурда анык чыгымдар, ошондой эле анык эмес чыгымдар да камтылган) алып таштоо.

economic profit

Total revenue minus total cost, including both explicit and implicit costs. [Mankiw]

экономическая свобода

А. Экономическая свобода – это отсутствие правительственных ограничений или принуждения при производстве, распределении и потреблении товаров и услуг за пределами необходимой для граждан защиты и поддержки самой свободы.

Б. Экономическая свобода – это свобода осуществлять экономические операции без вмешательства со стороны государства, но с государственной поддержкой институтов, необходимых для обеспечения экономической свободы, включая верховенство права, надежную денежную систему и открытые рынки.

экономикалык эркиндик

А. Экономикалык эркиндик – бул товарларды өндүрүүдө, бөлүштүрүүдө, керектөөдө жана жарандардын эркиндиктерин колдоо жана коргоонун зарыл болгон чегинде кызмат көрсөтүүдө өкмөттүк чектөөлөрдүн жана кысуулардын жоктугу.

Б. Экономикалык эркиндик – бул мамлекет тарабынан кийлигишүүсүз бирок экономикалык эркиндикти, укук үстөмдүгүн, рыноктун ачыктыгын жана ишенимдүү акча системасын кошуп, камсыздоо үчүн керектүү институттарды мамлекеттин колдоосу менен экономикалык операцияларды жүзөгө ашыруу эркиндиги.

economic freedom

A. E.F. is the absence of government constraint or coercion on the production, distribution, or consumption of goods and services beyond the extent necessary for citizens to protect and maintain liberty itself. [Index of Econ. Freedom-2003, 50]

B. Freedom to engage in economic transactions, without government interference but with government support of the institutions necessary for that freedom, including rule of law, sound money, and open markets. [Deardorff]

экономический анализ

Область анализа, в которой сравниваются результаты выполнения программы со стоимостью ее реализации. Известен также как *анализ эффективности*. Существует четыре вида анализа эффективности: **анализ минимизации издержек, анализ результативности издержек, анализ издержек и выгод, а также анализ издержек и полезности.**

экономикалык талдоо

Программаларды аткаруунун жыйынтыгында, аны ишке ашыруунун наркы менен салыштырылган талдоонун тармагы. *Натыйжалуулукту талдоо* катары дагы белгилүү. Натыйжалуулукту талдоонун төрт түрү бар: **чыгымдарды төмөндөтүүнү талдоо, чыгымдардын натыйжалуулугун талдоо, чыгымдарды жана пайдаларды талдоо, ошондой эле чыгымдарды жана пайдалуулуктарды талдоо.**

economic analysis

A field of analysis that compares consequences of programs to their costs. Also known as efficiency analysis. Four subtypes of efficiency analysis are **cost-minimization analysis, cost-effectiveness analysis, cost-benefit analysis and cost-utility analysis.** [Weiss, 330]

экономический либерализм

Доктрина, которая ратует за максимально возможное использование рынков и конкуренции для координации экономической деятельности. Экономический либерализм оставляет государству только те функции, которые рынок не может выполнить. Это касается, например, предоставления общественных благ или же выполнения функций, необходимых для создания условий, при которых предприятия частного сектора экономики и рынки могли бы функционировать эффективно, например, путем создания юридической базы, защищающей права собственности, обеспечивающей выполнение договорных обязательств и позволяющей осуществлять антимонопольную политику.

экономикалык либерализм

Экономикалык ишмердүүлүктү координациялоо үчүн рынокторду жана атаандаштыкты мүмкүн болушунча пайдалануу үчүн күрөшкөн доктрина. Экономикалык либерализм мамлекетке рынок аткара албаган милдеттерди гана жүктөйт. Бул маселен, коомдук жыргалчылыктар менен камсыздоо милдетин же экономиканын жеке сектордук ишканалары жана рынокто натыйжалуу иштей ала турган шарттарды түзүү үчүн керектүү милдеттерди, мисалы, жеке менчик укугун коргогон, келишим милдеттерди аткарууну камсыздаган жана антимонолдук саясатты жүзөгө ашырууга жол берген юридикалык негизди түзүү жолу менен натыйжалуу аракет кыла алган шарттарды камсыздоодо керектелген милдеттердин аткарылышын алсак.

economic liberalism

The doctrine which advocates the greatest possible use of markets and the forces of competition to coordinate economic activity. It allows to the state only those activities which the market cannot perform – e.g. the provision of public goods – or those which are necessary to establish the framework within which the private enterprise economy and markets can operate efficiently, e.g. by the establishment of the legal framework on property and contract and the adoption of such policies as antimonopoly legislation. [Macmillan, 120]

экономический охват налогом

Изменение в распределении реального дохода с помощью налога.

салык менен экономикалык камтуу

Салыктын жардамы менен реалдуу кирешени бөлүштүрүүдөгү өзгөртүү.

economic incidence

The change in the distribution of real income brought about by a tax.
[*Public finance, 451*]

экономический рост; рост

Обычно имеется в виду рост реального уровня **чистого национального продукта**, хотя этот показатель является чувствительным к методу измерения национального продукта.

экономикалык өсүм; өсүү

Адатта ал көрсөткүч улуттук продуктунун өлчөө методуна сезерлик болуп саналса, **таза улуттук продуктунун** реалдуу деңгээлинин өсүү түрү түшүнүлөт.

economic growth; growth

Typically taken to mean an increase in the real level of **net national product**, although the measure will then be sensitive to the way in which national product is measured.
[*Macmillan, 120*]

экономическое благо

A. Благо, обладающее свойством **редкости**, которого каждый хотел бы получить больше, если бы мог.

B. Любой товар или услуга, приносящие пользу индивиду или обществу, которые должны быть оплачены в денежной форме, если речь идет о рыночной экономике, либо натурой – в нерыночной экономике.

экономикалык жыргалчылык

A. Ким болбосун, эгер ала алса, көбүрөөк алууну каалаган **сейрек учуроочу** өзгөчөлүккө ээ болгон жыргалчылык.

B. Эгерде сөз рынок экономикасы жөнүндө жүрүп жатса, акча формасында төлөнүшү керек болгон, же рыноктук эмес экономикада – натуралай жеке тарапка же коомго пайда алып келүүчү кайсы болбосун товар же кызмат көрсөтүү.

economic good

A. A good that is **scarce**, and also something of which one would choose more if one could. [*Macmillan, 119*]

B. Any commodity or service that yields utility to an individual or community and must be paid for in money terms in a monetary economy or in kind in a nonmonetary economy.
[*Todaro, 688*]

экономия; экономичность;**экономика (как система)**

A. I. Минимизация стоимости ресурсов некоторой деятельности с учетом соответствующего качества.

B. I. Приобретение потребляемых ресурсов соответствующего качества с наименьшими издержками.

B. I. Экономия определяется как получение необходимых товаров и услуг по наиболее приемлемым ценам.

Г. II. Характеристика страны, определяемая на основе итогов и структуры ее экономической деятельности.

үнөмдөө; үнөмдүүлүк;**экономика (система катары)**

A. I. Тиешелүү сапатты эсепке алуу менен айрым ишмердүүлүктөрдүн ресурстарынын наркын төмөндөтүү.

B. I. Эң аз чыгымдар менен тиешелүү сапаттын керектелүүчү ресурстарына ээ болуу.

B. I. Үнөмдөө бир кыйла алгылыктуу баа менен керектүү товарларды алуу катары аныкталат.

Г. II. Өлкөнүн экономикалык ишмердүүлүктөрүнүн түзүмдөрү жана жыйынтыктарынын негизинде аныкталган мүнөздөмөсү.

economy

A. I. Minimizing the cost of resources for an activity, having regard to the appropriate quality. [*Performance auditing, 27-29, 41*]

B. I. Obtaining inputs of appropriate quality at least costs. [*Public finance, 451*]

C. I. E. is defined as obtaining the appropriate goods and services needed at the best possible price. [*Lexicon, 38*]

D. II. A country defined in terms of the total and composition of its economic activities.
[*HarperCollins Dict. Economics, 158*]

экспорт

Товары и услуги, произведенные внутри страны и проданные за ее пределами.

экспорт

Өлкөнүн ичинде өндүрүлүп жана анын чегинен сырткары сатылган товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр.

export

Goods and services that are produced domestically and sold abroad. [*Mankiw*]

энергоёмкость

Показатель эффективности использования первичной энергии при производстве единицы **валового национального продукта**.

энергия сыйымдуулугу

Улуттук дүң продуктунун бирдиктерин өндүрүүдө алгачкы энергияны колдонуунун натыйжалуу көрсөткүчү.

energy intensity

An indicator of efficiency in the use of primary energy in the production of one unit of **gross domestic product**. [*Macmillan, 126*]

эффект «обратного потока»

Термин используется, когда экономический рост одного региона неблагоприятно воздействует на экономический рост других регионов. Говорят, что эти эффекты образуются, главным образом, за счет потоков **факторов производства** (как правило, труда и капитала), устремленных из регионов с медленным ростом в регионы с быстрым ростом.

**эффект;
результат**

А. То, чего достигает организация/программа в связи с поставленными целями. Достижения, не связанные с целями, называются внешними эффектами (сопутствующими результатами). Окончательному результату могут предшествовать промежуточные результаты, связанные между собой в цепочку результатов.

Б. Преднамеренное или непреднамеренное изменение, связанное непосредственно или косвенно с предпринятым действием. *Родственные термины: результаты, последствия.*

эффективность

А. Соотношение между достигнутыми **выгодами** и понесенными **издержками**.

Б. Соотношение между продуктом в виде товаров, услуг и пр. и ресурсами, использованными для их производства.

В. Соотношение между объемом продукции и ресурсами, затраченными на его производство.

Г. Соотношение между ресурсами (затратами) и продуктами (например, количеством рабочих часов медсестры в загруженные дни в больнице). Эффективная деятельность максимизирует объем продукции при тех же затратах ресурсов или минимизирует затраты ресурсов для производства фиксированного продукта. Эффективность измеряется величиной соотношения продукты/затраты ресурсов (производительность) или соотношения расходы/продукты (себестоимость единицы продукции).

Д. Измеритель исполнительской деятельности, выраженный соотношением между затратами ресурсов и продуктом. Использование административных методов и ресурсов, которое приводит к наилучшим результатам в достижении конкретной цели с наименьшими издержками.

«карама-каршы агымдын» натыйжасы

Термин бир аймактын экономикалык өсүүсү экинчи бир аймактын экономикалык өсүүсүнө жакшы таасир эткенде колдонулат. Бул натыйжалар негизинен аймактардын ичинен жай өнүккөн бир аймактан экинчи аймактын тез өнүгүүгө багыт алган **өндүрүштүн факторлорунун** (эреже катары, эмгектин жана капиталдын) агынынын эсебинен түзүлөт деп айтылат.

**натыйжа;
жыйынтык**

А. Коюлган максаттар менен байланышкан уюм/программа жетишкен нерсе. Максаттар менен байланышпаган жетишкендиктер тышкы натыйжалар (коштогон натыйжалар) деп аталат.

Б. Түздөн-түз же кыйыр түрүндө аракет кылуу менен байланышкан болжолдонгон же болжолдонбогон өзгөртүү. *Окшош терминдер: жыйынтыктар, натыйжалар.*

натыйжалуулук

А. Жетишилген **пайдалар** менен тартылган **чыгымдардын** өз ара катышы.

Б. Товар, кызмат көрсөтүү жана башка продуктулардын жана аларды өндүрүү үчүн пайдаланылган ресурстардын өз ара катышы.

В. Продукциялардын жана аны өндүрүүдө кеткен ресурстардын көлөмдөрүнүн ортосундагы салыштыруу.

Г. Ресурстар (чыгымдар) менен продуктулардын (маселен, ооруканада иш көп күндөрдөгү медайымдардын жумушчу сааттарынын санынын) ортосундагы салыштыруу. Натыйжалуу ишмердүүлүк чыгымдалган ошол эле ресурстарда продукциянын көлөмүн жогорулатат же белгиленген продуктуну өндүрүү үчүн ресурстарды чыгымдоону төмөндөтөт. Натыйжалуулук продуктунун/ресурстун чыгымдары (өндүрүмдүүлүк) салыштыруунун чоңдугу, же чыгымдарды/продуктуларга (продукциянын бирдигинин өздүк наркы) салыштыруу менен өлчөнөт.

Д. Ресурстарды чыгымдоо менен продуктунун ортосунда салыштыруудан көрүнгөн аткаруу ишмердүүлүгүнүн өлчөгүчү. Конкреттүү максаттарга эң аз чыгымдар менен жетишүүдө эң сонун жыйынтыктарга алып келген ресурстарды жана башкаруу методдорун колдонуу.

backwash effects

B.E. are said to operate where the economic growth in one region of an economy has adverse effects on the growth of other regions. These effects are said to consist principally of flows of **factors of production** (usually labour and capital) from slow growing to fast growing regions. [*Macmillan, 25*]

effect

A. What is achieved by the organization/programme in relation to the goals. Achievements not related to the goals are called external effects. The final effect may be preceded by intermediate effects, linked together in a chain of effects. [*Performance auditing, 31-40, 44*]

B. Intended or unintended change due directly or indirectly to an intervention. Related terms: **results, outcome.** [*OECD Eval.&RBN Glos.*]

efficiency

A. The ratio of benefits achieved to costs incurred. [*Nagel, 33*]

B. The relationship between the output, in terms of goods, services or other results, and the resources used to produce them. [*Performance auditing, 27-30, 33-36, 39-42, 44*]

C. Relationship between outputs and the resources used to produce them. [*Public finance, 451*]

D. The relationship between resources (inputs) and outputs produces (e.g. nurse hours per occupied hospital bed day). An efficient activity maximizes output for a given input or minimizes input for a given output. E. measures take the form of output/input ratios (productivity) and expenditure/output ratios (unit cost). [*People management, 44*]

E. Refers to the measure of performance that is expressed as a ratio between input and output. The use of administrative methods and resources that will achieve the greatest results for a specific objective at the least cost. [*Lexicon, 38-39*]

F. A criterion according to which an alternative is recommended if it results in a higher

Е. Критерий, согласно которому альтернативный вариант политики рекомендуется, если он приводит к максимально возможному увеличению отношения результативности к издержкам (предельная эффективность).

Ж. Эффективность, или «обеспечение выполнения работы с наименьшими затратами ресурсов», обычно рассматривается как один из ключевых критериев при выборе инструментов политики. В то время, как результативность связывают с технической рациональностью, эффективность связывают с экономической рациональностью – характеристикой продуманного выбора, предусматривающего сравнение альтернативных вариантов по их способности содействовать эффективному решению общественных проблем.

З. Этот термин имеет широкое применение. В контексте экономической теории организации промышленности, законодательства о конкуренции и конкурентной политике он означает наиболее результативный способ использования редких ресурсов. Обычно различают два типа эффективности: технологическая (или техническая) и экономическая (или аллокативная). Одна фирма может быть более технологически эффективной, чем другая, если она производит тот же объем продукции с меньшим количеством затраченных ресурсов. В силу различия производственных процессов не все фирмы могут быть технологически эффективными или сопоставимыми. Экономическая эффективность имеет место в тех случаях, когда затрачиваемые ресурсы используются для выпуска данного объема продукции с наименьшими возможными издержками. Увеличение эффективности происходит там, где существующие или возросшие масштабы выпуска продукции производятся с меньшими издержками. В отличие от технологической экономическая эффективность позволяет сравнивать различные производственные процессы. Экономисты считают, что конкуренция, как правило, стимулирует погоню фирм за эффективностью. Эффективность повышает шансы экономического выживания и успеха на рынке, определяет наиболее оптимальные способы использования ограниченных экономических ресурсов. В первую очередь эффективность фирмы возникает в результате экономики на масштабе и экономики на разнообразии, а со временем также благодаря технологическим изменениям и инновациям. Термин

Е. Эгерде ал чыгымдарга карата натыйжалуулукту жогорулатуунун мүмкүн болгон жогорку чегине алып келсе (чегине жеткен натыйжалуулук), саясаттын атаандаш варианты сунушталган критерий.

Ж. Адатта саясат куралдарын тандоодо, натыйжалуулук, же «ресурстарды эң аз чыгымдоо менен ишти аткарууну камсыз кылуу» негизги критерийлердин бири катары каралат. Ал мезгилде **жыйынтык техникалык рационалдуулук** менен, натыйжалуулук **экономикалык рационалдуулук** – алардын коомдук көйгөйлөрдү натыйжалуу чечүүгө көмөктөшүүлөрү боюнча атаандаш варианттарды салыштыруу каралып чыккан, ойлонулган тандоолордун мүнөздөмөсү менен байланыштырышат.

З. Бул термин кеңири колдонулат. *Өнөр жайды уюштуруунун экономикалык теориясы* контекстинде, атаандаштык жана атаандаш саясат жөнүндө мыйзамдарда, ал **сейрек ресурстарды** бир кыйла натыйжалуу пайдалануу ыкмаларын түшүндүрөт. Натыйжалуулуктун эки тибин ажыратып жүрүшөт: *технологиялык* (же *техникалык*) жана *экономикалык* (же *аллокативдик*). Бир фирма, эгерде ал, эң аз санда жумшалган ресурстар менен продукциянын ошол эле көлөмүн өндүрсө, башкаларга караганда бир кыйла *технологиялык жактан натыйжалуу* болушу мүмкүн. Өндүрүштүк процесстердин айырмачылыктарынын күчүндө бардык эле фирмалар технологиялык жактан натыйжалуу же салыштырууга боло тургандай болбойт. Продукциянын бул көлөмүн чыгаруу үчүн жумшалган ресурстар мүмкүн болгон эң аз чыгымдар менен колдонулган учурда, *экономикалык натыйжалуулук* орунга ээ болот. Натыйжалуулуктун көбөйтүү, аз чыгымдар менен өндүрүлгөн продукцияларды чыгаруунун көлөмү болгон же өскөн жерде гана келип чыгат. Технологиялык **экономикалык натыйжалуулуктан** айырмаланып, ар түрдүү өндүрүштүк процесстерди салыштырууга мүмкүндүк түзөт. Экономисттер **атаандаштык**, эреже катары, натыйжалуулук үчүн фирмаларды демилгелейт, деп эсептешет. Натыйжалуулук рынокто экономикалык жашоонун жана ийгиликке жетишүүнүн шарттарын жогорулатат, чектелген экономикалык ресурстарды бир кыйла оптималдуу пайдаланууну аныктайт. Өз кезегинде фирмалардын натыйжалуулугу **көлөмдөн үнөмдөөнүн жанаар түрдүүлүктөн үнөмдөөнүн** жыйынтыгына, убакыттын өтүшү менен дагы технологиялык өзгөрүүлөрдөн жана инновациялардан улам мүмкүндүк түзөт. «Натыйжалуулук» термини бөлүштүрүүдө жана керектөөдө башкалардын абалы төмөндөп кетпөөсү үчүн, ансыз алардын бири

ratio of effectiveness to cost at the margin (marginal efficiency). [Dunn, 329]

G. [as criterion for choosing policy instruments] E., or “getting the job done with the least resources” is typically considered as another key criterion for use in making instrument choices. Whereas **effectiveness** is concerned with technical rationality, E. is concerned with economic rationality, a characteristic of reasoned choices that involve the comparison of alternatives according to their capacity to promote efficient solutions for public problems. [Brown, 4-22]

H. The term has a wide number of usages. In the context of industrial organization economics and competition law and policy, it relates to the most effective manner of utilizing **scarce resources**. Two types of efficiency are generally distinguished: technological (or technical) and economic (or allocative). A firm may be more technologically efficient than another if it produces the same level of output with one or fewer physical number of inputs. Because of different production processes, not all firms may be technologically efficient or comparable. Economic efficiency arises when inputs are utilized in a manner such that a given scale of output is produced at the lowest possible cost. An increase in efficiency occurs when an existing or higher scale of output is produced at lower cost. Unlike technological efficiency, economic efficiency enables diverse production processes to be compared. **Competition** is generally viewed by economists to stimulate individual firm(s) or economic agents in the pursuit of efficiency. Efficiency increases the probability of business survival and success and the probability that scarce economic resources are being put to their highest possible uses. At the firm level, efficiency arises primarily through **economies of scale** and scope and, over a longer period, through technological change and innovation. The term “efficiency” in distribution or consumption is used to describe the situation when a particular set of goods and services are divided amongst the consumers in such a way that no one individual can be made better off with out making another worse off.

[OECD-Compet. Glos.]

«эффективность» в распределении или потреблении используется для характеристики ситуации, при которой конкретные товары и услуги распределены среди потребителей таким образом, что ни один из них не в состоянии улучшить свое положение без того, чтобы положение другого не ухудшилось.

дагы өзүнүн абалын жакшырта албаган шартта, конкреттүү товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр керектөөчүлөрдүн арасында бөлүштүрүлгөн кырдаалды мүнөздөө үчүн колдонулат.

Список использованной литературы

1. А. Килиевич. Англо-русский глоссарий терминов и понятий в сфере политики, государственного управления и экономики общественного сектора. – Б.: 2009. – 514 с.
2. Атоолордун (терминдердин) сөз айкаштарынын орусча-кыргызча сөздүгү. – Б.: Мамл.тил жана энциклопедия борбору. 2006. – 220 б.
3. Власть цифр или цифрами о власти: Как писать о государственном и местном бюджетах? Бюджетный справочник для средств массовой информации под ред. Н. Н. Добрецово. – Б.: 2011. – 60 с.
4. Гражданский кодекс Кыргызской Республики (часть I) от 8 мая 1996 года № 15.
5. Закон Кыргызской Республики «О гарантированных государственных минимальных социальных стандартах» от 26 мая 2009 года № 170.
6. Закон Кыргызской Республики «О государственном и негосударственном долге КР» от 21 сентября 2001 года № 83.
7. Закон Кыргызской Республики «О государственных закупках» от 24 мая 2004 года № 69.
8. Закон Кыргызской Республики «О муниципальной собственности на имущество» от 15 марта 2002 года № 37.
9. Закон Кыргызской Республики «О недрах» от 2 июля 1997 года № 42.
10. Закон Кыргызской Республики «О неналоговых платежах» от 14 апреля 1994 года № 1480-XII.
11. Закон Кыргызской Республики «Об основных принципах бюджетного права в Кыргызской Республике» № 78 от 11 июня 1998 года.
12. Закон Кыргызской Республики «О противодействии финансированию терроризма и легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем» от 31 июля 2006 года № 0135.
13. Закон Кыргызской Республики «О финансово-экономических основах местного самоуправления» № 215 от 25 сентября 2003 года.
14. Закон Кыргызской Республики «О членстве КР в международных финансовых организациях» от 13 августа 2004 года № 118.
15. Налоговый кодекс Кыргызской Республики № 230 от 17 октября 2008 года.
16. Таможенный кодекс Кыргызской Республики от 12 июля 2004 года № 87.
17. [Benefit-cost analysis] Treasury Board of Canada Secretariat (1998) Benefit-cost analysis guide. – Ottawa. Available from: <http://www.tbs-sct.gc.ca/fm-gf/tools-outils/guides/bca2-gaa-eng.asp>
18. [Blondel & Manning] Blondel, Jean and Nick Manning (2002). “Do Ministers Do What They Say? Ministerial Unreliability, Collegial and Hierarchical Governments”, Political studies, vol. 50, issue 3, p. 455-476.
19. [Brown]1 Brown, M. Paul (2000). A Manager’s Guide to Policy Formulation & Analysis. Halifax, Canada: Dalhousie University (manuscript).
20. [Brown-Seminar] Brown, M. Paul (2001). Policy Analysis Canadian Orientation Seminar. Presentation of M. Paul Brown, School of Public Administration, Dalhousie University, Halifax, Nova Scotia. Kyiv, Ukraine, June 10-14, 2001.

21. [Deardorff] Deardorff, Alan V. (2000). The Terms of Trade and Other Wonders. Deardorff's Glossary of International Economics. Dearborn, Flint, MI: University of Michigan. Available from: <http://www-personal.umich.edu/~alandear/glossary/>
22. [Dict.Tax.] European Commission (1996). Dictionary of taxation terms: English, Russian, German, French. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
23. [Dunn] Dunn, William N. (1994). Public Policy Analysis: An Introduction. 2nd ed. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
24. [Friedman-1961] Friedman, Milton (1961). "The New Liberal's Creed: Individual Freedom, Preserving Dissent Are Ultimate Goals", The Wall Street Journal, May 18.
25. [Gwartney] Gwartney, James, Robert Lawson, Randall Holcombe (1998). "The Size and Functions of Government and Economic Growth", JEC Study (Joint economic committee, House of Representative, US). Available from: <http://www.house.gov/jec/growth/function/function.htm#endnot13>
26. [HarperCollins Dict. Economics] Pass, C., B. Lowes, L. Davies (1991). The Harper Collins Dictionary of Economics. NY: Harper Collins Publ.
27. [Hyman-Micro] Hyman, David N. (1993). Modern Microeconomics: Analysis and its applications, 3rd ed. Homewood, IL, Boston, MA: IRWIN.
28. [Hyman-PF] Hyman, David N. (1996). Public finance: A Contemporary Application of Theory to policy. 5th ed. – NY: The Dryden Press, Harcourt Brace College Publishers.
29. [Index of Econ. Freedom-2003] O'Driscoll, Gerald P., Jr., Edwin J. Feulner, and Mary Anastasia O'Grady (2003). 2003 Index of Economic Freedom. – Washington, D.C.: The Heritage Foundation and Dow Jones & Company, Inc.
30. [Index of Econ. Freedom-2008] Beach, William W. and Tim Kane (2008). "Methodology: Measuring the 10 Economic Freedom", 2008 Index of Economic Freedom. – Washington, D.C.: The Heritage Foundation and Dow Jones & Company, Inc.
31. [Lexicon] Wright, Glen and oth., completed and selected (1996). English-Ukrainian Lexicon of Terms and Concepts in Public Administration. Kyiv: Osnovy Publishers.
32. [Lexicon 2] Badger, S., M. Bejzyk, S. Christianson and oth., completed and selected (1998). Lexicon of Terms and Concepts in Public Administration, Public Policy and Political Science, 2nd ed. Kyiv: Osnovy Publishers.
33. [Macmillan] Pearce, David W., general editor (1992). Macmillan dictionary of modern economics, 4th ed. London and Basingstoke: The Macmillan Press, Ltd.
34. [Mankiw] Mankiw, N. Gregory (2006). Principle of Economics, 4th ed. South-Western College Pub.
35. [MF Statistics] IMF (2000). Monetary and Financial Statistics Manual. Washington, DC: International Monetary Fund. Available from: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/mfs/manual/index.htm>
36. [Missouri Glos.] Missouri department of elementary and secondary education (2003). Social Science. Glossary. Jefferson City, MO: Division of School Improvement. Available from: <http://www.dese.mo.gov/divimprove/curriculum/frameworks/ssglossary.pdf>
37. [Nagel] Nagel, Stuart S. (1991). Public policy: goals, means, and methods. University Press of America.
38. [Nagel-1984] Nagel, Stuart S. (1984). Contemporary Public Policy Analysis. University, Alabama: University of Alabama Press. – Ch. 6.
39. [Nagel-1994] Nagel, Stuart S. (1994). The Encyclopedia of Policy Studies. NY: St. Martins.
40. [Nicholson] Nicholson, Walter (1990). Intermediate Microeconomics and its Application. 5th ed. Chicago: The Dryden Press.
41. [OECD Compet. Glos.] OECD (1993) Glossary of Industrial Organization Economics and Competition Law, Compiled by R.S. Khemani and D.M. Shapiro. Paris: Organization for Economic Cooperation and development, Directorate for Financial and Enterprise Affaires. Available from: <http://www.oecd.org/dataoecd/8/61/2376087.pdf>

42. [OECD-ED Glos.] OECD Economics department (2004). Economics Glossary. Paris: Organization for Economic Cooperation and development. Available from: http://www.oecd.org/glossary/0,2586,en_2649_33733_1968510_1_1_1_1,00.html#1968383
43. [OECD Eval. & RBN Glos.] OECD, Development Assistance Committee (2002). Glossary of Key Terms in Evaluation and Results Based Management. Paris: OECD Publications. Available from: <http://www.oecd.org/dataoecd/29/21/2754804.pdf>
44. [OECD-SD Glos.] OECD. Sustainable Development's Glossary. Available from: http://www.oecd.org/glossary/0,3414,en_2649_37425_1970394_1_1_1_37425,00.html#1969500
45. [Pal] Pal, Leslie A. (1992). Public policy analysis. An Introduction. 2nd ed. Scarborough: Nelson Canada.
46. [Pal-1997] Pal, Leslie A. (1997). Beyond Policy Analysis: Public Issue Management in Turbulent Times. Scarborough: International Thompson Publishing.
47. [Parkin] Parkin, Michael (1990). Economics. Reading, MA: Addison-Wesley Publishing Company.
48. [Parkinson] Parkinson, C. Northcote (1955). "Parkinson's Law", The Economist, November 1955.
49. [People management] OECD (1996). Integrating people management into public service reform. Paris: OECD Publications.
50. [Performance auditing] The Swedish National Audit Office (1996). Handbook in performance auditing theory and practice. Stockholm: The Swedish National Audit Office.
51. [Peters-1989] Peters, B. Guy (1989). The Politics of Bureaucracy, 3rd ed. NY & London: Longman Inc.
52. [Pindyck] Pindyck, Robert S. and Daniel L. Rubinfeld (1995). Microeconomics, 3rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
53. [Public finance] Nemeč, Juraj and Glen Wright (eds) (1997). Public Finance: Theory and Practice in the Central European Transition. Bratislava: NISPAcee.
54. [Public Policy in CEE] Potucek, Martin, Lance T. LeLoup, Gyorgy Jenei, and Laszlo Varadi (eds) (2003). Public Policy in Central and Eastern Europe: Theories, Methods, Practices. Bratislava: NISPAcee.
55. [SDC Glos.] Swiss Agency for Development and Cooperation (2004). Governance-Human Rights – Rule of Law: a Glossary of some Important Terms. Available from: http://www.deza.admin.ch/ressources/resource_en_24370.pdf
56. [Seo] Seo, K.K. (1991). Managerial economics: text, problems, and short-cases. 7th ed. Boston: IRWIN.
57. [SIGMA AUFC Glos.] SIGMA (1999). SIGMA External Audit & Financial control Glossary. Paris: SIGMA, Support for Improvement in Governance and Management. A joint initiative of the OECD and the European Union, principally financed by the EU. Available from: <http://www.oecd.org/dataoecd/4/3/35079748.pdf>
58. [Sloman] Sloman, John (2006). Economics. 6th ed. FT Prentice Hall.
59. [Stiglitz-EPS] Stiglitz, Josef E. (1988). Economics of the Public Sector. 2nd ed. N.Y.: W.W. Norton & Company.
60. [Stiglitz-PE] Stiglitz, Josef E. (1993). Principles of Microeconomics. N.Y., London: W.W. Norton & Company.
61. [Todaro] Todaro, Michael P. (1997). Economic Development. 6th ed. Reading, Mass.: Addison-Wesley.
62. [UN Partic.Govern.] UN, Economic and Social Council (2007). Participatory governance and citizens' engagement in policy development, service delivery and budgeting/United Nations E/C.16/2007/2. Economic and Social Council. Committee of Experts on Public Administration, 6th session. – New York, 10-13 April 2007. Available from: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan025375.pdf>
63. [WB-Civ.Serv.Glos.] The World Bank (2007). Glossary of Key Civil Service Terms. – Washington, D.C.: The World Bank Group, 2007. Available from: http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTPUBLICSECTORANDGOVERNANCE_EXT-ADMINISTRATIVEADNCIVIL_SERVICEREFORM/0,contentMDK:20201644~piPK:210062~piPK:210062~the_SitePK:286367,00.html#country

64. [WBDReport-1997] The World Bank (1997). World Development Report 1997: The State in a Changing World. – N.Y.: Oxford University press, World Bank.
65. [WBDReport-2000] The World Bank (1999). World Development Report 1999/2000: Entering the 21st Century: The Changing Development Landscape. – N.Y.: Oxford University press, World Bank.
66. [WBDReport-2002] The World Bank (2001). World Development Report 2002: Building Institutions for Markets. – N.Y.: Oxford University press, World Bank, 2001.
67. [WB PSIA] The World Bank (2007). Poverty and Social Impact Analysis. Glossary. This is a “living document” based on and adapted from a number of sources within the World Bank. Available from: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTPOVERTY/EXTPSIA/0,,contentMDK:20433436~menuPK:2453409~pagePK:210058~piPK:210062~theSitePK:490130,00.html>
68. [WB Soc.analysis] The World Bank (2007). Glossary of Key Terms in Social Analysis. This is a “living document” based on and adapted from a number of sources within the World Bank. Available from: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTSOCIALDEVELOPMENT/EXTSOCIALANALYSIS/0,,contentMDK:20489637~menuPK:1231049~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:281314,00.html>
69. [Webster] Webster (1996). Webster’s new universal unabridged Dictionary. NY: Barnes & Noble books.
70. [Weimer] Weimer, David L., and Aidan R. Vining (1992). Policy analysis: Concepts and practice. 2nd ed. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
71. [Weiss] Weiss, Carol H. (1998). Evaluation: Methods for studying programs and policies. 2nd ed. Englewood Cliffs: Prentice Hall.

Александр Килиевич

**Русско-кыргызско-английский глоссарий терминов и понятий
в сфере государственных финансов и бюджетирования**

Переводчик *Оморов А. Р.*
Редактор *Кыдыкеева Ж. В.*
Дизайн обложки: *Тостокова А. Э.*
Верстка: *Жумагулов А. М.*

Формат 60x84 1/4. Объем 36 п. л.
Офсетная бумага. Печать офсетная.
Тираж 300 экз.

Отпечатано в типографии ОсОО «V.R.S. Company»,
г. Бишкек, Кыргызская Республика.
E-mail: vrs-co@mail.ru

ISBN 996726753-4

9 789967 267534

**ПРОЕКТ ВСЕМИРНОГО БАНКА
«ВОПРОСЫ ИНФОРМАЦИОННОЙ ПРОЗРАЧНОСТИ И ПОДОТЧЕТНОСТИ
В КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ»**